Incipiunt statuta domini Conradi ecclesie Coloniensis archiepiscopi.

In nomine domini Amen. Nos Conradus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri Imperii per ytaliam archicancellarius. In agro domini cure nostre commisso de mandato apostolico hiis diebus per ordinem visitationis nostre officii plurima in ipso que utinam credamus offendiculorum invenimus zizania diversorum. Sunt enim mala opera comissationes et scandala persistentes in clero nostre. zizania sunt cessanda Incepta super hoc opportunum negocium persequamur. In primo enim quidem extirpando viciorum vicia ut deinde virtutum germen laudabile unde fructus salutis proveniat inseramus. Cum igitur ista bonorum plantatio germinum et extirpatio vitiorum in agro domini absque correctionis remedio fieri non valeat oportune secundum qualitatem et modum excessuum correctionis canonice modo providimus adhibendos. Sane cum ea que nobis generum diversorum offendicula visitantibus occurrunt in aliquibus clericorum sint ista et maxime in corpore quorum pluribus observata manifesta cohabitatio mulierum habitus clericalis incongruus distinctione. in nonnullis quorum corporum negociatio detestanda. Insufficientia quoque est illiteratura in multis quos clericos solo nomine non re vera consideratione censemus. Et preter hec aliqua in nonnullis corporum occurrunt habentia notam labis.

De clericis manifestis cohabitatoribus et concubinariis.

Primo de manifesta cohabitatione noviter. Ita secundum canonicas sanctiones. Eos enim manifestos cohabitatores seu concubinarios censemus non solum eos qui in suis domibus tenent concubinas vel eorum omnes generaliter eos etiam qui mulieres scortas extra domos suas manentes suis manifeste procurant sumptibus et sustentant. Tales hiis itaque precipimus ut tales inde in nostra visitacione notati cessent de cetero a talis peccati commercio. Et in penam commissi excessus mereant canonicalis carceris discipline illum fructum secundum morem et consuetudinem disciplinae hactenus observatae. De hiis mulieribus ita precipimus ut si in suo continentie quod absit fuerint compertae manentes vel post continentie decanum ecclesiarum per excommunicationis sententiam extra ad recessum compellant. Ipsique nichilominus decanum eas ad suos plebanos destinent recepturas ab eis vel alius boni consilii que ad remedia animarum necnon penitentiam salutare. Quia nos supradictos cohabitatores etiam patrimonium ihesu christi in usus malos ad suis scortas peccando expenderunt eos pro inde teneri ad satisfaciendum etiam quatenus bonis talibus in suis concupiscenciis et peccati illecebris sunt abusi. Decernimus et satisfactionis istius modum nobis reservamus secundum canonicas sanctiones. Et quia ydem etiam sicut de mulieribus eorum comperimus Ita huiusmodi peccati perniciosa infirmitate assuetudine excecati in eo persevere usque ad vite etiam sue novissima non vereantur. Intantum quod in extremis agentes. Si quid de bonis ecclesiasticis habuerint ea prolibus suis legant et deputent. non contenti quod inde in vita sua eos aluerant et sic ipsi fraudant ihesu christi patrimonio ecclesias seque metipsos culpe magis illa queant coram deo. Talem abusionem dampnabilem detestando damp

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

namus et fieri de cetero districtissime prohibemus. Item ut ipsi clerici qui
mala vitam vitam in huiusmodi cohabitacionis crimine sint agentes a mala
saltem sibi fama coram hominibus et totius cleri de vituperosa infamie
detractione precaveant. Ipsis sub districtione firmissima prohibemus ut
in penis (?) filiorum suorum et filiarum personaliter non intersint et in huius imperse (?)
quantum vivi (?) per vicer (?) sollempnitatis nuptialis. ¶ De clericis mani-
festa negociacione notatis. Cum negociacio in clerico et usura in
laico quasi esse unius generis censeatur. Ita precipimus quod cessent de cetero
a tali pravitatis malicia et in penam commissi excessus incurrant canonicalis
eciam disciplinae secundum quod supius est expressum. Quia vero isti tempore
avaricie sectatores non deo sed mamone lucrifacere elegerunt et malis
lucrando lucris (?) more similis pisonis (?) et bonis ecclesiasticis sunt illicite usi
et indigne eos proinde teneri ad satisfaciendum ecclesie in cuius non fideliter
sed potius fraudulenter negociati sunt bonis decernimus et satisfactionis
istius modum secundum sanctionem canonicam nobis reservamus. ¶ De
clericorum insufficiencia que est illitteratura notis. Item de clericis in-
sufficiencia que est illitteratura notatis. Non enim de omnibus scientiam emi-
nentem requirimus sed quod sciant legere et cantare quod divini ministerium compe- "offitii"
tenter. Ita precipimus quod qui per se non possunt facere suum in choro cantandi
debitum et legendi faciant per aliam personam ydoneam secundum quod inde
decani sui discretio duxerit providendum. ¶ De clericis tonsuram et vestes
clericales non habentibus. De clericis non clericalem tonsuram habentibus et ves-
tes habentibus clericis non decentibus. Indecencia namque vestium in colore vel
pompa nodorum vel apertura vestium et late aut nimia brevitate notamus
tam de hiis quam de illis precipimus districte ut tonsuram come que clericalis
sit et suas coronas habeant competentes et eas radere non omittant
quod tamen invenimus aliquos omittere quod maxime detestamur. Sed tales
et taliter se gerentes privilegio clericali gaudere contendant et signum il-
lius privilegii affirment (?) sub eadem districtione vestium indecentiam po-
pam et usum firmiter inhibemus. ¶ De clericis symoniacis. Item de
clericis symoniacis ita precipimus quod ante omnia ea dimittant beneficia
que adepti sunt per symoniam aliqualem ne ea in dampnacionem suam
teneant et suarum animarum et per in modum ad maturo consilio qualiter ipsorum
statum ordinabimus consulatur secundum canonicas sanctiones. ¶ De clericis
Irregularibus. De clericis irregularibus ita precipimus quod a sui officii
execucione se contineant donec circa eos fuerit ordinatum secundum ca-
nonicas sanctiones quod fuerit ordinandum. Consequenter quod in ipsa ci-
vitate comperimus circa divinum officium sive ministerium atque chori
debitum negligencias et omissiones debitas et debite fieri hactenus fuisse
et fieri plus quam dei honori et saluti ipsorum expediat ministrorum. Que quidem
negligencie causantur exinde potissime quod sunt quedam ecclesie Canonicatus
carentes dormitoriis quedam habentes dormitoria. Sed earum Canonici dormire
in hiis longo temporis spacio desierunt. Item quod in quibusdam ecclesiis

et compotum raro per anni totius spacium lectiones et cantum divini officii et
capitularis tabula breviari. Item raro vel nunquam in capitulo ipso legi luna-
tiones mensium aut kalendas seu obitus fidelium quorum commendacionem
aut memoriam agere unusquisque de elemosinarum vivens sustentacione te-
netur. Super hiis omnibus qualiter reformentur et reformata in robore suo per-
maneant et vigore sicut erant primitus instituta. **De ecclesiarum col-
legiatarum dormitoriis.** Ita precipimus quod ecclesie canonicorum carentes
dormitoriis ea deinceps habeant de communi ecclesie ere seu pecunia as-
truendo et canonici qui hactenus dormitoria dormire in ipsis aliquamdiu desti-
terunt in ipsis deinceps dormiant prout hoc consuetudo fuit antiquitus
hucusque durabat exceptis quos infirmitas seu debilitas aut alia causa
rationabilis legitime excusat. Cum alias cassa et vana fuisset ipsorum dormito-
riorum structura si non in ipsis modo et more debito maxime causa ma-
tutinalis officii dormiretur. ¶ **De vigiliis cantandis pro defunctis et
lectura tabule capitularis et lunationes mensium ac kalendas.** Item
precipimus ut cum quedam canonicorum collegia in consuetudine duxerint
nullis diebus cantare vigilias pro defunctis nisi cum distribucio denariorum
in choro exhibetur et sic evanescat illorum memoria qui ad distribuciones
huiusmodi quicquam vel dederunt vel legarunt ecclesiis ad quarum tamen ministra-
cionem corporis prebendalis predia et possessiones pie et munifice sunt largi-
ti. Super hoc ita statuimus ut non solum illis feriis que sunt distribucio-
nibus huiusmodi deputate verum et aliis diebus omnibus preterquam in festivitatibus secundum
consuetudinem maioris ecclesie ad officio vigilie pro defunctis sollempniter de-
cantentur. Et post huiusmodi decantacionem officii decanus et fratres ingrediendo
domum capituli ante omnem tractatum discipline vel cuiuscumque prebende aut cu-
iuscumque alterius negocii tabule capitularis lecturam audiant in scriptis distincte
quod unicuique sit cantandum vel legendum in choro. Audiant diligenter et
ac insuper lunaciones mensium et kalendas et obitus legantur nec non aliqua
lectio de regula et vita clericorum legatur et tunc de disciplina immediate fiat
quod fuerit faciendum. Deinde alia consequenter post hoc ipsam disciplinam trac-
tentur negocia que ad utilitatem seu ad necessitatem fuerint spectancia
publicam seu privatam. Et si aliquando decanus non fuerit presens propter hoc
non omittatur illa terminus quin fratres domum capituli intrent ad audiendum ipsius
tabule capitularis lectionem et sciant quid unicuique in choro sit legendum et
cantandum. ut superius diximus. Quia et in maiori ecclesia talis et vetus hec
consuetudo in huiusmodi observetur. Idipsum in aliis ecclesiis volumus observari.
De decantatione divini officii in choro et ordine ministrorum. Item
precipimus ut divinum officium in choro nunquam absque ordine ministrorum sacerdoti mini-
strare debeant videlicet dyacono et subdyacono decantetur et ipsi ministri in
ipso sacre misse officio non presumant absque indumentis suo ordini depu-
tatis aliquatenus ministrare nec ante finem misse recedere quod tamen in quan-
dam consuetudinem ymo malam abusionem apud quasdam ecclesias fuisse com-
perimus introductum. Et deinceps hoc fieri firmissime prohibemus. Eisdem

etiam iniungimus quod quociens ebdomada eorum fuerit officio deseruiendi di-
uino horas in choro matutinales et alias seruare studeant diligenter
ne ullum per eos omissionis debitum quo ad sacrum misterium esse valeat ar-
gumentum. Sacerdotes autem ipsi quocienscumque celebraturi sunt missam.
veste camisiali sub alba non careant ne albam que consecrata est
vestibus ipsorum tunice valeant immediate contingere nec ipse tunice ap-
pareant. **De dormicione et comestione canonicorum.** Item canonici ne
frequentent extra emunitatem ecclesiarum suarum comedant aut dormiant ex-
ipsam frequenter firmissime prohibemus nec ulla eis suffragetur occasio
si forte propriis domibus sint carentes competentibus namque in suis do-
mibus dormitoriis aut comedere in claustro aut refectoriis suis possunt
Hiis qui propriis domibus et hospiciis sint carentes quod hoc facere consueuerunt
apud locum suspectum vel alias clericalis conuersacionis non bene decentem ho-
nestatem. **De campanariis circa altare deseruientibus.** Item
ut campanarii ecclesiarum quorum seruicius sive omne circa altare versatur
numquam ibi absque veste camisiali compareant firmissime prohibemus. Et quod
hoc absque omissione seruetur ecclesiarum ipsarum tesaurarii seu custodes et singuli
in singulis suis prochiis plebani providant diligenter. Prefati eciam
thesaurarii seu custodes quorum interest ecclesie luminaria ministrare ea
fideliter amministrent. Et generaliter omnem ecclesiastice suppellectilis seu thesau-
ri custodiam eorum fidei atque cure commissam ita conseruent fideliter
et diligenter quod inde non sint reprehensibiles et quod penam canonice casti-
gacionis euitent. **De regimine discipline decanorum circa**
canonicos. Consistente autem penes decanos ecclesiarum potestate Ita quod
lege ac gubernacione canonice discipline ipsis preest hoc firmiter precipiendo
iniungimus tota eos ad id uti sollercia quod in ecclesia seu ecclesiis disciplinalis
obseruancia vigeat honestatis. Et si alibi eneruata extiterit ipsam stu-
deant reformare commissam sibi excessuum correctionis potestatem et regimen
sui officii taliter exequendo quod boni dispensatores in domo domini super eius fa-
miliam digna possint commendacione censeri. Hoc quidem se facere arbitre-
tur si ipsi disciplinati appareant in se ipsis et per bonum exemplum confor-
animent tent et amoneant suos fratres. **De recepcione decanorum ordinis**
sacerdotalis. Prefati autem decani quicumque primordio sue creacionis non fuerint
in sacris ordinibus constituti Ita precipimus quod infra tempus in Iure ex-
presso ordinem sacerdotalem recipiant. Et ordines facere in nostra Ciuitate
et diocesi a nobis vel aliquo alio episcopo nostro contingat nomine celebrari. Nec
aliquis decanus propria auctoritate vel pocius voluntate presumat ordinis sacerdo-
talis recepcionem protrahere vel differre nisi specialiter hoc a nostra licencia valeat
obtinere. **De habitu et vestitu decanorum et suorum subditorum et generali-**
ter omnium sacerdotum et eciam plebanorum. Item precipimus quod ipsi decani postquam
ordinem sacerdotis receperint et omnes sacerdotes necnon eciam plebani
tam Ciuitatenses quam Rurenses Corona clausa portent. Cum sicut ab
aliis sint in statu honoris et reuerencie differentes Ita ab aliorum habitu et

vestitu decet, ut differentes in eis ex modo vestitus signum appareat honestatis
et sic etiam decanus modo p̄dc̄o inuungimus facere que ad ipsos pertinent fa
cienda in se ipsis ita pr̄. et suorum regimen subditorum. ¶ De officiis scolasti
corum et chorepiscoporum seu cantorum in ecclesiis faciendis. Item scolasticis
etiam nr̄is et chorepiscopis seu cantoribus quorum officia onus suum q̄ circa disci
plinam q̄ chori debitum atque residentiam in ipsis ecclesiis faciendam habere nos
cunt. Iniungimus ut in omnibus ita studeant se habere q̄ inde sint irreprehensi
biles s. potius commendandi. ¶ De residencia eorundem in ecclesiis.
Item sicut decani in ecclesiis resid. noscuntur. Ita quoque scolastici et cantores.
Unde et hoc eis percipimus observare ¶ Item de scolasticis. Item nemo
sit scolasticus in duabus ecclesiis quarum ipsi et decani priores colon. constitu
cum de necessitate hoc inde consistunt monemus q̄ illarum etiam alterum
alteri suum defectum debita in membris ita nr̄is cuius quidem locus nō recupa
cio ē paciatur. ¶ De decanis ne sit liber per quandam abusionē
in choro. Item et abusionem illam in aliqua etiam compertam. q̄ de
canus liber sit a choro. q̄ corruptelam et q̄ admonicionis ac fraudis
modum spem. ut detestamur et detestando percipimus ne quis de cetero decanorum
in sua p̄sumat ecclesia per abusionem huiusmodi a suo iugo omnis vacillare.
¶ De statu canonicorum in ecclesiis. Item ne canonici etiam in sollemp
nitatibus et stacionibus sine chorali pelliceo incedant vel veste canonicali
sub superpelliceo incedant in ecclesiis conventualibus in choro. ¶ De statu
canonicorum vagancium per vicos et plateas. Item percipimus ut
si qui canonici per vicos civitatis aut plateas incedunt. ita decenter
in habitu vestimentorum incedant sicut ē ab antiquis consuetudine observatum
¶ De statu capellanorum regalium episcopalium et prepositorum. Item
cum in aliquibus ecclesiis capellani regales et episcopales ac capellani prepositorum
consistunt quali. hii se habere debeant cum nonnullos forte ipsorum hoc lateat
determinando nr̄is hoc duximus in presenti nostrorum serie statutorum. Capellani
huiusmodi residenciam in suis ecclesiis tamquam alii fratres nisi illo tantum tempore quo
agunt suorum negocia dominorum et etiam si negocia ecclesie hoc exposcunt
et nos in ecclesia maiori vel in alia nr̄e civitatis et diocesis etiam si sunt cum bi
ce principes celebrantibus ibi debent adesse in divinorum celebracione officiorum et
astare et debent huiusmodi capellani in sacris esse ordinibus constituti. Super
huiusmodi capellanos erit in capellanus q̄ loco iudicis et magistri. Ad hoc p̄
cipimus q̄ nulli decani nulli scolastici nulli chorepiscopi vel cantores nulli
custodes etiam capellani episcopales ullatenus aut regales consistant.
¶ De pistrino ecclesiarum collegiatarum. Item cum quedam ecclesie caren
tes pistrino sint q̄ multum usque replaceamus. Super hoc ita percipimus q̄ in
omnibus ecclesiis collegiatis habeatur commune pistrinum et panis ibi prebendal.
distribuatur potius q̄ unusquisque cum modio sive maldro annone panis
prebendalis recipiat ad vendendum. Ex hac namque vendicione perit
hospitalitas in ecclesiis cum in ipsis pauci vel nulli recipiant panem suum
in domibus comedentes claustralibus. vel egenis elemosina inde distribuetur

¶ De prelatis quales se habere debeant erga capitula. Consequenter de
prelatis ecclesiarum videamus quales se erga capitula habere debeant et capitula
erga ipsos vice versa. Cum enim ipsis prelatis ea potissime incumbant
solercia quod tam ecclesie exteriora vel tam eius temporalia defensanda sint
vigiles et cooperantes. Capitulis obicimus iniurias patientibus. Quales
ab illis iniuriis relevent nec prout opus fuit auxilio accedente et
non solum ad huiusmodi temporalia promovenda exterius teneantur. Immo ad
omnia alia tam interiora quam exteriora que sunt ad ecclesie utilitatem et pacem
pertinentia nec non ad ipsius ecclesie iura honestates et bonas consuetudines
observandas teneantur ex ipso iuramento ipsis precipimus tam hec omnia
taliter se habere quod inde irreprehensibiles censeantur. ¶ De capitulis quales
ipsa economis se habere debeant erga prelatos. Et quia de aliquibus capitulis
etiam vice versa ita se erga ipsos habere prelatos studeant in omnibus honorando
ipsos quibus sunt merito honorandi quod in nullo ipsorum prelatorum dignitati
derogent sive iuri. ¶ De distributione fructuum et reparatione tectorum in
ecclesiis. Et quia de aliquibus prelatis unde quidem in visitatione comperimus repre-
hensibile et non laudandum de hiis quod ipsi quorum sunt et esse debent de iure
tenentur dispensatores fructuum suspensarum in ecclesiis prebendarum. Illi preteriti
qui eos fructus nondum in capitula transtulerunt illis fructibus abutuntur.
Cum enim de ipsis fructibus uno eis anno cedentibus tecta ecclesie quando fuerit ne-
cessitas reparare debent ipsi ea non reparant ymmo fructus ipsos cano-
nicis inobedientibus eorum suspensis restituunt seu remittunt. Ecclesie per hanc
remissionem iniuriam fabrice ecclesie faciunt dampnum seu emolumenti
carentiam sibi ipsis ac insuper occasionem negligentie et abscendi ab ecclesia
canonicis suis prestant hanc itaque abusionem omnino penitus vocem clerici et
colore carentem ipsis de cetero prelatis inhibemus volentes ut vel ipsi
retineant convertentes in utilitatem propriam illos fructus si ecclesia ipsorum
opus non habuerit reparatione tectorum vel ecclesie ipsi ad ornamenta fructus huiusmodi
largiantur potius quam eis indignis hoc est inobedientibus restituant et in
sua inobedientia seu dissolutione taliter animent et sic ipsi ipsa dissolu-
tionis et inobedientie sint auctores. ¶ De canonicis suspensis pro inobe-
dientia sua. Item quod ipsi canonici qui suspensi fuerint pro sua ino-
bedientia nusquam in sacie fructus infra emunitatem compareant manifeste
firmissime precipimus et mandamus. ¶ De clericis qui beneficium vacat
recipiendis. Item ne in prioris nostre visitationis processu omittimus hoc presertim
quod maxime ecclesiarum collegiatarum quieti prospiciat illarum presertim que
plurimorum clericorum receptoribus ad vacatura beneficia sunt gravate. Cum consti-
tutio domini Alexandri pape super hoc ipso decernit provide. Nos illam constitu-
tionem precipimus inviolabiliter observari. Ut contra eandem constitutionem
quatuor ex receptis ante ipsam promissionem fuit de prebendis que post constitutionem
predictam vacaverint vel vacabunt ubi nondum quaternarius est completus et
Alii vero ultra ipsum numerum existentes habeant pro cassatis nec aliquo modo ex
receptione tali a prelatis. Decernimus et capitulis ecclesiarum pro canonicis vel prebendariis

Nota.

admittant. Et monemus illos qui receptores huiusmodi miserint. ut deinceps
deinde omnino desistant. Prepositos aut decanos et capitula nichilominus monemus
ut tales pro canonicis vel prebendariis non admittant. ¶ De immunitate
et clausura emunitatis ecclesiarum. Item ut omnes ecclesie collegiate emu-
nitates suas muro circumdatas et clausura portarum vel munitas habe-
ant firmissime precipimus firmissime et mandamus ¶ De observancia
statutorum predictorum. Hec itaque nostre visitationis precepta canonica et statu-
ta a nobis edita precipimus inviolabiliter observari Unumquodque collegium ea
in scripto ad sue exemplar et regimen vite recipiat et receptum penes se in
perpetua commendatione memorie teneat diligenter. Hec itaque ad presens statuimus
salvo nobis ut alia si qua adhuc occurrerint opus habentia reformationis aut
correctionis remedio sive de canonicis aut monachis aut etiam plebanis ex-
istant ea statuimus et inde prout expediens fuerit loco et tempore ordinemus. Pro-
mulgatum et datum quarto Idus Marcii Anno domini Millesimo cccmo sexagesimo.

¶ Incipiunt statuta cum titulo ecclesie Coloniensis a bone memorie
domino Engelberto Archiepiscopo Coloniensi edite. ¶ Contra eos qui manus in
clericos et ecclesiasticas personas iniciunt temere violentas. ¶ Contra incendiari-
os et effractores bonorum ecclesiarum. ¶ Contra violatores emunitatum et dotium
¶ Contra raptores et invasores bonorum ecclesiarum. ¶ Contra detentores
seu subtractores decimarum. ¶ Contra nobiles in expeditionibus dampna per-
sonis ecclesiasticis inferentes. ¶ Contra illos qui se de bonis clericorum sive in vita
sive in morte intromittunt ¶ Ut bona clericorum transeant sine theol. libera
et absque ¶ Ne clerici vel religiosi trahantur ad iudicium seculare. ¶ Contra
eos qui personas ecclesiasticas vel res bonorum suorum vocant ad forum seculare.
¶ Ut similiter contra occupantes bona ecclesiarum procedatur. ¶ Ut Iudices ec-
clesiastici laicis contra clericos cum petentibus faciant iusticiam expeditam. ¶
Contra impedientes et turbatores celebrationes synodorum. ¶ Ut prelati iurisdictione
sua libere utantur in eminente iurisdictioni eorum subiectis. ¶ Ut Iudices ecclesiastici
fraudem in iudiciis suis non committant. ¶ Ne iudices ecclesiastici se de causis
ad forum seculare pertinentibus intromittant. ¶ Contra impedientes ecclesiasticorum
iudicum iurisdictionem et executionem sententiarum. ¶ Contra eos qui clericos non sine
violenta manuum iniectione capiunt et detinent. ¶ Processus cause con-
tra eosdem. ¶ Ne filii vel filie clericorum captivantium et per eum executorum ad
ordines et ad beneficia admittantur ¶ Mitigatio pro fratribus et sororibus ac
aliis personis sua si se valuerint infra annum canonice expurgare. ¶
¶ Si clericum in alia diocesi capi vel in ista captum ad aliam diocesim deduci
contingat ¶ Contra occisores et mutilatores clericorum. ¶ Contra eos qui
minas inferunt personis ecclesiasticis de corpore vel rebus.

In nomine domini amen Engelbertus dei gratia etc. Quamvis ad manute-
nendum ac defendendum ecclesiarum iura ac ecclesiasticarum personarum et corporum qui
sortem domini sunt vocati plurima tam canonica quam legalia edita sunt statu-
ta Et diverse etiam a diversis nostris predecessoribus ac maioribus super hoc constitucio-
nes emanarunt Tamen quia excrescente malicia quorumdam zelum dei non

huiusmodi nova quamvis exactiones adinventiones pravas et detestabiles
contra etiam dei et ecclesiasticas personas machinantur ipsa etiam per statu
ta et provisiones huiusmodi a suis oppressionibus quas patiuntur a diu sunt nullatenus
sublevantur. Nos considerantes quod contra diversas et innumerabiles tribulationes
et iniurias que a nonnullis qui nomine dumtaxat inbratum re ipsa non formidant
et solo nomine se gloriantur christianos ecclesiis et ecclesiasticis frequenter personis
et maxime modernis temporibus inferuntur paucissimi ymmo nulli etiam ecclesie
devotorum se exponunt licet ex debito omnes ad hoc esse debeant obligati Et
maxime locorum moderatores et iudices seculares qui ex imperiali etiam ex
statuto ad resistendum ecclesiarum et ecclesie ministrorum iniurias in sacrilegos sunt
astricti. Non expectato quod ab eis aliquas iniuriarum expostulatur ipse quod
contingit malos in malo plus animari et etiam ad non sit qui consi
deret eam sentire in rebus et personis multiplex detrimentum. ¶ Volentes
itaque incursibus malorum et se ingerenti ex adverso contra etiam dei et ecclesias
ticam libertatem cohercione qua possimus obviare. Salvis in suis robore
duraturis constitucionibus et ordinacionibus predecessorum nostrorum per quos ecclesie et
ecclesiastice persone in suis libertatibus est prospectum quas nos innovamus et
approbamus et precipimus per nostram civitatem et diocesim inviolabiliter observari.
¶ Salvis etiam iuribus prelatorum et ecclesiarum et consuetudinibus licitis et
honestis electionibus tam in prelaturis quam beneficiis collacionibus ordinacionibus
ac aliis libertatibus quibuscumque in ecclesiis licitis et reservatis que omnia et singula
ipsis ecclesiis et ecclesiasticis personis confirmamus firma et illibata volumus
permanere de communi consilio et assensu capituli nostri et omnium prelatorum et ecclesiarum
et cleri civitatis et diocesis Coloniensis. Et ad eorum sollicitam instanciam ut pre
sumptorum cohercita audacia et possint viri ecclesiastici tuti metu improborum
divinis obsequiis frequentius insudare. ¶ Contra iniectores ma
nuum in clericos. Statuimus ut sacrilegi qui suadente diabolo dei timore
postposito manus iniciunt in clericum vel in alias personas ecclesiasticas et religio
sas eorumve violentas et ex hoc incidunt in excommunicationis sententiam canonis iam pro
lati per frequentem denunciationem et communionis denegationem reconsiliationis
graciam querere et de offensa satisfacere compellantur cum de iniectione huiusmodi
constiterit per facti evidenciam vel publicam famam vel aliam fidem coram lo
ci ordinario faciendam per iuramentum iniuriam passi si fuerit persona ho
nesta et fide digna vel per testes. ¶ In loco ubi sacrilegi domicilium habu
erint et in quo sacrilegium committitur. Si committens dominus loci fuerit cessetur
a divinis et ipsi sacrilegi per omnes ecclesias conventuales et parochiales ac ca
pellas civitatis Coloniensis si in nostra civitate committitur. Singulis diebus
dominicis et festivis excommunicati publice et nominati sic eorum nomina scirentur vel sciri
poterunt. Alioquin in genere nuncientur. Si iniuria extra civitatem committitur
similiter denuncientur per omnes ecclesias conventuales parochiales ac capellas
decanatus illius vel etiam archidiaconatus in quo hoc contingit. Ita tamen

quod nichilominus ad denunciacionem eorundem qui ipso facto obitum commissum
et infra ciuitatem et extra uel procedatur per loca ordinarium prout hoc uisum
fuit expedire. Si uero dicti sacrilegi huiusmodi denunciacionem sustinuerint mente sa-
tisfaciendi. Extunc singulis diebus dominicis et festiuis campanis pulsatis
et candelis extinctis per ecclesias conuentuales prochiales et capellas ut pre-
dictum est denuncientur excommunicati et ab omnibus artius euitandi donec lesis nobis
et ecclesiis satisfecerint competenter et euidenter. Donec autem apostolica absolu-
cionis beneficium consequantur. Quod si per dimidium annum in excommunicatione persistunt
huiusmodi denunciacionibus uilipensis. Si laici nobiles fuerint huiusmodi sacrilegium co-
mittentes terra et eorum districtus si eos habuerint ipso facto supposita ecclesias-
tico sint interdicto quod inuiolabiliter obseruetur nisi de commisso fuit legittime
satisfactum. Si autem fuerint alii quam nobiles domini terre in quorum districtibus ma-
nent extunc moneantur per loci ordinarium ut dictos sacrilegos compellant
per bonorum que in huiusmodi districtibus subtractionem uel quacumque alium modum
ut ipsi sacrilegi satisfaciant et absolucionis beneficium requirant. Et si ipsi
domini negligentes fuerint extunc per loci ordinarium excommunicentur quod si susti-
nuerint animo indurato usque ad annum extunc terra eorum ecclesiastico sit in-
terdicto supposita. Saluis penis contra delinquentes huiusmodi ac participantes
constitutis ad quas procedatur nichilominus prout hoc uisum fuit expedire.

¶ Contra incendiarios et effractores ecclesiarum et monasteriorum

Item contra incendiarios et effractores bonorum ecclesiarum et monasteriorum cum
ipso facto sint excommunicati eodem modo procedi statuimus et mandamus. Adicien-
tes ut si habuerint terram uel districtum illa post tres menses a tempo-
re perpetrati criminis ecclesiastico supposita interdicto constant. Cum autem incen-
diarii aliarum et bonorum ecclesiarum et monasteriorum sint tamquam sacrilegi excommunicandi.
Statuimus ut tales moneantur nominatim si eorum nomina sciri poterunt. Alio-
quin in genere per ordinarium loci in quo contigit huiusmodi forefactum
ut infra septem dies a die monicionis satisfaciant. Alioquin idem ordinarius
extunc sine dilacione ipsos excommunicet et excommunicatos denunciet et faciat nuncia-
ri in locis ubi hoc uisum fuit expedire. Ita quod infra quindenam a tem-
pore excommunicacionis et denunciacionis satisfecerint extunc singulis diebus dominicis
et festiuis campanis pulsatis et candelis extinctis per omnes ecclesias con-
uentuales prochiales et capellas ciuitatis et si in ciuitate contingit
uel decanatus uel archidiaconatus illius loci excommunicati publice nuncientur sicut
de incendiariis ecclesiarum ut premissum est. Et si per sex menses in ex-
communicationis contumacia persistunt si habent districtus illi sint extunc inter-
dicti. Aliorum autem districtus non habencium tamen domini moneantur et procedatur
sicut supra de incendiariis minimum continetur.

¶ Contra violatores immunitatum et dotum ecclesiarum.

Item statuimus de hiis qui violant
ecclesiarum immunitates seu dotes ut violatores huiusmodi videlicet qui hominem de
immunitate seu dote extraxerint uel aliam rem abstulerint uel alio modo
eam presumpserint violare quos nos tamquam sacrilegos in hiis scriptis ex-

cernimus. Simili modo quo divinis et incendiariis bonorum ecclesiarum pre-
cessati incidit. Et si plures fuerint vel iudex secularis qui huiusmodi violen-
ciam fecerit locus in quo tales domicilium habuerint sit ipso facto interdictus et
in loco ubi immunitas lesa est cessetur a divinis. ¶ Contra raptores et in-
vasores bonorum ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum. Item ad reprimendam
importunam presumpcionem predonum raptorum et invasorum ecclesiarum et rerum monaste-
riorum et ecclesiasticarum personarum statuimus ut quilibet locus seu parrochia intra ci-
vitatem vel diocesim ad quem vel ad quam ipsi raptores predones et invasores per-
venerint seu predam spolium vel rapinam deducta fuerint vel ubi predicte ipsius emptor-
fuit ipso facto sit ecclesiastico suppositus interdicto et quamdiu ibi fuerint cessetur penitus
a divinis etc. si per triduum ibi steterint licet extunc recesserint vel ad alia loca se
transtulerint vel predam seu spolium al. deductum fuerit nichilominus parrochia
seu locus in quo triduo manserant et ubi preda consumpta fuit maneat
per duos menses interdictus nisi medio tempore fuerit satisfactum. ¶ Item predo-
nes raptores et invasores huiusmodi et receptores ac adiutores necnon et predarum
emptores per ordinarios moneantur nominatim si eorum nomina sciri poterint.
Alioquin in genere ut infra triduum post monicionem ipsam predam spolium vel ra-
pinam restituant et condigne satisfaciant. Alioquin tamquam sacrilegi sen-
tenciam excommunicationis quam nunc ferimus in hiis scriptis extunc incurrant
ipso facto excommunicati per locorum ordinarios et eorum plebanos nuncientur. In qua ex-
communicatione si satisfactione neglecta duraverit per quindenam extunc per omnes ecclesias con-
ventuales et parrochiales decanatus illius in quo rapina committitur et ubi
ipsi sacrilegi domicilium habent vel eciam si opus fuerit civitatis et aliorum locorum
campanis pulsatis et candelis accensis usque ad satisfactionem condignam nun-
cientur excommunicati singulis diebus dominicis et festivis. Quod si per dimidium anni in excommunicati-
one contumaciter perstiterint extunc subiaceant penis expressis superius contra
eos qui manus in clericos iniciunt violentas et super hoc ut ibi dictum est pre-
datur. ¶ Contra detentores seu subtractores decimarum. Item sacrilegi
censeantur qui iniuriose subtrahunt vel auferunt tributa egencium animarum
scilicet decimas ad hoc a domino institutas ut sint cibus in domo dei et causa ec-
clesie quibus debentur non persolvunt. raptores multorum bonorum que ex ius-
ta solucione decimarum solent deo largiente omnibus evenire et inductores
sterilitatis tempestatis et aliorum malorum que frequenter eveniunt ex sub-
traccione earundem. ¶ Statuimus ut huiusmodi sacrilegi ac detentores et
raptores decimarum tam novalium quam aliorum quos nos in hiis scriptis ex-
communicamus per omnes ecclesias parrochiales intra civitatem et diocesim per totum circu-
lum circuli anni. quilibet mense uno die dominico vel festivo. candelis accensis
extinctis excommunicati publice et distincte per rectores ecclesiarum nuncientur. Et nichi-
lominus ad ulteriora procedatur per loci ordinarium si visum fuerit expedire ¶
¶ Contra nobiles in expedicionibus dampna personis ecclesiasticis in-
ferentes. Item statuimus quod quicumque nobiles vel alii ad prelia vel ad alias
expediciones processuri iacuerint in granariis curtibus seu possessionibus
vel bonis ecclesiarum vel ecclesiasticarum personarum vel monasteriorum cuiuscumque ordinis

aut fecit ibidem dampna vel rapinas nisi infra mensem post monicionem
a parrochiis Coloniensis qui prius sunt faciende. De dampnis rapinis et iniu
riis irrogatis satisfaciant lesis et dampnum passis ipso facto sint excommunicati pre
excommunicatione quam in ipsos ferimus in hiis scriptis et excommunicati publice usque ad satis
factionem condignam ubi et quando expedire viderint nuncient. et ulterius existente
contumacia contra eos procedatur sicut contra bonorum ecclesiarum invasores ut supra
est expressum. ¶ Contra illos qui se de bonis clericorum sive in vita sive
in morte intromittunt. Item statuimus ut nullus cuiuscumque laicus dignitatis
vel condicionis existat de bonis clericorum sive in vita sive in morte se intro
mittat. Et quilibet clericus de bonis suis sicut in vita ita et in morte testa
mentum faciendi. et de rebus suis disponendi per se vel per alios quibus hoc com
miserit liberam habeat facultatem. Et illos qui contra hoc statutum de bonis
et rebus clericorum decedencium cuiuscumque sacrilegio se ingesserint. nisi sint ipsorum clericorum
manufideles seu ultimarum voluntatum executores voluntatem ex nunc sententia excommunicationis
innodamus. Et per locorum ordinarios precipimus excommunicatos publice nunciari donec
ablata restituant et vel satisfecerint competenter. In qua excommunicatione si per
mensem extiterint extunc contra eos tamquam contra invasores bonorum eccle
siarum procedatur. ¶ Ut bona clericorum transeant sine theolonio libera et absoluta
Item statuimus ut bona ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum civitatis et diocesis Colo
niensis et maneant in omni loco tam in Civitate quam extra et transeant tam in
terris quam in aquis absque theolonio et qualibet exactione et sine omni impedimento
libera et penitus absoluta. Et qui hec contra hoc venire presumpserit contra
ipsos tamquam invasores et raptores bonorum ecclesiarum de quibus premittitur procedatur
¶ Ne clerici vel religiosi trahantur ad iudicium seculare. Item cum
clerici et religiosi coram iudice seculari non debeant in causam trahi seu vel citari
vel aliquibus alterius nomine nec a laicis contra eos sententia dictari hoc fieri sub
interminatione excommunicationis quam ferimus in hiis scriptis firmiter prohibemus. Sta
tuentes ut si laicus clericum vel religiosum ad forum traxerit seculare. Ipso facto laicus
omnino cadat a causa et nichilominus per ipsius ordinarium excommunicatus denuncietur
publice usque ad satisfactionem condignam. Preterea iudices seculares et scabini
loci in quo contingit hoc per ordinarium illius loci moneantur ut de tali
nullitate se intromittunt penitus desistendo et revocando infra certum tempus sine
aliqua occasione huiusmodi in preiudicium ipsius clerici vel religiosi est processum. Alioquin
ipsi iudices et scabini per eundem ordinarium sine dilacione qualibet excommunicentur
et excommunicati publice usque ad satisfactionem condignam nuncientur. In qua excommunicatione si
per quindenam duraverint locus ille extunc sit ecclesiastico supposito interdicto
quod non relaxetur nisi prius sufficienter sit satisfactum iniuriam passo. ac
nobis et ecclesie et iudici si quod contra ipsum clericum vel religiosum est factum. Et si quid
aliud est subsecutum sit penitus revocatum. Et si vero clericus clericum in foro seculari
suo vel ecclesie vel alterius aliquo nomine in causam traxerit. causam amittat. Et si monitus
ab ordinario incontinenti non destiterit ac infra septem dies non satisfecerit.
tam tracto(?) nobis et ecclesie competenter ab officio et beneficio sit suspensus ipso
facto. Et si suspensione huiusmodi durante ingesserit se officio vel beneficio ab eo
dem ordinario excommunicetur et excommunicatus publice nuncietur et si in huiusmodi contumacia

61

et excommunicatione per tres septimanas permanserit extunc beneficio si quod habet cum cura
vel sine cura ipso facto sit privatus. Et idem beneficium inhabilis ad reha-
bendum existat. Contra iudicem vero et scabinos qui se de huiusmodi iudicio vel
causa intromiserint procedatur sicut superius in primo capitulo est expressum.
¶ Contra eos qui ecclesiasticas personas racione bonorum suorum vocant
ad iudicium seculare. Item dampnantes et submittentes anathematis
prohibentes detestabile statutum immo errorem a quibusdam contra liber-
tatem ecclesiasticam introductam scilicet ut si laicus cum clerico contra clericum vel ecclesiam
conventualem seu monasterium vel quamcunque aliam domum religiosam. Item
quod clericus possessiones vel alia bona habet in districtu iudicis secularis laicus
ipse vel iudex secularis compellit clericum aut eciam coram seculari iudicio
litigare racione possessionum vel bonorum eorundem et ipse iudex secularis diem assignet
clerico vel ecclesie ad litigandum coram eo ad quem si non venerit sicut nec tenetur
vel veniens coram eo noluerit litigare bonis suis privat eundem per minas ab-
usiones alias in hiis et consimilibus committendo. Statuimus in hoc casu
id est contra actorem et iudicem et scabinos observari quod diximus de laicis
eo clericum trahente ad iudicium seculare. Et iudicibus ipsis et scabinis huiusmodi
sententiam non revocantibus et alias non satisfacientibus competenter infra ebdomadam post
monitionem ab ordinario faciendam. Locus ubi contingit ecclesiastico sit
suppositus interdicto. Quo durante per quindenam superior sive dominus illius iudicis
et scabinorum moneatur per ordinarium ut tale processum penitus revocari. Alioquin
contra ipsum superiorem sive dominum procedatur prout in statuto contra iniectores ma-
nuum in clericos de nobilibus et dominis est expressum. ¶ Contra occupantes bo-
na ecclesiarum predictarum. Item eodem modo Statuimus contra occupantes
seu secularia iudicia bona ecclesiarum arrestantes vel ecclesiasticarum personarum
procedi et observari id idem. ¶ Ut iudices ecclesiastici laicis contra laicos
cum habuerint faciant iusticiam expeditam. Item ne laici occasionem
habeant de defectu iusticie contra clericos querelandi Statuimus sub pena
excommunicationis firmiter precipientes ut prelati seu ordinarii clericorum et ecclesiarum laicis
contra clericos vel ipsas ecclesias cum habuerint faciant omnibus requisiti fuerint secundum
consuetudinem capitulorum si fuerit in ecclesia collegiata et alias de clericis non commorantibus
de collegio secundum iuris scriptum vel consuetudinem iusticiam expeditam. ¶
¶ Contra impedientes et turbantes celebrationem sanctarum synodorum
Item statuimus ut prelati et ordinarii iudices nostre civitatis et diocesis in terris
eorum iurisdictioni subiectis synodum suam qui ad hoc tenentur observent per se
vel per alios congruis temporibus ab ipsis prelatis prout expedire viderint prefigen-
dis et que corrigenda vel reformanda occurrunt corrigant et reforment et
omnes in parrochia illa in qua synodus celebranda fuerit quamcunque eis fuerit de-
nunciata ad ecclesiam et synodum veniant obedienter et iura synodalia ob-
servent reverenter. non obstante aliqua accione vel consuetudine contraria quam
corruptelam reputamus et penitus reprobamus. Soli tamen nobiles exci-
piantur qui ad nostram synodum nostrum specialiter pertinent. Si qui vero laicorum
contra hoc venire presumpserit et in hoc mandato ipsius prelati sive ordina-
rii non obedierit sententiam excommunicationis quam in hiis scriptis ferimus in ipsos

ipso facto vel oratione incurrant et excommunicati singulis diebus dominicis et festivis
per plebanos eorum et alios prout hoc ipsi prelato expedire videbitur usque
ad satisfactionem condignam publice nuncientur. Si non mulctandus procurator fuit
in causa seu in culpa. Locus ille in quo synodus vel iura synodalia
impediri contingit sit ipso facto ecclesiastico suppositus interdicto quod non
relaxetur nisi de hoc satisfactum fuerit competenter. Nobilibus ne huiusmodi
synodos vel iura synodalia impediant sub pena excommunicationis late sententie
firmiter inhibemus. ¶ Ut prelati iurisdictione sua libere utantur
in terminis eorum iurisdictionis subiectis. Item ne commissa seu delicta
subditorum maneant impunita et ex hoc tribuatur aliis audacia delinquendi
statuimus ut prelati in terminis eorum iurisdictioni subiectis sua iurisdictione
libere utantur tam in correctione quam in iudicio et audientia ac aliis que vide
bimus ad hoc expedire ne in hiis alter ab altero impediatur sed iuvetur. Et
si aliquis sive a prelato in suum subditum propter ipsius excessus prolata fuerit
ille sive ab hiis prelatis inviolabiliter usque ad satisfactionem condignam obser
ventur et etiam executionem si opus fuerit demandent. ¶ Ut iudices ecclesiasti
ci fraudem in iudiciis suis non committant. Item statuimus ut iudices
ecclesiastici in iudiciis suis et causis officium suum solum deum et iustitiam pre oculis
habentes fideliter exequantur. Et si racione precium vel per favorem aliqua parcium
contra iustitiam in causis leserint preter penas a iure statutas quibus sub
iacent ipso facto incurrant sententiam excommunicationis a nobis latam in hiis scriptis
Et nichilominus per superiorem contra eos si opus fuerit ad graviora procedatur ¶ Ne
iudices ecclesiastici se de causis ad forum seculare pertinentibus intromit
tant. Item statuimus ut de causis ad forum seculare pertinentibus iudices
ecclesiastici se nullatenus intromittant. Et si citato in eos litigantes de hoc excep
cio fuerit coram ipsis iudicibus ecclesiasticis et constiterit sicut de iure fuerit faciendum
causam ad iudicem secularem remittere non postponant. ¶ Contra impe
dientes ecclesiasticorum iudicum iurisdictionem sententiarum. Item ne iurisdictionem
iudicum ecclesiasticorum sive ordinarii fuerint sive delegati a secularibus iudicibus
vel personis impediri et ex hoc sicut a pluribus attemptatur dissolui contingat
nervum ecclesiastice discipline statuimus ut nullus secularis sive nobilis fuerit
sive alter qualiscumque ecclesiasticorum iurisdictionem in citationibus monitionibus executionibus
denunciationibus ac aliis modis quibus iurisdictio ecclesiastica exercetur per se vel per
alium impediat aliquatenus vel retardet. Et qui contra hoc ausu temerario
venire presumpserit et monitus ab ordinario vel delegato infra septem dies
a tempore monicionis facte non destiterit et dictum non revocaverit sive quid in preiudi
cium attemptaverit sententiam excommunicationis quam in hiis scriptis ferimus in huiusmodi pre
sumptores incurrat ipso facto quam excommunicationem si per xv. dies animo indurato sustinuerit.
extunc si nobilis aut dominus est terra ipsius et districtus si quem habet sit ipso facto
ecclesiastico suppositus interdicto. Et nichilominus in loco ubi faciens impedimentum presens
vel percurrens domicilium habuerit cesset a divinis quousque impedimentum sit re
vocatum et ad legitime satisfactum. ¶ Contra eos qui clericos non sine vio
lenta iniectione capiunt et detinent. Item qui in tantam vesa

nam plerumque contingit quorundam peruersitas personarum ut ausu sacrilego clericos
et ecclesiasticas personas non sine violenta manuum iniectione dampnabiliter capere
et captivos detinere execrabiliter non formidant. Statuimus ut clericorum capti-
vatores quicumque fuerint aut cuiuscumque dignitatis aut conditionis et omnibus
auxilium consilium operam vel opem adhibentibus per omnes ecclesias conventuales
parochiales et capellas civitatis et diocesis Colon. eo ipso facto sententia canonis si quis
suadente excommunicati nominatim si eorum nomina sciri poterunt alioquin in genere publice
nuncientur. donec captivus sit liberatus et de pesto fuerit lesis nobis et ecclesie satis-
factum. Et si infra octo dies post huiusmodi denunciationem captivus non fuerit liberatus
Extunc iidem captivatores et adhibentibus consilium auxilium operam vel opem
ut predictum est. nominati quorum nomina sciri poterunt alioquin in genere singulis diebus
dominicis et festivis campanis pulsatis et candelis extinctis per easdem ecclesias
et capellas excommunicati sollempniter et publice nuncientur. Idemque observetur si capti-
vo liberato non fuerit lesis et nobis et ecclesie infra mensem satisfactum. Et nichilominus
evitentur donec per auctoritatem apostolicam absolvantur. ¶ Processus contra
eosdem. Item statuimus quod in omni loco videlicet civitate oppido castro seu muni-
tione vel villa vel alio quocumque nomine censeatur ubi clericus captivus fuerit adductus
receptus vel detentus. eodem eo ibi adductus receptus vel detentus fuerit et quam-
diu ibidem extiterit. cessetur penitus a divinis. et sit ipse nichilominus ipso facto ecclesiastico
suppositus interdicto. Et si per triduum ibi mansit captivus nec fuerit liberatus. locus
ipse quamvis postmodum captivus de eodem fuerit deductus nichilominus maneat inter-
dictus donec captivus liberetur et nobis premisse fuerit satisfactum. Et sic tam nobiles
quam magnates ac etiam populares et plebei contra malefactores et sacrilegos
huiusmodi ex divinorum carentia provocati consurgant ad liberationem illius qui ausu
sacrilego detinetur captivus auxilium prestituri. Item si ipse captivitatis vel
detentionis clerici captivi locus vel ubi detinetur vel ubi captivans habet domicilium
per mensem unum mansit interdictus Ita quod clericus liberatus non fuerit nec aliis
satisfactum extunc interdictum ipsum ad totum decanatum in quo ille locus consistit
extendatur. Et sit ipse decanatus totus interdictus. Item si huiusmodi interdicto durante
per quindenam clericus captivus non fuerit liberatus extunc si nobilis fuerit vel potens
vel quicumque dominus terram iurisdictionem vel districtum qui clericum captivavit vel detinu-
erit et districtus eius ubicumque fuerit ecclesiastico subiaceant interdicto. Et idem in ci-
vitatem eademque pena observetur. Si dominus aut nobilis vel alius quicumque in eo
districtu vel iurisdictione captivans vel detinens clericum quamvis ab alio captivatum ha-
buerit domicilium vel receptaculum monitus ab ordinario loci infra quindenam
a die monitionis facte ipsum clericum non procuravit liberari. Item postquam captivans
clericum vel detinens captivatum per duos menses in excommunicatione perstiterit clerico non
liberato omnis locus ad quem captivans vel detinens pervenerit vel ubi constiterit
ibidem comedendo vel bibendo. sit per triduum sequens eiusdem interdictus et
per septem sequentes dies sit interdictus ubi ipsum contigerit pernoctare. ¶ Ne
filii vel filie clericos captivantium et per annum excommunicati ad ordines vel
ad beneficia ecclesiastica non admittantur. Item si captivans clericum
vel religiosum aut sacrilegus huiusmodi penis supradictis vilipensis contumaciter sacr

satisfactione neglecta per annum unum in excommunicacione huiusmodi perduraverint anno presupposito viij
indurato. Statuimus ut nulli de filiis filiabus fratribus et sororibus filius vel filia-
bus fratrum vel sororum usque ad quartum gradum inclusive linea descendenti et colla-
terali et illi etiam qui ad huiusmodi captivitatem opem vel operam impenderunt
vel captivum clericum in suis domibus detinuerunt ad ordines seu beneficia
aut etiam prelaturas admittantur cum ex delicto parentum ipso facto reddantur in-
habiles ad huiusmodi consequenda sub pena excommunicationis late sententie. Statuentes
et mandantes examinatoribus clericorum capitulis patronis et archidiaconis ac prelatis
ut nullum ex talibus ad ordines admittant. Capitula nullum ex eis ad prebendas
eligant. Patroni nullum eis presentent. Archidiaconi ac prelati tales non investiant
ullo modo. Alioquin capitula patroni et archidiaconi ac prelati ipso facto ius suum amit-
tant ea vice. Et ad proximum superiorem devolvatur. Examinatores vero et archi-
diaconi aliquem ex talibus scienter ad ordines vel ad beneficia admittentes ipso
facto sententiam excommunicationis incurrant. De filiabus sororibus et filiabus sororum et filiarum
sororum usque ad quartum gradum predictum statutum observandum ut in claustro vel cenobiis
cuiuscumque ordinis nullatenus admittantur. Ad idem. Item quo etiam
ad exclusionem in filiis huiusmodi filiabus nepotibus et neptibus eorum qui clericos vel
monasteria invaserunt si per annum in excommunicatione neglecta satisfactione persistunt
continuantur contra tales statutum observandum. Feoda etiam si qua predicti sacrile-
gi ab ecclesiis vel ecclesiasticis personis tenuerunt post lapsum anni per quem excommunicationem
sustinuerint ad ecclesias et ecclesiasticas personas libere revertantur. Ita ut si ipsi sacri-
legi vel heredes se de huiusmodi feodis ingesserint contra eos tamquam invasores bonorum
ecclesie procedatur. ¶ Mitigacio pro fratribus et sororibus ac aliis personis si
se voluerint infra annum expurgare. Item volentes ut fratres et soro-
res filii et filie fratrum et sororum et alii in linea collaterali gradibus supradictis qui
sacrilegis et excommunicatis huiusmodi in suis maleficiis non assistunt nec astiterunt et ad
ipsa maleficia opem vel operam aut favorem non impenderunt sine culpa
eorum aut sine causa non contineant ex maleficiis aliorum. Statuimus ut iidem fratres
et sorores filii et filie fratrum et sororum et alie persone linee collateralis pene sup-
radicte quo ad exclusionem ab ordinibus beneficiis et prelaturis non subiaceant
nec astringantur eisdem. Si infra eundem annum coram nobis aut capitulo nostro et
prioribus Coloniensis se canonice expurgaverint quibus contra manum quod predictis sacrilegis
et huiusmodi maleficiis consilio vel auxilio ope vel opera non astiterunt et iuramento
corporali firmaverint quod amplius eis ulterius non astabunt. ¶ Si clericos in
alia diocesi capi vel in istam captos ad illam diocesim deduci contingat. ¶
Item Statuimus ut si clericos Coloniensis civitatis et diocesis in alia diocesi capi contin-
gat vel in nostra civitate et diocesi captos ad aliam diocesim deduci vel transferri quod per
capitulum et priores Colonienses et alia capitula ad liberationem captivi et ad procedendum contra
sacrilegum illius diocesis qui in hoc culpabilis fuit apud loci diocesanum efficaciter
se laboretur ut hoc visum fuerit expedire. ¶ Contra occisores et mutilatores
clericorum. Item de occisoribus et mutilatoribus clericorum et clericos in captivitate
usque ad mortem detinentibus. Statuimus ut per omnes ecclesias conventuales parrochiales
et capellas civitatis et diocesis Coloniensis ipsi occisores et mutilatores et eorum ope vel

operam seu consilium ad hoc adhibentes singulis diebus dominicis et festivis campa-
nis pulsatis et candelis accensis nominatim quorum nomina sciuntur. Alioquin in genere
denuncientur excommunicati et ab omnibus arcius evitandi donec sufficienter satisfecerint
et a sede apostolica redierint absoluti. Preterea locus omnis ad quem venerint
sint interdicto quamdiu ibi fuerint et per sequentem diem si ibi biberint vel
comederint et per septem sequentes dies si ibi pernoctaverint. Ceterum si nobiles
fuerint vel alii terram vel iurisdictionem vel districtum habentes et infra tres menses
a tempore perpetrati sceleris ad arbitrium nostrum aut capituli aut suorum Colonien(sis)
non satisfecerint, terra eorum et districtus extunc sit ipso facto ecclesiastico supposita
interdicto. Et feoda seu officia vel possessiones si quas habent ab ecclesiis et ecclesiasticis
personis amittant et ad ecclesias ex quibus ea habuerint revertantur. Ita quod ipsorum
sacrilegorum heredes ad feoda huiusmodi vel ad aliqua alia ab ecclesiis et ecclesiasticis per-
sonis descendencia nunquam imperpetuum admittantur. De quibus si ulterius se inge-
rint contra eos procedatur tamquam contra bonorum ecclesiasticorum invasores prout
supra est expressum. Et hoc eciam in aliis personis que non sunt nobiles sed
eciam huiusmodi habeant volumus observari. Preterea si domini terre in quorum districtus
manent vel domicilium habent vel ubi tam enorme scelus commissum extiterit
tam nephandos sacrilegos et nephandos in suis districtibus sustinuerint et contra
eos ad bonorum privationem et persecucionem de iure non processerint contra ipsos dominos
tamquam consentientes malo huiusmodi monicione premissa procedatur. ¶ Contra
eos qui sacrilegium in clericos committere non verentur. Item cum inter-
num sit scandalum et plerisque laicis qui clericis sunt infesti similia committendi
prestat quod plurimum incentivum quod tociens in clericos sacrilegium committere non verentur.
Statuimus ut clericus vel canonicus iniciens manus violentas in clericum vel
ecclesiam suam vel aliam aut ecclesiasticam personam spolians vel violentiam in e-
munitate committens vel bona eorum secularium indicto occupans vel ad aliquod
horum consilium seu auxilium vel operam dans per huiusmodi iniectione incontinenti
per omnes ecclesias et capellas civitatis et diocesis nostre excommunicatus nuncietur. Et cum de hiis
constiterit per evidenciam facti vel famam publicam vel iuramentum iniuriam
vel dampnum passi si fuerit persona fidedigna vel per fidem testium summarie sa-
ciendum per ordinarium moneatur ut infra septem dies a tempore monicionis facte
de commisso perpetrato satisfaciat competenter. Alioquin a nobis excommunicatus excommunicatione
quam ferimus in hiis scriptis extunc per omnes ecclesias ut supradictum est publice nun-
cietur. Qui si infra quindecim dies non satisfecerit extunc denuncietur campanis
pulsatis et candelis extinctis singulis diebus dominicis et festivis. Et si per annum in
huiusmodi excommunicatione perstiterit extunc omnibus beneficiis ecclesiasticis si que habuerit ipso
facto sit privatus et illi ad quos spectat ipsorum beneficiorum collacio ea confe-
rant infra mensem. Alioquin per superiorem extunc conferantur et nichilominus sit
inhabilis ad aliqua alia consequenda. ¶ Contra clericum qui occasione
alicuius questionis clericum captivavit. Item si clericus clericum occasione
alicuius questionis quam habuerit captivaverit vel ad capiendum ipsum consilium
auxilium vel operam adhibuerit. Statuimus ut eciam amittat ipso facto et excommunica-
tus publice ut de aliis captivatoribus premissum est nuncietur. Et si infra

Vnum dies liberationem ipsius captiui non procurauerit ac infra alios quindecim dies
leso nobis et ecclesie non satisfecerint ex tunc omnibus beneficiis ecclesiasticis si que
habet sit ipso facto priuatus et inhabilis in perpetuum ad aliqua beneficia consequenda
Et si ille ad quem collatio beneficiorum pertinet de eis non ordinauerit ea aliis
conferendo Collatio et ordinacio eorundem ad proximum superiorem sit ipso facto deuo
luta Si vero beneficiatus non fuerit sit inhabilis in perpetuum ad aliqua optinenda
Preterea omnis locus ad quem huiusmodi sacrilegus peruenerit vel ibi bibit come
derit aut pernoctauerit sit ipso facto interdictus eo modo sicut de locis capti
uatoribus clericorum est premissum. ¶ Contra clericos qui mutilant vel
occidunt clericos Item Statuimus ut clericus occidens vel mutilans cle
ricum vel eum usque ad mortem captiuum detinens sit ipso facto ab omnibus beneficiis
ecclesiasticis habitis et a spe habendorum destitutus et excitatus in omnibus ecclesiis ut fra
ternitatis contemptor Locus ad quem venerit vel ubi bibit comedit aut pernoctauerit
sicut superius dictum est suppositus ipso facto ecclesiastico interdicto Et nichilominus ad
alias penas per nos aut per Coloniensem sicut alias fuit predictum ¶ De
litigantibus super una prebenda in alia ecclesia. Item cum plerumque con
tingat quod vacante prebenda in aliqua alia ecclesia vel diocesi Coloniensi in
qua duo vel plures auctoritate sedis apostolice vel legatorum suorum aut cuiusuis alia
auctoritate ius se asserunt habere et per executores suos seu quoscumque alios procu
rant mitti in possessionem corporalem prebende ipsius cuius immissione occasione
de huiusmodi prebenda contendentes bona res et iura ipsius ecclesie tam infra
emunitatem quam extra indifferenter rapiunt et inuadunt seu per secularem iudi
cem occupari vel arrestari procurant similes executores in certas personas de
capitulo suspen. In capitulum nichilominus et suis executoribus fulminari facientes
propter quod in rebus et personis tam spiritualibus quam temporalibus ecclesie non modicum detri
mentum sustinent et iacturam Statuimus ut cum in alia ecclesia casus huiusmodi e
merserit. Decanus et capitulum huius ecclesie auctoritate huiusmodi constitutionis sibi faciant
litteras et instrumenta quibus sic contendentes uti volunt et iure suo huiusmodi ibi
a partibus exhiberi et conuocatis capitulo et personis qui presentes fuerint et haberi commode
poterunt per eos vocatis ad hoc iurisperitis qui vocari fuerint expedire. huiusmodi questio
et discordia decidatur et eorum discussionem seu fine stetur et inuiolabiliter ob
seruetur. Et si capitulum et priores propter difficultatem iuris vel alias causas legitimas
questionem huiusmodi decidere non potuerint nec decidatur eam eandem ad curiam domini pape
decidendam transmittant Prefigentes partibus terminum competentem quo se con
spectui pape representent cum omnibus suis munimentis et documentis iustitiam recepturi
Causa vero et questione huiusmodi durante medietas fructus prebende vacantis
cedat in usus ecclesie et reliqua per aliquam personam ydoneam que deseruiat
in ordine quem defuncti prebenda requisierit deputetur Et si qua parcium
sententiam quod se in curiam fuerit et in ea euicerit fructus eiusdem prebende de
mandato domini pape capitulo presentato cessante occasione qualibet restituantur. Si quis
vero parcium litteras suarum copiam facere et hoc statuto contrariari subire renue
rit et de sua potencia vel malicia confisus bona ecclesie inuadere ac rapere te
mere et irreuerenter dei timore postposito presumpserit contra ipsam partem tamquam
contra raptorem bonorum ecclesie ut supradictum est procedatur. Statuimus etiam ut hoc

non solum ad futura huiusmodi negocia sed etiam ad preterita et pendentia a tempore electionis
nostre extendi. ¶ Ne aliquis clericus sacrilegos vel excommunicatos aut usurarios
assistat vel eos defendat. Item cum solius penis statutis tam in iure
canonico quam civili et cohercione nostre ordinarie potestatis contra iniuriatores ecclesiarum
et ecclesiasticarum personarum pluribus modis et aliis quibus ad hoc videbimus expedire procedere
viderimus procedendum. Statuimus ut persone quibuscumque qui manus in clericos
aut religiosos iniciunt vel eos spoliant et capiant aut in aliquo superdictorum
modorum vel excessuum contra ecclesias vel ecclesiasticas personas excesserint seu sunt sub
excommunicatione suspensi aut interdicti aut aliis penis supradictis sed involuti clerici sive
in dignitate constituti sive alii etiam advocati consilio vel auxilio in aperto
vel occulto non assistant. Et qui contravenerint verbo vel facto sententiam excommunicationis quam
in eos ferimus in hiis scriptis incurrant ipso facto et excommunicati publice qui de facto convicti
fuerint vel confessi usque ad satisfactionem condignam nuncientur et si publice presumpserint
huiusmodi partes in iudicio postulando eorum iniurias defendendo. Et moniti ab eorum
ordinariis non destiterint excommunicati publice tamquam illi quorum excessus vel iniurias
nituntur defendere nuncientur. Et vel etiam contra eos si opus fuerit procedatur. Item sta-
tuimus fieri de hiis qui usurariis manifestis assistunt pro proximo vel defen-
dunt eosdem. ¶ Ne etiam capellani nobilium excommunicatorum cum ipsis ultra
mensem permaneant. Item statuimus ut etiam capellani dominorum suorum et
nobilium vel aliarum personarum qui fuerint propter aliqua peccatorum excessuum sententiam ex-
communicationis involuti dominis suis in huiusmodi divinis consilium vel auxilium verbo aut facto
impendant. Alioquin se noverint eandem excommunicationem involutos. Preterea ipsos dominos
modis quibus poterunt inducant ut de eis pro quibus excommunicati existunt satisfaciant
et ad reconciliationem sancte matris ecclesie redeant. Quod si infra mensem eosdem dominos
suos ad hoc inducere nequiverint extunc omnino recedant ab eisdem nec eis commu-
nicent. Alioquin ipsos clericos seu capellanos qui ultra id cum dominis permanserint et eis
communicaverint maiori excommunicatione in hiis scriptis lata innodamus. Et precipimus eos per
locorum ordinarios excommunicatos publice nunciari. In qua excommunicatione si per duos menses con-
tinuatos perduraverint et a dominis suis non recesserint extunc ipso facto omnibus beneficiis
ecclesiasticis cum cura vel sine cura que habent sint privati et eadem beneficia per illos
ad quorum collationem pertinent aliis personis ydoneis infra mensem provideant.
Alioquin extunc per superiorem provisio consistat et nichilominus sint inhabiles ad alia
beneficia obtinenda. ¶ Contra eos qui sententiam canonis dampnabiliter vili-
pendunt. Item cum nonnulli sententiam excommunicationis dampnabiliter vilipendunt statuimus
ut quicumque excommunicatus et in parrochia sua denunciatus per annum in ipsa excommunicatione persti-
terit et de hoc fides facta fuerit per litteras executoris quas sufficere volumus in hac parte
si fuerit ordinarius et vel per aliam fidem sufficientem. Si huiusmodi fuerit nobilis vel
alius habens terram vel districtum illa terra vel districtus per ordinarium loci super hoc re-
quisitus ab excommunicatore vel actore ecclesiastico sine difficultate supponatur interdicto. Et
si fuerit aliquis sive nobilis dominus temporalis sive iudex in cuius districtu excommunicatus per-
mansit seu domicilium habuerit moneatur per ordinarium ipsius ut compellat
ipsum excommunicatum redire ad sancte matris unionem ecclesie. Alioquin idem dominus sive iudex
per ipsum ordinarium excommunicationis sententiam percellatur. ¶ Processus de eodem.
Item ipsi excommunicati cum per annum perstiterint in sinodis accusentur tamquam clavium ecclesie

contemptores et satisfacere compellantur. adhibito etiam si opus fuerit auxilio
brachii secularis. **¶ Ut prelati et quelibet ecclesiastice persone ad obser-
vationem istorum statutorum teneantur.** Cum vero omnibus presentia statuta huius
provincie sollicitudine intendimus providere ut hec que parent ecclesiis et ecclesiasticis
personis et pacis turbatores pene formidine cohibeantur a pravis. Precipimus et
mandamus sub pena excommunicationis ut statuta ipsa ab omnibus tam ecclesiasticis quam
secularibus personis inviolabiliter observentur. Statuentes ut prelati et archidiaconi
ipsorum decani capitulorum capituli et singuli de capitulis decani rurales rectores ecclesiarum et
capellarum necnon et vicarii et omnis clerus civitatis et diocesis Coloniensis ad conservationem
sententiarum predictarum scilicet excommunicationis suspensionis et interdicti et ad earum executionem quandocumque et
quotienscumque opus fuerit et aliquos malefactorum predictorum committi contigerit in civitate
aut diocesi Coloniensi omni fraude et dolo penitus exclusis fideliter teneantur. Si
quis autem prelatus in hiis remissius inventus fuerit ex parte ecclesie vel persone iniuri-
am vel dampnum passe vero requisitus ad executionem premissorum prout in superioribus
continetur per se vel alium procedere neglexerit sententiam suspensionis ipsa omissione incur-
rat quam suspensionem si per octo dies in negligentia perdurando sustinuerit extunc
excommunicationis sententiam a nobis latam in hiis scriptis. Et nichilominus contra eum ad ulte-
riora per nos de consilio capituli et priorum Coloniensium procedatur. **¶ Contra clericos in
executionibus sententiarum remissos et sententias ipsas modo debito non servantes.**
Item ebdomedarii in ecclesiis conventualibus plebani rectores seu provisores pro-
chialium ecclesiarum et capellarum civitatis et diocesis Coloniensis qui in suis ecclesiis seu capel-
lis eos qui ex aliquibus causis de quibus suspensionem vel excommunicationem incidunt in vel ipsos
vel sinne ut suprataxatum est excommunicatos nuntiandi denuntiare omiserint ipsa omissione
se sciant excommunicationis sententiam in hiis scriptis a nobis latam incurrisse et postmodum depo-
sitionis periculum formidare si divinis se ingesserint sic ligati ita ut nisi celeri satis-
factione sibi prospexerint monitione premissa a suis ordinariis priventur beneficiis que
habent et illa aliis personis ydoneis per eos ad quorum spectat collatio conferantur.
Siquis autem sacerdos in loco propter captivitatem clerici vel propter spolium ecclesie vel ec-
clesiastice persone vel propter aliquam aliarum earum predictarum interdicto celebraverit et
sit irregularis incontinenti si non destiterit et infra quindecim dies non satisfecerit
nobis et ecclesie extunc ipso facto incurrat excommunicationis sententiam quam in huiusmodi presumptores
ferimus in hiis scriptis in qua excommunicatione si per quindecim dies continuos perduraverit negli-
genter satisfacere extunc sit ipso facto omnibus beneficiis ecclesiasticis que habet destitutus. Et
si illi ad quos beneficiorum huiusmodi collatio pertinet ea aliis personis non contulerint
infra mensem ad proximum superiorem devolvatur. Ea vero beneficia sacerdos non habere
huiusmodi sit post predictam inhabilis imperpetuum ad aliquod obtinendum. **¶ Ut precep-
to superfacto statim cessetur a divinis ne per ignorantiam possit excusari.**
Item ne aliquis prelatus archidiaconus prepositus decanus capitulorum et de(?)
rector ecclesie vel capelle per crassam ignorantiam ab observatoribus sententiarum predictarum se va-
leat excusare eo difficile sit singulariter denuntiatione singularum annis(?) inculcare
captivato clerico vel spolium ecclesie vel ecclesiastice persone aut aliud quodcumque predictorum
propter quod loca aliqua contingit esse interdicta sicut superius est expressum. Statuimus
ut prelati archidiaconi prepositi decani et rectores seu vicarii quam cito captivitas vel
spolium clerici aut aliquid predictorum de quibus est supradictum ad eorum notitiam vel

x.

sentencia desente vel alio quocunque modo pervenit statim cessetur a divinis ubi hec nun-
premissa fuit facienda et ad observacionem et execucionem eorundem statutorum per se vel
alios teneantur. Aliquin non obstante excusacione crasse ignorancie penis et
sententiis subiaceant supradictis. ¶ Ut hec statuta ad personas ecclesiasticas
cuiuscumque ordinis extendantur. Item statuimus ut ad monasteria
et bona eorum et ad monachos et religiosas personas cuiuscumque ordinis civitatis
et diocesis Colonien. statuta huiusmodi extendantur. Et monasteriorum prelati et monachi et alie
persone religiose ad observacionem et execucionem teneantur eorundem. Et si alique
persone religiose cuiuscumque ordinis existant se voluerint contra aliquorum privilegiorum ab
execucione seu observacione statutorum istorum tueri vel excusare, predictorum statutorum
auxilio non invenient. ¶ Ut hec statuta ne aliquem lateant possint sepius
publicentur. Item statuimus et mandamus in virtute sancte obediencie ut hec
eadem statuta per omnes ecclesias conventuales et parochiales ac capellas diocesis
Colonien. singulis annis ne aliquem lateant possint sepius publicentur.
et in capellis ruralibus perlegantur. ¶ Ut nomina sacrilegorum ponantur in registro et
sepius recitentur. Item nomina eorum qui contra ecclesias seu ecclesiasticas personas
aliquo modorum supradictorum excesserint vel deliquerint statim cum hoc scitum fuerit po-
nantur in registro et sepius recitentur in publico ut sciri possit ex qualitate
facti et eius circumstanciis necnon et dilacione satisfactionis qualiter sit contra excede-
ntes et delinquentes huiusmodi procedendum nec deleantur eorum nomina nisi congrua satis-
factione precedente. Si quod vero dubium aut difficultatis super premissis emerserit.
hoc nobis et capitulo Colonien. et prioribus reservamus declarandum. Nos vero capitulum prelati et
alia capitula ecclesiarum civitatis et diocesis Colonien. plenam in domino fiduciam capientes quod
per statuta huiusmodi ecclesiis et monasteriis et personis tam ecclesiasticis quam religiosis in spiritua-
libus et temporalibus provisum sit et debeat provideri ad observacionem eorundem sta-
tutorum bona fide omni fraude et dolo exclusis firmiter obligamus. Sigilla ecclesiarum
nostrarum eisdem statutis in testimonium apponentes. Datum anno domini M° ducente-
simo sexagesimo sexto. VI Idus maii. ¶ Et isti tituli pertinent ad idem
et sunt postpositi propter negligenciam scriptoris.

De penis qui sacrilegium in clericos commiserint non venit ¶ Contra clericum qui vel
occasione questionis clericum aliquem captivaverit ¶ Contra clericos qui mutilant
vel occidunt clericum ¶ De litigantibus super una prebenda diocesis Colonien. ¶
Ne aliquis clericus sacrilegis expresse seu verisimiliter assistat vel eos defendat
¶ Ne clerici capellani nobilium excommunicatorum per mensem cum ipsis divinis sive per-
maneant ¶ Contra eos qui sententiam excommunicacionis dampnabiliter vilipendunt ¶ Pro-
cessus de eodem ¶ Ut prelati et quelibet persone ecclesiastice ad observacionem statu-
torum istorum fideliter teneantur ¶ Contra clericos in execucionibus sententiarum remissos et
sententias ipsas modo debito non servantes ¶ Ut percepto sacrilegio statim cessetur
a divinis et ne quis se possit per crassam ignoranciam excusare ¶ Ut hec statuta
ad personas ecclesiasticas cuiuscumque ordinis extendantur. Ut hec statuta ne aliquem
lateant possint tam in capitulis quam aliis locis sepius publicentur ¶ Ut nomina sacrile-
gorum ponantur in registro sepius recitentur.

¶ Hic incipiunt tituli et statuta ecclesie Coloniensis a bone memorie
domino Sifrido archiepiscopo Coloniensi edita. In primis de vita et honestate
clericorum ¶ Innovationes statutorum domini Conradi de constitutionibus ¶ De statu et
vita claustralium et religiosorum ¶ Qualiter clerici et maxime sacerdotes populum
vel plebem regentes in ministratione septem sacramentorum se habere debeant et
primo de baptismo ¶ De sacramento confirmationis ¶ De sacramento extreme
unctionis ¶ De sacramento eukaristie sive altaris ¶ De pena qui neglexerit
conficere sanguinem delicti ¶ De confessione et penis ¶ De iniungendis penis
pro quantitate ¶ De ordinibus et qui ad ordines admitti debeant ¶ De matri-
monio et eius attinentiis ¶ De sepulturis et cimiteriis ¶ De peticione funeris
¶ De bonis ecclesiarum non alienandis ¶ De malefactoribus confugientibus ad ec-
clesiam ¶ De usurariis manifestis ¶ De clericis in ecclesiis vel capellis sine
missa vel archidiaconorum licentia ¶ De executione mandatorum nostrorum et curie nostre
Coloniensis ¶ De testamentis.

Licet de clericis qualiter eos ad modestiam et sobrietatem vite, mundiciam in domo
Dei conversari oporteat ut sibi et aliis verbo proficiant et exemplo per sacros
canones et statuta priorum ac predecessorum nostrorum traditiones sufficienter sit provisum.
Tamen quia nonnullos ex ipsis clericis perversum illos qui per eos posita sunt ad
regimen curarum in observatione dicte provisionis contingit non sine nota transgressionis
omnes desides inveniri ipsorum quod statim multiplicis deformat.
Nos Sifridus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus Sacri Imperii per Yta-
liam archicancellarius huiusmodi desidie immo negligentie quantum possumus obviare cupientes
Et quod dignum est in eorum conversationibus vita et moribus reprehendi per innovationem que
circa hec statuta sunt ab antiquo et appositionem que qualitas temporum addere nos
compellit ipsos clericos in omnibus deo placitis salubriter reformare spe et fiducia
ut si integri fuerint sacerdotes ecclesia dei florebit ut lilium et in spiritualibus et tem-
poralibus benedictionem a domino recipiet salutarem

Sanctam et generalem synodum propter periculosissimum ecclesie statum Coloniensis predeces-
sorum nostrorum occupationes aliquantis temporibus intermissam de consilio prelatorum
nostrorum et capituli nostri duximus innovandam ad quam convocatis et convenientibus abbatibus
prelatis monasteriorum et ecclesiarum ac clericis nostre subditis statuimus et ordinamus ut sy-
nodus generalis conveniat in antea in ecclesia Coloniensi in crastino domine Invocavit
ut ab omnibus prelatis et clero annis singulis imperpetuum celebretur. Et omnes
prelati tam religiosorum quam secularium ecclesiarum et clerici seculares civitatis et diocesis
nostre ad ipsam synodum accedant venientes et in veniendo stando morando re-
deundo in via et hospitiis se condecenter habeant ne laicis ex eorum habitu vel factis
generetur scandalum. Et intrent synodum abbates cum albis et stolis et capis cho-
ralibus desuper de serico vel samito cum baculis et mitris prout hoc eorum congruit
dignitati ¶ Alii vero prelati seculares cum pelliciis et superpelliciis et capis de se-
rico vel samito ¶ Item post religiosos locorum cum albis et stolis ¶ Decani
christianitatis et archipresbiteri similiter cum albis et stolis ¶ Reliqui vero presbiteri et clerici in super-
pelliciis ¶ Nec aliquis clericus vel religiosus ibi compareat sine religionis
habitu vel chorali. Omnis quod sit indutus in ipsa synodo quousque per nos licenciatus
permaneat auditurus cum mansuetudine et silencio que ibi precepta fuerint vel

statuat. Si qui vero infirmitate vel alia inevitabili necessitate ad synodum venire non poterunt mittant ad eius litteras cum propriis sigillis quod precipimus ut singuli habeant pertinentiam per se qui habeat potestatem de impedimento huiusmodi faciendi fidem si opus fuerit iuramento et in ipsis litteris se obligent quod statuta synodi observabunt. ¶ Item capitula et quelibet collegia per unum vel per duos personas de ipsorum collegio comparebunt ad observationem statutorum in persona se similiter obligantes. ¶ Et omnes ieiuni comparebunt in synodo quod sub pena excommunicationis late sententie precipimus nisi modicissimam sumant refectionem quam infirmitas urget corporalis. ¶ Item ne ignorantia statutorum vel preceptorum synodi aliquem valeat excusare, Statuimus et precipimus sub pena excommunicationis quam in hoc casu in omnes et singulos contravenientes ferimus in hiis scriptis quod quilibet presbyter curatum vel capellam officians vel plebem regens procuret et efficiat cum effectu quod infra unum mensem ab hac die computandum statutorum et preceptorum synodalium copiam habeant de verbo ad verbum ut eam frequenter legens vel volvens sciat inexcusabiliter possit scire ad quod teneatur et qualiter se debeat in omnibus habere et in proximis ac deinde singulis synodis generalibus in manu sua secum deferat et publice representet. Sciens quod ad executionem sequitur pena vel mandatum huiusmodi transgressorum. ¶ **Innovationes statutorum domini Conradi de cohitatoribus et concubinariis.** Ex consilio generali statuimus et precipimus quod universi clerici continenter et caste vivant ab omni libidinis vitio precaventes quatenus in conspectu omnipotentis dei puro corde et mundo corpore valeant ministrare. ¶ Et qui deprehensi fuerint in incontinentie vitio laborare prout magis aut minus peccaverint a locorum ordinariis seu prelatis debite puniantur. Alioquin nos prelatorum negligentiam supplentes tales puniemus secundum canonicas sanctiones ut pena docente demum abstineant a peccato. Et si ea de causa per nos et prelatos suos suspensi divina officia celebrare presumpserint beneficio ecclesiastico spolientur et pro duplici culpa perpetuo deponantur. Prelati etiam vero qui tales presumpserint in suis iniquitatibus maxime obtentu pecunie vel alterius commodi temporalis sustinere pari subiaceant ultioni. ¶ Item a crapula et ebrietate omnes clerici diligenter abstineant unde vinum sibi temperent et se etiam vino nec ad bibendum quispiam incitent cum ebrietas inducat mentis exilium et libidinis provocet incentivum. ¶ Item nullus sacerdos aut clericus in sacris constitutus feminas de quibus suspicio potest esse in domo sua teneat. Et nullam omnino nisi fuerit ille persone de quibus naturale fedus nichil permittit seu cimine suspicari et quamvis cohabitationem manifestam maxime clericis in sacris constitutis et sacerdotibus sub pena anathematis districtius inhibemus. ¶ Item clerici officia et commercia secularia non exerceant presertim alios vel alias mimis ioculatoribus et histrionibus non intendant. Tabernas prorsus evitent nisi forsan causa necessitatis in itinere constituti. ¶ Item ad aleas et taxillos non ludant nec huiusmodi ludis intersint. Coronam et tonsuram habeant congruentem clausa deferant indumenta maxime sacerdotes nimia brevitate vel longitudine non notanda. Pannis rubeis aut viridibus necnon manicis aut calceis consuticiis non utantur. ¶ Intersint etiam interdum ad suppellicias nisi forte aliquid

ibi fuerint manibus expandere fibulas omnino non ferant. Item arma non ferant
nec gladios nisi hoc faciant ex causa et expressa licentia plebanorum. ¶ Item sta-
tuimus quod neque canonici neque etiam vagantes nocturno tempore per plateas psal-
lentes et si transire oporteat ex legitima et iusta causa hoc faciant sine can-
tu et clamore sine cytolis sine tympanis et sine quolibet strepitu et chorea-
Et volumus quod contrarium facientes decanus suspendant corpore prebendis per
unum mensem. ¶ Item statuimus quod quicumque sacerdos vel etiam beneficiati sententias
suspensionis seu excommunicationis per annum et diem sustinuerint indurato animo beneficiis
suis priventur per locorum ordinarios et alias quoties hoc nichilominus canonice puniantur.
¶ Item statuimus ut clerici ubique et maxime in divinis officiis decenter et dis-
crete se habeant ut tales se in moribus vita conversatione habitu et fide societa-
tibus corporis compositione lectionum et orationum assiduitate et quibuslibet honestatibus
se exhibeant ut verecundia que etiam laicis est indicta in ipsis clericis precipue com-
mendetur. ¶ Nullus horas canonicas et horas domine nostre qualibet die dicere per-
mittat distincte et discrete et maxime qui est in sacris ordinibus vel beneficiatus
constitutus. ¶ Item nullus dicat missam nisi unam in die et precipue in die
nisi in casibus a iure permissis vel hoc faciat necessitate imminente utpote mis-
sam praefinitis. Nec celebratio fiat sine sacro vel scolari qui respondere vale-
at celebranti. Nec mulier permittatur ad altare aliquatenus ministrare. Item propter
apostatas discursores vagos et ignotos clericos de quibus an sacerdotes sint non
immerito dubitatur. Statuimus ut nullus beneficiatus seu rector ecclesie vel altaris ta-
cite vel expresse aliquem admittat in socium vel ad celebrandum missam vel ad
ministrandum sacramenta vel aliquod sacerdotale officium exercendum nisi notum sit
de ordinibus moribus conversatione ac aliis commendabilis. Et si omnino extraneus
vel peregrinus fuerit per nos vel generalem vicarios nostros seu loci archidiaconum
cum examinatione debita approbatum et admissum ad huiusmodi officia exercenda.
Et si quis rector ecclesie vel altaris vel capelle aliquem contra hoc admiserit
suspensionis vel excommunicationis sententiam in ipsum in hoc casu ferimus in hiis scriptis in-
currat ipso facto. Eo salvo quod peregrinantes et honeste persone qui non pro questu sed pie-
tatis et devotionis intuitu missam dicere volentes admitti poterunt si requirunt.

¶ Innovationes statutorum domini Conradi de cohabitatoribus mulierum et con-
cubinariis. De consilio bone memorie domini Conradi archiepiscopi nostri predecessoris
innovando Statuimus ut sacerdotes manifesti cohabitatores concubinas a se
de domibus et de prochiis suis infra decem dies post publicationem presentium omnino
removeant et repellant. Alioquin quia quoties hoc in eos ferimus in hiis scriptis ex-
communicationis sententiam se noverint incursuros. Mulieres autem si post decem ipsos dies rep-
te fuerint permanere in prochiis huiusmodi sacerdotum per decanos vitentur ipsorum
locorum excommunicent et excitate publice interdicent. Invocato super remotione auxilio se-
culari. ¶ Inhibemus etiam ne sacerdotes filios aut filias aut concubinas de-
tineant vel ditent de patrimonio vel descendente a patrimonio crucifixi aut ta-
lium impensis aut etiam exequiis inducant incesse. ¶ De statu claustra-
lium et religiosorum. Statuimus ut nullus monachus aut monialis clau-
strum suum exeat per civitates villas oppida aut vel discurrendo aut in villa mo-
tio advertente comedere nisi ex causa rationabili et urgente et id tunc fiat cum suis

plati vel plate licentia speciali. Quam licentiam volumus ut platus vel plata
non det nisi causa examinata que sit evidens et non possit sine scandalo dene-
gari. Item in oratorio refectorio dormitorio per monachos semper silentium ob-
servetur. In claustro vero illis horis servent silentium quas observancia per
capit regularis. In refectorio omnes comedant sed non carnes nec extra nisi
in firmaria. Una sit omnibus coquina et communes cibi nisi de licentia abbatis
vel prioris et ex causa. Speciales camerae et comestiones ibidem districtius inhi-
bemus. Omnes in communi dormitorio dormiant nisi debiles fuerint vel infirmi.
Divinum officium secundum regulam beati benedicti et beati augustini et instituciones sanc-
torum patrum celebrent. ¶ Item sub pena excommunicationis late sententie precipimus ut omnes
religiosi et precipue moniales peplum vel velum secundum regulam ferant
habitusque fuerint constituti. Cappas manicatas tunicas plicatas indumenta
tabardos calceos vel caligas non ferant nisi beati benedicti vel beati augustini
regule congruentes. quod propter abusum qui hiis temporibus in talibus inolevit
sub pena excommunicationis late sententie precipimus ab omnibus tam monachis quam monialibus
firmiter observari. Proprium non habeant nec pecuniam nisi cui hoc permit-
titur racione officii vel administrationis sibi commisse per abbatem. ¶ Item officia vel
administrationes habentes contractus non ineant locationes emptiones venditiones
vel alienationes quascumque rerum mobilium vel inmobilium non faciant mutuum
vel commune non recipiant a quocumque preter scitum et consensum abbatis et conventus.
Et si contra fecerint sciant contractum huiusmodi non tenere et sententiam excommunicationis in ipsos
in hoc casu latam in hiis scriptis incurrisse. Et hec eadem extendi volumus ad
platos et canonicos regulares ac premonstratenses et quoslibet religiosos.
Item abbatibus et prioribus districte precipimus ut omnia et singula que ad ordinem
et regulam pertinent faciant ab omnibus et singulis inviolabiliter observari eciam
appositione pene que in regula continetur. Rebelles vero et incorrigibiles ad nos
referentes ut eorum rebellio per nos compescatur. ¶ Item statuimus ut secundum
statuta consilii generalis domini Innocencii pape tercii. Abbates priores et prepositos in
generali ordine sancti Benedicti iure Cluniacensis et diocesis de triennio in triennium capitulum
observetur. Cuius conciliaris tenorem volumus ut singuli habeant ut sciant qualiter
huiusmodi capitulum servare teneantur. Et quia huiusmodi statutum negligencius est obser-
vatum licet dominus Conradus predecessor noster cardinalis hoc mandaverit non pena
adicimus et non servantes excommunicamus in hiis scriptis. ¶ Qualiter clerici et
maxime sacerdotes populum vel plebem regentes in administracione
septem sacramentorum se habere debeant et primo de baptismo.

Statuimus ut baptismus celebretur cum distinctione verborum in quibus salus
pendet baptizati ut ille qui baptizat immergat baptizandum in aqua
nichil addendo vel subtrahendo vel mutando dicat hec verba Petre vel
Johannes Ego baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti amen ¶ Item sa-
cerdos ad quem infans sic in necessitate reportatus est diligenter interroget de for-
ma baptizantis servante et si invenerit eam servatam et rite baptizatum
puerum faciat ei que post baptismum fieri consueverunt. Si cognoverit ipsum
non baptizatum vel dubitaverit baptizet puerum sub hac forma Petre vel Jo.
Si es baptizatus tunc ego te non baptizo. Sed si tu non es baptizatus tunc
ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti amen ¶ Item si timeat

de morte infantis antequam nascatur et caput nascentis apparet extra mulier infundit aquam
affuit super caput nascentis dicens Ego te baptizo in no. p. et f. et s. s. a.
et si sit mortuus infans sepeliatur corpus eius in cimiterio Si autem puer vixerit
uiuus ad ortum et de forma dubitatur de nouo baptizetur sub hac forma N
uel Jo. Ego te non baptizo si es baptizatus Si tu non es baptizatus tunc ego
baptizo te in no. p. et f. et s. s. amen ¶ Item mulieri in partu mortue nul-
latenus negentur uera karitatis nec sepultura ecclesiastica Et si clarum sit
quod mulier pregnans moriatur teneatur os eius apertum et ad magna cau-
tela uterus eius aperiatur et si infans uiuus fuerit educatur et baptizetur
Si autem inuentus fuerit mortuus ipse puer extra cimiterium tumuletur Et
iste modus et forma frequenter parochianis imprimatur ut sciant quod se in
talibus debeant habere ¶ Item duo uel tres tantum admittantur ad leuandum
puerum de baptismo qui infra quartum gradum parentibus pueri non sunt iuncti nisi
in necessitate ¶ In pascha et penthecoste et etiam sepius si opus fuerit fons
baptismi renouetur et amota ueteri aqua ipse fons lauetur et bene mundetur
Et noua aqua imposita benedicatur et crismetur Item fons sub capitulo
et sub sera firmetur et firmiter conseruetur propter sortilegia et truffas quas
et que sub pena excommunicationis late sententie firmiter inhibemus Item crisma o-
leum sacrum et oleum infirmorum in ampullis metallinis per certos titulos de-
signatis custodiantur et sub claue Si autem oleum crismatis uel olei sacri appo-
ni apparuerit hoc fiat caute et id quod apponitur cum crismate et oleo sancto
diligenter misceatur. ¶ De sacramento confirmationis .

Moneant presbyteri parentes baptizatorum nondum confirmatorum ut eos
ad episcopum qui solus potest confirmare ducant septennes uel minoris etatis
et ad tondeantur capilli maxime contra frontes diligenter et habeant ban-
dellos de panno lineo spisso sine sutura et sine nodo latitudinis duorum
digitorum et longitudinis competentis albos et bene mundos Exceptis autem
patre et matre offerant pueros illi qui eorum notitiam habent et melius nouerunt
quod non sint nec fuerint confirmati Et tertia die post confirmationem ad-
ducant eos ad ecclesiam ut presbyter frontes eorum lauet et comburet bandel-
los et cineres bandellorum et aquam lotionis in sacrarium piscina siue lauato-
rium reponant Confirmandi si fuerint decem annorum uel ultra prius suis
sacerdotibus confiteantur quam confirmentur Parentes uero confirmatorum eis
et ipsi confirmati sibi sepe ad memoriam reuocent quando et a quo et ubi
fuerint confirmati Nullus clericus ad primam tonsuram accedat nisi
fuerit confirmatus . ¶ De sacramento extreme unctionis .

Cum reuerentia et aqua benedicta et cruce precedentibus sacerdos deferat oleum
sanctum ad infirmos et diligenter septem psalmos letaniam et alias orationes
ad hoc institutas legat Et cum inungit infirmum proferat ista uerba per
istam unctionem etc. Et inungatur reuerenter cum distinctione membrorum et michil post
inunctionem exigatur Et si quid datum fuerit gratis accipiat laudabilem quoque
consuetudinem in talibus precipimus obseruari Moneant presbyteri populum
ut infirmi xiiij. annos et supra habentes cum opus fuerit inungantur nec
propter paupertatem nec defectum candelarum uel indumentorum linearum que in hoc

sacramento solent ad reverentiam exhiberi a sacerdote vel a quovis alio inunctio
[n]e inunctus sufficit enim una candela et quod infirmi inuncta membra singu-
lariter et diligenter extergant cum stuppa et post extersionem in igne comburatur

De sacramento eucharistie

Precipimus ut omnes sacerdotes
primo in vestibus mundis sacerdotalibus et vasibus reverenter mundo et contrito
corde et confessi si commode fieri potest accedant ad missam celebrandam
Item statuimus sub pena excommunicationis ne aliquis sacerdos missam celebrare
audeat nisi prius dixerit matutinas et primam de die Item precipimus ne a-
liquis sine calciamentis vel caligis ad altare pro celebratione misse accedere au-
deat Item diligenter caveant sacerdotes ne ad conscientiam in mortali peccato con-
stituti accedant ad missam celebrandam quia si tales manducaverint corpus
Christi et biberint eius sanguinem Judicium eterne dampnationis sibi manducant
et bibunt ¶ Item missale semper involvatur camisia vel panno lineo et mun-
do et apponatur pulvinar manutergium quo pluribus nares et faciem detergant ne con-
tingat sacra vestimenta maculare que munda et integra precipimus custodiri
¶ Item loca circa altaria ab aranearum telis et pulveribus et ceteris immunditiis
sepius emundent ¶ Item precipimus ut sursum super altare pannus lineus
albus ad altitudinem et longitudinem altaris extendatur ut protegat et defen-
dat altare ab omnibus immunditiis et pulveribus descendentibus ¶ Item cortine
altaris a lateribus utrisque dependeant nec in aliquo tempore sacrificii retro e-
ant ¶ Item precipimus ut calix sit integer cum firmo pede non titubans
et sacerdos sine clerico in altari celebrare aliquatenus non presumat ¶ Item am-
pulle vini et aque integre et munde intus et exterius observentur et in aliquo sig-
no notabili distinguantur ut vinum ab alio cognosci possit et vinum in am-
pullis ad minus de tertio in tertium diem renovetur ¶ Item sacerdos sit diligens
in electione hostie consecrande ut sit integra solida non nimis vetusta et
in appositione vini et aque discernat sacerdos attente reverenter et distincte legat
et dicat in canone que sunt dicenda et expediat se circumstantibus potius quam prop-
ter tedium astantium et alia que occurrere possint et faciat signa sua distincte
et reverenter ¶ Item nullus sacerdos levet hostiam ad ostendendum populo
nisi postquam dixerit hec verba Hoc est enim corpus meum Campana tribus ictibus
ex una parte ut populus qui audivit vel fideles ubicumque fuerint devote
et adorent ¶ Item si sacerdos ad venerit ad consecrationem sanguinis vel etiam
ad perceptionem et nichil in calice inveniat innuat ut afferatur ei vinum
et aqua quibus appositis dicat verba canonis ab illo loco Simili modo post-
quam cenatum est usque finem et faciat signa que fieri solent super sanguinem
Illa autem que facta sunt super eucharistiam non reiteret sed transeat consueto
modo Ille autem per cuius negligentiam evenit tribus diebus in pane et aqua ie-
iunet et unum psalterium dicat. ¶ De penitentia qui neglexit con-
secrare sanguinem Item si per casum mortis egritudinis vel passionis
alicuius aliquid inopinatum et subitaneum contingat quod sacerdos inceptum
misterium explere non valeat licitum sit alteri sacerdoti exequi et perficere
consecrationem incepti quod ibidem incipiat ubi alter destitit nisi inceptam
collectam et nondum perfectam vel incepta illius sacramenti verba perfectus Predictus

casus si contingat tunc cum a capite illam collectam vel sacramenta verba resume-
piat et sic saluti sue securitati et sacro ministerio ne interrupta et incompleta re-
maneant consulat ¶ Si autem dubitet an hostia a primo sacerdote casum
passo consecrata fuit substitutus sacerdos novam offerat oblationem et solito
more consecrat et post missam primam hostiam sumat et idem de calice faciat
de eo quod in calice repertum ¶ Item precipimus sub pena excommunicationis qua ferimus
in hiis scriptis ne aliquis sacerdos bis in die missam celebret nisi in casu urgentis
et magne necessitatis et in quibus ius permittit et tunc in prima missa post perceptionem
sanguinis non utatur ablutione vini et aque sed reservet in tuto et honesto loco
ut eam accipiat in secunda missa vel det honeste persone ieiune quam novit
ad hoc esse paratam ¶ Item si quid de sanguine vel si corpus domini ceciderit super
mappam altaris illa pars abscidatur et comburatur et cinis in sacro loco repo-
natur vel in piscinam proiciatur Et si pars corporalis intincta fuit sangui-
ne ter diligenter abluatur et aqua ablutionis a presbytero vel alia persona religi-
osa ieiuna sumatur et post eius de dicto panno sicut prius ¶ Item si sanguis
super vestimenta ceciderit illa pars abscidatur et comburatur et cinis in sacrarium lo-
cum reponatur Si super lignum vel lapidem vel terram solidam sanguis ceciderit
illa pars si commode fieri potest a sacerdote ablingatur et postmodum radatur et illa
rasura in sacrum locum vel piscinam ponatur ¶ Item si in sanguine musca
vel vermis aranea vel aliquid abhominabile ceciderit quod vix sine vomitu et
periculo corporis sumi possit caute extrahatur et super patenam vel calicem a-
lium abluatur cum vino et post sanguinis sumptionem et ablutionem illa lotio in
piscinam mittatur et bestia vel vermis super patenam comburatur et cinis in
piscinam sive lavacrum mittatur ¶ Item statuimus ut pixis in qua corpus
domini reservatur vel ad infirmos defertur sit aurea argentea eburnea vel
ad minus cuprea bene clausa et semper pannus lineus et mundus infra pixi-
dem ponatur super quem corpus domini in pixide collocetur ¶ Item precipimus ut
cum aliquis infirmus co[m]municare voluerit quod sacerdos si commode fieri po-
test eum visitet sine [...] corpore domini et diligenter confessionem infir-
mi audiat et post ad [eccles]iam redeat ad communicandum infirmum
corpus domini allaturus · [...] et dicat sacerdos dicendo septem psalmos et si via fuit
longior addit letaniam et alias orationes ¶ Incedit autem sacerdos ad communicandum
infirmum cum campanula et lucerna vel candela precedente et fideles qui pro
devotione occurrere voluerint expectantes ante hostium infirmi donec co-
municatus fuit redeant ad ecclesiam post sacerdotem et orent Quilibet enim fidelis
qui devote sequitur hanc processionem decem dies indulgentie pro eundo et redeundo
habent Cum autem sacerdos defert corpus domini et de nocte portavit mulieres
ipsum aliquatenus non sequantur Qui enim hanc processionem turbaverit vel
minus reverenter in ea se habuit per censuram ecclesiasticam compescatur ¶ Item
precipimus quod sacerdos venerabiliter et sublimiter supposita decenti capitulo supra
vas in quo corpus domini defertur deferat ad infirmum Si infirmus freq-
ter ex levi ad vomitum faciat vel patiatur nullatenus ei corpus domini conferatur
si credit et sufficiat quod spiritualiter accipit ¶ Item precipimus quod quilibet sacerdos an-
tequam conferat infirmo interroget eum si credit quod sub illa forma et specie panis

sit corpus xpi natum de virgine passum in cruce et tercia die suscitatum quod si
infirmus confessus fuit verbo vel evidenti signo communicet eum sacerdos si alia
eum non obsistat ¶ Item si contingat evomere presbiteri diligenter et caute que
repiri possunt colligant et contecto eo vino ab aliquo fideli sumantur
residuum vero comburatur et ponatur in terra iuxta altare vel alibi ubi
comode fieri potest. Genua flectent pectora tundant inclinato capite iunc-
tis manibus et levatis reverenter adorent. Equitantes vero non dedignentur
descendere de equis suis ad adorandum eum qui pro eis descendit de celis.
¶ Item precipimus ut eukaristia servata pro infirmis singulis quindenis re-
novetur et corpus vero super altare in honesto loco clausum cum clave solliciter
et diligenter custodiatur ¶ Item precipimus ut sacerdotes subditos suos doceant
ut cum veniunt ad communicandum in die pasche vel alias ieiuni et devote confessi
accedant. Et caveant sacerdotes ne alienum parochianum vel communem contra
nisi sit viator vel peregrinus vel iuste communicandi licentiam sui proprii habeat sacerdotis
quam licentiam quilibet viator vel peregrinus petere et a proprio suo sacerdote in suo
recessu quod si non fecerit propter hoc communio non denegetur sed pro negligentia pe-
na ei iniungatur ¶ Item nullus fidelis arcendus vel removendus est a com-
munione nisi publice excommunicatus vel interdictus vel aliquo notorio crimine notatus
Item precipimus ut sumpta eukaristia sacerdos habeat calicem separatum cum
vino et aqua de quo sumant communicantes. De confessione et penitentia.

Precipimus ut sacerdotes parochialium ecclesiarum subditos suos frequenter
ammoneant et in penitentia iniungant ut ad confessionem sepe veni-
ant et pueri qui veniant ad confessionem diligenter scrutentur corda sua con-
fiteri volentes et peccata sua solliciter removent et cum dolore et vultu supplici ad
confitendum accedant quasi ad dei iudicium. Sacerdotes autem ut dei ministri circa
confessionem audiendam et penitentiam iniungendam maximam adhibeant dili-
gentiam ut attente diligenter auscultet confitentem ¶ Item ad audi-
endum confessionem communem et apertum locum in ecclesia ut ab omnibus videri possit sibi
eligant sacerdotes. In locis autem obscuris [illegible] et tenebrosis confessiones
non audiant nec extra ecclesiam nisi in magna [illegible]na necessitate vel infirmitate
Contrarium facientes sententiam excommunicationis se no[v]erint incursuros ¶ Item
precipimus quod sacerdotes ante ortum solis vel post occasum solis mulieres ad confi-
tendum non [admittant] nisi in magna necessitate et in loco illuminato et aliquibus presentibus ¶ Item
precipimus sub pena excommunicationis ut sacerdotes in audiendis confessionibus vul-
tum humilem habeant et oculos ad terram nec faciem respiciant confitentis
et maxime mulierum ¶ Item sacerdotes moneant et doceant subditos suos ut
humili corde contrito oculis ad terram confixis confiteantur et mulieres coop-
tis capitibus et collis submissa voce pure et integraliter peccata sua confiteantur
¶ Item sacerdotes mulierem que sola est in ecclesia nullatenus audiant confitentem
sed in conspectu honeste societatis. Contrarium facientes ipso facto sententiam excommunicationis
se noverint incursuros et insuper tribus diebus in pane et aqua ieiunent ¶ Item
precipimus ut sacerdotes induti superpellicio vel cappa stola supposita ad confi-
tendum sedeant ¶ Item sub pena excommunicationis precipimus ne aliquis sacerdos audiat confessionem
mulieris cum qua peccavit nec etiam consocios vel fautores vel mediatores
peccati sui sed mittat eos vel eas ad honestos confessores ¶ Item precipimus

ut sacerdotes mansuete audiant confessionem et de consuetis peccatis singillatim
et diligenter interrogent et de circumstanciis peccatorum ¶ De insuetis autem
non tamen non inquirant sed per communia verba ex quibus confitens si reus est
peccati possit intelligere quid dicatur et sic intelligens confiteatur. Si autem reus
non fuerit de illo non temptetur ¶ Item sacerdos diligenter instruat et moneat
confitentes ut integraliter et distincte mortalia peccata et circumstancias eorum que que
peccata aggravant et peccatum per se faciunt confiteantur. Ut est status ordo sexus locus et
peccatum livoris et concupiscencie que omnia notantur in hoc versu. Quis quid ubi
cum quo quociens cur quomodo quando. Venialia autem peccata sufficit summatim et generaliter
confiteri ¶ Item precipimus ut sacerdotes nobis vel illi cui vices nostras in
spiritualibus committimus maiora peccata et mittant penitentes pro eisdem respondentes ut
sunt homicidia / sacrilegia / incendia ecclesiarum / peccata contra naturam / defloracio vir-
ginum ad violenciam / concubitus sanctimonialium / commatrum / incestuosarum / vel aliarum
religionum mulierum / incestus / iniectores manuum in parentes / vel in ecclesiasticas
personas / sortilegia / beneficia / periuria manifesta / fidei et votorum transgressores
symonia / heresis / et apostasia / et magne blasphemie seriose facte ¶ In
dubiis autem sacerdotes semper consulant nos vel vices nostras in spiritualibus gerentes
aut alios sapientes viros non exprimendo vel revelando confitentem. Et in
quibus eorum consilio penitentes absolvant aut ad alium mittant ¶ Item au-
dita confessione sacerdos semper interroget confitentem si velit abstinere ab omni
mortali peccato et hoc ei consulat et modis quibus potest eum inducat. Et si confitens
dixerit se nolle vel non posse abstinere non absolvat eum nec ei penitentiam iniungat
sed moneat eum ut interim faciat quidquid boni possit ut deus cor eius illustret
et ad penitentiam reducat. Consulat ei sacerdos etiam ut cum diligencia modum inve-
niat per quem possit a peccato facilius abstinere ¶ Sacerdotes in iniungendis penitentiis
discrecionem habeant ut penitentias secundum magnitudinem et qualitatem peccati et possibilitatem
confitentis peccatoribus iniungant ¶ Pro peccatis carnalibus iniungant penitentias cor-
porales sicut est ieiunium peregrinatio disciplina et similia ¶ Pro spiritualibus et
negligenciis iniungant oraciones elemosinas et meditaciones peccatis suis contrarias.
¶ In assumpcione rei aliene vel in dampno alteri illato per furtum rapinam u-
suram per fraudem per iniustam vexacionem per falsam testificacionem per falsam
monetam et alios modos de quibus sacerdos diligenter inquirat. Et primo et per
omnia iniungat restitucionem fieri eis quos predicto modo dampnificaverint vel le-
serint si facultatem habuerint si in penitencia non possint aliter eos non absolvat
¶ Item precipimus sub pena excommunicacionis quam in hiis scriptis in sacerdotes ferimus qui contra-
rium fecerint ne confessores cuiuscumque religionis status vel condicionis existant confi-
tentibus sibi nomine restitucionis pro penitencia iniungant ut ecclesias capellas vel cenobia
construant vel ecclesiis seu religiosis personis cuiuscumque religionis existant lega-
ta faciant sed potius restitucionem ut predictum est faciant illis ex quibus extorta
sunt si inveniantur vel heredibus eorundem. Alioquin ad arbitrium nostrum vel nostri pe-
nitenciarii Coloniensis in subsidium fabrice ecclesie nostre predicte erogentur ¶ Item
sub pena predicta prohibemus sacerdotibus ne missas quas penitentibus iniunxerint
aliquatenus celebrent sed ad alios mittant. Nec sacerdotes convencionem inter se faci-
ant de missis celebrandis ut mutuo sibi de parochianis pro celebrandis missis
transmittant ¶ Item diligenter in confessione caveant sacerdotes ut si confitentes

peccata aliquorum reuelauerint uel nomina eorum indicauerint ad quibus pertinuerit se-
crete teneant sicut peccata penitentis uel confitentis ¶ Item sub pena excommunicationis
omnibus sacerdotibus inhibemus ne a confitentibus nomina eorum cum quibus peccaue-
runt inquirant uel circumstancias per quas possint nomina eorum sciri quod si
fecerint ab officio confessionis audiende et sacrorum ministeriorum ipso facto se nouerint
esse suspensos Et in principio confessionis sacerdotes districte inhibeant confiten-
tibus nec peccata aliorum confiteantur uel reuelent uel nomina eorum cum quibus pecca-
uerint ut dictum est exprimant ¶ Item nullus sacerdos ex ira odio uel etiam me-
tu post confessionem audeat reuelare uerbo uel signo generali uel speciali dicendo ego
scio te talem qualis es et si reuelauerit aliquo modo de hoc conuictus debet absque
omni uenia degradari Si tamen indigeat consilio illud ut dictum est absque expressi-
one persone caute requirat ¶ Item precipimus ut omnes sacerdotes parochialium ecclesiarum
frequenter et diligenter subditos suos uniuersos seruos amoneant ut postquam ad annos
discretionis uenerint omnia peccata sua integre et ad minus semel in anno confite-
antur ipso sacerdoti parochiali et iniunctam eis penitentiam studeant adimplere susci-
piendo reuerenter ad minus in pascha eukaristie sacramentum nisi de consilio ipsius sacer-
dotis ob aliquam causam rationabilem duxerit abstinendum Alioquin uiuentes ab in-
gressu ecclesie arceantur morientes xpiana careant sepultura ¶ Si quis autem
ipso sacerdoti parochiali ad minus semel in anno plene et integre confessus non
fuit precipimus quod sacerdos in pascha ei sacramentum eukaristie minime amministret -
¶ Item sacerdotes attendant qui parochianorum eorum saltem semel in anno ad con-
fessionem non ueniant et nomina eorum ad nos uel officialem nostrum seu ordinari-
um referant ut debite puniantur ne ab ipsis sacerdotibus negligencie requiramus
notam ¶ Hoc autem statutum frequenter in ecclesiis precipimus publicari ne aliquis
ex ignorantie cecitate uelamen excusationis assumat Si quis tamen alieno
sacerdoti uel alicui religioso iusta de causa uoluerit confiteri licentiam primo pos-
tulet et obtineat a proprio sacerdote Ita tamen quod semel in anno ad minus ut dictum
est plene et integre confiteatur Sacerdos autem cautus et discretus sit ut more
perita medici superinfundat oleum et uinum uulneribus sauciati diligenter inquirens
peccatorum circumstancias et peccata ex quibus prudenter intelligat quale debeat peccatori
prebere consilium ad sanandum egrotum. ¶ Item de ordinibus et qui ad or-
dines admitti debeant -

Statuimus ut omnes clerici ad aliquem
sacrum ordinem ordinandi ieiunii diligenter ante ordines uel ordinis sus-
ceptionem integraliter peccata sua confiteantur. ut mundi mente et corpore gratiam
recipiant ampliorem Item precipimus sub pena excommunicationis et suspensionis ne ali-
quis ad sacrum ordinem proficiendi uel hactenus aliquociens uisum est epistola uel euange-
lio lecto et ordine suo recepto recedere audeat priusquam officium misse totaliter sit expletum.
¶ Item omnes illi qui ordinem sacrum aliquem uel non sacrum ab alienis episcopis recepe-
rint nostra super hoc speciali licentia non obtenta executionem ordinis sibi nouerint inter-
dictam Item denunciamus omnibus qui gaudere uolunt priuilegio alicuius ordinis clerical-
is quod nos ipsos non defendemus pretextu priuilegii clericalis uel ordinis nisi tempore quo passi
fuerint iniuriam tonsuram uel habitum detulerint clericalem ¶ Item precipimus ne ali-
quis decanus explorare curet presbiteros ab alienis quibuscumque episcopis extra diocesim Colonien-
sem ordinatos permittat in suo decanatu aliquatenus celebrare nisi per litteras nostras osten-
dere possint a nobis super hoc licentiam uel dispensationem habuisse ¶ Item precipimus
sub pena excommunicationis et districte inhibemus ne aliquis furtiue ad aliquem

ordinem accedere audeat. Nec plures ordines una die recipiat aliquis et
qui contrarium fecerit, sciat se executionem suscepti ordinis non habere et irregularem
effici si ministrauit in ordine suscepto. ¶ Item precipimus ne aliquis pro sal-
ario se faciat promoueri. ¶ De matrimoniis et eius attinentiis.

Prohibeant frequenter sacerdotes omnibus subditis suis sub pena excommunicationis
ne fidem sibi mutuo dent clandestine et in occulto super matrimonio
contrahendo vel etiam clam contrahant matrimonium sed publice coram presbitero
et coram pluribus hoc faciant et si aliqui fidem dederint de contrahendo vel contra-
xerint ipsos quos excommunicamus denuncient excommunicatos. ¶ Item excommunicamus omnes et sin-
gulos qui clandestinis nupciis interfuerint nisi infra mensem nobis vel officiali
nostro vel ordinario loci hoc reuelauerint. Et sciant omnes quod aliqui huiusmodi clan-
destinas nupcias celebrantes vel talibus nupciis interfuerint nos vel officialis
noster seu archidiaconus loci scire poterimus eos seuerissime puniemus. ¶ Item
precipimus quod omnes sacerdotes singulis diebus dominicis excommunicent omnes illos vel illas
vel qui vel que contra matrimonium contractum vel etiam super matrimonio contrahendo
falsum testimonium fecerint. ¶ Item precipimus districte officiali nostro vel ordinario lo-
corum qui pro tempore fuerit iniungimus quod si tales inuenerit qui vel que ut dictum est falsum
testimonium tulerint contra matrimonium iam contractum vel etiam contrahendum eos
vel eas ligatis a tergo manibus et carta in collo supra scalam in loco publico
poni faciat ut per hoc eorum falsitas omnibus innotescat. Et volumus quod scala
permaneat ab hora prime usque ad horam vesperarum et si necesse fuerit in huiusmodi casu
volumus inuocari brachium seculare quod si inuocatum fuerit sub pena excommunicationis
precipimus exhiberi. ¶ Item excommunicamus omnes et singulos illos vel illas qui fidem
dederint vel acceperint aliquid pro impedimentis matrimonii non reuelandis
aliqui prece precio gratia vel fauore impedimentum matrimonii celauerint et ista ex-
communicatio a sacerdotibus in ecclesiis recitetur frequentissime. ¶ Item precipimus excommunicari fre-
quenter illos vel illas qui contra matrimonium iam contractum vel et contrahendum sortile-
gia incantaciones et maleficia faciunt vel fieri procurant. ¶ Item precipimus
cum aliquod matrimonium fuerit celebrandum tribus diebus festiuis in ecclesia post
euangelium a sacerdote in cuius parrochia contrahendum est matrimonium publice pro-
clametur quod tales volunt contrahere matrimonium si aliquis sit qui sciat legitimum
impedimentum inter eos illud proponat antequam matrimonium contrahatur et sub pena ex-
communicationis subditis suis precipiant sacerdotes et ipsi sacerdotes similiter de huiusmodi impedimento
inquirant. Si autem apparuerit probabilis coniectura contra matrimonium contrahendum
contrahentes interdicatur expresse donec nos vel officialis noster seu ordinarius loci quid
super hoc fieri debeat consulatur. ¶ Item de sepulturis et cimiteriis.

Statuimus ut nullus excommunicatus et publice interdictus in cimiteriis non sepeliatur
et si factum fuerit cimiterium illud donec extumuletur mortuus maneat
interdictum. ¶ Item prohibemus sub pena excommunicationis late sententie ne aliquis in
cimiterio interdicto sepeliatur et ne aliquis interesse. Laici autem quicunque tali sepulture
interfuerint excommunicationis sententiam quam super hoc ferimus in hiis scriptis incurrant ipso
facto et excommunicati publice nuncientur. Clerici uero qui interfuerint sententiam suspensionis ab
officio quam in eos ferimus ipso facto nouerint se incurrisse. ¶ Item emunitates
ecclesiarum et cimiteriorum inuiolatas et incontaminatas precipimus ab omnibus obseruari.
¶ Penas uero contra uiolatores ipsarum emunitatum innouantes et firmari man-
dantes quas felicis recordacionis predecessor noster Engelbertus archiepiscopus in suis con-

sacerdotibus ordinavit. Item cimiteria clausa vel munita teneantur ne a porcis
vel aliis animalibus ossa mortuorum comedantur. Et volumus quod in speciali loco ossa
mortuorum fideliter reponantur. Item etiam vel cimiteria a laicis quibuscumque
condicionis vel status fuerint ad lesionem aliorum muniri vel incastellari sub pena
excommunicationis late sententie firmiter prohibemus. Et qui contra fecerint per locorum ordinarios
excommunicati nuntientur.

De portatione funeris.

Item statuimus et sub pena
excommunicationis precipimus observari ut quotiens quis in loco religioso sepulturam
elegerit corpus primo portetur ad parochialem ecclesiam et missa et aliis divinis celebra-
tis in missa deferatur in locum quo elegit sepulturam. Item etiam

De rebus ecclesie non alienandis

Precipimus districte sub excommunicationis pena quam ferimus
in hiis scriptis in huiusmodi mandati transgressores. Ne prepositi decani vel
presbyteri conventualium vel parochialium ecclesiarum aliqua de bonis ecclesiarum alie-
nent nostra super hoc speciali licentia et capituli nostri non obtenta. Et si aliquid con-
tractum vel factum fuerit contrarium decernimus non valere. Item sub eadem pe-
na precipimus ut predicte persone si sciverint aliqua ab ecclesia alienata illicite ea
fideliter et diligenter repetant. Et si forte propter personarum potentiam in quas
alienatio huiusmodi facta est repetere non valeant volumus hoc nobis vel officiali nostro
nuntiari ut super hoc competens remedium adhibeatur. Item excommunicamus in hiis
scriptis omnes illos qui occupant et detinent sine nostro et ecclesie nostre consensu et vo-
luntate vel celaverint feoda redditus vel iura que ad nos et ad ecclesiam no-
stram Coloniensem pertinent nisi infra mensem post publicationem huiusmodi manda-
ti predicta nobis resignent et revelent. Item excommunicamus omnes advocatos ec-
clesiarum et alios quocumque nomine censeantur qui exactiones vel servicia indebita ecclesie
vel ecclesiasticis personis imponunt. Item excommunicamus in hiis scriptis omnes illos
cuiuscumque sint dignitatis status vel condicionis qui ecclesie nostre maiorum vel aliarum
etiam nostre diocesis homines censum capitalem ipsis ecclesiis solventes prextu ad-
vocationis vel alterius coloris exactionibus vel captionibus opprimunt vel molestant aut
bona mobilia vel immobilia post mortem ipsorum invadunt vel accipiunt violenter.

De malefactoribus confugientibus ad ecclesiam.

Quia nonnulla ho-
micidia mutilationes membrorum et alia maleficia perpetrantur que non perpe-
trarentur nisi quod sperant ab ecclesiis ad quas confugiunt se tueri et impunitatem
eorum excessuum obtinere. Statuimus quod confugientes huiusmodi ad ecclesias vel emmu-
nitates abinde sine speciali nostra licentia vel gerentis vices nostras nullatenus eru-
hantur set stricte custodiantur ibidem nec inde effugiant donec factum nobis vel
vices nostras gerenti nuntietur ipsis quod confugientibus nobis presentatis. Et eo quod per-
petratum fuerit auctoritate nostra examinato ad veniam vel ad penam contra ipsos
prout qualitas facti exegerit procedatur. Alia autem et singula omnia que a iure vel
a predecessoribus nostris de conservandis libertatibus ecclesiarum et emunitatum et de vio-
latoribus earundem statuta synodali sanctione innovamus et precipimus inviola-
biliter observari. Item precipimus huiusmodi statuta in ecclesiis a sacerdotibus frequen-
tius publicari.

Item de usurariis manifestis

Sunt usurarii manifesti quos nos excommunicamus singulis diebus dominicis et
festivis per parochialium ecclesiarum sacerdotes publice nuntiari. Nec ad com-
munionem altaris admittantur nec oblationes eorum vel elemosinas quisque
recipiat nec christianam sepulturam si in hoc peccato decesserint recipiant

sepulturam ¶ Manifestos autem usurarios esse dicimus et vocamus qui per sentenciam et confessionem factam in iure aut evidenciam rei que tergiversacione celari non potest comprobantur ¶ Circa usurarios autem qui de receptis usuris satisfieri saltem in ultima voluntate mandaverint servetur constitucio domini Gregorii pape decimi que est talis. Quamquam usurarii manifesti de usuris quas receperint satisfieri expressa quantitate vel indistincte in ultima voluntate mandaverint nichilominus tamen eis ecclesiastica sepultura denegetur donec vel de usuris ipsis fuerit prout patiuntur facultates eorum plenarie satisfactum vel illis quibus facienda est restitucio si presto sint ipsi vel aliis qui eis possint acquirere vel eis absentibus loci ordinario vel vicesgerenti vel rectori parrochie in qua testator habitat coram aliquibus fidedignis de ipsa parrochia Quibus quidem ordinario vicario vel rectori cautionem eorum nomine liceat presentis constitucionis auctoritate recipere Ita quod illis proinde actio acquiratur aut servo publico de ipsius ordinarii mandato idonee de restitucione sit cautum Ceterum si receptarum usurarum sit quantitas manifesta illam semper in cautione precise exprimi volumus Alioquin aliam recipientis cautionem huiusmodi arbitrio moderandam Ipse tamen scienter non minorem quam verisimiliter credetur exigetur et si secus fecerit ad satisfactionem residui teneatur ¶ Omnes autem religiosos et alios qui manifestos usurarios contra presentis constitucionis formam ad ecclesiasticam admittere ausi fuerint sepulturam pene in Lateranensi consilio contra usurarios promulgate statuimus subiacere. Nullus manifestorum usurariorum testamentis intersit aut eos ad confessionem audiat vel admittat sive ipsos absolvat nisi de usuris satisfactum vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum prestent ut premittitur cautionem ¶ Item statuimus quod nullus clericus advocatus usurariis in usurarum causis patrocinium prestet nisi iuramentum faciat quod certo sciverit vel scire poterit causam esse usurariam causam ulterius non fovebit nec patrocinium aliquod ipsi usurario clam vel aperte impertietur ¶ De clericis in ecclesiis vel capellis sine licencia vel archidiaconorum licencia

Statuimus ut nullus clericus vel sacerdos in ecclesia parrochiali vel capella audeat celebrare sine licencia vel archidiaconorum vel aliorum ad quos hoc pertinet auctoritate et consensu quorumque a patrono vel ab eis qui forte patronos se fore contendunt ad hoc licenciam vel ut premittitur ¶ Et quicumque clericus vel sacerdos contrarium fecerit excommunicacionis sentenciam quam ex nunc in ipsum ferimus in hiis scriptis incurrat ipso facto Et si in delicto perseverando excommunicacionem sustinuerit per septem dies Erit tamquam irregularis ad beneficium ecclesiasticum vel divinorum celebracionem non admittatur nisi prius cum eo ratione fuerit dispensacionis literas a sede apostolica ipsum contingat reportare ¶ Item prohibemus sub pena excommunicacionis late sentencie ne aliquis sacerdos secularis vel regularis parrochiam aliquam teneat vel de cetero tenere audeat ad quam non sit legittime presentatus per nos vel per archidiaconum loci vel per alios prout ad hoc pertinet legittime institutus ¶ Interdicimus ne aliquis beneficium recipiat de manu laicorum quod ubi contigerit cum amissione beneficii periculo subiaceat sui gradus Presentatores tamen laicos ad beneficia non reprobamus in quibus ius obtinent patronatus ¶ Item prohibemus ne aliquis sacerdos beneficium habens cum cura vel sine cura de quo valeat commode sustentari eo beneficio dimisso ad aliena ecclesiam tamquam vicarius mercenarius

audeat se differre. Contrarium facientes per archidiaconos locorum et alios prout ad eos
pertinet volumus per censuram ecclesiasticam ab ipsis vicariis si necesse fuerit amoveri

Precipimus districte sub pena excommunicationis ¶ De executione mandatorum
late sententie in hiis scriptis quam decernimus. nostrorum et curie nostre Coloniensis
capitaneis et sacerdotibus parochialium ecclesiarum vel vices eorum gerentes et omnes
alii cuiuscumque sint conditionis vel status mandata curie nostre et archidiaconorum
nostrorum prout eis subsunt fideliter et diligenter exequantur. Et si timeant quod man
data aliquod per adversarium vel secularem iustitiam vel quemcumque alium debeat inferri
portatori mandatorum caute ipsum expediant et per modum mandata curie
nostre adimplere procurent ¶ Item precipimus sub pena excommunicationis late sententie in
hiis scriptis omnibus et singulis sacerdotibus parochialibus vel eorum vices gerentibus quod
singulis diebus dominicis accensis candelis et campanis pulsatis publice ac
sollempniter excommunicent omnes illos qui perturbant nostram iurisdictionem et curie nostre
Coloniensis et iurisdictionem archidiaconorum nostrorum. Et qui impediunt quominus nos iurisdictione
nostra utamur libere et quiete. Et exponant plebi singuli in suis ecclesiis pro
chialibus suis in quibus et qualiter intelligant iurisdictionem huiusmodi perturbari videlicet inter
dicendo prohibendo inhiberi faciendo vel statuendo ne aliqui in curia nostra causam
suam prosequantur ¶ Item arrestando capiendo vel capi faciendo per iustitiam se
cularem latores mandatorum curie nostre vel illos qui in curia nostra adversarios
citaverint in ius seculare vel verberando vel verberari faciendo vel comminando vel
litteras curie nostre rapiendo vel lacerando vel etiam alia faciendo per que processus
negotii valeat retardari. Contrarium facientes quos in hiis scriptis excommunicamus et
excommunicatos per plures ecclesias ubi premissa perpetrata dinoscuntur excommunicari nominatim et publice
in eorum ecclesiis mandamus. Et si dicti excommunicati in ipsa excommunicatione per septem dies manse
rint ipsum locum et ecclesiam quem et quam in hiis scriptis ecclesiastico interdicto supponimus
ipse locus et ecclesia denuntientur ab eisdem locorum plebanis interdicto subiacere. Item sub
pena excommunicationis late sententie precipimus ut ecclesiarum rectores vel eorum vices gerentes
sigilla propria habeant et procurent infra mensem unum ab hac die numerandum
et quod nichil recipiant nec exigant a litigantibus mandatorum curie nostre sacerdotibus
pro executione mandatorum huiusmodi facienda. ¶ Item de testamentis

Quia executores testamentorum nonnumquam negligentes nonnumquam malitiose
in bonis defunctorum versantur ad hec et similia debeant diligentia episcopi e
mendari seu emendari. Precipimus ut coram duobus in singulis archidiaconatibus
a nobis deputandis ei executores testamentorum singulorum archidiaconatuum in vivo et valore
defuncti bonorum de erogatis ab eis reddant debitam rationem. Et concedimus
hiis qui a nobis super hoc erunt deputati potestatem vocandi coram se executores predictos
et eorum contumaciam si venire noluerint per censuram ecclesiasticam puniendi et exige
re ab eis debitam rationem et computationem. Si quid autem fraudis et negligentie
preceperint ad nos referre procurent. Incipiunt tituli et statuta ecclesie
Coloniensis a bone memorie domino Wicboldo Archiepiscopo Coloniensi

¶ De hiis qui sunt admittendi quanta etate ¶ Item quod unusquisque personalis resi
deat et promoveat ¶ Item ne vagi et discalciati ad regimine admittantur ¶ Item
ut nullus plures dignitates obtineat ¶ Item de testamentis clericorum et laicorum
¶ Item de manifestis usurariis ¶ Item de questionariis et goliardis similibus
¶ Item ne membra ecclesie capiant nisi de consensu episcopi ¶ Item de campanariis.

¶ Item elemosine fabrice deriueant ¶ Ut magistri ciuitatis computent bis
in anno plebis ¶ De falsariis monetarum ¶ De rectoribus et eorum dignioribus
¶ De hiis qui decimas appendunt iam ius vel porcus ¶ De carcensualibus ¶
Ut decani archipresbyterorum nomina non residencium assignent De hiis qui sunt
admittendi quanta etate

Licet sacris canonibus sit institutum ne aliquis ad regimen parochialis ecclesie
assumatur nisi qui iam vicesimum quintum annum etatis sue contingerit
et sciencia et moribus commendandus existat Plures tamen huiusmodi salubre
statutum inuenimus transgressores Volumus igitur periculis animarum precauere inhibentes
uniuersis archidiaconibus et aliis qui de consuetudine inuestire hec dinoscuntur Ne
deinceps aliquem presbyterum vel alium qui vicesimum quintum etatis sue annum non
attigit sibi pertinentem inuestiat de huiusmodi parochialibus ecclesiis vel admittant
Contrarium facientes non solum ab ingressu suspendimus in hiis scriptis verum eciam
ipsam inuestituram decernimus non tenere ¶ Ut quilibet plebanus personaliter
resideat et promoueatur

Item secundum iura quilibet qui ad curam animarum assumitur regendam ut gregi sibi
credito diligencius curam gerere possit In parochiali ecclesia cuius rector existit
resideat personaliter et ad eam promoueri teneatur Alioquin eciam nulla monicione
premissa ipsa eciam sit priuatus Vobis decanis districte committimus et mandamus
quatenus nulla eorum qui in vestris decanatibus huiusmodi ecclesias vt pote minores annis
occupant et nomina pastorum non residencium personaliter in scriptis nobis infra mensem
post presentem diem tradatis ut huiusmodi negligenciam ac defectum de prelatorum nostrorum
consilio reformemus Alioquin in vos sentenciam excommunicacionis ferimus in hiis scriptis et
ipsum in qualibet synodo volumus obseruari in forma supradicta ¶ Item ne vagi et cursores ad regimen admittantur

Item quia intelleximus quod aliqui clerici vt pote
apostate discursores et vagi de aliis prouinciis et diocesi ad diocesim
nostram volentes venientes regimina et officia ecclesiarum sibi assumunt qui ab
aliis diocesibus tamquam irregulares et indigni quod eorum culpis et excessibus sunt remoti
Statuimus quod nullus deinceps alicuius presbyter ad regimen et ad curam animarum loco
coadiutoris vel vicarii aut socii pro pastores ecclesiarum vel capellarum aut altarium
rectores assumatur absque litteris testimonialibus episcopi eorum perficiens talem rite secundum
claues ecclesie ordinatum et execucione sui officii habentem Ita quod per decanos examinati
mittantur in quorum decanatibus assumi desiderant examinati et demum ad
mittantur tales ad in hiis inuenti fuerint ydonei ut dictum est pastores uel
capellarum et altarium rectores nostre diocesis qui in hiis scriptis aliquem clericum ignotum
noticiam dicentem se presbyterum assumpserint excommunicacionis sentenciam nisi infra sex dies talem
amouerint se nouerint ipso facto nominibus incursuros et alias per modo culpe canonice puniendos

Item ad sessionem presentem ¶ Ut Ne nullus plures dignitates obtineat
dominus Bonifacius viii summus pontifex in sexto statuit ne aliquis deinceps
nisi unicam personatum dignitatem prioratum siue administracionem vel officium preterea
quocumque nomine censeantur ad plura simul absque dispensacione sedis apostolice in
eadem ecclesia obtinere vel iam obtenta tenere valeat Et si aliquo secus presumptum
fuerit illud irritum sit omnino ¶ Nos quia nonnulli in obseruacione huiusmodi statuti
se exhibent negligentes ipsorum negligenciam supplere cupientes Mandamus
vobis vniuersis ad quos talium collacio seu ordinacio pertinere dinoscitur ne deinceps
talia faciant et attemptent Et ea personis infra tempus legitimum

habilibus confitentur alioquin nos eadem confitemur. ¶ De testamentis
Precipimus ut sacerdotes suis subditis denuncient clericorum et laicorum
quod omnes quibus hoc a iure inhibitum non est liberam testamenta faciendi
habeant facultatem. Et clerici maxime bona mobilia et que per ecclesiam
sunt adepta sive per modum testamenti sive aliter non transferant ad filios nep
tes aut alios suos consanguineos sed relinquant ecclesie a qua sunt percepta
vel in usum elemosine piis locis et religiosis et illis qui ipsis servierunt
sive consanguinei sint sive alii aliqua iure servicii mitius de mobilibus
dare possunt. ¶ De aliis vero bonis que ex hereditate artificio vel doctrina
vel aliter non ex bonis ecclesiasticis ad clericos pervenerint clerici possunt disponere pro
arbitrio suo. Excommunicamus et excommunicatos denunciamus omnes clericos qui mobilia
ecclesiarum filiis suis nepotibus vel consanguineis suis seu aliis conferunt vel in
ipsos transferunt et ab ecclesia alienant propria voluntate et sine consensu nostro.
¶ Precipimus et monemus ut laici in presencia sui sacerdotis testamenta sua
faciant nisi inpulsa necessitas emerserit. Item omnibus sacerdotibus precipimus quod
hortentur omnes clericos et laicos testamenta sua facere et non differant usque ad
angustiam mortis. Sed ea faciant cum adhuc compotes sint et sane mentis et
corporis et in testamentis faciendis consulant sacerdotes suis subditis quod decla
rent sua debita et forefacta et quod ea primo restituant et restitui faciant et
perquirant de bonis suis et quod postmodum legent aliqua fabrice ecclesie Colon.
et sue parochiali ecclesie et etiam religiosis et piis locis et pauperibus et aliter secundum ar
bitrium testamenti. ¶ Eis qui vero fabrice ecclesie Coloniensis sancti Petri ac parochiali
ecclesie aliquid legaverint in suo testamento eisdem xx dies de iniuncta sibi
penitencia relaxamus. ¶ Et fiant testamenta parochianorum publice et cum
discretis viris et cum aliis ecclesie sancti Petri legaverint hoc presbiter significet in
Colonia procuratori fabrice et nomina eorum qui predicte fabrice legata fecerint infra
mensem. Suspendimus et suspensos denunciamus omnes presbiteros qui celant le
gata fabrice ecclesie predicte nisi ea procuratori denunciaverint infra duos menses a
tempore sciencie. Excommunicamus omnes laicos qui celaverint predicta legata. ¶ Cum
autem in aliquibus nostris locis nostre diocesis consuetudo inoleverit que dicenda potius
corruptela ad sit contraria rationi et contra iura canonica et civilia videlicet quod iudi
ces et scabini et consiliarii quorundam opidorum dicunt et statuunt et iudicant et
faciunt observari et pro eo consuetudines tenent quod nullum testamentum donatio
vel legatum teneant in bilibus quod vel que a decumbentibus in lecto in pros
... vel aliter personis sunt facta seu vel facta et etiam quod vel que sunt ab aliquo per
appellacionem spectantes in pia loca vel aliter personas retento a donatore seu testa
mentore usufructu nisi ab ab eodem usufructus cum proprietate transferatur. ¶ Nos
huiusmodi manifesto errori obviare volentes consuetudines predictas seu statuta
reprobatas seu reprobata reprobamus. Statuentes quod quilibet tam sanus quam infirmus
qui liberam a iure testamenti habet factionem et compos mentis extiterit libere possit
condere testamentum et donare et legare tam proprietates quam usufructus et secundum eius
voluntatem procedat universa. Cum ultime voluntatis liber debeat esse stilus et
liberum esse debeat quod iterum redire arbitrium. ¶ Precipientes districtius quod
si in aliqua parochia aliqui iudices scabini consiliarii secundum dictas consuetu
dines seu statuta reprobatas seu reprobata iudicaverint et fecerint observari

denunciet officiali nostro et ipse officialis contra predictos tam scabinos et presbyterum instante ad hoc notarium procedat ¶ Item quia executores seu manufideles testamentorum nonnumquam in executionibus testamentorum aperium suspiciencia et pretendentes bona ad executionem testamenti pertinentia clam suscipiunt celant et per modum quo in eorum sunt executores facere debent negant se habere bona que receperunt furtum et rapinam committentes et ultimam voluntatem defuncti non exequentes ¶ Nos maliciis talium obviare volentes Statuimus et ordinamus quod nullus executorum seu manufidelium bona testatoris ad executionem pertinentia invadat recipiat vel de eisdem se aliquatenus intromittat nisi facto prius inventario id est quadam scriptura in qua continebuntur que et qualia bona testator reliquerit ad executionem predictam pertinentia que ipse executor seu manufidelis recipiet et levabit. Et debita forefacta et legata ipsius testatoris restituens adimplebit Et illud inventarium fiet per plures viros fideles presbyterum et scabinos duos vel synodales non suspectos et sigillabitur cum sigillo presbyteri vel autentice persone Unde executores petant a testatore si potest fieri quod ipsos de bonis suis certificet et de debitis suis nam in hoc stabitur assertioni testatoris ¶ Et nos excommunicamus et excommunicatos nunciamus omnes executores seu manufideles qui bona decedentium quorum sunt executores prius non facto modo predicto inventario invadunt recipiunt vel levant et nichilominus ipsi executores seu manufideles si predicta bona non facto inventario levaverint dampna a creditoribus seu a legatariis defuncti ratione dicte executionis conventi insolidum tenebuntur et condempnabuntur Exceptis rebus que servari non possunt quas res si necessitas exigit executores poterunt non facto inventario in presencia sacerdotis vel duorum vel trium scabinorum vel synodalium vel fidedignorum alienare et pecuniam de dicta re redactam ipsi executores deponent in tuto loco nec ea utentur nisi dicto inventario facto Alioquin dicte executionis sinas incurrant Et si defunctus aliquod debitum sub pena excommunicationis ad usuras et alia pericula vel ad alia dampna debeant poterunt executores seu manufideles de bonis defuncti debitum solvere penas usuras et alia pericula et dampna exti[n]guendo etiam non facto inventario Si inventarium comode fieri non potest et si debitum pena usura seu aliis impedimentis instantibus sit augmentandum vel etiam exequitur dicti defuncti fuerit faciende et hoc tamen fiat in presencia presbyteri vel duorum vel trium scabinorum synodalium vel aliorum proborum Alioquin dicta executione priventur legentur Si non presbyter loci fuit executor tunc fiet inventarium ipsum sed in presencia decani loci vel alterius autentice persone duorum vel trium scabinorum synodalium et aliorum proborum ¶ Precipimus etiam sacerdotibus loci et ipsis executoribus seu et manufidelibus quod copiam inventarii predicti referant infra duos menses vel sine infra mensem decanus suus vel nostro officiali a tempore quo factum fuit Et precipimus hoc per nostrum officialis registrum nec aliquid recipiat pro sigillo Cum autem testator decesserit ipsi executores seu manufideles facto inventario bona executionem pertinentia apprehendant et exequantur ultimam voluntatem defuncti faciendo proclamari in loco in quo morabatur defunctus et pluribus et convicinis consuetis ut omnes creditores ipsius defuncti quibus aliqua contraxerat compareant ita de consilio sua debita Et tunc ipsi executores seu manufideles primo creditoribus a quibus iniuste contraxerat satisfaciant et de residuo satisfaciant legatariis cuilibet pro rata bonorum defuncti Et officialis noster per censuram ecclesiasticam compellat executores et heredes defuncti ad implendum et exequendum ultimam voluntate

definita. ¶ Item cum nonnulli clericorum domini Iudices et officiati laici bona clerico-
rum decedentium ex testato vel intestato ante propria violenter rapiunt
occupant vel arrestent in preiudicium ecclesiastice libertatis quominus decedentium
cuiusque ultima voluntas pro salute animarum eorundem decedentium valeat adimpleri.
¶ Nos presumptuosos excessus corrigere volentes Monemus omnes nobiles
Iudices advocatos clericos dominos et laicos quoscumque ne deinceps talia attemp-
tare presumant. Contrarium facientes ipso facto in hiis scriptis excommunicamus excommunicatos
in ecclesiis urbis et parochie in parochia ubi talia perpetrantur et in quibus tales mo-
rantur vos huiusmodi excommunicatores publice nuncietis. Quam excommunicationis sententiam si
per quindenam post huiusmodi delictum perpetratum animo sustinuerint indurato dis-
trictum sive terram si domini terre fuerint. Alioquin locum ubi talia commiserint et ubi
fores tales manserint ecclesiastico supponimus interdicto. ¶ Item de manifes-
Excommunicamus omnes usurarios manifestos et excommunicatos tis usurariis
denunciamus singulis diebus dominicis et festivis a quolibet sacerdote denunciari
excommunicatos. Nullus sacerdos oblationes manifestorum usurariorum recipiat
nec ad communionem eos admittat nisi satisfaciant de usuris secundum consue-
tudinem fe. re. domini Gregorii pape decimi que incipit ¶ Quamquam usurarum
Nullus testamentis manifestorum usurariorum intersit nec ad penitentiam et communionem
eos admittat nisi de usuris satisfaciant secundum formam constitutionis domini pape
et testamenta manifestorum usurariorum qui secundum formam dicte constitutionis
non satisfecerint de usuris nulla sint ipso iure. ¶ Non autem manifesti usu-
rarii secundum formam dicte constitutionis satisfecerint ad ecclesiastica sacramenta ad-
mittantur. Manifestos autem usurarios de quibus diximus per sententiam vel per
confessionem factam in iure aut evidentiam que aliqua tergiversatione non potest
celari constat evidenter. Et illos etiam qui super usura diffamati infra tem-
pus statuendum ab eo qui super hoc habet potestatem se non purgaverint reputamus
pro manifestis usurariis puniendos. ¶ Precipimus etiam singulis sacerdoti-
bus quod moneant in parochiis suis frequenter in generali et speciali de quibus constat
usurarios manifestos et diffamatos publice de usuris et contractus illicitos per
redemptionem exercentes ut ab usuris et talibus contractibus desistant infra
septem dies a tempore dicte monitionis. Alioquin extunc dictos usurarios et emptores ex-
communicent in speciali de quibus constat. In generali de quibus non constat et diffamati
si se non purgaverint per commictis denuncient. Et si tales moniti et excommunicati desis-
tere noluerint nominatim excommunicent. Et nomina eorundem officiali referantur salvo
iure nostro et archidiaconi in premissis. Precipimus et constitutiones domini Gregorii pape
decimi contra usurarios alienigenas civitatis firmiter observari. ¶ De
questionariis et goliardis et sermonibus eorum

Sacerdotes non permittant questionarios et goliardos vel quoscumque alios
ignotos infra parochiam suam in ecclesia vel in via vel in platea vel in
quibuscumque locis sue parochie predicare vel hostiatim deferre indulgentias
per se ipsos facientes. Sed tales et omnes qui eis assistunt presbiter loci excommunicet. Et ad re-
movendum ipsos invocet auxilium brachii secularis si necesse fuerit. ¶ Sacerdotes
non permittant predicatores questionarios celebrare super aras nec pulsare cam-
panulas manuales per vicos neque in ecclesia. Et ipsi presbiteri singulis diebus dominicis
et festivis moneant parochianos suos et eam sub pena excommunicationis inhibeant

eisdem ne tales audiant propter pericula heresum et errores quos sepius seminant
Et si quos inuenerint denunciet presbiteris et presbiteri faciant eos teneri per iusticiam se-
cularem et nobis remitti. ¶ Ne iudices ecclesie capiant nisi de con-
Precipimus etiam quod ecclesie iudices a nobis vel capitulo sensu episcopi
archidiacono loci vel officiali seu quocumque iudice ordinario nullatenus capi-
antur de quacumque auctoritate pro quocumque questu faciendo nisi de speciali man-
dato nostro ¶ Ne elemosine fabrice detineantur Item monemus
omnes sacerdotes quoscumque nostre diocesis qui elemosinas fidelium ad opus fabrice
maioris ecclesie Coloniensis collatas detinent quod infra mensem satisfaciant de
eisdem procuratoribus seu procuratori dicte fabrice Alioquin ipsos suspendimus et
si per octo dies dictam suspensionem sustinuerint ipsos excommunicamus et etiam eos
illos qui dictas elemosinas surripuerint et celauerint distrahunt et subri-
puerint celant et distrahunt in fraudem dicte fabrice Coloniensis ¶ Item pre-
cipimus et iniungimus vniuersis presbiteris Coloniensis diocesis sub pena excommunicationis et suspen-
sionis quatenus dictum negocium fabrice apud suos subditos promoueant diligen-
ter et fideliter in ecclesiis confessionibus et testamentis Et si qui pro huiusmodi negociis
excommunicati vel suspensi fuerint non absoluant nisi per nos seu nostrum officialem. Ut
¶ Item statuimus quod laici prouisores ecclesiarum parrochialium magistri ecclesiarum computent
sunt qui pro conseruacione structurarum luminarium et compa- bis in anno plebanis
racione ornamentorum instituuntur certis ad hoc vel non certis redditibus deputatis
nichil ordinant vel disponant absque consilio plebanorum Et quod bis videlicet
cristino margarete et beati petri ad cathedram de administratione eis commissa
plebanis suis teneantur reddere rationem ut si quid inordinate egerint per ipsos
plebanos pro utilitate ecclesiarum suarum prout secundum deum et conscientias suas expedire vide-
rint corrigantur et reformentur ¶ De campanariis ¶ Item prohibemus
ne deinceps aliqui campanarii in villis et ecclesiis parrochialibus ibidem assu-
mantur nisi litterati qui in defectu rectoris ad altare cum camisiis lineis assistant
in missis deseruientes presbiteris ne ministrator careat socio sibi respondente.
Quia nonnulli in diuersis partibus nostre diocesis falsas ¶ De falsariis mo-
adulterinas monetas cudunt et cudi faciunt per netarum
quod res publica leditur et dampna plurima subiectis nostris et toti prouincie
inferuntur Unde in hac nostra synodo statuimus ac sub pena excommunicationis preci-
pimus ut ubicumque tales falsarii reperti fuerint tam ipsi falsarii quam receptores
eorundem cuiuscumque sint status vel dignitatis per plebanos locorum moneantur
ut a talibus prorsus desistant indilate Ipsi quoque qui in suis districtibus eosdem
falsarios receperint et tenent ipsos falsarios remoueant nullatenus re-
cepturos Alioquin ipsos falsarios et receptores eorundem quos post edictum ab huiusmodi
monicione immorantur dum in hiis scriptis excommunicamus et excommunicatos publice nunciari
Et cessari in locis ubi talia committuntur quamdiu falsarii ibi steterint a diuinis.
Quamuis rescripta stricta sint nec ad alias ¶ De rescriptis et eorum
personas quam que in eisdem continentur rigoribus
expresse aliquatenus extendantur Nonnulli tamen huiusmodi rescriptis in casibus a
iure non concessis abutuntur et sua mandata dirigunt et sententias de facto fulminant
contra aliquos ad quos eorundem in effectu nullatenus se extendit Volentes quod
talibus nephandis ausibus obuiare Statuimus et sub pena excommunicationis late sine

in hiis scriptis inhibemus firmiter Ne aliquis deinceps subditorum nostrorum
cuiuscumque status vel condicionis aliqua mandata alicuius iudicis delegati contra
personas in autentico non expressas recipiat aut execucioni demandet Etiam
si narretur in mandato casus a iure concessus nisi super hoc prius habita a
nobis vel officiali nostro licencia speciali Cum talia mandata contra alias personas
plerumque ex malicia et odii fomite procedere videantur ¶ Illum autem qui huiusmodi
mandata contra alias personas emissa in casu a iure non concesso aut per-
sonas non admissas vel ab officiali non approbato approbaverit hoc execucionis sentenciam quam in
hiis scriptis ferimus decernimus subiacere · ¶ De illis qui tedas appen

dunt ianuis et portis ·

Item nonnulli sicut intelleximus tedas
vel lignas accensas ante portas et ianuas aliorum religiosorum et aliorum corporum
suspendere non formidant In quibus incendia homicidia et alia dampna et
maleficia sepe illaturos eis ante quorum edificia dictas lignas et tedas suspendunt
inferre publice comminantur nisi infra certum terminum eisdem malefactoribus ali-
qua certa pecunia pro eorum arbitrio persolvatur Nos talibus maleficiis quantum pos-
sumus obviare volentes precipimus universis ecclesiarum rectoribus quod singulis diebus
dominicis et festivis huiusmodi malefactores septantes dictarum lignarum fautores opem et
operam dictis malefactoribus prestantes Et omnes qui premissa scivierint et celaverint
super hoc nobis vel penitenciario nostro revelaverint infra octo dies postquam talia intel-
lexerint quos in hiis scriptis excommunicamus excommunicatos publice denuncient Et pa-
riant ab omnibus arcius evitari et revelari eosdem · ¶ De cerocensualibus

ecclesiarum

Item precipimus ut universis ecclesiarum rectores moneant omnes cerocen-
suales ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum quocumque nomine censeantur qui cerocensu
debitum subtrahunt et non solvunt et qui dictum cerocensum hactenus non sol-
verunt ut de subtractis satisfaciant infra mensem et deinceps debitis temporibus
et statutis solvant dictum cerocensum ut tenentur Alioquin dictos subtrahentes
et non solventes quos excommunicamus in hiis scriptis excommunicatos publice nunciet singulis
diebus dominicis et festivis Et precipimus omnibus decanis christianitatis et plebanis lo-
corum ut premissorum omnium copiam a sigilliferis curie nostre Coloniensis infra quindenam
recipiant et sibi fieri procurent sub certa pena debita Alioquin contrarium facientes
quos extunc ut extunc excommunicamus excommunicacionis sentencia volumus subiacere · ¶ Ut

decani christianitatis nomina non residencium assignent

Item ut de-
cani christianitatis nomina plebanorum sui decanatus non residencium nobis vel
officiali nostro dent in scriptis sub predicta · ¶ Capitula statutorum ecclesie Colon

editorum a bone memorie domino Henrico archiepiscopo Coloniensi primo sunt

De bachardis scolaribus et apostatis ¶ De hereticis ¶ De usurariis ¶ De
hiis qui statuta faciunt contra ecclesiasticam libertatem ¶ De hiis qui manus
iniciunt in clericos ¶ De hiis qui se intromittunt de iurisdictione aliena ¶
De hiis qui bona archiepiscopi Coloniensis detinent ¶ De falsariis litterarum ¶ Ne
aliquis alienos admittat ad divina ¶ Ne decani rurales absolvant de casibus
¶ Ne aliquis cuiuscumque status intromittat se de absolucionibus false monete
domini Coloniensis ¶ De cruce lignea portanda ¶ Ne clerici vel religiosi trahantur
ad forum seculare · Incipiunt statuta predicta ~

In nomine sancte et individue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen ¶ Henricus
dei gracia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per Ytaliam archicancellarius
universis prelatis ecclesiarum rectoribus clericis et christifidelibus salutem in domino sempiternam

Quoniam humana natura longo pronius solito temporibus labitur ad delicta et humana xxvi
cupiditas licitum nimis et pacis emula discordias et dissentiones adinvenit quibus
humana quies ecclesiarum vel clericorum libertas opprimitur suscitatur. Nos pressuris talibus
finem quo possimus remedio imponere cupientes ad honorem dei et sancte matris
ecclesie nostre Colonien(sis) et filiarum eius ac ipsarum pace et salubri statu et
libertate servanda predecessorum nostrorum statuta ante ordinaria confirmamus
et de consilio et assensu capituli nostri et prelatorum Colonien(sium) statuta edimus infrascripta

Licet sancti patres consulta prohibitione statuerint **Contra beghardos et beghardas**
ne quis novam religionem fingeret vel
habitum novum religionis quam sedis apostolice auctoritas non confirmasset
sibi propria temeritate assumeret. Sed si quis vitam melioris concupisceret unam
religionem sibi assumeret approbatam. Quidam tamen nescientes vitam
concessam laici mares et femine prodote cursus ad illicita frena laxantes /
superstitiosis adinventionibus satagunt invenire novos ritus et mores in discrimen
multorum cum scandalo et discordia plurium pariant novitates. Nonnulli vi-
vendi modum sub paupertatis umbra et habitum tenentes Begghardi et Be. et
apostoli vulgariter appellati contra sanctorum patrum et sedis apostolice mandatores per
questum publicum via prohibita mendicantes victualia manibus querere proprio con-
sueverint non curando. In religiosorum qui in sancte religionis habitu per sacro-
sanctam Romanam ecclesiam approbato domino famulantur pro quorum studia vinea domini
culta et contemplatione crescit in fructus in discrimen vane religionis
et orthodoxe fidei detrimentum. Nonne qui contra sanctorum patrum edicta et sedis
apostolice mandatores tales moliuntur de heresi suspectos notorium scelus eorum pre-
sumptuosa temeritas notat qui more antiqui hostis in lucis se angelum trans-
formantes multorum animas decipiunt et seducunt cum elemosina talibus in cari-
tate non existentibus quos canonum censura excommunicationis pena ipso facto
sit vana atque vacua. Non obstante quod ubi dicitur ad primum hominem est prolatum
In sudore vultus tui vesceris pane tuo quod ad fortes et suos compotes moralis
intelligitur esse dictum. Et tales vitam ociosam vendicantes elemosinas rapiunt que
infirmis et debilibus fuerant pauperibus ministrande. Nonne scriptum est Sudet ele-
mosina in manu tua donec reperias pro iusto cui des eam. Et forte tales
asserunt se esse iustos. Sed videat cuius testimonio et iudicio eorum est iusticia
probata non ecclesie dei in Christo apostolorum et sanctorum sanguine dedicate. In cuius scandalum
infirmorum et debilium pauperum detrimentum sub paupertatis umbra novum vi-
vendi ritum et habitum invenit. In qua iudicandi et distinguendi inter iustum et
impium auctoritas in petri est persona consulata cui dicitur Quodcunque ligaveris et sol-
veris super terram erit ligatum et solutum et in celis. Quia dicit quem iustificamus appro-
bamus quem condempnamus impium probamus. Desset autem eorum vana
religio et celi commissione iudicio ecclesie se submittat. Vere hii canonum contemp-
tores in spiritum sanctum vel quo vana religio forma et ordinem vivendi sumpsere
inter delinquere comprobantur. Cuius vero spiritus sancti distinctum per ora prophetarum sanctorum
sanctis sunt canones instituti. Hii sunt ypocrite tristes de quibus in ewangelio dicitur
esse cavendum qui facies suas exterminant ut appareant hominibus ieiunantes.
Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus agitate quibus umbra mortis
et caligo tenebrarum in eternum ubi a prelatis dimitte novo organo reservatur. De
quibus aliqui a veritatis et fidei orthodoxe tramite sunt timere deviare et errorum
zizania seminaverunt. Et ut annotamus eorum errorem aliquos scripta presens

testimonio ad futurorum memoriam publicarunt mendaciter et false dicentes
Qui non sequitur me non potest salvari quia non soleo peccare. Et ex hoc divi-
nitati similes mentiendo more sathane qui superbia propria corruit de celo
prostratus. Sed potius tales sub peccatorum labe marcescant qui montem id est
Christum ineffabilem sapientiam tangere id est erroribus lacerare a quo labi debemus
in hoc seculo et in futuro igneo incendio cremabimur et irretite intrepide pre-
sumpserunt. Aiunt etiam quod mulier virginitatem in matrimonio perditam
doleat et dolendo deploret salvari non potest quia matrimonium sit peccatum. Cum tamen
non peccatum in loco sancto a sanctorum sanctissimo sit institutum. Qui virginitatis
florem in fetu sobolis compensavit per quam humana natura stabilitate per-
durat quam assumere ipse distinguendo paulominus ab angelis creatum esse
predicavit. Item ore prophano lingua super terram currente blasphe-
mant deum fore in quadam perditione qui tam pie tam misericorditer vo-
luit incarnari. Cum divina natura pura et corruptionis nescia passa di-
minutionem seu alterationem non sensit. Et illibata persistens una in duabus
naturis substantiam accepit ipse de modo ut divinitatis eius participes fieri-
mus. Horum etiam aliqui contra legem et apostolos erroribus insultantes dicunt
quod quilibet suam uxorem legitimam causa sequendi deum propria voluntate etiam
ea invita possit dimittere. Contra primum sanctorum decreta et doctrinam apostoli pro-
hibentis. Admittit uxorem a viro et virum ab uxore sine causa dimitti. Et
scriptum est quos deus coniunxit homo non separet ex quo ostenditur fore indivisibile
sive matrimonium et sacramentum matrimonii. Per quam autem divinam etiam
primatibus quorum est in talibus iudicium expectandum sine quo huiusmodi dissolutio
inplacata est quantomagis subditis simplicibus quorum non est iudicare sed iudi-
cari. Et forte dicunt quod spiritu dei aguntur non sub lege sed qui contra spiritum dei
agunt prohibentes virum ab uxore et econverso sine causa dimitti iudicio ecclesie
approbata ut supra est probatum. Et dicunt quod hec sit eis celitus revelatum
Et quod sciunt quod hec revelatio sit celestis cum sathan in lucis angelum se trans-
format. Et forte instabunt quia scriptum est Lex non est imposita iusto. Iustos
se esse et sine peccato iactantes sed erubescant per sensum impii attendentes apostolum
egregium ecclesie doctorem paulum electionis vas spiritu sancto plenum qui ait Si sim-
plex hoc est iustus fuero hoc ignorat anima mea. Et alibi Si enim dixerimus quia
peccatum non habemus nos ipsos seducimus. Hii sunt heretici qui fedus sancte religi-
onis dissolvere moliuntur. Item dicunt fallaciter mentientes simplicem
fornicationem non esse peccatum cum tamen inter precepta dei digito designata moysi
scilicet a deo tradita in monte excelso expresse fornicatio sit interdicta et qui
fornicationem prohibuit non simplicem fornicationem et alia non distinxit. Habent
etiam sanctorum canones et regule dicunt ipsam esse simpliciter prohibitam. Cum a ge-
neralibus mala vetita probantur et quod non est sanctorum decreto vanctitum sed potius
medium superstitiosum non est contrarius falsis adinventionibus presumendum quod
errores pravis confirmantur tales quod decretos hereticos iudicamus nisi cele-
riter et publice resipiscant seculari iudicio comprimendos. Et quia amaritudine
et mente refrimus eorum aliqui laici litteras nescientes predicationibus et mino-
ribus in sermonibus suis et predicationibus publicis quibus predicationibus albinum theologie

sapientie continue laborantibus ministeriorum dei et fidei secreta lucescant per
sacrosanctam ecclesiam est commissum non sine vehementi suspicione pravitatis
heretice penitus resisterint infidelium inimicam et sue ecclesie erroribus et cecitatis
caligine et vitatis lucem semper gentes terrae insultando. Quorum insole-
ncie et pestiferis actibus quo possumus remedio disponimus contraire. Ne
per taciturnitatem eorum consentire delictis et per impunitatem eos fovere dampna-
biliter censeamur. Eos omnes et singulos presentibus et monemus quatenus infra
unius mensis spacium habitum huiusmodi dimissum remissum quoque penitus ad genus
vivendi pristinum revertantur manibus vitam necessaria vestis solito laboribus acquiren-
tes. Alioquin ipsos omnes et singulos et eorum quemlibet dicto mense pro canonica mo-
nicione et termino peremptorie currente in hiis scriptis excommunicamus et a communi-
one ecclesie separamus nisi medio tempore causam racionabilem ostenderint quare
id facere minime teneantur. Quod si excommunicationis sententiam per alios quindecim dies im-
mediate sequentes animo sustinuerint indurato contra ipsos tamquam de heresi
suspectos spiritualiter et temporaliter procedemus. Sub simili pena mandantes
et districte precipientes omnibus et singulis prelatis et ecclesiarum rectoribus eorumque ubi-
cumque civitatis et diocesis quatenus ipsos Beghardos et Beghardas et apostolos in suis
ecclesiis excommunicatos exstitit publice denuncient tam diu donec eorum cognosce-
tes excessum ad gremium sancte matris ecclesie revertantur. Deo et nobis et ecclesie con-
digna satisfactione impensa a nobis mereantur absolutionis beneficium obtinere

Item quia plus solet timeri quod specialiter editur. **Item de hereticis**
quam quod generaliter imperatur excommunicamus et anathematizamus omnes hereticos utrius-
que sexus. Et qui dederint eis consilium auxilium et favorem publice vel occulte
vel qui aliter de fide et articulis fidei ecclesiasticis sacramentis et matrimonio sentire
predicare vel docere presumpserint quam servat predicat et docet sacrosancta romana
ecclesia mater omnium fidelium et magistra. **Item de usurariis**

Item omnes usurarios usuras publice exercentes requirimus et monemus quatenus eorum
saluti prospicientes deinceps ab usurarum actione que animas devorant
et aliorum exhauriunt facultates penitus abstineant. Requirimus insuper cives
et scabinos opidorum et locorum quorumlibet ut tales nisi resipiscant ab eorum con-
sorcio et communitate repellant. Alioquin contra ipsos ad executionem et consuetarum
penarum inflictionem eis ante prout iustum fuerit procedemus. **Item de hiis**

Item omnes illos qui statuta **qui statuta faciunt contra ecclesiasticam li-**
ediderint vel edita servaverint facta in preiudicium ecclesiastice **bertatem**
libertatis et iure iurisdictionis nisi infra mensem revocaverint ea cum effectu quos
canonum censura tunc decernit excommunicationis nodatos que statuta nichilominus ordi-
naria auctoritate cassamus et irritamus ymmo cassa et irrita nunciamus. Et si
infra mensem a lapsu numerandum ea prout de facto fecerint maturiori con-
silio studeant revocare. Eos canonica monicione premissa excommunicamus et subiacere
statuimus excommunicationis sententia in hiis scriptis. Tales etiam precipimus per ecclesiarum rectores
in eorum ecclesiis singulis diebus dominicis et festivis excommunicatos publice nunciari. Qui
si in hiis exequendis iidem rectores negligentes fuerint ipsos trium dierum moni-
cione premissa in hiis scriptis excommunicamus quam si animo sustinuerint indurato
contra eos ad privationem beneficiorum prout rebellionis eorum exegit qualitas

procedamus ¶ **Item de hiis qui iniciunt manus in clericum curie nostre**

Item omnes illos qui in consistorio nostro vel alias dicti officialis nostri vel officialis
iurisdictionem habentes presiderint pro tribunali seu iusticia reddenda cuiuscumque
fuerint condicionis aut status in clericos advocatos et notarios aut officiales
dicte nostre curie manus iniecerint temere violentas. Cuique eis ad hoc de-
derint publice vel occulte consilium auxilium vel favorem quos canonica mo-
nicione premissa in hiis scriptis excommunicacionis sentencie decernimus subiacere. Nisi infra
decem dies condignam prestiterint emendacionem per loca eorum unde fuerint tales ex-
cedentes ad denunciacionem officialis nostri et aliorum in quorum parochiis cessetur usque
dum fuerit satisfactum nisi super cessacione cum eis fuerit dispensatum ¶ **Item de
hiis qui se intromittunt de iurisdictione aliena ~ ~**

Item monemus omnes et singulos iurisdictionem habentes et non habentes et speciali-
ter decanum xanten. Tremonien. Susaten. et in Essendia xantacen. decanos
ne de causis ad nos et consistorium nostrum de iure vel consuetudine spectan-
tibus maxime matrimonialibus et aliis quibuscumque causis cognicionem exigenti-
bus per eos in synodalibus quocumque modo causa vel colore quesito se intromittant
disponant seu audiant vel cognoscant sed ad nos seu officialem nostrum sine
difficultate remittant examinandas et fine canonico decidendas. Qui
vero contra fecerint in nostram iurisdictionem falcem mittendo ipso facto statuimus excommunica-
cionis sentencie subiacere. Ipsorum finales et processus super eis latas et habitas nichilominus
cassamus et irritamus et cassos et irritos pronunciamus. Contra quos
solercius invigilabimus ut tales pena debita castigemus ¶ **Item de**

Item cum nulli sane mentis ¶ **hiis qui bona archiepiscopi detinent ~ ~**
in dubium veniat qui bona mobilia et immobilia a prelatis quocumque titulo
conquisita et ad eos dum vivunt pertinencia post eorum obitum apud quoscumque
fuerint deposita tradita commodata debita vel eciam mutuata clericis religiosis
et laicis utriusque sexus ad eorum ecclesias libere revertantur ad ipsos quas pertineant.
Cum nullus sit nec a iure heres proximior censeatur quam hii qui cum dicto
per eorum fastidia copularunt. Et nuper ad nostram noticiam pervenit quod nonnulli
clerici religiosi et laici utriusque sexus bona predecessorum nostrorum et maxime bone
memorie domini Wicboldi predecessoris nostri in auro et argento in vasis et cy-
phis aureis et argenteis gemmis preciosis anulis pannis aureis libris pa-
ramentis et diversis pecuniarum consistencia que reliquerunt ecclesie Coloniensi et nobis
de iure competent nec possint per alios sine animarum periculo detineri.
Deposita tradita commodata mutuata pignora debita huiusmodi detinere dampna-
biliter presumpserunt et adhuc detinent nobis et ecclesie nostre restitucione et plenaria
satisfaccione non facta in ipsorum periculum animarum et scandalum plurimorum ¶ Nos igitur
dolentes et inviti tenemur astricti alienata distracta et male detenta
nostra et ecclesie nostre bona ad ius possessionem et proprietatem omni studio et remedio quo
possumus revocare. Omnes et singulos clericos prelatos religiosos et laicos utriusque
sexus qui bona predecessorum nostrorum et precipue domini Wicboldi ab eis dimissa
seu penes eos deposita commodata tradita mutuata pignorata vel alias quocumque
modo vel titulo seu causa penes eos contracta sive possident vel detinent sub

percepti vel celate in quibuscumque consistant auro argento vasis anulis pannis laneis libris pecuniarum summis privilegiis litteris instrumentis vel aliis rebus vel bonis ad nos et ecclesiam nostram spectantibus presentibus requirimus et monemus primo secundo et tercio ut ipsa infra xxx dies nobis et ecclesie nostre Coloniensi restituant et assignent. Scientes vero detentores et possidentes bona huiusmodi infra idem tempus revelent nobis et fideli procuratori nostro publice vel occulte. Alioquin dictis xxx diebus eis et eorum cuilibet premissa canonica monicione et trina peremptorie currentibus et eorum quemlibet in hiis scriptis excommunicamus et a gremio sancte matris ecclesie separamus. Et sub excommunicationis pena late sententie in hiis scriptis iniungimus et districte precipimus omnibus plebanis ecclesiarum rectoribus eorumque vicariis quatenus singulis diebus dominicis et festivis predictos excommunicatos in genere et quorum nomina sciri poterit nominatim excommunicatos publice fideli populo accensis et extinctis candelis campanis pulsatis infra missarum sollempnia nunciare procurent. Alioquin negligentes et contempnentes excommunicationis sententie subiacere. ¶ Volentes et districte precipientes quod huiusmodi nostram monitionem et inhibitionem sollempniter publicent singulis diebus dominicis et festivis infra missam ne quis ignorantiam decetero pretendere valeat in hoc casu. ¶ *Item de falsariis litterarum*

Item falsarios litterarum et sedis apostolice instrumentorum nostrorum quam predecessorum et ecclesie nostre et sigillorum ipsis litteris appensorum in hiis scriptis excommunicationis vinculo innodamus a qua preterquam a nobis seu in mortis articulo ab alio nolumus tales liberari. ¶ *Item ne aliquis alienus admittatur ad divina.*

Item cum a iure sit penitus interdictum Ne quis ad celebrandum in plebibus seu capellis permitti debeat nisi de ipsorum ordinatione canonica maxime sacerdotis constiterit et nisi constet cum rite secundum claves ecclesie ordinatum. Cum multi tamen ordinati pro non fuerint vel per saltum se rite asserunt ordinatos in periculum animarum. ¶ Monemus universos et singulos plebanos ecclesiarum rectores eorumque vicarios eis et eorum cuilibet districte mandantes quatenus nullum cuiuscumque sit condicionis et status etiam beneficiatum ecclesiasticum in nostra civitate et diocesi non habentem ad celebrandum in ordine vel in ordinibus aliquibus in eorum ecclesiis seu capellis vel altaribus permittant. Nisi prius de eorum ordinatione coram nobis aut officiali nostro docuerint et super hoc a nobis presentibus licentiam habuerint specialem. Contrafacientes vero statuendo decernimus ipso facto excommunicationis sententie subiacere.

Item licet hactenus sacerdotibus ruralibus *Ut decani rurales absolvant de clandestino.* et decanis ne excommunicatos pro matrimonio clandestine contractis et contrahendis absolverent et reconciliarent fuit interdictum. Audivimus tamen ut ad nostram audientiam frequens sepe querela deduxit tales absolvere de facto quamvis de iure non possent contra decretum presumpserunt. Nos vero hoc innovare volentes districtius inhibemus ne tales absolvere vel reconciliare presumant. Contrafacientes excommunicationis ipso facto sententie subiacere. Et nichilominus huiusmodi absolutionem decernimus non valere. Quas absolutiones et reconciliationes soli officiali nostro presentibus reservamus. ¶ *Ne aliquis intromittat se cuiuscumque status sit de absolutionibus*

Item cum minor in maiorem non habeat potestatem districtius *falsarii monete.* inhibemus omnibus subditis nostris cuiuscumque preeminentie ordinis vel status Ne excommunicatos suspensos vel interdictos a nobis seu officiali nostro absolvere vel reconciliare publice vel occulte presumant seu excommunicatorum nomina radere et cartas nostras tollere vel supprimere vel delere vel monetam nostram presumpserint vel falsificare ponderare vel diminuere presumat. Contrafacientes talia absolvendo ligatos ipso facto excommunicationis sententiam sine

subiacere. Ipsos quoque raptores nominatim excommunicatos talibus suppressores tamquam fautores eorum denunciamus iudicari. Precipientes statuta nostra omnia et singula sub pena in eis
contenta inviolabiliter observari. Et ne possit ignorantia quocumque modo pretendi precipimus omnibus et singulis prelatis ecclesiarum rectoribus eorumque vicariis quod copiam
in scriptis recipere et habere infra mensem a data presentium sub pena simili teneantur.
Item ad conductionem quadam pro aliquibus ¶ Item de truncis ligneis pro
laicorum insolencias sit inductum quod trunci lignei erigantur in plateis (sitis)
et locis publicis et locis aliis recipiendis ibidem elemosinis fidelium. Cum ex inventione
eorum in ecclesiis altaribus et aliis locis deo sacratis oblationes fiunt et minime offerantur
Et nichilominus oblationes in huiusmodi truncis reposite a laycis recepta sunt ecclesiis pleb-
banis et rectoribus earum inscriis pro sua distribuuntur voluntate. Cum ad ipsos rectores
pertineat distributio et ordinatio et non ad ipsos laicos de iure pertine(n)t dinoscitur quod de
certo fieri prohibemus. Contrarium facientes excommunicationis sine ipso facto decernimus sub-
iacere. ¶ Ne quis inducat ad sepulturam eligendam.
Item prohibemus districte sub pena excommunicationis late sine in hiis scriptis ne quis
cuiuscumque status ordinis sive condicionis existat aliquos inducat cogat
vel seducat ut alibi quam in parrochia sua eligat sepulturam nisi sponte et deli-
beratus a se ipso alibi duxerit eligendam. ¶ Quod clerici vel religiosi non debent
coram iudice in causam trahi nec eorum bona iudicio seculari arrestari.
Item cum clerici religiosi coram iudice seculari non debeant in causam trahi sine suo vel
ecclesie aut alterius nomine aut bona eorum seculari iudicio arrestari nec a laycis
contra eos dictari sententia hoc fieri sub intimatione excommunicationis quam ferimus in hiis
scriptis firmiter prohibentes predecessorum nostrorum statuta in hoc casu edita innova-
tes Statuimus ut si laicus clericum aut religiosum ad forum traxerit seculare vel bo-
na eorum ecclesiarum seu ecclesiasticarum personarum sive religiosarum ad ipsos communiter vel divisim
spectantia iudicio seculari arrestaverit seu procuraverit arrestari. Idem laicus omnino
cadat a causa. Et nichilominus per ordinarium ipsius loci excommunicatus nuncietur publice
usque ad satisfactionem condignam. ¶ Porro iudex secularis et scabini loci ubi
hoc contigit per ordinarium ipsius loci moneantur ut de tali nullatenus se in-
mittant penitus desistendo et revocando infra triduum si in aliqua actione hoc
in preiudicium ipsius clerici vel religiosi est processum. Alioquin ipsi iudices et scabi-
ni per ordinarium eorundem sine dilatione quali excommunicentur et excommunicati publice usque ad
satisfactionem condignam nuncientur. In qua excommunicatione si per quindenam durave-
rint locus iste extunc sit ecclesiastico suppositus interdicto. Quod non relaxetur nisi
prius sit sufficienter satisfactum passo iniuriam et nobis et ecclesie nostre. Et indictum
si quod factum est contra ipsum clericum aut religiosum et si quod aliud est subsecutum
sit penitus revocatum. Lecte et publicate sunt hee constituciones feria secunda post
dominicam Invocavit. Anno domini Mmo ccc mo sexto. ¶ Incipiunt capitula
statutorum ecclesie Coloniensis a bone memorie domino Henrico archiepiscopo Colonie
¶ Primo de festis que sunt celebranda ¶ Item ¶ secundo fuerit
quando Gloria in excelsis sit cantandum ¶ Item que festa sint ieiunanda ¶ Item
qualiter bisextus sit observandus ¶ Item de celebratione festorum annunciacionis
beate Marie virginis et aliorum festorum infra octavas pasche venientium ¶ Item
de festo dominice qui sit tenendum et eukaristie et nocturno ¶ Item de officio

scolastici ¶ Item de observancia capitulorum ¶ Item de recipiendis cottidianis distri
bucionibus tempore interdicti ¶ Item ne aliquis sacerdos plures quam unam primam missam
celebret ¶ Item quibus diebus prochiani teneantur venire ad ecclesiam suam pro
... ¶ Item quod religiosi mutuum vel debitum non contrahant Et quod clerici officia et
clericalem ¶ Item quod religiosi ... ¶ Item contra clericos tonsuram clericalem et vestes clericales non
honesta non exerceat ¶ Item contra clericos tonsuram clericalem et vestes clericales non
deferentes ¶ Item nequis laicus arrestet vel detineat bona clericorum Item ne laici
faciant statuta in preiudicium aliarum ecclesie ¶ Item contra moniales velatas exe
untes suum monasterium et contra violatores earundem **Incipiunt statuta provincialia.**

In nomine sancte et individue trinitatis id est patris et filii et spiritus sancti amen Anno eiusdem
m° ccc° septimo iiij die mensis marcij que est crastinum dominice Invocavit Indic
cione ... Henricus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri Imperii per Ytaliam archicancellarius Dilectis
in christo fratribus maioris ecclesie et aliarum ecclesiarum capitulis collegiis prioribus conventibus
decanis ... decanis ecclesiarum rectoribus aliis quoque ... et dyocesis Coloniensis fidelibus
universis salutem in domino sempiternam Cum humana natura longe prioribus preteritis temporibus
labitur ad delicta et humana cupiditas liuoris mater et pacis emula discordias et dis
sensiones inducit quibus humana quies excluditur et ecclesiarum libertas opprimitur Cupientes
nos universorum actibus finem quo possimus remedio prospicere cupientes ad honorem
sancte dei matris Romane ecclesie necnon Coloniensis et filiarum eius et ipsarum pacem et salu
tem et libertatem servandam predecessorum nostrorum statuta ordinata confirmamus Et de
consilio et assensu capituli nostri et prelatorum Coloniensium statuta edimus infrascripta.

Primo de festis que sunt celebranda.

Ut conformitas dominorum et festorum ... observetur districte precipimus et mandamus
ut omnes ecclesie tam conventuales quam alie prochiales kalendaria sua habeant et corrigant
secundum kalendarium nostrum ecclesie Coloniensis maioris et festa infrascripta ... fideles teneant
et celebrent sollempniter et observent ¶ videlicet in Januario festum circumcisionis domini
Epiphanie Agnetis virginis Conversionis sancti pauli ¶ In februario festum purificationis
beate virginis marie Cathedra sancti petri Mathie apostoli ¶ In marcio festum annunciationis
beate virginis marie ¶ In aprili nullum festum nisi forte festum pasche et Georgii mar
tiris ¶ In maio festum apostolorum philippi et Jacobi et Inventionis sancte crucis ¶ In Junio festum
nativitatis sancti Johannis baptiste petri et pauli apostolorum ¶ In Julio festum beate marie magda
lene Jacobi apostoli panthaleonis ¶ In augusto festum beati petri ad vincula laurencii
Assumpcionis beate marie virginis Bartholomei apostoli decollacionis sancti Johannis baptiste
¶ In septembri festum nativitatis beate marie virginis Exaltacio sancte crucis mathei
apostoli et michaelis archangeli ¶ In octobri festum Severini et Victoris undecim
milium virginum Severini Symonis et Jude apostolorum ¶ In novembri festum omnium
sanctorum Martini Kuniberti Cecilie virginis Katherine virginis et martiris Andree apostoli
¶ In decembri festum Nicolai Thome apostoli Nativitatis domini Stephani sancti Johannis
ewangeliste et sanctorum Innocentium ¶ Festum quoque pasche in quocumque mense acciderit Et
festum penthecostes cum tribus diebus sequentibus Ac dies ascensionis domini per se sollemp
niter celebrentur ¶ Et volumus crastinum beate marie magdalene quo corpora trium
regum Coloniam pervenerunt Ac diem dedicacionis ecclesie maioris Coloniensis videlicet
diem beatorum Cosme et Damiani in Colonia tantum sicut in die apostolorum cum sollempnita
te dominorum et celebracione ipsi observari ¶ Preterea quelibet ecclesia festum sui patroni et
dedicacionis sollempniter peragat Omnia vero festa predicta excepto non precipimus

sollempniter obseruari Et deuocionem hominum relinquant. Ita ut quicumque voluerit celebrare
propter hoc nec culpam nec penam incurrat ¶ Prouiso tamen quod in diebus festis
et in aliis infrascriptis videlicet Fabiani Sebastiani Agathe Gregorii pape Be
nedicti Ambrosii Diuisionis apostolorum Augustini Barnabe apostoli Egidii abbatis
Lamberti episcopi Mauricii et sociorum eius Jheronimi presbiteri Remigii Dyonisii Luce
ewangeliste nouem lectiones obseruentur. Ista tamen festa nisi ex deuocione populi (?) nolumus
ut populus cessando a suis operibus celebrare teneatur. Item quando Gloria in excelsis
Item statuimus ut in festo annunciacionis et in festo purificacionis sit cantandum.
beate marie virginis et beati petri ad cathedram ac beati mathie apostoli quando infra septuagesimam
euenerint Te deum laudamus et Gloria in excelsis decantetur hoc adiecto quod quandocumque Gloria in
excelsis in quocumque festo decantatur semper Te deum laudamus cantabitur preter in
illis diebus hoc est in pasche penthecostes vigiliis et in sancta nocte natiuitatis
domini ante primam missam Te deum non cantabitur. Item que festa sint ieiunanda
Item statuimus quod in omnibus vigiliis videlicet assumpcionis beate Marie semper virginis
festi pasche penthecostes natiuitatis domini necnon omnium apostolorum ac beati laurencii mirie (?)
ad quarta et sexta feria et sabbato iiii^or temporum ieiunent ¶ Ab hiis excipiuntur vigilia beati
Johannis ewangeliste philippi et jacobi apostolorum que non ieiunantur. Letania maior
que est in die marci ewangeliste et letania minor que obseruatur per tres dies roga
cionum videlicet feria secunda iii et iiii. Necnon secunda et iiii feria ac sabbato post dominicam Mi
sericordia domini pro subitanea morte secundum consuetudinem diocesis Colonien. a carnibus
abstinendo a fidelibus populis ieiunentur ¶ Ceterorum quoque vigilie ieiunande quas
festiuitates feria occurrit in precedenti sexta (?) sabbato ieiunande. Ieiunium vero sabbati lo
corum consuetudinibus duximus reseruandum. Qualiter bisextus est obseruandus.
Item ad nonnullas discrepancias inter ecclesias conuentuales et parrochiales in officiis
diuinorum de anno bisextili frequenter existit. Statuimus quod quocumque anno bisextus
occurrit quoniam (?) etiam vigilia beati mathie apostoli super quam quarto anno ipse bisextus
cadit ipsam vigiliam beati mathie apostoli bisexto kalendis marcii in una littera fa
ciendam stando per una die computando in sequentem diem prorogetur et ultima die post
vigiliam eandem festum beati mathie apostoli celebretur. Iuxta hos versus Bisextum sexte
martis tenuere kalende Posteriore die celebrantur festa mathie. Si cadit in luce
domini subpone sequentem Terminus et festum nunquam celebrantur eadem ¶ Et sic intelli
gendum est quod dum est annus bisextilis tunc dies illa que si non esset annus bisextus
foret ipsa dies festi beati mathie erit vigilia eiusdem festi et deinde posteriori die celebra
bitur festum nisi tunc in lucem domini id est in diem dominicam eueniat quo casu transponatur
festum in secundam feriam sequentem quo ad plenum officium absque celebracione ipsius peragendum
Item quod festum annunciacionis beate Item de celebracione festorum annunciacionis marie virginis
marie virginis quociens in dominica palmarum et aliorum festorum infra octauas pasche.
vel infra septimana passionis domini aut ipsa die pasche euenerit In vigilia palmarum
ad diuino officio et celebracione ipsius preueniatur sollempniter celebretur ¶ Festa vero
tyburcii et valeriani et marci ewangeliste si ipsa die pasche vel infra octauas eiusdem eue
nerint quo ad peragendum officium eorundem post octauas pasche transponantur ¶ Hoc excepto
quod in ipsa die beati marci ewangeliste et si infra octauas occurrit letania maior ad processionem
a ciuibus obseruabitur post omnia sola carnis abstinencia in hoc excepta propter paschale

festa reuertantur ¶ Quociens autem extra tempus septuagesime usque ad pascha
et aduentum domini festum nouem lectionum propter huius officium dominica die occurrit ab ecclesia et
ordinario celebrandum in eadem dominica celebretur ¶ Alias quocumque tempore eue-
nit de dominica sive propter officium fuerit quod sequenti die dominica repeti non potest
festum nouem lectionum absque tamen celebracione populi sed solum sequenti in ecclesiis
tamen pleno officio peragantur Solo festo annunciacionis beate virginis Si ultra
vigiliam palmarum euenit quod extra quocumque tempore euenerit In ipsa vigilia ad
officium et celebracionem ipsius plenarie volumus peragi in hiis excepto. De festo
trinitatis eukaristie et nocturno etc.

Item statuimus quod festum trinitatis prima dominica
post octauas penthecostes que vocatur octaua trinitatis ad nouem lectionibus et debita
sollempnitate fiat In ebdomada uero precedente sed ab octaua penthecostes in feriis
vesperis usque ad dominicam predictam cantetur et legatur de trinitate prout consueuit et
post festum trinitatis per ebdomadam sequentem cantetur officium dominice Domine in tua misericordia.
¶ In quinta autem feria eiusdem ebdomade fiat sollempniter festum eukaristie
prout hactenus a nostris antecessoribus est statutum ¶ Item statuimus ut in omnibus
ecclesiis nostre diocesis singulis noctibus in matutinis psalmi nocturnales siue fe-
riales ad nocturnos Nisi ea die sit festum tale quod missam propriam habeat vel
collectam Inuitatorium hymnum et laudes sicut et hore die de festo cuius est festum cantentur
quemadmodum in maiori ecclesia obseruatur Nisi aut aliquis patronus ecclesie festum
seu commemoracio fuerit peragenda. Item de officio scolastrie.

Item vniuersis ecclesie que habent distinctos personatus et officia inter earum personatuum
et officiorum omnis honor debitus obseruetur Statuimus et ordinamus ut saluo or-
dine prelatorum ecclesie nostre Coloniensis et in ceteris ecclesiis nostre ciuitatis et diocesis Scolasti-
ci ipsarum ecclesiarum distinctos et proprios redditus ipsi annexos et deputatos
scolastrie habentes stallum in choro et locum in capitulo ac vocem post decanum ecclesiarum
suarum communiter in antea habeant et sibi mereantur Et sub pena excommunicationis late sententie
in hiis scriptis a singulis conuentualibus ecclesiis precipimus obseruari Dignum est
enim ut qui certis officiis preferuntur eciam alios sublimatos gradu antecedant ac
onus emolumenti sequi debeat et equum ¶ Per hoc tamen volumus antiqui-
oribus canonicis ex missa impetitoribus suis racionabilibus aliquatenus derogari.

Item sicut a bone memorie domino Conrado archiepiscopo Coloniensi predecessore nostro
nouimus in suo prouinciali consilio constitutum. De obseruantia capitulari

Inmonentes statuimus ut in quali ecclesia collegiata ad nostre ecclesie Coloniensis
decanus et fratres peractis in festiuitatibus vigiliis missa pro defunctis et commendacione
peractis distincte ingredientes domum capituli cum omni timore disciplina uel et
prebende aut cuiuscumque alterius negocii tabulas capitulares distincte lectionum
inscriptas quibus vniuscuiusque sit cantandum et legendum in choro audiant diligenter
Insuper lunaciones mensium ac kalende et obitus legantur Ceterum aliqua lectio
de vita uel regula clericorum legatur Et tunc immediate de disciplina fiat quod fuerit
faciendum Et alia consequenter post ipsam disciplinam tractentur negocia
que ad utilitatem et necessitatem fuerint spectancia publicam uel priuatam
Et si aliquis decanus presens non fuerit aput hoc non obmittatur nullatenus
quin fratres domum capituli intrent ad audiendum ipsius tabule capitularis lecturam

ut sciant quod unumquodque in choro sit cantandum vel legendum Item de recipie
Item quia non modicus est error inter **dis cottidianis distributionibus tempore interdicti**
Canonicos volentes percipere seu distributiones cottidianas licet que non nisi pre
sentibus in choro debentur et nonnumquam extorquent diversis fraudibus ad hoc quesitis et
maxime in locis interdictis divinis non curant officiis interesse quamquam ad hoc teneantur
perceptione huiusmodi nullatenus frustrari vel Quia plures conventualium et parochia
lium ecclesiarum prelati canonici et rectores se in observatione interdicti credentes ecclesias
interdictas tunc fore claudendas et quasi deo non fore serviendum Nos intendentes
contra premissa apostolice sedis remediis volentes fraudibus huiusmodi obviare Statu
imus et ordinamus ut decani in distributionibus percipiendis huiusmodi cuiuslibet pro una hora
causa matutinum vigiliarum seu misse animarum qui eis non interfuerint sub
trahant pretextum suam Rectores in observantia interdicti etiam locorum plebani iuxta
constitutionem pie recordationis domini Bonifacii pape VIII super premissis editam se re
gant contra eam sub pena excommunicationis et in virtute sancte obediencie nulla
tenus venientes Cuius constitutionis tenorem ut cuilibet pateat duximus sub
scribendum ¶ Alma mater ecclesia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat et con
sulte que suadente subiectorum utilitate postmodum consultius et rationabilius re
vocat et in melius commutat Sane a nostris fuit dudum predecessoribus consti
tutum ut in terris seu locis suppositis ecclesiastico interdicto nulla certis casibus et sacra
mentis exceptis divina celebrarentur officia vel ministrarentur ecclesiastica sacramenta
Quia vero ex districtione huiusmodi statutorum excrescit indevotio populi pullulat
heresis et infinita pericula animarum insurgunt ac ecclesie sine culpa earum debita
obsequia subtrahuntur ¶ Cum fratribus nostris deliberatione habita diligenti concedimus
quod interdicto ab homine vel a iure prolato Non tantummodo morientes sed et viven
tes tam sani quam infirmi ad penitentiam que propter pravitatem et fragilitatem hominum ad
peccandum sunt necessaria et licite admittantur Hii tamen excepti non sunt quos
admitti pro quam in necessitatis articulo nolumus ad eandem ¶ Illos et propter quorum
culpam dolum et fraudem lata est sententia interdicti vel qui ad perpetrandum delictum
Cuius occasione ipsum interdictum est latum prebuerunt consilium auxilium et favorem
nisi de ipso delicto si sint tales quod id facere valeant prius satisfecerint vel de fa
ciendo dederint cautionem ydoneam aut si satisfacere nequiverint vel huiusmodi cau
tionem prestare iuraverint quod cum poterint satisfacient Et ad satisfactionem huiusmodi
per eum vel per eos qui facere ipsam debent et possunt prestandam dabunt consilium et
auxilium ac iuxta posse suum fideliter laborabunt Non est premio beneficium aliqualiter
concedendum Nec tamen etiam quoad istos nec quoad alios qui circa hec minime
deliquerunt ubi civitas vel locus alius seu universitas interdicti constat faciendi
est relaxato interdicto Et est eis iniungendum solummodo penitentia salutaris ¶ Addicimus
etiam quod singulis diebus in ecclesiis et in monasteriis misse celebrentur et alia dicantur
divina officia sicut prius submissa tamen voce Ianuis clausis excommunicatis et interdictis
exclusis et campanis etiam non pulsatis Et tam canonici quam clerici ecclesiarum
quibus distributiones cottidiane illis qui intersunt horis canonicis distribuuntur Si ad
officia non venerint supradicta distributiones easdem amittant sicut interdicto pre
rent non obstante si divinis officiis non adessent ¶ In festivitatibus vero natalis
domini pasche penthecostes assumptionis gloriose virginis marie campane pulsentur

et ianuis apertis diuina officia alta uoce sollempniter celebrent excommunicatis penitus xxvi
exclusis et interdictis admissis ¶ Quibus ob reuerentiam dierum sollempnitatum et
ut ipsi ad humilitatis gratiam et reconciliationis affectum facilius inclinentur per
factis diebus participationem diuinorum dimittimus diuinorum Sic tamen quod illi propter quorum excessus
interdictum huiusmodi est prolatum altari nullatenus appropinquent ¶ Cetera vero que circa
obseruationem interdictorum a nostris predecessoribus sunt instituta in suo robore du-
raturis Non obstantibus quibuscumque priuilegiis ecclesiis monasteriis ordinibus
seu religionibus vel personis ecclesiasticis regularibus seu secularibus exemptis sub
quauis forma vel expressione verborum ab apostolica sede concessis contra tenorem
presentis constitutionis nullis volumus suffragari Cum quibuslibet tam seculari-
bus quam regularibus sufficere debeant ut tempore interdicti modo premisso diebus
celebrent supradictis. Ne aliquis plures primas missas celebret

Item statuimus et ordinamus quod nullus sacerdos cuiuscumque status condicionis
aut religionis existat postquam in sacerdotem seu presbiterum siue in nostra siue
in alia diocesi ordinatus extiterit In ciuitate vel diocesi Coloniensi plures
quam semel quocumque ad hoc colore quesito primam missam suam cum cleri
et populi ad hoc conuocatione celebret Nec etiam capitula seu conuentus
seu canonici in festiuitatibus et diebus dominicis diuinis sollempnitate
in ecclesia sua propria sicut non decet ut hactenus pluries visum est fieri ad huius-
modi missas discurrant Nisi forte eos prelati canonici seu plebani gratie in pro-
pinquitatis vel secundo gradu persone primam missam aliquam specialiter inuitant Alioquin contrafa-
cientes se nouerint excommunicationis sententie subiacere. Item quibus diebus

Item quia hactenus dubium quibusdam extitit parochiani teneantur venire ad ecclesiam
de festis in quibus parochiani suam ecclesiam parochialem de iure debeant an-
nis singulis frequentare hoc declarando statuimus quod sicut in metris patet anni
distinguitur quarum initia hiis versibus continentur Ver petro detur estas ex-
inde sequetur Hanc dabit Urbanus autumpnum Symphorianus Festum Clementis
caput est hyemis venientis Sicut in hiis quatuor versibus anni quatuor festa
iuitates occurrunt quibus parochiani venire tenentur ad suas ecclesias parochiales.
utpote pascha in vere penthecoste in estate festum omnium sanctorum in autumpno festum
natiuitatis in hyeme Et in hiis festiuitatibus parochianus quilibet nisi rationabilis et
euidens causa omnino legitime subsit frequentet suam ecclesiam parochialem ¶ In
aliis et quibusdam festis scilicet in dedicatione ecclesie eiusdem / Epiphania domini / in quatuor
festis beate marie virginis / in die cinerum / dominica palmarum / necnon in ieiuniis
siue diebus rogationum dum processiones fiunt ab ecclesia et ascensionis domini et apostolorum
Natiuitatis beati Johannis baptiste / diebus dominicis / ac die commemorationis animarum / et pa-
tronorum ecclesie eiusdem Ipsi parochiani ecclesiam suam parochialem visitent et frequen-
tent sui plebani mandata de instructione fidei salubriter audituri. Quod reli-

Item quod nonnulli religiosi et clerici giosi mutuum non contrahant et quod clerici
contractibus et negotiis contra regule et statutis officia inhonesta non exerceant
contrariis impudice se immiscent Statuimus quemadmodum et ante tantum et
alias statutum est ut nullus religiosus preter abbatis sui ipsius et prioris licentiam
ubi prior et prior sunt in conuentu maiores cuiuscumque status aut conditionis

existant proprium vel peculium habeat sed debeat pecuniam mutuo recipiat negociationes cuiuscumque rei causa lucri exerceat. Si fecerint secus abbas et conventus de se inde minime tenebuntur, nec obligati ex contractu huiusmodi erunt. Immo ipsi contractus ipso iure nulli sint nec valeant. ¶ Necnon monachi contrarium facientes suspensionis ab officio et excommunicationis sententias incurrant. ¶ Caveant quoque sibi layci et alii ne decetero cum talibus religiosis contrahant nisi ex prefata licentia seu quibus ratione officii vel amministrationis sibi commisse de iure competere dinoscatur. ¶ Clericos inhibemus ne exerceant negocia turpia. Et omnes species usure emptis ad aliquid carius vendit sive post diem sive post terminum. Officium macellorum, carnificis, tabernarii, negociatoris, fullonis, sutoris, textoris. Nec sint histriones, ioculatores, iudices seculares, theolonarii. Contrarium facientes a suis prelatis super pena debita puniantur.

Item contra clericos tonsuram clericalem et vestes clericales non deferentes.

Item precipimus in virtute sancte obediencie decanis parrochiarum quibuscumque et decanis ecclesiarum collegiatarum ut canonicos et clericos coronas non habentes et inordinatam comam lasciviam prout iam in clero deformitatem apud plures inolevit habentes per suspensionem prebendarum redditium ammoneant et suspensionis ab officio sententiam quam ferimus in hiis scriptis coronam et tonsuram debitam deferre cogant clericalem et honestam. Necnon canonicos ecclesiarum regulares seculares et clericos predictos abusu caligarum rubearum viridium et glaucarum et diversi colorum panni ac calciorum varietate incisionis militarium distinctorum cogant sub pena consimili abstinere. Et nigris caligis ac suo statui congruentibus nisi infirmitatis causa fecerint quas sine conscientie livinquinis sint contenti. ¶ Decet enim ut quos vite puritas ab aliis distinguit. Etiam habitus decencia quod gerunt ore predicant actu demonstrant tanquam milicie dei et ecclesie militanti specialiter deputati a secularibus sint distincti.

Ne quis laycus arrestet vel detineat bona clericorum

Item statuimus et inhibemus sub pena excommunicationis late sententie in hiis scriptis ne quis laicus quacumque auctoritate seu potestate secularium personas aut bona mobilia aut immobilia vel res ecclesiasticas arrestet detineat vel invadat cum questio talium nec iurisdictione de iure sit et esse debeat specialiter reservata.

Ne layci faciant statuta in preiudicium ecclesie

Item inhibemus laicis universis et singulis ne quis statuta de oblationibus in ecclesia deo inmunendis faciat prout in quibusdam ecclesiis sicut ad nos pervenit statutum dicitur nisi certe persone sub certo numero in missis cum sponsis et funeribus vel alias offerant dinoscitur institutum per laycos. ¶ Cum laicis quos obsequendi manet necessitas non auctoritas imperandi nulla super personas ecclesiasticas attributa penitus sit facultas. ¶ Unde statutum huiusmodi ubicumque in nostra diocesi vel alias ubicumque factum fuit tanquam nullius firmitatis existens nec ab ecclesia probatum decrevimus non valere. Immo utentes ipso et defensores eorundem excommunicationis sententiam decrevimus subiacere. Ne quid insinuatione divina devocionem hominum religiose aliter humane pravitatis ingenio supprimatur.

Contra moniales violatas et violatores earundem

Cum precipue religionis deformatam summo opere intendamus occurrere ad disciplinam monasticam ubicumque rupta fuit solliciter reformare. Quia periculosius trahitur in exemplum quod in scandalum vergit multorum vel plurimorum. ¶ Igitur cum nonnullas nostre civitatis et diocesis sacre

moniales violant et quique violate extra sua monasteria ducunt et ab ipsis ad animarum suarum grave periculum ac multorum scandalum detinent publice. Sit quod diu detente per eosdem aliquibus partibus et aliquando frequenter nimis ac violencia ad sua monasteria restituunt. Que omnia et singula cum sint contra debitos bonos mores destruant ac sacram religionem deforment. Et nos ipsa surda aure transire non deceat. Statuimus ut viri cuiuscumque status aut condicionis existant qui aliquos vel aliqua commiserint premissorum ipso facto excommunicationis sententiam incurrant. Et per suos plebanos quotienscumque priorisse conventuum monasteriorum. In quibus sunt talia memorares hoc facinus commiserunt requisierint et vi premisse statuti publice denuncient. Donec deo de peccato nobis ac ipsis monasteriis de iniuria vel dispendio ad plenum satisfecerint et per nos veniam et beneficium absolucionis consequantur. Ipse vero moniales nostre civitatis et diocesis ut premissum est que se lapse fuerint ne importunitate ipsarum alie similiter provocentur. Cum magis pronus est ad malum animus hominis et facilitas venie prebet incentivum delinquendi.

¶ Per abbatissas magistras seu priorissas et conventus suorum monasteriorum alias non recipiantur nisi ad penam carceris ubi per abstinenciam et alias castigaciones puniri poterint prout discrecioni abbatissarum magistrarum ac priorissarum videbitur expedire. Eadem ad maiori parte conventuum suorum ipsas si se humiliter et devote in sua penitencia gesserint de suis carceribus poterunt elevare. Ita tamen quod diu vivunt sine velo incedant infimum locum in conventu ubilibet teneant. Et omni voce in capitulo tractatibus et electionibus penitus sint private. Donec per nos per laudabilem ipsarum conversacionem ac testimonium tocius monasterii earundem ad pristina in parte vel in toto restitui mereantur. ¶ Volumus eciam ut nullus abbas abbatissa magistra seu priorissa monachus seu monacha sive monialis habitu religionis abiecto in eorum viis vel plateis aut alicubi nisi in religionis habitu suo procedant. ¶ Vel abbas seu abbatissa magistra vel priorissa monachis seu monialibus absque nostra licencia confessorem aliunde quam de religione sua sibi competit licenciam tribuat eligendi. Cetera omnia que pie memorie dominus Conradus Coloniensis Archiepiscopus in consilio suo provinciali de monachis et monialibus et clericis certi nostri quam predecessores quam alii domino ac eorum libertate ecclesiastica hactenus statuerunt. Que de prelatorum capitulorum nostrorum consilio approbamus et confirmamus et in suo volumus robore permanere. Et tamen ista statuta quam illa a quibuscumque tam conventualibus ecclesiis quam ecclesiarum rectoribus parochialium pro copia de verbo ad verbum haberi et inperpetuum inviolabiliter observari. ¶ Promulgatum et actum Colonie. In ecclesia nostra maiori de nostrorum prelatorum et eorum consilio et assensu Anno domini et die supradictis. Iterum statuta · primo ·

¶ Ne pro causa pecuniaria ponatur interdictum. Ne aliquis teneat litteras quittatas de elevacione corporis christi et processionibus observandis. Ne pauperes mendicent in ecclesiis infra divina · Item ne pro causa pecuniaria ponatur interdictum

Henricus dei gratia et cetera. Quamquam a iure canonico provisum existat. Ne pro debito pecuniario interdictum sive in locum aliquem proferatur tamen sicut ad nos fama perduxit notoria nonnulli plebani et pastores in Berke et in Veplar et alii ibidem vicinum archidiaconatus Xanten nostre diocesis ad mandata

quedam que quidem mandata ex sui tenore quo ad hoc se non extendebant
pro pecunia seu debito pecuniario impune lata sententiam iudicis ecclesiastica fecerunt
Immo et defunctorum corpora suorum prochianorum ob eandem sententiam tradere sepulture ec-
clesiastice temere presumpserunt in dei maiestatis offensam Iuris negligentiam
ipsius culpe aggrauacionem et scandalum plurimorum ¶ Verum quia nichil prodest iura con-
dere nisi etiam essent qui eadem tuerentur et transgressores eorundem pena debita
castigarent Cum non iurium editores sed et ipsorum defensores et prosecutores desi-
deramus ¶ Nos ad dei et sanctorum suorum laudem et viuencium consolationem defunctorum
quam fidelium salutem ne diuina officia hactenus decreta hactenus neglecta amodo ne-
gligantur Ex officii nostri quod iura obseruare et tueri tenemur debito Immo et
iam neglecta reassumantur hiis qui circa premissa inuenimus negligentes fuisse
correctione debita corrigantur Constitutionem sancte memorie Bonifacii pape octaui
super hiis editam in suis singulis articulis precipimus in omnibus In nostra ciuitate
diocesi Coloniensi firmiter obseruari Cuius quidem constitutionis ut cuilibet eius-
dem tenor liqueat copiam infra scribi fecimus in hunc modum ¶ Prouide
attendentes etc ut autem quid nomine pecunie de qua in ipsa constitutione fit men-
cio a simplicibus intelligatur capitulum decreti subsequens hoc continens duximus
in hec verba presentibus annectendum Totum quicquid homines habent in terra omnia
quorum domini sunt pecunia vocatur Seruus vestimenta vita vas ager arbor pecus
quorum horum pecunia dicitur Ideo autem pecunia nominata est quia antiqui quod habebant
in pecoribus habebant pro pecunia Si qui vero ut saltem metu pene a similibus
excessibus retrahantur constitutionem eandem non seruauerint deinceps Si persone
fuerint singulares excommunicationis Si collegiata aut conuentus suspensionis a diuinis
Si vniuersitas ciuitates opida vel ville aut communitates fuerint interdicti sen-
tencias quas monitione sex dierum premissa in eosdem ex nunc et exnunc in hiis
scriptis ferimus incurrere volumus ipso facto Item ne aliquis teneat litteras quittanciis
Ceterum qui litteras obligatorias pro aliquibus pecunie quantitate de cuius pecunie solucione
est creditoribus satisfecerint Nec littere eedem penes creditores suorum heredes et successo-
res remanserint Ipsi heredes et successores forsan ignorantes solucionem factam
debitum iam solutum exigerent vice in idipsum et de iure littere huiusmodi sint reddende
ad solucionem eius quod debetur omnis obligatio tollatur penes se habentes Monemus
ut infra vnius mensis spacium a data presencium litteras easdem eorum nostris conue-
nientibus seu heredibus eorundem a quibus littere eedem processerunt seu quorum interest habere
restitutionem litterarum earundem legittimo impedimento de quo coram officiali nostro Coloniensi
infra eundem mensem fidem facere teneantur cessante restituant vel litteras istas
apud officialem predictum infra terminum ipsum deponant per ipsum restituendas personis
iam predictis Contrarium facientes monitione premissa sententiam incidunt modo consili
supradictam Mandantes per nos omnes vestris vniuersos et singulos locorum pleba-
nos hec premissa tam in ciuitate Coloniensi quam extra firmiter obseruari Et in omnibus
sermonibus et missis populo publicari Et ne contra eos negligentiam se aliquis va-
leat excusare hunc candem in consistorio curie nostre Coloniensis in loco vbi
presidetur Iudicio affigi precipimus volumus ut ab omnibus legi possit Precipien-
tes eis ad hoc sub pena excommunicationis late sententie in hiis scriptis tum dierum monitione
premissa ut singula collegia conuentus decani capitula et ecclesiarum rectores

predicta infra prefatum mensem copiam presentis mandati sub sigillo officialis nostre
curie Colonien. expensis suis recipiant et diligentiori executione et memoria corde
tenus et opere absque cessatione *Item de elevatione corporis Christi et processionibus observandis*

Teneamur immensam nostri salvatoris benignitatem omni tempore venerari. Tamen
cum de eius maiestatis presentia constituimur debemus cunctos christifideles suum recognoscere re-
demptorem. Ut ut a quolibet fideli signanter et devotius fiat percipimus et man-
damus universis et singulis ut cum in elevatione hostie salutaris sive corporis et sangui-
nis domini nostri Jhesu Christi quod per sacerdotem fit infra missam preces fundimus recolen-
tes quod dominus noster Jhesus Christus tempore passionis sue a Judeis spinea corona coro-
natus harundine cesus ad ignominiam eius dicentibus delusorie Ave rex Judeorum
cum flexis genibus salutatus. Cum ea que nobis desuper dedicata sunt devotione
humilitate et cordis compunctione ipsum deum verum unigenitum ibidem presentem flexis
genibus adorantes glorificetis. Ceterum cogitandum est quod hora sexta deo ipsi cruci-
figendo sui crucem propriis humeris ad locum passionis sue baiulandam imposue-
runt. Ipso quoque crucem suam auferentem a sequentibus eum multis contumeliis et ob-
probriis illusus fuit vestibus indutus manibus et pedibus clavis crucifixus et
eadem elevatus et pendens a Judeis et crudeliter insultatus mortem crucis in-
debitam sustinens ut nos a debita et eterna morte liberaret. Unde ut pro hiis
contumeliis devota mente ipsum glorificemus Et in signum victoriosissime
passionis et resurrectionis sue. In festivitatibus dominicis et rogationum diebus dic-
ante deportatam. Vos universos et singulos exhortamur et in domino monemus ut hiis
processionibus intersitis. Ipsam quoque crucem venificatam non in comessationibus ludibriis et
ebrietatibus et multimodis vanitatibus Sed cum lacrimis cordis et sincera devotione
sequi studeatis ut ipsum qui se pati in eadem voluit immaculata vita persequentes
vitam sequi mereamini vitam eternalem ad eandem. Omnibus enim premissa facientibus
vel contritis vel confessis de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum e-
orum auctoritate confisi in elevatione hostie salutaris predicte decem, in processionibus
vero predictis viginti dierum indulgentias de iniunctis sibi penitentiis in domino miseri-
corditer relaxamus. *Item ne pauperes mendicent in ecclesia infra divina*

Audientes mandamus ne per clamorem et infestationes pauperum qui in ecclesiis
et monasteriis eorum mendicitate quod dolendum est ipsos ad hoc compellente ut
frequentius fiunt fideles ad divina convenientibus a suis devotionibus retrahantur
et in suis orationibus perturbentur. Et pauperes vero ante fores ecclesie amodo se recipi-
ant extras diversorum personarum non intrantes ibidem elemosinas a christifidelibus recep-
turi. Quorum ut diligentius observetur mitius elemosinas obvenientes apud deum de
ipsorum misericordia duplicetur. Ipsi quoque pauperes per ecclesie hostiarios hoc observare districtio
compellantur. Sic tamen quod illius cuius intuitu elemosinas sibi dari petunt a christifide-
libus elemosinarum largitione complacitam votivam in domino consequantur. Actum et datum
in sancta nostra synodo Bunne celebrata crastino dominice Invocavit que fuit septima
kalendas marcii Anno domini M° ccc° vicesimo octavo. *Item tituli domini Henrici*

¶ De psalmo legitur ¶ Item de *excommunicatis suspensis ... primo* -
casibus reservatis et in absolutionibus et penitentiis ¶ Item ut nullus uxoratus vel biga-
mus Jus reddit ¶ Item de iudicibus ignotis ¶ Item de exactione sallarii pro
sigillo ¶ Item de usuris, hiis qui tenent eas ¶ Item ut in emunitatibus
taberne non struentur -

In nomine domini Amen Henricus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie Archiepiscopus etc. universis
Archidiaconis abbatibus prioribus decanis collegiis conventibus secularium ac religiosarum
personarum locorum plebanis ac parrochiis et clericis quibuscumque Colonien. dioc. salutem in
domino sempiternam. Licet a nonnullis tam predecessorum nostrorum quam a nobis pro ecclesiarum et ecclesiasti-
carum personarum libertatibus et regimine conservandis statuta et mandata hactenus
emanarunt. Tamen infrascripta pro qualitate temporum et negociorum exigentium qua-
litate duximus expedire auctoritatis decrevimus annectenda per modum infrascriptum singulos
articulos suis casibus singulariter deputando. De psalmo letatus

In primis de hiis que nobis a sede apostolica sunt iniuncta videlicet ut a quolibet sacerdote
dicente missam dicto pater noster hunc psalmum letatus sum etc. ad v. et collectam ad hoc ordinatam
dici faciamus. Cumque hoc alias in synodo nostra sancta publicatum in eadem synodo litteris
bullatis in prima sui forma nobis super hoc directis fieri mandaverimus. Tamen no-
nulli in hiis se exhibent negligentes eos requirimus per presentes ut prefatas orationes
non tantum in missis ordinariis dici sed et privatis dicant. Et de si statis fecerint sive re-
ligiosi sive seculares hoc domino nostro summo pontifici denunciare teneamur eos in hac
parte negligentiam arguendo. Item de casibus reservatis in absolutionibus et penis

Item quia in absolutione peccatorum certi casus sunt excepti In quibus nullus preter nos vel
penitentiarios nostros confitentes absolvi possunt. ¶ Inhibemus sicut iure cautum
est ne quis curatus vel religiosus quicumque quamvis religiosi licet in casibus autem canonis
speciali super hoc editi confessiones audire et confitentes sibi a peccatis confessis absol-
vere possint quo ad hoc et non ultra. Curati parrochiani In casibus nobis reservatis
quemquam absolvant. Sed in talibus casibus nobis reservatis ad nos seu penitentiarios nostros
tantum absolvendos remittant. Et si forte aliquis ad plebanum suum veniens di-
cat se ab aliquo religioso in casibus huiusmodi absolutum esse eum non habeat pro absoluto sed
in casu occulto eundem ad nos vel nostros penitentiarios remittat absolvendum. Si vero
peccatum est publicum utpote qui est incendiarius vel effractor vel monasteriorum vel lesor
emunitatum aut clericorum captivator vel qui consimilia commisit eum tamquam excommunicatum
vitet quousque doceat se ab eo a quo iure fuit absolvendus et ad eundem epis-
colum eum medio tempore non admittat. ¶ Item ad informationem simplicium sacerdotum
credentium penitentiarios nostros propter prerogativam absolutionis sibi nobis et eis specialiter reser-
vatos. Ipsos penitentiarios posse indifferenter absolvere ne dum a peccatis eis confessis. Sed
a sententiis excommunicationis quibuscumque penitentiariis eisdem quibuscumque inhibemus ne de ab-
solutionibus sententiarum excommunicationis suspensionis ab officiis divinorum vel irregularitatis vel de
clandestinis vel quibus aliquis a canone vel ab homine ligatus est et quarum
relaxationem vel sic ligatorum absolutionem de quibus constitit penitentiariis eis denega-
mus nullum absolvant. Sed talem ad nos vel officialem nostrum aut alium iudicem
competentem absolvendum remittant. Si vero dicti penitentiarii contra hoc litteras suas pa-
tentes ad plebanos locorum dederint ipsi plebani litteras istas nobis aut officiali
nostro representent. Neminem pro absoluto habentes in hoc casu per nos aut officialem
nostrum quid censendum fuit declaratum. De nullis divorciis vel bigamiis ius reddit

Item ut erroribus ... qui ut sepius in iudiciis exhibendis seu exercendis occurrit obviemus
ordinamus et mandamus ut nulli decreto divorcii vel bigamii publice sub colore
sigilli sui vel alterius cuiuscumque in causis pape ecclesiastice iurisdictionis ecclesiastica exerce-
ant sine officio iudicis sive parvi interpellacione ius reddant. Et si contrarium fecerint
decernimus mandatis suis nullum ligari ad talibus qui talis iurisdictionis capaces

non sunt iure dicentibus non peccat impune. Ipsique vxoriati et bigami. Contra hec facientes monitione viginti dierum premissa nisi destiterint penitus per eos indebite vexatis de expensis absque remissione de illis faciendis satisfecerint competenter, ut extunc excommunicationis sententiam quam in ipsos in hiis scriptis ferimus incurrant eo ipso. Quam sententiam si per alios viginti dies subsequentes sustinuerint animo indurato, extunc officiis advocatorum, procuratorum, tabellionum aut cuiuscumque assessorum vel alicuius in nostra civitate et diocesi ipso facto sint privati et sint inhabiles perpetuo ad talia vel ad similia officia consequenda. ~

De Iudicibus ignotis ~

Item quia periculosum est cuilibet dicenti se in dignitate personatu vel officio fore constitutum vel sedis apostolice vel legatorum eius delegatum vel subdelegatum iudicem constitutum adhibere fidem, volumus ut nullus constituere per rescripta apostolica et instrumenta autentica vel sigillis nostris signata vel signatis id quod asserit, verbis etc. Et pleraque de aliquibus asserentibus se iudices nec dum in eadem regione sed in diversis diocesibus distantibus per unam vel decem dietas ad loca remota et per personas alienigenas citari et mandata exequenda suspensionis et interdictorum et maxime in causis pecuniariis que ut frequentius iudicibus sepius inveniuntur procedere ad vexandum reos ut metu expensarum et laborum vitandorum id cogantur solvere quod non tenentur ultra dietas a iure constitutas eminentur asserentes ex privilegio speciali de quo nobis non constat id sibi indultum esse. Cupientes fraudibus huiusmodi obviare mandamus immo inhibemus omnibus nostris subditis ne talium iudicum et pleraque ubi nec locus iudicis ad quem citat vel eius sigillum cognoscatur aut etiam autenticum rescriptum apostolicum non appareat mandata demeantur recipiant vel executionem demandent. Contrarium facientes eo ipso monitione decem dierum premissa suspensionis ab ingressu ecclesie sententiam quam in ipsos extunc ut extunc in hiis scriptis ferimus incurrant ipso facto a qua non absolvantur nisi prius quam per suam executionem talem qualem deseruit competentem satisfecerint de expensis. Nec tamen iniustis eorum iudicum quantum fuit impediatur volumus et mandamus ut sola alia mandata consilia ad eos delata fuerint ea dissimulent ex eorum simplicitate quid de eis faciendum fuit ignorantes, super eis vel nos vel officiales nostros consulant vel eiusdem officialis discussionem in eisdem prout iustum fuit processuri.

De exactione sallarii pro sigillo

Item quia quidam iudices quidam seu ad hoc quod eorum vices gerentes in quibusdam locis ut ad nos pervenit nimis immodice nimis per se licet cum quaestibus temporibus inhiantes sub spe sallarii sigillorum actorum cause quamquam immoderatas exactiones extorquent. Ne id decetero fiat precipimus et mandamus in virtute sancte obedientie et sub intimatione maledictionis eterne. Ne sedis iudices in nostra civitate et diocesi existentes vel eorum vices in hac parte gerentes quacumque cause fugientes quocumque colore quesito sive in reconciliationibus sive in absolutionibus eorumque contumacia suspensionis excommunicationis sententias inciderint vel interdictorum relaxatione actorum seu sentenciarum sigillatione plus quam sua qualitas exigit recipiant moderate. Et secundum plus et minus et temporis diminutionem et fratrum qualitatem sint sallaria per eos moderanda. Nec si secus fecerint tamquam de iniuste receptis nec solum apud deum ad restitutionem obligati erunt de talibus cogantur rationem reddere coram iudice competente.

Item de usuris et qui tenent eas ~

Item sicut dudum iure sub pena gravibus prohibitum est. Sic et nos invitatione iuris prohibemus ut non collegium nec universitas vel singularis persona cuiuscumque dignitatis conditionis et status alienigenas et alios de terra nostra non civibus qui solent in

mansionibus suis publice tenere mensas seu tabulas et exponere seu mutuare pe
cunias ad usuras in civitatibus villis vel terris, domos in quibus hec fiant co
ducere vel conductos habere aut alios habitare permittant. Et usurarios predictos ma
nifestos a iure exclusos infra tres menses de terris suis expellant, nunquam ta
men decetero admissuri. Et nemo illis domos ad predictas usuras exercendas loc[et]
quocumque titulo ad hoc quesito. Contrarium facientes si persone maiores fuerint suspen
si, minores ecclesiastice persone excommunicationis. Si autem collegium vel universitas fuit ipso
facto interdicti, sciens se novuerint mansuros, ultra penas a iure in hoc casu afflictas
currentibus sua marte. Item ut in civitatibus taberne non serviantur.

Item ad vitandum scandala que frequenter in civitatibus ecclesiarum ex eo quod in hiis taberne
publice in venditione potius laicali modo observari consueta observantur contingunt et ex
quibus in eisdem civitatibus a considerantibus ibidem rixe moventur ad verbera percussiones
homicidia subsequuntur, civitatum libertates violantur. Precipimus et mandamus
ne quis clericus vel religiosus cuiuscumque status aut conditionis existat preter ab olim
invectas ecclesiarum monasteriorum et civitatum consuetudines in ipsis civitatibus modo laicali
tabernariorum officio per se vel per alium exerceat seu exerceri permittat. Contrarium facientes
excommunicationis sententiam quam monitione premissa viginti dierum a tempore huius publicationis premissa in
eos in hiis scriptis ferimus incurrere volumus ipso facto. Precipimus igitur in virtute sancte
obedientie omnibus prelatis ecclesiarum collegiatarum et conventualium et mendicantium et de
canis christianitatis necnon abbatissis nigris et ponssis quod infra mensem horum co
piam ab officio nostro Colonien. recipiant ex eorum ignorantia ab eorum observantia
valeant excusari. Et ea in suis capellis et conventibus publicent et plebanis ac
ac personis subiectis alias quam quorum interest copiam eorum expensis recipientium tradant et
assignent. Publicatum et actum in hac nostra synodo dominica placito et clero presentibus sub
anno domini millesimo trecentesimo vicesimonono crastino quo cantatur Invocavit. Item

Primo ne etiam seculares seu religiosi. Capitula statutorum domini Henrici predicti
negotiis secularibus non se immisceant. Item quod etiam seculares et religiosi tonsuram
et coronam debitam in capite deferant. Item quod etiam vestibus singularibus aut p
ticis et aliis eorum statui contrariis non utantur. Item quod etiam inordinati non ad
mittantur ad tractatus capitulares. Item de modo celebrandi primam missam
postquam aliquis in sacerdotem est promotus. Item de locis insignibus diocesis Coloniensis
ut cause ecclesiastice tractari possunt et debent. Item modificatio statutorum provincialium
ecclesie Colonien. auctoritate apostolica facta per dominum Henricum archiepiscopum quo ad cives et civitatem Colon.
Item modificatio eorundem statutorum secundo facta auctoritate predicta per eundem dominum Henricum
quo ad eosdem cives et civitatem Colonien. Incipiunt statuta.

In nomine domini amen. Henricus dei gratia sancte Colonien. ecclesie archiepiscopus etc. Ad
perpetuam rei memoriam. Licet consulta provisione a sanctis patribus et a nostris predecessoribus
ac a nobis super vita et honestate clericorum diversa promulgata fuerint statuta. Tamen quia
in eorum observantia se multi tam graviter quod minime perturbatione reformamus non exhi
bent ruentes ad illicita et ordini et honori et statui clericali non congruentia
frena laxantes. Ex officii nobis commissi debito cogimur ipsos quos observantia
iuris et statutorum timor virtutis premia non inducunt tam adiectorum ex aggrega
tione penarum quam adiciendarum formidine abusibus temerariis refre
nare de nostri capituli et prelatorum consilio et assensu. Ne etiam seculares vel religiosi

Statuimus ne clerici seculares aut religiosi (negociis secularibus se intro-
cuiuscumque status aut condicionis existant negocijs (intromittant)
secularibus a iure prohibitis presertim tabernariorum officio immisceant aut ea exercere pre-
sumant ¶ Monemus et mandamus in virtute sancte obediencie universis archidiaconis
prepositis et plebanis ac ceteris quibuscumque ad quos clericorum tam secularium quam religio-
sorum nostre civitatis et diocesis spectat correctio ut ipsi suos subiectos ab huiusmodi tab-
nariorum officio cum districtione debita desistere compellant ¶ Et ut ad hoc arcius
compescantur. Monemus communiter omnes clericos seculares et religiosos nobis subiectos
termino mensis unius ipsis pro monicione legittima indulto ne de cetero huiusmodi taber-
nariorum officium quisquam eorum artis publice et per se exercere presumat Alioquin autem
preter statuta talis officium huiusmodi exercentes penas in constitucione Cle. pape V.
extra de vita et honestate clericorum que incipit Diocesanis expressas preter alias penas eciam
nominatas ipso facto volumus subiacere ¶ Et nichilominus hos qui beneficia habuerint a
percepcione fructuum suorum beneficiorum et ab ingressu ecclesie ¶ Beneficia vero non habentes
solum ab ingressu ecclesie eo ipso volumus fore suspensos Quas suspensionis sentencias
si per alium mensem sustinuerint subsequentem tam habentes beneficia quam non habentes
a divinorum officiis communiter prout extunc suspendimus in hiis scriptis ¶ In quibus
suspensionibus si per reliquum mensem tunc sequentem perstiterint in quibus eorum in hiis
scriptis excommunicacionis sentenciam promulgamus Quod statutum ad personas secularium seu et
clericorum secularium sive monasteriorum eciam omni sui vigore decernimus extendendum.
¶ Volumus tamen per premissa quemquam a vendicione vinorum si qua ei a beneficiis
suis seu aliunde preter negociacionem eciam devenerint fuerint dummodo hoc sine dolo
nec in fraudem presentis statuti fecerint modis hactenus consuetis et decentibus
prohibere Item quod clerici seculares et religiosi tonsuram debitam in capite deferant
Item statuimus ut quilibet clericus sive secularis sive religiosus cuiuscumque dignitatis
condicionis aut status existat habeat tonsuram et coronam in capite suo ordini
et statui congruentem maxime deferendo cottidie coronam in capite que secundum
suum ordinem et status decenciam decenter appareat sine fraude in capite non abrasa
sed cum forpice super pectinem detonsa vel decurtata nisi infirmitas aut quod scola-
res in scolis vel alia causa legittima eum excuset ¶ Alioquin beneficia habentes aut in
sacris constituti qui talem coronam ut predictum modum deinceps assidue non portave-
rint xv. dierum monicione premissa in eos sentenciam ab ingressu ecclesie quam in hiis scriptis
in ipsos communiter ferimus se noverint incursuros ¶ Mediocrem vero longitudinem
et latitudinem crinium salua corone decencia secundum modum predictum ipsis ad quos ipsorum
clericorum correctio pertinet committimus in virtute sancte obediencie iniungentes eis-
dem ut quilibet prout ad eum pertinet suos subditos correctione debita ad portandum
et habendum tonsuram debitam non negligant cohercere Nec si ipsi circa hoc inventi
fuerint negligentes oporteat nos ipsorum desidiam corrigere et punire Ite
Item ad felicis recordacionis quod clerici vestibus virgulatis et partitis non utantur
Clementis pape V. sub certis penis statuit ne aliquis clericus virgulata vel partita
publice veste utatur nisi racionabilis causa subsit huiusmodi penas in ipsa constitucione
clementina que est extra de vita et honestate clericorum et incipit Cum qui abiectis.
¶ Contentus autem presentis statuti in omnes et singulos clericos nostre civitatis et
diocesis vestes scacatas omnino virides aut omnino glaucas aut omnino rubeas aut

in scalis scissas et ante pectus notabiliter scissas aut nodatas publice desup sine
causa ronabili portantes monitione divina mensis pmissa ut talibus vestibus de
cetero non utantur decetero extendendis ¶ Volentes et statuentes ut post huius
mensis terminum tales vestes talibus non utantur si secus fecerint penas huiusmodi in
cidant ipso facto ¶ Expedit enim ut ipsos pena similis constringat quos faci
nus par coniungat et coequat. Quod clerici inordinati non admittantur ad capitulum canonice

Item licet canon felicis recordationis Clementis quinti pape sancto dudum editus de etate et qualitate prefi
ciendorum editus in ecclesia statuit ut nullus in ecclesiis cathedralibus collegiatis vel re
gularibus vocem in capitulo habeat etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur nisi saltem
in subdyaconatus ordine fuit constitutus non obstantibus quibuscumque consuetudi
nibus seu statutis ¶ Quia tamen nonnulli clerici in sacris non constituti non obstante pu
blicatione canonis antedicti de facto tractatibus capitularibus et si vocem eorum de iure non ha
beat tamen aliis vocem habentibus pmiscue se ingerunt et insistunt ¶ Nos vo
lentes predicti canonis intentionem penitus statuto munari ¶ Statuimus ne aliquis
canonicus aut clericus in sacris non constitutus capitularibus se non inmisceat tractatibus quo
quomodo nisi ad hoc expresse per decanum suum et capitulum inuitetur ¶ Per quam tamen
innouationem non credimus se vocem in capitulo habiturum ¶ Intentionis etiam nostre non
existit qui ad suscipiendam disciplinarem correctionem venire ad vocationem sui su
perioris vel ad signum campane secundum consuetudinem sue ecclesie seu monasterii personaliter
non communiter teneatur temporibus debitis et consuetis qua disciplinari correctione completa
ultro exeat et recedat nisi ut dictum est remaneat inuitatus permittendo eos libere
et pacifice qui voces in capitulo habent negocia capitularia disponere et tractare ¶ In contra
rium facientes excommunicationis sententiam quam in hiis scriptis ferimus monitione xv dierum premissa
promulgamus. De modo celebrandi primam missam.

Item cum quosdam clericos avaricie impellat adeo cecitas ut dudum ad sacrum sacerdo
cii ordinem promouentur in quo ob ipsius ordinis dignitatem ab omni specie mali
saltem et ab omni dolo prorsus debent penitus abstinere in quibusdam modis inho
nestis et illicitis statuit eorum omnino non decentibus lucrum extorquendo alios an
tecedit ¶ Plures enim missas quas primas missas vocant in diuersis locis pu
celebrant omnibus quos possunt non solum per seipsos aut per suos familiares verum
etiam quasdam mulieres precones in plateis et in locis publicis ubi populus conuenire solet
ad huiusmodi missas celebrare intendunt preconizantes et clamantes non sine scanda
lo et verecundia conuocant populum Nos id de cetero omnino fieri prohibentes Statuentes
ne aliquis sacerdos de nouo promotus et decetero promouendus aliquam primam missam
cantet seu celebret sub titulo prime misse nisi dumtaxat unam quam et non celebra
bit alibi quam in ecclesia in qua beneficiatus est vel si religiosus fuerit in monasterio suo
¶ Non beneficiatus in ecclesia parochiali sui domicilii vel originis nec ut pre
missum est preconizantes seu proclamantes in locis et in plateis publicis ubi populus
conuenire consueuit faciat per se vel per alios procurabit Immo exclusa omni
fraude hoc fieri non permittet ¶ Contrarium facientes excommunicationis sententiam auctoritate presentis statuti
incurrant ipso facto De locis insignibus dioecesis Coloniensis ubi cause ecclesiastice tractari possunt

Item cum felicis recordationis Bonifacius papa VIII in ecclesia statuit ne cause apostolice
alibi quam in locis insignibus audiantur et nonnulli nostre ciuitatis et dioecesis homines auctoritate
literarum sedis apostolice aliquos ad diuersa loca requirantes cum loca ut insignia citari
procurant Ipsis ciuitatis eius assistentibus loca talia non debere pro insignibus reputari

et inter litigantes sepius dubio sit exorto contingit ipas partes grauari laboribus
sumptibus et expensis ¶ Nos hoc dubium auctoritate presentis statuti propter quietem litigancium
tollere intendentes Ciuitatem Coloniensem Bunnensem Xanctensem Susaciensem et Ciuitatis
loca sedis insignia et ex talia ubi cause apostolice tractari de iure poterunt et ea pro locis
haberi debere insignibus ¶ Cetera uero loca nostre dyocesis preter quinque loca predicta sedis minus
insignia et talia ubi cause apostolice tractari de iure non poterunt declaramus ·
¶ In quorum omnium testimonium et roboris firmitatem sigillum nostrum una cum sigillo
capituli nostri presentibus est appensum ¶ Datum Anno domini Mº cccº xvi · In crastino
beati Remigii confessoris

Moderacio statutorum prouincialium ecclesie Coloniensis auctoritate apostolica facta per dominum henricum archiepiscopum Coloniensem quo ad ciues et Ciuitatem Coloniensem

Henricus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie Archiepiscopus · sacri Imperii archicancellarius per Ytaliam
vobis prepositis et archidiaconis abbatibus prioribus et plebanis ecclesiarum rectoribus nostrarum ciuitatis
et dyocesis ac aliis subditis nostris vniuersis Salutem in domino sempiternam ¶ Nuper litteras
digna dei prouidencia sanctissimi in christo patris et domini Johannis pape xxii sacrosancte
Romane ac vniuersalis ecclesie summi pontificis nobis directas recepimus in hec verba
¶ Johannes episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri archiepiscopo Coloniensi salutem et apostolicam
benedictionem Significauerunt nobis dilecti filii Judices Scabini consules
et communitas Ciuitatis et dyocesis Coloniensis quod quedam statuta ordinaria auctoritate
edidisti in quibus inter alia continetur quod violantes emunitatem seu dotes ecclesiarum
eorundem de bonis extrahendo de eis vel quouis modo alio violando ipso facto sententiam
excommunicationis incurrant Et si plures fuerint vel iudex secularis huiusmodi violenciam
fecerit locus in quo tales domicilium traxerint vel habuerint ipso facto subiaceat
interdicto et in loco ubi emunitas lesa fuit cessetur penitus a diuinis ¶ Et quod si
locus seu parrochia tuarum ciuitatis et dyocesis ad quam vel ad quas predones raptores
et inuasores bonorum et rerum ecclesiarum vel ecclesiasticarum personarum peruenerint seu preda
vel rapina deducte vel pars ipsius emptor fuit ipso facto ecclesiastico sit suppositus
interdicto Et quod diu ibi malefactores vel pars spolii vel rapine illius emptor fuit
cessetur etiam a diuinis Et si per triduum ibi steterint licet exinde recesserint vel ad alia
loca se transtulerint preda seu spolium vel deducta fuit nichilominus parrochia seu locus
in quo triduo manserant vel ubi preda vel spolium consumpta fuerat per duos men-
ses subiaceat interdicto nisi medio tempore fuit satisfactum prout in eiusdem statutis
dicitur plenius contineri ¶ Cum itaque sicut dicti Judices Scabini consules et communitas
nobis significare curarunt dicta ciuitas sit spaciosa plurimum et diffusa habens decem
et octo parrochias magnas principales et multas collegiatas ecclesias plurimas
que capellas ¶ Et si tota Colonia consistat in tali statuto locus vnus tota
per consequens ciuitas reputabitur interdicta et sit propter magnitudinem eiusdem
Ciuitatis propter statuta que frequenter in aliqua ex predictis parrochiis committuntur vix
erit tempus aliquod in quo dicta Ciuitas non subiaceat interdicto Sicque huiusmodi in-
terdicto durante insepulta manerent in Ciuitate predicta in magna multitudine de-
functorum corpora ex quorum fetore sanorum infectio sequeretur Infantes fraudarentur
sacramentis ecclesiasticis · cresceret indeuotio populi · hereses pullularent et infra

pericula insurgere dicantur magna etiam et periculosa scandala possent sequi
¶ Ac praefata nobis humiliter supplicavit ut quia periculis et scandalis obviandis
que exinde possent sequi statuta moderari et mitigare praedicta auctoritate apostolica
dignaremur benivolenter ¶ Nos eorum supplicationibus inclinati fraternitatem
tuam requirimus et rogamus auctoritate tibi apostolica scripta mandantes quatenus
prudenter attendens quod tempore interdicti divina organa suspenduntur et laudes nec
sacramenta ecclesiastica ministrantur ut solent adolescentes et parvuli percipi-
entes rarius sacramenta minus inflammati et solidantur in fide infidelium tepescit
devotio haereses pullulant et multiplicantur pericula animarum praedicta statuta
sic studeas temperare quod ex singulari delicto in una parte Civitatis commisso
tota praedicta civitas non subiaceat interdicto Et pena huiusmodi non extendatur nisi ad
parochiam ubi forefactum huiusmodi fuerit perpetratum ¶ Nisi proconsules Iudices con-
sules Scabini vel officiales civitatis praedictae quocumque nomine censeantur excessus
supradicti fuerint perpetrati Quo statuta in suo robore permanerent Datum
Avinion Idus marcii pontificatus nostri anno septimo ¶ Verum licet per nos
nequaquam statuta huiusmodi Immo per bone memorie dominum Engilbertum quondam
Coloniensem archiepiscopum predecessorem nostrum de consilio capituli et priorum ac prelatorum
nostrorum iam dudum longe retroactis temporibus edita existant pro ecclesiarum eccle-
siasticarum personarum ac earum libertate observanda et per nos publica utilitate pen-
pensata de consilio et consensu nostri capituli Suffraganeorum quoque nostrorum Capitulorum
quoque suorum seu ipsorum procuratorum ac priorum et prelatorum nostrorum in pleno consilio pro-
vinciali quod alias celebravimus provincialia facta et ad totam provinciam sic
extensa ¶ Existat etiam cautum non sine consulta provisione in eisdem
statutis locis sacre censendum quo ad observantiam interdicti et cessationis divinorum
in casibus antedictis totam Civitatem Coloniensem et non tantum parochiam in qua
ipsum contingit committi forefactum Nec rectores Consules Scabini vel officiales
et communitas civitatis praedictae forefacto aliquo in una ipsius parte civitatis perpetrato dum
ipsius una parochia tantum sit interdicta In aliis etiam civitatis eiusdem audi-
endi divina copia super eo forefactores et delinquentes in casibus iam praefatis
literis apostolicis contentis ad prestandas lesis emendas debitas induce non cura-
rent Et potius tota interdicta Civitate divina et divinorum carentia contra tales
forefactores acrius instanti eos ad huiusmodi emendas prestandas induce fortius
festinarent Nec per consequens virtute literarum praedictarum astringamur de Iure ad
aliquam modificationem eorundem statutorum faciendam Nec praefatus sanctissimus pater
a domino nostro si premissorum veritas notitia habuisset praedictas suas literas concessisset ¶
Tamen ut nostram intentionem ipsorum civium dictas literas ad nos impetrantium et ne
aliquorum persuasionem de facto de aliqua nota inobedientie arguamur Et ipsi
impetratores existant ad confovendam ecclesiasticam libertatem personas quoque eccle-
siasticas defendendi et honorifice preservandi ¶ Talia de consensu nostri capituli ac
priorum et prelatorum nostrorum circa observantiam interdicti et cessationem divinorum auctoritate sta-
tutorum praedictorum que ad civitatem Coloniensem in casibus quos dicta litera apostolica se ex-
tendit duximus ordinandum et disponendum ¶ Quod propter violationem ecclesiarum emu-
nitatis seu delictum in una parte civitatis commissam in sola parochia in qua hanc co-
mitti contigit statim nostra modificatione infrascriptam cessetur a divinis ¶ Et

si plures fuerint vel Iudex scultetus qui huiusmodi violenciam fecerint in parrochia
cuius in qua tales dampnalum fuerint ecclesiasticum fuerit interdictum ¶ In aliis autem
ecclesiis collegiatis conventualibus et parrochiis civitatis coloniensis propter hoc infra sex
quindecim dies a tempore huiusmodi commisse violencie et per plebanum parrochie in qua
violencia ipsa commissa fuit consilio civitatis coloniensis vel magistro consulum sive
aliquibus ex ipsis consulibus notificate computandos committentes sive committi
compellant ad emendam et satisfactionem condignam prestandam ¶ Nec extunc
sit a divinis nec ecclesiasticum fuerit interdictum Et ipsum interdictum seu cessationem a divi
nis per eosdem quindecim dies suspendimus et teneri volumus ac decernimus in
suspenso Nisi per iudices magistros civium consules Scabinos vel officiatos aut
communitatem civitatis predicte vel eis mandantibus aut ratum habentibus seu fautores
huiusmodi in suo crimine facientes defensantibus excessus huiusmodi fuerint perpetrati
Quo casu statuta predicta sicut ab ipso Engilberto primordialiter sunt edita prout
hic expresse inmunt perseverant ¶ Verum si infra quindecim dies post expositam
sive notificatam huiusmodi violentiam consilio civitatis coloniensis sive magistro
consulum aut aliquibus ex ipsis consulibus satisfactor sive satisfactores de commissa
per ipsos violencia non satisfecerint extunc absque aliqua alia interpellatione sta
tuta provincialia predicta in omni forma premissa exacta diligencia observentur
¶ Volumus autem quod in parrochia in qua huiusmodi violencia fuit perpetrata infra
quindecim dierum predictorum spacium postquam ipse plebanus seu eius vicarius ipsam vio
lenciam consilio civitatis seu magistro consulum aut aliquibus ex ipsis consulibus
notificaverint non ante nec alias corpora defunctorum cum sollempnitate misse
tradi possint ecclesiastice sepulture Ipsum interdictum sive cessationem divinorum quo
ad sepulturam et sollempnitatem exequiarum ipsarum suspendentes ¶ Super proba
tione vero notificationis huiusmodi facte stare volumus ipsius plebani seu eius vicarii
si in dubium revocaretur iuramento Notificationem insuper ipsam factam idem ple
banus sive suus vicarius capitulo nostro intimabit ut sciri possit quando quinde
cim dies predicti sint elapsi Ne vero notificatio aliquo colore differatur Precip
pimus ut plebanus seu eius vices gerens in cuius porrochia violacio fuit perpe
trata statim postquam sibi hoc constiterit prout secundum statuta constandum est
notificationem ipsam faciat secundum modum predictum ¶ Quam si per biduum post
quam sibi constiterit facere neglexerit plebanus seu eius vices gerens eo ipso ab officio et
beneficio sint suspensi ¶ Et si adhuc per biduum subsequens hanc intimationem
non fecerint ut dictum est eo ipso excommunicationis sententiam quam in eos in hiis scriptis
ferimus sint nodati Que omnia et singula in observatione interdictorum sive ces
satione a divinis secundum statuta prefata in suis capitulis et clausulis contenta inter
tores invasores et predones bonorum et rerum clericorum seu ecclesiasticarum personarum ipsum
spolium et rapinam et invasionem infra civitatem coloniensem committentes et
dampnalum habentes volumus observari ¶ Per premissa vero que tantum ad colon
civitatis extendi volumus quo ad observanciam earumdem statutorum sive interdictorum
et cessationem a divinis quicquam non intendimus inducere sive innovare ¶ In quorum
omnium firmitatem et testimonium sigillum nostrum una cum sigillo capituli nostri presentibus
est presentibus appensum ¶ Nos capitulum pro nobis et prioribus coloniensis in signum
consensus nostri presentibus presentibus duximus apponendum Datum Anno domini Mo ccco
xxiiio Crastino diei qua cantatur Invocavit me ~ ~ ~

Moderatio eorundem statutorum sinodalium sanctorum predictorum auctoritate per eundem dominum Henricum archiepiscopum quo ad eosdem cives et civitatem Coloniensem.

In nomine domini amen. Henricus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus etc. ¶ Johannes episcopus servus servorum dei venerabili fratri archiepiscopo Coloniensi etc. ut supra. Datum Avinione VI idus martii pontificatus nostri anno VI. Nos huiusmodi sedis apostolice mandatis obedire volentes ut tenemur de consensu nostri capituli ac priorum et prelatorum nostrorum predictorum circa observanciam interdicti et cessationem a divinis auctoritate statutorum quo ad cives Colonienses taliter duximus ordinandum et disponendum et ipsa statuta moderandum quod propter violationem ecclesiastice immunitatis seu delictum in sola parrochia in qua habet committi contigerit cessetur a divinis. ¶ In aliis autem ecclesiis collegiatis conventualibus et parrochiis civitatis Coloniensis propter hoc infra mensem a tempore notificationis facte per plebanum parrochie in qua violencia perpetrata fuit consilio civitatis Coloniensis aut magistro consulum sive aliquibus ex ipsis consulibus notificatione computandum ut delinquentem seu committentem compellant ad satisfactionem condignam prestandam si committens sive factor de civitate Coloniensi et sub potestate magistrorum et consulum fuit dicte civitatis non cessetur a divinis nec ecclesiasticum servetur interdictum. Sed ipsum interdictum sive cessationem a divinis per eundem mensem relaxamus ad nos ac tenore presentium volumus et decernimus relaxatum. ¶ Verum si etiam infra eundem mensem predictum post expositam sive noticiam huiusmodi violencie consilio civitatis sive magistro consulum aut aliquibus ex ipsis consulibus factor sive factores de commissa per ipsos seu per ipsum violencia non satisfecerint dummodo iidem factores seu factor iurisdictioni et potestati dictorum magistrorum et consulum ipsis subsint. Ita quod ipsum seu ipsos ad prestandum huiusmodi emendam compellere de facto poterunt extunc statuta provincialia predicta in sua forma permaneant et exacta diligencia observentur. ¶ Si vero predicti delinquentes factores sive delinquens vel factor exemptus fuerit aut de civitate Coloniensi recesserit. Ita quod magistri predicti et consules in ipsum seu ipsos iurisdictionem vel potestatem non habuerint aut exercere possint in predicta civitate Coloniensi aut in ecclesiis collegiatis conventualibus aut parrochiis civitatis predicte predicta statuta nullatenus observentur. Sed ipsum interdictum sive cessationem ob huiusmodi delictum promulgatum relaxatum sit volumus aut quod in parrochia in qua violencia huiusmodi fuit perpetrata propter quam fuit cessandum ut dictum est infra quatuor septimanarum spacium postquam ipse plebanus aut eius vicarius ipsam violenciam consilio civitatis vel magistro consulum aut aliquibus ex ipsis notificaverit et non amplius nec aliter corpora defunctorum cum sollempnitate misse tradi possint ecclesiastice sepulture. Ipsum interdictum sive cessationem divinorum quo ad sepulturam et sollempnitates exequiarum ipsarum presentibus suspendentes. In cuius rei testimonium sigillum nostrum una cum sigillo capituli nostri predicti presentibus est appensum. Et nos capitulum pro nobis et prioribus Coloniensibus in signum consensus nostri predictis presentibus duximus apponendum. Datum Anno domini M°CCC°XXVII°. In vigilia nativitatis beate marie virginis. ¶ Ut novi curatores pro animarum et confessionum nostro mandato in quibus prohibitis et beneficiorum infra mensem rescribant.

Henricus dei gratia etc. Multifarie multisque modis cum predecessoribus nostris archiepiscopis Coloniensibus quam nos de tempore in tempus studuimus et studuerunt tunc per canonum sedis apostolice tunc per statutorum ecclesie Coloniensis editores sub certis

mos cohortationem monere et salubriter informare ut in scriptis sciant qualiter in domo
dei eos conversari oportet et commisse sibi plebis curam gerere teneant cum ad red
dendum de hiis omnipotenti deo racionem sint in die iudicii obligati. Verum quia ad nos
immediate spectat eorum negligenciam corrigere et reformare in hac parte. Nos aliis
ne sanguis eorum de nostris manibus requiratur cum precipue ne quis in peccatis perseverare
sit admonendus et arguendus et ad viam petere reducendus. In nostra sancta synodo
in crastino Invocavit proxime preterito celebrata, exceptionibus eorum viris gen
tibus per nostras certa tenoris litteras super hoc confectas et nunc in eadem nostra synodo pu
blicatas inter alia iniunximus mandavisse ut quilibet eorum nobis vel officiali nostro vel vice
gerenti nostre civitatis et diocesis nomina illorum in scriptis et non palam saltem secrete prout eis
subesset referrent. Qui sentenciam excommunicationis in eosdem auctoritate nostra statutorum aut
canonum aut Iudicum quorumlibet promulgatam per annum et amplius sustinuerunt animo in
durato. Et qui in gradibus consanguinitatis et affinitatis vel alias utpote apostate in
ordinibus sacris constituti vel ab ordine aliquo exeuntes contra statuta canonum matrimonia
contraxerunt et alienigenarum non de ecclesiis in quibus militant oriundi publicam usuram
exercent. Aut qui sunt vitati publici vocati heretici vel adulteri manifesti vel aliis cri
minibus notoriis utpote incestus homicidiis effractionibus et combustionibus ac viola
cionibus ecclesiarum cimiteriorum et emunitatum et in delictis similibus perseverantes et aliorum
in mandato nostro super hoc confecto contentorum. ¶ Cum itaque premissis per nos
publicatis nonnulli tamen tam decani ab officiali nostro et rectores ecclesiarum et alii
ab ipsis decanis copiam premissorum tunc vel postea receptam publicare prout eis sub certa
pena in dicto mandato iniunximus neglexerunt. ¶ Nos attendentes quod frustra essent
precepta synodalia condere et publicare nisi execucioni debite demandarentur. ¶
Omnes et singulos requiramus decanos ecclesiarum et capellarum rectores presentibus requirimus
et monemus ut infra mensem a data presencium nomina eorum quos in premissis defec
tibus peccatis seu criminibus vel aliquibus ex eis ipsorum statu et vita contrariis per evidencia
rei facti vel per famam publicam aut confessionem propriam perstitisse et perseverasse nove
runt. Ita quod eorum in hec delicta eos notorie suspectos reddant in scriptis si non pu
blice saltem occulte nobis vel officiali nostro representent vel transmittant sub eorum sigillis clau
sa cum assignacione cause quare ipsi ad correctionem talium non processerunt vel procedere neque
unt ut tenentur vel saltem super hiis se excusent legitime quod eorum in hiis co
scientia relevanda ut nos vel officialis noster certius qualitate et circumstanciis personarum
et peccatorum huiusmodi consideratis reformacionem medicinalem prout animarum suarum secundum salutem
expedire viderimus domino suffulti auxilio circa hoc apponere valeamus. ¶ Ceterum
nostri subditi tales notorie delinquentes in tam notoriis peccatis existentes tam
diu precipue hos quos sine suspensionis et excommunicationis canonis et statutorum im
plicatorum ligantur. In divinis et aliis vitent quousque nobis vel officiali nostro certificacionis
vel correctionis litteras receperint de premissis et de recepcione copie premissorum et de execu
cione presentis mandati debite facta fidem faciant nobis aut officiali nostro presentibus infra
mensem supradictum. ¶ Alioquin ipsos omnes extunc suspendimus aut qui in premissis neglige
tes fuerint aut remissi. Quos extunc in hiis scriptis ab ingressu ecclesie suspen
dimus. ¶ Illos vero qui copiam dicti mandati non receperint nec execucionem eius saltem
in principalibus festivitatibus ipso prout in eadem continetur non fecerint nec publicaverint dicto

impedimento cessante quod de hoc infra decem dierum terminum docuerint et super hoc litteras nostras
aut Officialis nostri receperint in hiis scriptis auctoritate predicta mandati et precepti suspensionis
sententiam incidisse declaramus. Suspensos volumus et precipimus ex nunc publice nunciari.

De decime persolvantur debite et ne annales in ecclesiis instituantur

Item nostrum statutum bone memorie Engilberti
Archiepiscopi coloniensis. Mandamus ut omnes et singuli
decimas que sunt tributa egentium animarum et ad hoc a domino institute ut sint aliis
in domo dei ecclesiis earum presentis tempore debito et de bonis et de rebus de quibus
debent persolvant. Alioquin eas subtrahentes et minores dementes vel ut in
aliquibus locis repertum fieri prohibentes ne quis ecclesiarum decimas et ab ipsa ecclesia reci-
piat in pensione vel placitis aut ecclesiis de ipsis decimis vendant satisfaciat
vel eas ducat vehat vel ad hoc similia per se vel per suos presentet vel vecturas con-
ducat. Et talia in derogationem ecclesiastice libertatis exercentes presumant. Quos ipso facto
in hiis scriptis excommunicationis sententiam incidisse declaramus excommunicatos volumus nunciari. In-
super precipimus ne aliquis ad quem de iure vel de consuetudine institutio in ecclesiis parrochi-
alibus pertinent aliquem annalem in ea instituat vel hii ad quos earum curatio et
cura plebanorum spectant huiusmodi vel alienigenas nisi per nos aut Officialis nostrum approba-
tos in ecclesiis vel capellis nostre civitatis et diocesis admittant aut etiam celebrare permit-
tant. Cum tales ut frequenter sub fiducia divagationis sue dudum pro excessibus suis fuerint
puniendi non valentes pro subtractionem beneficiorum vel honorum contrarii ad alia loca
se transferant presumptione temeraria etiam audivimus in locis infectis inde stipendiariorum
divina prophanare et alia multimoda perpetrare non formidant. In dei offensam et scanda-
lum plurimorum. Et huiusmodi annales et alienigenas contra hoc se ingerentes ecclesiarum et ca-
pellarum ingerentes pro tempore rectores. Nam nisi ab hiis destiterint et abstinuerint monitione
decem dierum premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam innodamus. Quos excommunicatos per
decanatus singulos in quibus hec attemptaverint ab ecclesiarum rectoribus precipimus nunciari.
Per hoc autem non intendimus quin ecclesiarum et capellarum rectores possint et debeant
recipere capellanos et socios qui eis in regimine ecclesiarum et capellarum assistant prout hactenus
est consuetum.

Item ut presbiteri statuta provincialia habeant et ea ad synodum secum in manibus tenendo deferant.

Item ut supra
Sed pauci curant ea que statuuntur et precipiuntur observare ex eo precipue quod statutorum
et preceptorum copiam non recipiunt nec habent. Precipimus nostrum Syfridi archiepiscopi predecessoris
nostri statutum quod quilibet presbiter ecclesiam vel capellam officians seu regens plebem pa-
ret et officiat ad effectum ut statutorum et precipue statutorum provincialium ecclesiarum nostrarum et
premissorum copiam habeant de verbo ad verbum ut ea frequenter legens sciat ad quid ex
eisdem teneatur. Ipsam quod copiam quociens ad synodum venerit in manu sua secum
deferat et in synodo aperte in manibus teneat. Alioquin contrarium facientes sciant ob
hoc sententiam excommunicationis incidisse. Premissa a requirantur decanis sub officialitatis
nostre sigillo infra mensem a data presentium pro copia recipi et in capitulis suis providi se
sigillis eorundem decanorum et singulis plebanis ulterius pro copia tradi volumus. Et
saltem in quatuor festis principalibus anni in ecclesiis parrochialibus dum infra missam
adest ipsa multitudo publicari. Alioquin contrarium facientes et hec impune et
negligentes temerarie quos ipso facto exnunc ut extunc monitione sex dierum pre-
missa in hiis scriptis ab officio divinorum suspendimus suspensos haberi et nunciari volumus.
Et per Officialis nostrum seu procuratores curie nostre contra eos procedi via iuris. In horum tes-
timonium presentes litteras nostri sigilli appensione fecimus communiri. Pronunciatum fuit

et dictam in hac sancta synodo per nos et clerum civitatis et diocesis nostrarum copia presente anno
domini M° ccc° xx° crastino beati Remigii in ecclesia Bunnensi celebrata.

Item statuta provincialia eiusdem reverendi in Christo patris et domini domini Henrici sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopi.

Henricus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii etc.
Sacro presente provinciali consilio ad perpetuam rei memoriam publice auctoritatis gerentes
Illud affectantes in corde gerimus ut nostris subiectis pacem et quietem tranquilli
status paremus. Ac nunc novorum editione nunc antiquorum extensione defectus
libertatem ac emunitatem ecclesiasticam confovemus ac insurgencium contra ipsam cona-
tus et appetitus noxios etiam penarum adiectionibus refrenemus. ¶ Sane iam dudum
felicis recordationis dominus Engelbertus Coloniensis archiepiscopus predecessor noster speculator pro-
vidus et subditorum suorum defensor invictus ad manutenendam et defendendam liberta-
tem et emunitatem ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum ac eorum qui in sorte domini sunt vocati
quam plura ultra provisiones tam iuris canonici quam civilis statuta synodalia non tantum
salubria quam utilia promulgavit. Eaque penarum adiectionibus sicut existit expediens
vallavit provide et consulte. Que de consilio et consensu nostri capituli Coloniensis ac venerabilium
patrum dominorum Gotfridi Osnaburgensis et Gotfridi Mindensis ac procuratorum dominorum venerabilium
patrum Adolphi Leodiensis et Ludewici Monasteriensis ecclesiarum episcoporum nostrorum suffraganeorum
nostrorum et procuratorum ecclesie Traiectensis ipsa Traiectensi sede vacante. In presenti nostro con-
silio provinciali congregatorum. Salvis predecessorum nostrorum statutis synodalibus si que sunt. Et
a capitulis[?] ecclesiis monasteriis piis locis ecclesiasticis quam personis plenius providentibus quibus per pre-
sentes preiudicare non intendimus sed ea in suo robore volumus permanere auctoritate presenti
duximus approbanda innovanda et auctorizanda ac ad totam nostram provinciam ut
conformitas in ea inducatur in omnibus suis modis et forma tenoribus extendenda.
¶ Ipsaque ad totam nostram provinciam extendimus per presentes decernentes ea ac provincia-
lia statuta et decreta amodo debere firmiter teneri et observari. ¶ Quorum quidem sta-
tutorum tenor de verbo ad verbum demonstratur esse talis. De iniectoribus manuum violentarum
in ecclesiasticas personas. Statuimus ut sacrilegi qui suadente diabolo dei timore post-
posito manus iniciunt violentas in clericos vel alios ut supra. Hec omnia et singula statuta
auctoritate presentis consilii provincialis In omnibus suis modis et formis et clausulis et tenoribus
et penarum adiectionibus ad totam nostram provinciam extendimus et statuta provincialia
fecimus decernentes ut statuta provincialia debere teneri et observari sic quod in qualibet
Civitate et diocesi provincie nostre ea teneantur et observentur sicut sub verbis nostre civitatis
et diocesis sunt concepta ac promulgata et hactenus observata. ¶ Salvis tamen aliis
statutis synodalibus nostre ecclesie Coloniensis a nobis sive a predecessoribus nostris editis ac et
statutis suffraganeorum nostrorum si que sunt. Quibus si repugnant in aliquo presentibus
statutis contraria vel diversa ab eisdem. Insuper et in eo melius et plenius providetur
ecclesiis monasteriis et piis locis ecclesiasticis quam personis et eorum rebus et iuribus. Et non
melius et plenius presentibus statutis eisdem providetur istis et non aliis decrevimus fore
standum. Et hoc si melius videbitur vel plenius per ista statuta vel per
illa provideatur iudicio sive arbitrio executorum ipsorum statutorum duximus relinquendum.
¶ Preterea executionem presencium statutorum et absolutionem suspensionem et relax-
ationem sententiarum in eisdem latarum seu eorum auctoritate fiendarum ad nos et ad nostrum officialem
Coloniensem in nostra civitate et diocesi et ad quemlibet nostrorum suffraganeorum et ad suos officiales
sive ad ipsos ad quos de iure vel consuetudine quo ad synodalia eorum statuta per

tinent. In singulis suis civitatibus et dioc. volumus comprehendi. ¶ Ceterum ut omnis am-
biguitas perplexitas et difficultas quo ad observantiam presentium statutorum in
futurum emergentes de consensu expresso et auctoritate presentis provincialis consilii removeantur
et reservamus nobis plenariam facultatem et auctoritatem presentia provincialia statuta
quo ad nostram civitatem et dioc. Et etiam quo ad singulas civitates et dioc. nostras suff-
raganeas si ab aliquo episcoporum nostrorum suffraganeorum a suo capitulo requisiti sup-
er eo fuerimus de consilio fratrum et capituli ecclesie nostre Coloniensis in synodo tamen nostra dio-
cesana corrigendi emendandi interpretandi tollendi et in melius commutandi
Si hoc nobis ex causis iustis et legitimis videbitur expedire provinciali consilio
ad hoc minime convocato ¶ Quia vero per hec presentia statuta prout communi
utilitate ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum ac ipsorum bonorum ut speramus auctore
domino salubriter providetur ¶ Precipimus et mandamus in virtute sancte obedientie ut
ea ab omnibus ecclesiis et ecclesiasticis personis nostre provincie inviolabiliter et firmiter ob-
serventur dolo et fraude exclusis iuxta modum et formam superius premissis ¶ In quorum omnium et
singulorum testimonium ea per Hinricum dictum Raze publicum auctoritate Imperiali notarium
conscribi et in hanc publicam formam redigi suoque signo consueto signari et
mandavimus ac nostro et capituli nostri sigillis muniri ¶ Acta sunt hec in consilio
nostro provinciali Colonie celebrato Sub anno domini Millesimo ccc° vicesimo secundo.
Ultima die mensis octobris In palatio nostro Coloniensi presentibus capitulo nostre ecclesie Colon.
ac venerabilibus in Christo patribus et dominis Gotfrido Osnaburgensi et Gotfrido Mindensi ecclesiarum
dei gratia episcopis nostris suffraganeis pro se et suis ecclesiis Ac venerabili in Christo patre domino Her-
manno Lemmen. episcopo Et Leuoldo de Northoff canonico Leod. venerabilis in Christo patris Adol-
phi Leod. Et discretis viris magistro Rutgero de Aldendorp doctore decretorum et Hen-
rico de Rycken canonico Monasteriensi venerabilis in Christo patris domini Lodewici Monasteriensis dei
gratia episcopi nostrorum suffraganeorum procuratoribus Ac discretis in Christo magistro Reynero
doctore in theologia ac Gerardo de Vrone canonico Traiectensi capituli Traiectensis ecclesie Ipsa
Traiectensi ecclesia episcopali solatio viduata In premissis omnibus et singulis consentientibus et suum
consensum expresse adhibentibus ¶ Presentibus eciam sancti Pantaleonis et sancti Martini abba-
tibus Coloniensibus ac sancti Cornelii Inden. Gladebacensi Tuitiensi Brunwilrensi ac aliorum
monasteriorum abbatibus ordinis sancti Benedicti Bunnensi sancti Severini et sancti Andree ecclesiarum Colon.
prepositis Item Bunnensis sancti Gereonis Coloniensis Xanctensis sancti Andree sancti Severini sancti
Cuniberti ecclesiarum apostolorum sancte Marie ad gradus decanis ecclesiarum civitatis et dioc.
Colon. Officiali nostro Colon. Zoestensi et Kempensi Coloniensis dioc. ecclesiarum prepositis Ac aliis
prelatis cum ecclesiarum rectoribus et clericis nostrarum civitatis et dioc. ac provincie in multitudine
copiosa ¶ Et ego Hinricus dictus Raze de Colonia publicus Imperiali auctoritate notarius
quia dictis premissis omnibus et singulis interfui dum agerentur una cum personis prenotatis
presens interfui ea omnia et singula ut superius in presentibus premittuntur conscripsi et signavi
de mandato Reverendi in Christo patris et domini domini Henrici Archiepiscopi Coloniensis predicti con-
tinentia conscripsi et in hanc publicam formam redegi meoque signo consueto signavi
rogatus et requisitus ¶ Et nos Gotfridus Osnaburgensis ecclesie episcopus qui omnibus
contentis et expressis in presenti instrumento cum nostro patre domino Coloniensi presentes in consilio
provinciali interfuimus eisque tamquam utilibus et iustis ecclesiis ecclesiasticis personis et earum
rebus consensum nostrum in premissis prehabita matura ~~deliberacione~~ deliberatione adhibuimus pro nobis et
ecclesia nostra predicta Id circo sigillum nostrum in signum predicti consensus et auctoritatis a nobis

et a toto consilio presentibus duximus apponendum. Actum et datum die et loco de quibus in instrumento fit mentio. ¶ Et nos Gotfridus dei gratia Mindensis ecclesie episcopus quia omnibus contentis et expressis in instrumento presenti cui nostra presens littera transfigitur presentes in consilio provinciali interfuimus eisque tamquam utilibus et necessariis ecclesiis occasione quorum predictorum et aliarum rerum consensum nostrum prehabita matura deliberatione adhibuimus pro nobis et ecclesia nostra predicta. Ideo sigillum nostrum in signum predicti consensus et auctoritatis a nobis et a toto consilio presentibus duximus apponendum. ¶ Actum et datum die et loco de quibus in ipso instrumento fit mentio. Anno domini M°CCC° xxvi°. ¶ Universis presentia visuris et audituris Adolphus dei gratia Leodiensis episcopus salutem et cognoscere veritatem. Noveritis quod cum venerabilis in Christo pater et dominus dominus Himannus (?) Hemmensis (?) episcopus vices nostras gerens in pontificalibus et Leuoldus de Northoff canonicus Leodiensis procuratores nostri ipsi consilio provinciali reverendi in Christo patris et domini domini Henrici dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopi Colonie celebrato de quo in instrumento publico cui presens nostra transfigitur littera fit mentio nomine nostro et ecclesie nostre interfuerunt ac omnibus et singulis contentis et expressis in eodem instrumento et presertim prorogationi statutorum synodalium bone memorie domini Engilberti sancte Coloniensis ecclesie predicte archiepiscopi ad totam provinciam Coloniensem aliisque in dicto instrumento contentis tamquam utilibus et necessariis ecclesiis occasione quorum premissorum et aliarum rerum ¶ pro nobis et nostra ecclesia nomine procuratorio consenserunt. Ideo nos que per ipsos in hoc negotio acta sunt ratificantes et approbantes sigillum nostrum in signum consensus et auctoritatis a nobis similiter et approbationis duximus apponendum. Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo sexto in crastino beati Martini episcopi.

¶ Incipiunt statuta seu capitula statutorum editorum a reverendo in Christo patre domino Walramo sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopo. Primo quod nulli clerici ad sacros ordines sub titulo patrimonii per examinatores admittantur nisi sub forma que inferius annotatur. ¶ Item quod examinatores inspiciant probitates et videant utrum sufficientes sint etatis. ¶ Item declaratio statuti quondam domini Henrici archiepiscopi ne clerici seculares vel religiosi exerceant officium tabernariorum. ¶ Item declaratio statuti eiusdem domini Henrici et adiectio penarum contra clericos non portantes coronas et utentes vestibus et barbis statui clericali non congruentibus et hastiludium (?) frequentantibus. ¶ Item innovatio statuti quondam domini Conradi archiepiscopi de modo et forma tenendo et exercendo per officio divino. Et quod misse solemnes agantur cum debito ordine presbiteri dyaconi subdiaconi cum adiectione penarum contra hoc non observantes. ¶ Item quod officialis Coloniensis non habeat potestatem absolvendi clericos excommunicationis sententiam incurrentes propter hastiludia aut indecentiam vestium seu tonsure nisi recepta prius ab eis cautione iuratoria de parendo mandatis ecclesie. ¶ Item declaratio super modo probandi et constituendi de iniuriis illatis personis ecclesiasticis et modestiis contra personas predictas volentibus secundum statuta provincialia ecclesie Coloniensis. ¶ Item contra iniquos malefactores appendentes cedulas ad domos seu curtes hominum aliisque bonis et mode comminantes ipsos quod gravantur per hoc excommunicantes. ¶ Item ne clerici mordaci se immisceant tractatibus capitularibus nisi invitati per suum decanum et capitulum. ¶ Et ne aliquis in sacris constitutus aliud in sacris non contentum mittat in essendi (?) titulis huiusmodi per sua voluntate consequenda. Quod officialis Coloniensis non habet potestatem absolvendi clericos excommunicationis sententiam incurrentes propter hastiludia et indecentiam vestium seu tonsure nisi prius ab eo cautione iuratoria de parendo

Walramus dei gra et c. ¶ alias statuta quedam ¶ mandat s. ecclie
synodalia edita p bone memorie henricum nrm predecessorem sup consuetudi et bsa
cz ecclialibz in aliqua sui pte nris statutis synodalibz declaravim9 et extendim9
ad eos qui barbas contra statum ecclialem nutriunt ¶ Itemq ad eos qui hasta
dia in locis in quibz beneficiati existunt deferent addicis subtractis et mutacis
quibusdam sicut hec in nris statutis plenius continentur ¶ Quia uero nonnulli
in penas horum statutorum ex suis incidentes delictis quas parum ymmo nichil
reputant a nro officio a suspen incidant et excoicacois sententiis in eisdem statutis
platis quas incidunt absolutiones petere et impetrare Sit enim q qui ex huiusmodi facili
impetracoe redimas vadimde continue in penas simas huiusmodi non formidant Et
pfatas simas vilipendunt ¶ Ipi officio nro ne decreto qui in tales simas suspen
incidit et excoicacois plaps fuerint ab huiusmodi simis absolue psumat omissa sollep
nitate iuris qua cavetur q tales absoluendi non sint sine caucone iuratoria
pstandi de pendo mandatis ecclie ¶ Et postq talem pstiterint caucionem
eis in virtute huius iuramti iniungat q decetero ab huiusmodi pp que has inciderit
simas abstinebunt Et alias q premissa observatis p omnia p decedos sit ligatos ab
soluendi a simis huiusmodi a pdco officio nro totaliter adimim9 potestatem. Datis anno
dni millesimo ccc° vicesimo. die dnica qua cantatur Invocavit. ¶ Incipiunt statuta
Walramus dei gra sce colonien ecclie Archiepus et c. ad ¶ dni Walrami
ppetuam rei memoriam ¶ Quia plerique ad sacrorum ordinum fastigia non ut g
uenit aspirantes dum eis beneficium competentem titulum prendendi eo q beneficium
non habeant facultas non suppetit sub fraudis cuiusdam comento falso allegant
sufficiens patrimonium se habere et ad ab eis sup hoc platis exigitur psonas forte ut
litas ignotas aut suspectas q sufficiens obtineat patrimonium pducere non verentur
et ad ipos sacros ordines ymmo in pbros sic pmoti ad veniam nichil ut pate in
bonis habeant in clericatus et sacerdotalis dignitatis opprobrium mendicare et ob mendicitatis
angustiam lucra sectari illicita et turpia compelluntur. ¶ Quod nulli clerici ad
sacros ordines sub titulo patrimonii per examinatores admittantur nisi sub de
Statuimus q ne decetero quisquam ad titulum patri ¶ terminatoe inferius annotata
monii ad aliquem sacrorum ordinem p examinatores ad hoc deputatos aut depu
tandos aliqualiter admittatur nisi sup hoc veras litteras habeat et ostendat quas si ostenderit
sup eo tamen q sufficiens patrimonium obtineat nisi ad minus litteras plati alicuius a
xpianitatis decani seu curati aut canonici et duorum pbrorum ydoneorum litteras ha
at sigillis notis signatas et nichilominus p duos testes ydoneos iuratos et ppu
iuramentum corporale nris examinatoribz hoc doceat et ostendat ¶ Volumus etiam q sic
ad titulum patrimonii huius habiles et recepti platoribz pmouendis se suo obliget pst
tito iuramento q hoc patrimonium q sic obtinere se plavit nequaquam alienet in to
to uel in pte quousque sic ecclasticum beneficium competens pacifice assecutus ¶
Mandamus etiam examinatori seu examinatoribz ad hoc deputatis seu deputandis
pntibz et futuris sub pena suspen ab officio quam monitoe sepius dictorum ecclie pre
missa in quibz eorum ferim9 ne omissis pdcis plationibz et iuramentis aut aliqua
eorum aliquem sub titulo patrimonii ad aliquem sacrorum ordinem audeat admittere
seu psumant ¶ Competens autem patrimonium estimamus de quo viginti et quatuor
solidi vel ppe turonen regalium expendi comode poterunt annuatim. ¶ Quod
examinatores inspiciant pntitos et videant utrum sufficientes sint ecclie

Iti presentati sub tytulo ecclesiarum seu monasteriorum ante licentiam et etatis examinatorem
ad sacros ordines in nostra dyocesi recipi consueverint et admitti ¶ Quia tamen sicut
experti sumus nonnulli sub tytulo ecclesiarum et monasteriorum secularium et religiosorum ad sacrorum
susceptionem ordinum aliquotiens presentantur qui ex ipso pleno affectu pro eo suscipiendo
ordine ad quem suscipiendum presentati sunt etatis pati defectum apparent evidenter ¶
Statuimus ut examinatores pro tempore existentes coram quibus se ordinandi presentati debent
quicunque sub tytulo ecclesiarum aut monasteriorum secularium aut religiosorum fuerint presentati
se presentatos diligenter inspiciant et siquis ex eis quo ad suscipiendum ordinem ad quem
presentatur pati defectum etatis cum ipsum ex debite statuta declarant canonica ex ipso
pleno apparuit seu videatur evidenter affectu ad susceptionem talis ordinis nullatenus
admittatur donec ad debitam pervenerit etatem vel nisi docuit canonice quod quamquam
minor appareat sufficientis tamen quo ad huiusmodi ordinem suscipiendum ad quem
presentatus fuerit sit etatis ¶ Vicarius et noster in pontificalibus pro tempore existentes ne sub
tytulo ecclesiarum monasteriorum secularium seu religiosorum quemquam de quo aliquo modo quod
etatis sufficientiam pro eo adipiscendo ordine quem desiderat potest verisimiliter hesitare
sine examinatorum examine et admissione ad huiusmodi ordinem admittere presumat
in eam incidentem protestatem. ¶ Declaratio statuti quondam domini Henrici archiepiscopi
Cum bone memorie Henricus ne clerici seculares vel religiosi exerceant officium tabernariorum
predecessor noster statuendo prohibuit ne clerici seculares et religiosi ¶ rigorem
officium tabernariorum exerceat Volens tamen per hoc statutum quemquam a venditione vi-
norum si qua ei a beneficiis seu aliunde preter negociationis causas devoluta fuerint. Du-
mmodo hoc sine dolo nec in fraudem sui predicti statuti fiaciat modis consuetis et de-
centibus prohiberi a nonnullis in dubium revocetur qui modi sunt consueti et decentes
et clerici venditores vinorum huiusmodi clericis observandi Statuto presenti duximus declarandi
modos venditionis consuetos et decentes fore quod scilicet hec vinorum venditores sine campana
vel fiscatione et clamore et quantum in venditoribus est sine fraude absque permansione et
demoratione hominum bibentium ea vina infra vel ante domum ac infra civitatem in
quibus vina vendita fiant Et potare hec vina volentibus ne eis ibidem perma-
nendi et demorandi otiosio preberet potum sive amphore sicut in tabernis publicis
talibus fieri consuevit non comedent vel aliqualiter ministrent sed secundum tenorem
presentia statuta decreto de clericis extende eos clericos qui secus venditores vinorum fecerint
in penas presentia statuta in ipso promulgatas incidere decernentes. ¶ Declaratio eius-
Felicis recordationis Henricus predecessor dem Henrici adiectio penarum contra clericos non
noster de fratrum capituli et prelatorum portantes coronam seu utentes vestibus et ver-
consilio in clericos quoslibet beni- bis statui clericali non congruentibus et excessus patr.
ficiatos non portantes assidue coronas in capite que secundum sui ordinis et status
decentiam decenter appareat inhibendo ab ingressu ecclesie sententiam quam extunc monitione pre-
dictorum premissa ipsos incurrere voluit promulgavit Similiter in clericos vestes stricta
tas omnino virides aut omnino glaucas aut omnino rubeas aut a lateribus vel ante
pectus notabiliter fissas aut nodulas publice desuper sine causa rationabili portantes
unius mensis monitione premissa ne huiusmodi vestibus uterentur de novo decrevit statuendo pe-
nas constitutionis clementine Que incipit Cum qui abiectis et extendendis vo-
lens et statuens ut clerici talibus vestibus post huiusmodi mensem utentes publice penas
huiusmodi que quo ad beneficiatos est suspensionis sententia per sex menses a perceptione fruc-
tuum beneficiorum que optinent mandant ipso facto ¶ Nonnulli tamen clerici beneficiati
effectum harum penarum et clericalis militie omnino etiam aliqui ex eis sacrorum ordinum
caractere insignita minime attendentes quoad usum et varietatem preciatam superi

dictorum beneficialium clericalis militie stipendiarium, ex volunt ad obsequia que horum
receptio stipendiorum exigit se minus quam obnoxios reputantes assumere dedecorosum
vile estimant et autumant inhonestum in huiusmodi caracteris clericalis militie et sacrorum
ordinum quos sibi assumpserunt signis et insignis in tonsura scilicet et habitu eos
decentibus conversari et incedere et in publico comparere. Habent itaque tonsuram ab-
horrentes et habitum in capillorum longitudine in capitibus et in barbis absque co-
rone minime tonsurati et in vestibus prohibitis et omnino indecentibus, et dictum est
in choro et in capitulo immo serviendo in ordine barbati et sine corona clericali
decenti statum et ordinem indecentes laicis adeo se conformant ut inter ipsos et
laicos etiam excessive delicatos et mundanos delectus modicus immo nullus quoad
ad tonsuram et habitum valeat comprehendi. ¶ Quidam etiam ex eis hastiludiis ex
quibus homicidia et membrorum mutilationes probabiliter sequi possunt ac militibus
et armigeris laicis in locis etiam ubi beneficia obtinent ecclesiastica temere se immis-
cent ipsa hastiludia corporaliter exercendo. Quibus nos cupientes competentem ad-
hibere medelam in clericos quoscumque cuiuscumque dignitatis conditionis aut status ex-
istant barbam ultra consuetudinem clericorum modum nutrientes penam interdicti ab ingressu
ecclesie ¶ Item in exercentes hastiludia in locis in quibus beneficia ecclesiastica obtinent
et tunicas quibus manice coloris alterius quam sint tunice sunt assute portantes
penam suspensionis per sex menses a perceptione beneficii quod obtinet seu proventuum continue
etiam statutorum divinorum extendendas. Statuentes ut qui deinceps in has inter-
dicti et suspensionis penas ex dictis causis inciderit et durantibus hiis interdicto et suspensione ac anti-
quam absolutionis litteras ab huiusmodi sive a nobis seu officiali nostro meruerint obtinere et
eas capitulo suo ostenderint. Hii qui in choro et capitulo aut in serviendo in officio sine
corone decentibus statui et ordine et cum barbis ultra quindenam non abrasis seu in pro-
hibitis vestibus comparuerint quicumque de suis beneficiis et sibi ab aliquo quocumque ob-
latis recipere ut quicumque ex distributionibus et prebendis fructuum proventuum et obventionum
distributionibus faciendis a capitulo deputatis et eis quicumque de suis prebendis sive in
grosso sive in cotidianis distributionibus ministrare presumant. ¶ Alioquin tam receptor
quam ministrans sciens eo ipso se noverit excommunicationis sententiam quam contra ferimus mediatam
Et scilicet durantibus huiusmodi interdicto seu suspensione et antequam se interdictis et suspensionis ut
dictum est se doceant absolutos. Ipsi quicumque de suis prebendis receperint et capitulum
ecclesie in qua ipsi interdicti et suspensi huiusmodi negligencias commiserint habuerint hanc
receptionem expresse seu tacite dissimulare ne hoc nostrum statutum effectum habeat cupientes
a tractatibus capitularibus eo ipso volumus esse suspensum tamdiu donec ipsos interdictos
et suspensos ipsum capitulum induxerint integre et sine diminutione aliqua restituere sic per-
cepta tollentes autem statuti premissi ipsos quicumque de prefatis fructibus redditibus pro-
ventibus et obventionibus ab ipso capitulo seu a quocumque alio committendum tamdiu seu insti-
tuendum interdictis talibus et suspensis. ¶ **Innovatio statutorum quondam domini Con-
radi archiepiscopi de modo et forma tenendis et exercendis pro officio divino et quod a-
gantur missarum sollempnia debito ordine per presbiterum diaconum et subdiaconum ad
adiectione penarum contra hoc non observantes.**

Quamquam olim bone memorie predecessor noster Conradus de consilio capitu-
lorum suorum statuendo preceperit ut divinum officium in choro cuiuslibet ecclesie colle-
giate absque ordine ministrorum sacerdoti ministrare debentium scilicet subdiaconi et diaconi
deservetur ¶ In ecclesia tamen nostra et nonnullis aliis ecclesiis collegiatis quam cum debitis

amaritudine referimus ad hec hiis temporibus est deventum quod frequenter per ministrantium seu aliorum eorum defectum eo quod illi canonici quibus ex more pro ministrando in officio ad altare in suo ordine ebdomada designatur hoc ministrandi officium negligunt neque curant missarum sollempnia omittuntur ex quo deus offenditur ordo ecclesiasticus confunditur excessus inducitur et scandala oriuntur et ipsa mater ecclesia que ceteris subiectis ecclesiis in divinorum officiorum peractione sollempni debet esse speculum et exemplar ob eorum negligentie ipsorum reputatur potius divinorum. Cui nos volentes omnino ut tenemur remedio occurrere oportuno Statuendo renovamus ut sicut in predictis continetur statutis in matrici et qualibet nostre civitatis et diocesis ecclesia collegiata quotiens opus fuerit post ingressum ad capitulum ante omnem tractatum discipline vel alterius cuiuscumque actus seu negotii decano presente vel absente tabule capitulares lecturam huiusmodi in scripto distincte quid unicuique sit cantandum aut legendum in choro legantur et audiantur diligenter vel cantor vel succentor aut alius ad quem hoc pertinet de consuetudine ecclesie vel cui duxerit committendum potius quibus quid sibi legendum aut cantandum in choro incumbat inferre. Et secundum papinum cuilibet quatenus quod sibi faciendum cantandum seu legendum incumbit per se seu per alium expleat realiter. Huic statuto addimus quod si aliquis sacerdos dyaconus aut subdyaconus cui in summo altari celebrandi aut serviendi in ordine per lecturam predictam aut cantoris aut succentoris relationem seu eius ad quem hoc de consuetudine pertinet seu ex eorum parte ebdomada fuit deputata seu is qui secundum aliquarum ecclesiarum consuetudinem ex generalis ordine aut alio quovis modo per aliquam lecturam aut aliam intimationem faciendam seu missam celebraturus seu eius in ordine ministraturus sit vel scire debet nisi per causam legitimam et rationabilem evidentem Ita quod per se seu per alium explere non valeat impeditus per se celebret et ministret aut celebrandi et serviendi per alium modo debito et consueto faciat et paret. Alioquin si cessante huiusmodi legitima et rationabili causa evidente hoc neglexerit per eius officium divini misse negligentiam a perceptione distributionum et omnium obventionum preter fructus grossos qui corpus prebende appellantur tam diu ipso facto sit et maneat suspensus quousque grossi quatuor turonenses regales nomine pene collectori suspensionis de huiusmodi suis fructibus totiens quotiens in una missa suum non fecit officium salvis pro singulis misse defectu singulos quatuor grossos recipiat vel ipse negligens alicuide satisfaciat in eos usus in quos suspensorum distributiones cotidiane servari et expendi consueverunt convertendos et de huiusmodi pena in parte vel in toto quicquam ipsi negligenti remittendi capitulo vel alicui ad minus potestatem quod si huiusmodi suspensione durante talis sit negligens receptor earum distributionum aut obventionum aut partis earum alicuius. Etiam si amissor vel quicumque alius eos seu partem huiusmodi sibi offerat inscius recipiendo distributiones et obventiones huiusmodi suspensi offerentem seu dantem nolumus subiacere pena predicta nichilominus in suo robore duratura. Volumus etiam quod ante scripturam et lecturam in capitulo ecclesiarum in quibus de consuetudine ex generalis ordine aut alio modo celebraturi seu ministraturi qui celebrare aut ministrare debeant nesciunt nec scire debent nec alia eis intimatio fieri solet Cantor aut succentor seu alius ad quem hoc de iure et consuetudine pertinet fieri provideat aut relationem faciant ut est dictum. Alioquin ipse cantor seu is ad quem hoc de consuetudine pertinet totiens quotiens hoc negligenter omiserit et ex hoc defectus

nisse decantande eveniret casu premissis prout superius enarrantur subiaceat ipso
facto. In quorum testimonium sigillum nostrum una cum sigillo capituli nostri duximus presen-
tibus apponendum. Datum Colonie in crastino beati Remigii Anno domini Millesimo
ccc^mo xxxiii^o. ¶ Declaratio super modo probandi et constandi de iniuriis il-
latis personis ecclesiasticis ecclesiis et monasteriis contra suos iniuriatores pro-
cedere volentibus secundum statuta provincialia ecclesie Coloniensis.

Walramus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus etc. Cum olim bone memorie Engilbertus
noster predecessor in primo capitulo statutorum et synodalium quod intitulatur Contra
eos qui manus in clericos aut personas ecclesiasticas iniciunt temere violentas ex-
pressum probandi modum per quos seu per quorum alterum ad minus probari et contestari de-
beret de iniectione huiusmodi violenta. Ad hoc quod predictum statutum contra eos editum ser-
varetur expressit sub hiis verbis scilicet. Cum de iniectione huiusmodi constiterit per facti evide-
ntiam aut publicam famam aut aliam fidem coram loci ordinario faciendam per
iuramentum iniuriam passi. Si fuerit persona honesta et fidedigna aut per testes
etc. Et in statutis subsequentibus que de iniuriis personarum ecclesiasticarum et ecclesiarum
ac monasteriorum et rerum ecclesiasticarum seu ad eos aut ad ea pertinentium faciunt men-
tionem modos probandi non expressit et contestandi. In huiusmodi tamen statutis predictus
probandi et contestandi modus per multa tempora puta per xl^ta annos et amplius
in dictis huiusmodi statutis contentis synodalibus. ¶ Verum postquam per bone memorie Henricum
predecessorem nostrum in provinciali consilio congregato auctoritate et consensu huiusmodi provincialis
consilii ad ipsam nostram provinciam in omni forma et modo ac clausulis et tenoribus
et penarum adiectionibus suis fuerunt extensa et provincialia facta usque ad hec tempora
sint observata a nostris subditis pacifice et quiete. Quia tamen ad nos noviter deve-
nit apud nonnullos in dubium revocari an hec subditorum nostrorum observantia ex
eo quod predictum modum probandi in prefato primo capitulo dictavit expressi sint. Sic de
iure hactenus observata et in antea observanda. Nos nunc ambigentes ut
ecclesiasticis personis et ecclesiis et monasteriis ac eorum rebus contra multiplices iniu-
rias que frequenter ipsis et multipliciter irrogantur citius subveniretur remedio nec ip-
sos predecessores nostros in hac parte in odium iniuriatorum ad probationes aliquas in
quibus pressius arcere non possit de communi remedium oppressorum remittere voluisse. Et ob hoc
eosdem probandi modos et contestandi ad eadem ro sit primi et omnium subsequentium
statutorum. Et si quodammodo non expressissent sic debere eorundem predecessorum nostrorum
fuisse absque dubio voluntatem. Auctoritate igitur presentis statuti de consilio et consensu
dilectorum in Christo capituli et prelatorum nostrorum decernimus dicimus et declaramus iuris obser-
vantiam predictam rationabilem ac intentioni predictorum concordantem correspondentem
et ita debere a nostris subditis sine contradictione qualibet absque dubitationis scrupulo
decreto observari. Datum Anno domini Millesimo ccc^mo xxxvi^to. in vigilia beati
Remigii. ¶ Item contra iniquos malefactores appendentes cedulas ad
domos seu curtes hominum aliis quibusvis et modis comminantes ipsos quod
comburentur pro hoc exactionantes.

Walramus dei gratia etc. Quedam in hiis partibus prout apud omnes notorium est
abusio inolevit quod quidam iniquitatis filii vel ab aliquibus quos sibi in
aliquo iniuriatos aliquando aut alias obnoxios confingunt aliquid contra deum
et iustitiam nituntur fallaciis extorquere. Ad sacerdotes aliquos accedunt quibus
predicunt quod sub sacramentali confessione tacito exponere desiderant aliquid eisdem

ipis postea committendo q ipi sacerdotes absq illorum nomin expressione seu tacita
denominatione hius quos sibi inimicos seu obnoxios sic confingunt dicant
q aliqui devenerint ad ipos sacerdotes qui ipis dixerint q nisi ipis iniquitatis
filiis certas pecuniarum summas p tales pbros transmittat eorum curtes grangias
seu domos velint incendio devastare aut cedulas quasdam eorundem portis seu
hostiis etiam appendunt In signum q domos tales grangias seu curtes proponunt
concremare Et in sedem eorum voluntatem aliquas summas pecunias eis solvant et
domino accedunt ipos pbros eis suid in hac pte dicentes premitto hius quorum portis
aut ostiis cedulas appenderat p ipos pbros indicandum sub sacramentalis confes
sionis noie ut dcm est ¶ Nonulli etiam pbri nimie simplicitatis ymmo verius
detenti ignorantie cecitate sub cuiusdam pietatis et misericordie velamine tales
iniquitatis filios etiam talia audiunt et eorum ut sibi relata eo q hmoi celari as
serunt sic talia sub sacramentalis confessionis titulo recipiunt et se debere estimant
recipe et ea ultimo absq sic confitentium nomium expressione aut designatione apud
illos a quibus sic extorqueri cupiunt exponunt et frequenter sic ab innoxiis pecunias
extorquent et scelaris et noxiis assignant ¶ Preterea q magis pniciosum e
exemplo est et gravius dolendum de quibusdam audivimus sacerdotibus q aliquando
et si nullus ei talia dixit seu etiam aliquas cedulas aliquorum portis seu ostiis
appendit p se cedulas hmoi appendunt alios hoc fecisse ut sibi hmoi sub sacra
mentalis titulo confessionis detulisse nequiter confingentes Et sic aliquas pecunias
extorserunt ¶ Nos itaq ne tales homines periculosi de sua comodum reportet
nequitia eorum quantum possimus malitie occurrere cupientes. De nostri capituli consilio
et consensu hoc fieri decreto auctoritate presentis statuti omnimode prohibemus Monentes
omnesque pbros nre civitatis et diocesis ne si qua sibi talia occurrerint sub titulo hmoi
sacramentalis confessionis recipiant sicut nec recipe possunt cum talis confessio per
quam expresse apparet neminem confitentem velle a peccatis aliqualiter abstinere verum
plane intendere peccatum flagitium perpetrare sacramentalis naturam confessionis Talia
eis etiam decreto sic dicentia audire refutent Et si audierint casu dicta nova
qui dicentium et sua circumstantia plane hius quorum interest exprimant Quod tamen
p expressionem hmoi ipi talia dicentia dicti et membris non sunt dissimiliter pdiciam
Circa quam expressionem eorum consciam oneramus nec de hius ut ipis iniquitatis
filiis aliquid detur et premittitur aut ipi aliqua utilitatem consequantur sub
predicta confessione specie et modis pfatis se nullatenus intromittant Aliquin ipos
ipso omnes et singulos contrarium facientes monitione canonica decem dierum premissa excoica
tionis sente volumus subiacere Omnes etiam et singulos clericos et laicos qui cedulas decreto
apposuerint aliquorum portis seu ostiis aut aliqua signa alia clandestina seu
furtiva seu aliqua sub sacramentali confessionis aliquibus sacerdotibus exposuerint ad fi
nem hunc scilicet q p appositionem talium cedularum aut aliorum signorum clandestinorum
aut furtivorum pretensionem et talis confessionis p aliquem pbrum relationem non
expresso nomine seu designato facientibus ut eis hoc emolumentum aliquod extorqueant
ac eandem excoicationis sententiam quam auctoritate presentis statuti in ipos ferimus mandamus
dictis et publicari in ecclesia nostra colonien. Item ne etiam inordinati se immisceant
civitatibus capellaribus non invitati p suum decanum vel capitulum Et ne aliquis
in sacris constitutus alium in sacris non constitutum mittat in eccendi civitatibus hmoi p sua

Walramus dei gra. etc. Dilectis in xpo ... **Quod sua voluntate consequitur.**
abbatibus, prepositis, decanis, capitulis et personis capitulorum singularibus ecclesiarum col-
legiatarum monasteriorum civitatis et dioc. Colonien. Salutem in dno. Olim
bone memorie Henricus predecessor nr quoddam statutum edidit sub hac forma
licet canon felicis recordationis Clementis pape v. extra de etate et qualitate et or-
pref. quod incipit Ut hii, inter cetera statuerint ut nullus in ecclesia cathedrali
vel collegiata aut regularibus vocem in capitulo habeat etiam si hoc sibi ab aliis
libere concedatur nisi saltem in subdyaconatus ordine fuit constitutus non obstan-
tibus quibuscumque consuetudinibus seu statutis ¶ Quia tamen nonnulli in sacris non
existentes non obstante prohibitione canonis antedicti de facto tractatibus capitularibus et
si vox eorum de iure non valeat eciam aliis vocem equalibus premature se ingerunt
et immiscent ¶ Nos predicti canonis volentes intentionem premissam statuto innovari.
Statuimus ne aliquis canonicus aut clericus in sacris non existens capitularibus se
immisceant tractatibus quocumque modo nisi ad hoc expresse per suum decanum et capitulum invite-
tur quod tamen innovationem non credant se vocem in capitulo habituros ¶ Intentionis
etiam nostre non existit quin ad suscipiendum correctionem disciplinare venire ad vo-
cationem sui superioris vel ad signum campane secundum consuetudinem sue ecclesie seu mo-
nasterii personam non eo minus teneatur temporibus debitis et consuetis ¶ Quia dicta
personali correctione completa ulterius exeat et recedat nisi ut dictum est super hiis invitati
remaneat permittendo eos libere et pacifice qui voces in capitulo habuerint negocia
capitularia disponere et tractare ¶ In contrarium facien. excommunicationis sententiam quam in hiis
scriptis ferimus monitione xv. dierum premissa promulgamus ¶ Verum quod huiusmodi statuta
salubris intento in aliquibus capitulis ita in oblivionem ymmo in dissimulationem
devenisse quod etiam non existentes in sacris passim eciam in sacris existentibus etiam eciam ad de-
canis suo et capitulo minime sint vocati ymmo ut audivimus contra suam prohibitionem
decanum existentibus in sacris assidue presumunt et tractatibus capitularibus miscere se in hoc ex-
communicationis sententie dampnabiliter involvendo et quod adhuc amplius est detestandum eciam
talia fatienda ab aliquibus in sacris existentibus ipsi in sacris non existentes aliqui ut
ex predictis audivimus incitatus fuerit quod volentes eorum periculis quantum possumus precavere
ne predictum statutum huiusmodi inspectum mandato de libro ad librum ut amplius
omnibus quorum interest pateat in hoc sacro capitulo vel consilio ex habundanti vo-
luimus recitari ipso statuto non eo minus in forma statuta in suo robore valitura
¶ Inhibemus nominatim in sacris existentibus decanis ecclesiis et prelatis vel aliis vo-
cem in capitulis equalibus miscere suis tractatibus ut sibi ipsos non existentes in sacris ad preci-
pium in tractando consilere permittant ¶ Alioquin qui ex prelatis et ex senioribus
in ingressu ad canonicatus et prebendas contrarium fecerint etiam eos tractando aut ipsos
non existentes in sacris ad intrandum capitulum et remanendum et tractandum ibidem actus capitula-
res induxerint seu attraxerint seu etiam admiserint nisi tunc demum eciam secundum idem
statutum per decanum et capitulum vocati fuerint seu concorditer invitati monitione nova
dierum premissa in hiis scriptis sententia innodamus excommunicationis. Datum Anno dni Mo ccco xl
secundo penultima septembris. **De una missa in die celebranda.**

Walramus etc. Quamquam sacrorum testantibus regulis canonum Cuilibet sacerdoti
sufficere quod unam de die missam dumtaxat celebret preterquam in casibus exceptis
regularis constat Immo et valde felicem predicant qui unam digne de die cele-
bret ¶ Nonnulli tamen sacerdotes non in casibus premissis sibi Immo quod horrendum est
avaricie ducti cupiditate vel nolentes sibi habere socios In ecclesiis quibus prefi-

sunt ut eo amplius de redditibus suis sibi absolvant de quibus tamen sibi et sociis possent pro suis necessitatibus satisfacere competenter vel qui tamquam mercenarii alias sunt ut amplius lucrentur ex pacto etiam et conducto onus celebrandi qualibet cotidie seu alternis diebus missas duas in se recipiunt contra expressam sacrorum canonum instituta ¶ Inhibentes ex nunc districtius presbiteris nostre civitatis et diocesis Ne quis decetero plus quam unam missam una die nisi in casibus per aliquem de iure exceptis manifeste et plane se excusare valeat celebrare presumat ¶ Contrarium facientes quos nos monitione qua nos eos ex nunc omnes et singulos monemus nove dierum premissa decimus in hiis scriptis decetero per decanos consilii et rectorum plebanos seu eorum vices gerentes volumus puniri medietate ¶ Siqui etiam decetero talia facere presumpserint Eo ut decanis christianitatis in virtute sancte obediencie districte mandamus ut tales ad nos seu officialem nostrum deferrant penam sibi super hoc debitam recepturos Datum et lectum Innocentii Anno domini M° ccc° quinto

De non promotis et non residentibus ~

Valramus dei gratia etc ¶ Dilectis in christo decanis christianitatis necnon plebanis ecclesiarum nostre civitatis et diocesis aut eorum vices gerentibus salutem in domino sempiternam ¶ Cum in necessitati nostre consideracionis oculos In nostra civitate et diocesi postquam ad regimen coloniensis ecclesie licet inmeriti divina disponente clementia assumpti fuimus correctione digna proposuit unum periculosum et detestabile comperimus abusum et pessimam corruptelam Scilicet quod in nostra diocesi non pauci Immo in multitudine copiosa ecclesiarum rectores seu pastores preter patientias suarum ecclesiarum possessiones adepti sunt ad annum et amplius ymmo per multos annos ad ordinem sacerdotii promoti non existunt Aliqui vero in suis huiusmodi ecclesiis non resident cum dispensationis licentia eorum qui super potestatem habent canonice dispensandi fructus quos ex ipsis suis ecclesiis necnon redditus et proventus non eo minus tollere volunt Cui morbo et si competentem apponere intendamus medelam Quia cum idem morbus ex dissimulatione nostrorum predecessorum adeo communis irrepsit tales sit non promoti non residentes Consuetudinem habent nomdant corruptelam In eorum in hac parte peccata notoria ac allegatione pudibunda defendere satagentes ¶ Nos in premissis omissa prorsus contra eos executione iustitie rigorosa omnes tales et singulos cuiuscumque status et conditionis existant In huiusmodi sancte synodi congregatione rogamus hortamur in domino et monemus ut infra tres menses se a data presentium sic disponant non promoti scilicet ut promoveantur et non residentes decetero residentiam faciant personalem Alioquin sciant contra eos prout nobis melius faciendum et utilius fuerit visum sine dubio processuros ¶ Item quia nonnulli quod utique non minus premissis dolendum est ecclesiarum curatarum patroni seu ad ecclesias vacantes quarum patroni sunt ipsis quospiam presentare intendit et carnali seu alio inordinato affectu desiderio cum aliquos fortasse suos filios aut cognatos aut alia affinitate seu amicicia coniunctos qui vicesimum quintum sue etatis annum minime attigerunt Et sic defectu etatis obstante ad obtinendum beneficia curata minus habiles existunt Tales sic inhabiles ad tales ecclesias presentare gerunt in voto verisimiliter quod dubitatur si tales presentarent per eos ad quos eorum pertinet admissio admitti nequaquam debere Et quibusdam forte presbiteris seu aliis quibus etatis licet non iustitie seu conscientie maturitas suffragatur pacisantur et interdum conditionem quod scilicet tales presbiteri se presentari ad tales permittant ecclesias et postquam admissi fuerint ad easdem eas ad eorum patronorum ipsarum patroni voluntatem debeant dimittere Et etiam partem modicam fructuum et

obuencionum earundem ecclesiarum sibi reseruare ipsis promis toto residuo remansuro.
¶ Aliqui eciam simplices ad promis conueniunt ut ad ecclesias aliquas presentent
de certa porcione ad tempus seu quamdiu ipsas ecclesias tenuerint anno quolibet
persoluenda. Et sic tales pueri sue salutis inmemores pessima sunt symoniace
prauitatis infecti ad tales ecclesias sic presentati et admissi non intrantes per ostium
eas possident. Immo verius occupant minus iuste et cure talium ecclesiarum cura
earum non capientes ipsos harum ecclesiarum decipiunt circa prefatos fructus redditus proven-
tus et obuenciones committendo spolium et rapinam ¶ Cui quidem pessimum morbo occurre-
re cupientes Omnes et singulos tales huiusmodi pravitatis spiritualitatis labe respersos in presenti
congregatos in hac sancta synodo monemus in virtute auctoritate ut tales ecclesias quas sic
prauitate optinent. Immo occupant coram nobis seu officiali nostro et prius persona
publice ubi et sicut publice dimittant ad eas nunquam super premissis egerint penitenciam et dispen-
sacionem hec quesierint nequaquam de cetero reuersuri. Et coram nobis et predicto officiali nostro com-
pareant nostrum seu ipsius officialis super hoc auditurus mandatum ¶ Monemus eciam
omnes et singulos huiusmodi rei conscios ut nobis seu predicto officiali nostro tales personas sic
ecclesiastica et ecclesias obtinentes necnon conscios et non reuelantes quos monicione no-
mine dierum premissa citamus in hiis scriptis excitatos nominatim quorum nomina scimus
aliquos in genere publice in vestris ecclesiis intimetis et per plebanos seu eorum vices gerentes
infra vestros constitutos decanatus nostra auctoritate quam nobis in hac parte committimus
intimari percipiatis ¶ Intimamus eciam eisdem quod si predicti tales sic ecclesias obtinentes
se nobis seu officiali nostro non presentauerint seu nominauerint et per nostram indagacionem vel
inquisicionem super hoc per nos faciendam inuenerimus et hoc expectare maluerint
nullam a nobis graciam quam tamen grossam si seipsos ostenderint firmiter exspec-
tare poterunt verum consequentur id quod iusticia dictauerit rigorosa. Et ne aliqui
ex eis crassam prauitatem valeant pretendere ignoranciam cuius nota non est id quod in
hac sancta synodo ita publice promulgatur singulorum auribus inculcare vobis in virtute
sancte obediencie et sub pena excommunicacionis districte precipiendo mandamus quatenus has litteras nostras
et in eis contenta in vestris ecclesiis et per plebanos seu eorum vicarios infra vestros de-
canatus constitutos publicetis et nostra auctoritate publicari omnimode faciatis Datum
Cristino dominice Inuocavit Anno domini millesimo ccc xxviii. De Beghardis.
Valterus dei gracia ¶ Dilectis sibi abbatibus prepositis decanis ecclesiarum collegiatarum
necnon collegiis et conuentibus ac decanis christianitatis plebanis et eorum vi-
ces gerentibus. Necnon omnibus clericis secularibus et religiosis. Ac vniuersis christifidelibus
nostrarum Ciuitatis et diocesis salutem in domino sempiternam ¶ Olim bone memorie Henricus
predecessor noster homines qui Beghardi et Swestriones appellantur propter vitam et con-
uersacionem eorum suspectam eorum sectam cupiens extirpare ne a communione eorum
periculosa ceterorum christifidelium gregem tamquam oues morbide contaminarent Pro-
cessus quosdam fecit. In quibus eos monicione canonica premissa sua precepit exire
diocesim. Et si manere deberent sub certis modis et condicionibus fuerant remansuri.
¶ Ipsos quod qui postmodum remanent seu mandatis suis salubribus non parerent
monicione legitima excommunicauit et excommunicatos mandauit publice nunciari. Et alios diuersos
et eis multo formidandos processus contra ipsos duxit emittendos ¶ Nos quod eius
vestigiis inherentes secundum eosdem processus contenta contra eos et eorum personas
nostros processus duximus faciendos ac eciam publicandos sicut hoc ad nostram seu nostre

maioris partis noticiam devenisse minime dubitamus prout hec et alia in litteris
tam predecessoris nostri quam nostris super hoc confectis plenius continetur ¶ Verum quia
prout ad nostram audienciam est relatum huiusmodi hominum perniciosa de novo incipit a-
dos in nostra civitate et diocesi invalescere multitudo ut nisi de novo eis per competentem
contrariam resistatur peiora prioribus pericula submittabit ¶ Vobis plebanis et vices
curas gerentibus in virtute sancte obediencie sub pena excommunicacionis districte precipiendo
mandamus quatenus contra omnes huiusmodi secte homines Beghardos et swestri-
ones secundum processus predecessoris nostri et nostrorum processuum continenciam procedatis.
Ipsos processus contra eos et eos in domo sua recipientes quantitates eisdem seu
eis quicquam dantes. Necnon eorum fautores et eis opem seu operam conferentes
procedentes ¶ Vos quoque omnes et singuli supradicti ipsos artius evitantes et inti-
mantes nobis quod si in premissis executores aliqui ex vobis inventi fuerint desi-
des aut remissi contra tales per rigorem iusticie sine dubio procedemus Datum
ut supra.

¶ Item contra eosdem.

In nomine domini Amen Walramus dei gratia etc. Dilectis in xpo plebanis ¶ Cum
alias bone memorie Henricus predecessor noster multa diligencia et deliberacione prehabita
quosdam homines Beghardos et swestriones vulgariter nuncupatos ac suos recep-
tores defensores et fautores propter sectam quam sequuntur et errores varios fidei catho-
lice contrarios exigente iusticia excommunicasset excommunicatos per omnes ecclesias civitatis et diocesis
Coloniensis mandavisset publice nunciari. Ipsis nichilominus penis contra eos in suis
processibus promulgatis ¶ Quos et nos in publicis nostris synodalibus consiliis innova-
verimus publice et sollempniter publicari prout hec et alia in litteris nostri predecessoris pro-
cessibus atque nostris plenius continentur ¶ Nos enim fidedignorum assercionibus
informati accepimus quod plures ex huiusmodi dictorum Beghardorum et swestrionum abiecto
habitu et spretis erroribus reconciliacionis graciam et absolucionis beneficium affectare pa-
tes et errores sectam huiusmodi et habitum abiurare certo nostro commissario super hoc ma-
randi Eos quoque aut ab ipsis processibus atque penis in ipsis contentis absolvendi ded-
imus potestatem ¶ Verum quia de novo nonnullos habitus delatores et secte professores
non abiuratis secta et habitu huiusmodi Immo ipso habitu non abiecto a dictis processibus et
penis in ipsis contentis per dictum nostrum commissarium quod tamen non permisimus nec dedimus
se publice asserere absolutos ¶ Nos precipue qui invocato dominum ut negocium catholice
fidei nostris prosperetur temporibus et errores huiusmodi a finibus fidelium extirpentur presentibus
declaramus nostre intencionis non fuisse nec esse quod ipse noster commissarius ipsos Beghar-
dos aut swestriones a dictis processibus et penis contentis absolveret Aut eos ipsis
detineret non teneri nisi prius ipsorum erroribus secta et habitu huiusmodi abiuratis sub com-
muni vita et habitu xpifidelium vivere laudabiliter et devote. Decernimus etiam et declaramus
absoluciones ipsis Beghardis et swestrionibus datas et decretas super hoc facta aliqua
vice nostro commissario quod tamen non dedimus non tenere ¶ Quocirca vobis et cuilibet vestrum
sub penis in dictis processibus expressis et plactis precipimus et mandamus quatenus eosdem sec-
te professores et habitus huiusmodi delatores Beghardos et swestriones una cum suis defen-
soribus receptoribus et fautoribus excommunicatos et a ceteris xpifidelibus evitandos publice
nuncietis circa eos ut prius procedentes ¶ Datum in die beati Benigni confessoris Anno domini
M°. ccc°. xxxquinto ¶ Item de non promotis et non residentibus.

Valramus dei gra̅ et ¶ Dilcis in xp̅o uniu̅s et singlis decanis xanctes
nre dioc Salm in dn̅o ¶ Cum nuper in consilio p̄ximo p̄t̄to In ma
ioi nr̄a eccia celebrato omnes et singlos eccias p̄rochialium pastores no̅
p̄motos ad sacerdotiu̅ aut no̅ r̄sidentes monere requiri et hortari in dn̄o carita
tiue fecim̄ ut se infra c̄ta tempa p̄moui facerent et in suis eccīs r̄sidrent
nisi eos causs r̄onabiles excusarent ¶ Alioqn nos processuros cont̄ eos fuim̄
comnata ¶ Et no̅ no̅ obstante nonulli in sua p̄tinacia p̄sistentes no̅ p̄moti
et no̅ r̄sidentes ad suscepcom ordinis sacerdoci ad r̄sidenciam faciendam sicut p̄i
hactenus se no̅ disposuerit et adhuc minime se disponit ¶ Quo circa uobis
committim̄ et mandamus qtē quib3 drm̄ p̄ se seu p̄ aliu̅ ul alios dicte et alie
nr̄a quas cuilib3 in sua pte committim̄ fructus uniuso eccias huoi no̅ p̄
motorum et no̅ r̄sidenciu̅ p̄ut cuilib3 drm̄ subsut Sequestret et in sequestr sub
fida custodia teneatr et r̄seruetr quousq3 aliud recepitis in mandatis ¶ Volum̄
eciā ut si qui ex eis causas r̄onabiles nisi tales no̅ p̄moti et no̅ residentes q̄re
ad p̄missa minime teneant̄ coram officiali nr̄o Colonien p̄bent et p̄ponant et eorum
sup hoc p̄lacom̄ recipiant ¶ Si qui uo ex eis in huoi r̄onib3 et causis defecerint
ul eos no̅ hueriu̅t in fructib3 huoi eccias suarum aut pte aliqua earum / eu
plus dissimili haut pena tales tunc consueuerut p̄ut q̄ntitas et cotumacie
exegit decreuim̄ multiplicandos ¶ Quos q̄dem fructus dilco in xp̄o nr̄o Sigil
lifo colon dn̄ p̄ut r̄quisierit uolum̄ assignai et sibi r̄onem fiei de eisdem ¶
Eccias dc̄tarum no̅ p̄motorum et no̅ residenciu̅ quorum fructuu̅ sequestratio fiet
cum impedierit violent ex p̄sse ul occulte p̄ q̄cumq3 p̄sonam cuiuscumq3 dignit
status aut condicionis existat Monentes sic dcārum p̄missa eccliastico suppoim̄
interdco In ipas q̄ p̄sonas in hoc culpabiles excomunicacōis snīam ferim̄ in hiis
scriptis Et tam diu eccie maneant interdcte et p̄sone eccliastice cōmunicent quo
usq3 eccie fuerit relaxate et p̄sone meant̄ a nob seu officiali nr̄o bn̄ficiu̅ absolu
tionis obtinē ¶ Nomina uo no̅ p̄motorum et no̅ r̄sidenciu̅ et eccias quas obti
nent aut q̄d in p̄missis feceritis sigillifo nr̄o p̄dc̄o infra nouem dies p̄ receptio
nem mandati r̄scribere nullatenus omittatis ¶ Nomina uo eciā illorum qui rebel
les in hoc p̄nti nr̄o mandato aut impedientes tacite seu ex p̄sse p̄ se seu per
alios fuerint repti q̄ cito talem rebellionem aut impedimentu̅ intellexeritis p̄
dc̄o nr̄o sigillifo r̄scribere et nunciare no̅ differatis Dat Sune Anno dn̄i M° ccc°
xxx° vix°...

Item de eisdem

Valramus dei gr̄a et ¶ Dilcis in xp̄o omib3 et singulis xpianitatis de
canis nre dioc salutem in dn̄o ¶ Meminimus nos iam dudu̅ p̄ nra
sollicitudine ex officii nr̄i debito omīs et singlos nre ciuitatis et dioc eccias
rectores ad sacerdotiu̅ no̅ p̄motos aut eciā p̄motos in suis eccīs no̅ r̄sidentes
caritatiue monuisse et induxisse ut infra c̄ta competencia tempa cessantib3
aliis canonicis impedimentis seu p̄uilegiis se p̄moui in sacerdotes p̄curassent et in
ipsarum eccīs residissent ¶ Verumtamen q̄ plures ex eis nr̄is monitoib3 et in
ductoib3 salubrib3 sp̄retis Infra huoi tempa se minime p̄moui p̄curarunt
Aut in huoi suis eccīs curauerunt reside Aut p̄uilegia siue canonica impe
dimenta aut statuta allegare seu p̄tendere q̄re ad hoc no̅ tenerent̄ ul compelli n̄
deberent ¶ Vnde nos talium no̅ p̄motorum no̅ r̄sidenciu̅ temeraria audacia re

attendentes fructus huiusmodi ecclesiarum mandavimus et suspendimus ac quousque per nos aut quemlibet nostrum prout nobis videbitur sequestrari et teneri fideliter in sequestro quousque aliud preceperimus in mandatis super hiis. Hac tamen moderatione tunc adiecta ut si qui eorundem non promotorum aut non residentium privilegia aut alias causas rationabiles seu canonicas impedimenta se tunc possent. Nec huiusmodi nostris monitionibus et sequestrationibus fructuum parere tenerentur coram nobis vel officiali nostro coram eiusdem illas proponerent et probarent et sua declaratione exponerent et declarationem aliarum non ecclesiarum quarum pastores nullam habent excusationem contra hanc nostram sequestrationem mandaremus fructus nostro sigillifero per nos decanos assignari et sibi rationem fieri de eisdem nisi componerent huiusmodi pastores de hiis ad eorundem. Et ne huiusmodi sequestrationis nostre mandata prefata ludibria redderentur. Etiam huiusmodi non promotorum aut non residentium In quibus vel eorum aliqua sequestratio nostra prefata impediretur violenter eripisse vel occulte per quamcumque personam cuiuscumque status aut conditionis existeret monitione ter dicta premissa ut desisterent ecclesiastico in hiis scriptis supposuimus interdicto. Et inculpabilem seu culpabiles in istis promulgavimus similiter ipso facto in hiis scriptis prefata monitione canonica premissa sententiam excommunicationis. Et mandavimus eosdem excommunicatos si satisfacere non curarent de commissis et absolutionis beneficium a nobis et a dicto officiali nostro obtinere publice nuntiari. Sane tamen nonnulli ex dictis pastoribus adhuc non promoti seu non residentes impingnerent qui nec privilegia nec causas rationabiles aut canonica impedimenta quare ad hoc minime teneantur coram nobis aut dicto nostro officiali pretenderunt. Et hiis non obstantibus quidam nostram sequestrationem fructus huiusmodi suarum ecclesiarum sicut premissum perceperunt et asportaverunt in animarum suarum gravamen periculum et scandalum plurimorum ac nostrorum et nostrorum mandatorum parvipensionem propter quod nos decanos christianitatis predictos et quemlibet eorum requirimus vobis quod mandamus ut fructus per vos sequestratos et in vestre custodie deputatos prefato sigillifero nostro assignetis et rationem de hiis faciatis infra tres septimanas a data presentium numerandas. Ecclesias non pastorum non promotorum aut non residentium qui fructus suarum ecclesiarum sine licentia nostra vel de ordinatione huiusmodi facta eidem sigillifero nostro perceperunt et asportaverunt quas per hoc ecclesiastico supponimus interdicto Interdictas publice nuntiatis et mandantes inibi interdictum inviolabiliter observari. Ipsos non pastores qui in hiis culpabiles extiterint et sunt et ipso facto sententiam excommunicationis inciderunt excommunicatos publice in vestris ecclesiis et alibi ubi oportunum fuerit nuntietis et faciatis ab hiis nuntiari ubi et quando fuerit de hoc requisiti. Mandantes eisdem et aliis qui scienter in ipsis ecclesiis interdictis sic in contemptum nostre ecclesie clavium divina celebraverunt officia Immo potius prophanaverunt quod nisi de celeri satisfactione sibi prospexerint contra eos tamquam contra irregulares prout iustitia exigit procedemus. Et litteras nomina eorum qui dictum nostrum sequestrum impedierunt seu fructus sequestratos asportaverunt et nomina ecclesiarum earundem nobis aut prefato nostro officiali fideliter rescribatis. Datum Avoule Anno domini millesimo trecentesimo xxx sexto.

De monialibus

Walramus dei gratia et cetera. Universis presentes litteras audituris salutem in domino sempiternam. Quamquam curam subditorum nostrorum periculis ex nostri officii debito per tanta quanta possumus teneamur. Illarum tamen excessibus personarum que spiritualis

diuino mancipate ministerio presertim qui ipsorum difficiliores correctionis excessum non
absque nota aliquali infamia potius non modica perpetrare debemus eo certius quanto
celsius possumus toto nisu Ne in aliis errores occasio qui positi sumus ut aliorum
corrigamus errores sedentes super specula videamur Cum testante sacro canone
Crudelis sit qui famam suam negligit Sane hiis temporibus quam dolenter
referimus nonnulle sancti augustini et benedictine ordinis moniales nostre ciuitatis
et diocesis ordinis ac status sui ac iurium et statutorum synodalium predecessorum nostrorum
super hoc editorum immemores et eorum penas formidabiles minime formidantes tam
intra quam extra monasteria sua habitibus quibus eorundem iuxta tenorem statutorum vti tenentur
abiectis seu in maiori parte mutatis nitide publice non verentur ac habitibus et ornamen-
tis et ad instar mulierum secularium earum ordinem statum et regulam nequaquam
decentibus se parant illicitis excessibus prout de hiis tamquam de notoriis non per
aliquem de populo non constare Et nonnulle ex eis ut sui in huiusmodi inordinacioni-
bus excusacionem in talibus habere reputent In sui status iniuria asserunt prout
ad nos peruenerit nos eis ut talibus uti liceat indulsisse Nos quamquam licet non credimus
nec recordamur nos eis verbo vel facto aliqua talia indulsisse per que fomentum licencie
eis talia faciendi possint illicite quoquo modo exhibuimus tamen ut cunctis
nostra in hac parte pateat intencio huiusmodi talis occasionis conficta velamina
omnino tollere cupientes Omnia et singula quibuscumque monialibus ac earum prelatis
cuiuscumque ordinis status aut condicionis nostre ciuitatis et diocesis in genere vel in specie indul-
ta sub quacumque verborum forma concepta dicta vel scripta per nos aut nostro nomine aut
auctoritate quocumque modo per quem aliquem per que huiusmodi abusum predicte moniales seu
sue prelate valeant decetero tollere Et tamquam nostram se habere licenciam super huiusmodi
excusacione pretendere trahi possent cum intencionis nostre non fuit sicut nec debuit
esse quin semper predecessorum nostrorum statuta salua et incolumia volumus remanere presentibus
renouamus et nullius penitus volumus   Immo nostre non fuisse inten-
cionis quin et predicta statuta nostrorum predecessorum super statuta et sentencia predictarum monia-
lium et suarum prelatarum edita in suo robore remanere et ea teneant efficaciter obser-
uandi hiis nostris litteris declaramus Mandantes eisdem monialibus omnibus
et singulis et earum prelatis in presencia omnium in hac sacra synodo congregatorum ut pretextu
cuiuscumque nostre licencie si qua hactenus ex eis aliqua minus vere allegarunt sta-
tuta prefata aliqualiter non extendant nec per sui status et habitus aliquo abusu
inmutent seu excessu nostre licencie pretextu audeant vel debeant se aliqualiter excu-
sare Datum Anno domini m°ccc°. xxxvij°. De synodis obseruandis

Walramus dei gratia etc. Dilectis in christo nostra in sacra generali synodo In quadrage-
sime Inuocauit in nostra ecclesia coloniensi celebranda vices gerentibus salutem
in domino sempiternam Multis modis et in pluribus sacris synodis hactenus per
predecessores nostros et per nos celebratis vniuersos prelatos collegia christianitatis deca-
nos necnon vicarios Ceteros quam in synodis coloniensis ecclesie diuisis vicibus prout obserua-
te fuerant congregatos rogatos hortatos et requisitos Recencius ipsis mandatis ex
parte predecessorum nostrorum intelleximus et a nobis meminimus ut sicut statuta predecessorum
nostrorum presertim pie memorie Sifridi nostri predecessoris fecimus in ipsis synodis paro-
chiales vel per procuratores in suo casu et ad decentiam habitu et modo ac huiusmodi statuta ipsius
ecclesie nostre in manibus compareret Nonnulli tamen ex eis huiusmodi salubres rogatus

hortatores requisitores et mandata nimium adulterantes sed in ipsorum statutorum continentia venire et stare et comparere in ipsis consiliis non curarunt penas in ipsis expressas non formidantes forte supposita quadam et cessa predicta statuta domini Sifridi maxime ignorantia volentes inobedientiam excusare vero et si de rigore iuris et forsitan pluribus videretur ita premissa inexcusabiles videantur hii qui talia excesserunt ¶ Primum tamen huiusmodi statuti pene sint multum formidabiles et si quidem aliquorum reputationem predicta excedentes reputari debent suspensionum excommunicationum et irregularitatis nexibus laqueati ¶ Nos tamen misericorditer agere volentes debitam que sit per eosdem delinquentes hactenus facta sunt liberaliter remittimus Volumus et sententiis suspensionis et excommunicationis eosdem delinquentes si inciderunt in ipsas incidebunt vice nostra ad cautelam absolvere studeatis ¶ Super irregularitatibus vero et eorum dispensationibus ipsos ad sedem apostolicam si necesse fuerit ipsorum ipsos vigore constitutionum predictarum rationabiliter informatos quibus constitutionibus ipsos in hac parte relinquimus remittentes ¶ Ne autem per hanc crassam et supinam ignorantiam valeant decetero se tueri et remota excusatione ficticia ad predicta statuta domini Sifridi observantiam totalem sciant et noscant decetero penitus obligatos Ipsum statutum quod est primum inter statuta ipsius Sifridi quod incipit Ita decet clericos qualis eos cum modestia et cetera de verbo ad verbum volumus et precipimus legi publice et integraliter in sancta synodo memorata Et eisdem ibi presentibus ac aliis omnibus quorum interest publice predicta que proximo predictam maximam synodum omnes prelatos collegia christianitatis decanos plebanos capellanos vicarios ac omnes et singulos de quibus in eodem statuto mentio fit penis in ipso statuto expressis Si contrarium fecerint immediatos scilicet ipsius continentia plectere Et per nos qui presentes fuimus precipimus declarari Et predictum etiam statutum ad omnibus suis clausulis et penis extendi volumus ad consilium In crastino Remigii confessoris Anno quolibet celebrandum Datum Anno domini Millesimo ccc. xxxviij In vigilia Mathie apostoli.

De tonsura et habitu clericorum.

Walramus dei gratia ¶ dilectis sibi Abbatibus prepositis decanis ecclesiarum collegiatarum necnon collegiis et conventibus ac decanis christianitatum plebanis et eorum vicesgerentibus necnon omnibus clericis secularibus et religiosis ac universis christifidelibus nostrarum civitatis et diocesis Coloniensis Salutem in domino sempiternam ¶ Cum diversi generis hominum distingui a seculi professione professores consulte editores tam civiles quam canonice decreverint ut hii qui specialiter sunt officio mancipati et contemplationi et ordini dediti ab omni conformitate cessent secularium ut in se quisque sit forma aliis et exemplar quo deceat in domo dei conversari per decentiam habitus exterioris ostendunt morum intrinsecam honestatem ¶ Et quod gerunt corde ore predicant actu demonstrent Tamquam milites dei et ecclesie militanti deputati specialiter a secularibus statu se videri diversos contendant estimant huiusmodi habitu Corona carentes et incessu quem eorum ordini clericali minime congruente a nostris predecessoribus et a nobis sub diversis penis et quibus synodis emanarunt successive prout reformationi morum et honestati cleri expedire ex tempore putabatur diversimode variantes ¶ Sane cum humana infirmitas vitiorum imitatrix que plus vetitis quam concessis solito innitatur Reminiscimur nostre civitatis et diocesis tam clericos quam prelatos huiusmodi prohibitiones non contentos adeo excitavit ut inter ipsos ex solenti [illegible] quasi quidam morbus irrepsit quod se in incessu indebitis vestibus et capillis laicis et plus et quam ipsos deceat

studeant conformare quo ad usum et utilitatem privatam stipendiorum beneficia
sua clericalis militiae stipendiarii esse volunt ad obsequia vero quae horum exigit
receptio nequaquam se obnoxios reputantes assumunt decorem vile estimant
autumant inhonestum ut horum ordinum signis et insigniis et in tonsura scilicet
et habitu eos decentibus conspici et in publico comparere minime advertentes quod clericali
militiae Immo aliqui ex eis sacrorum ordinum sunt caractere insigniti atque non
solum crudelius famam suam negligunt et cleri statum deformant Sed et
plerumque more venenoso laborare conantur ipsa sua commodi mollitie ¶ Ince
sunt siquidem in vestibus artis et strictis quibus cum secularibus induuntur imitati
etiam vestibus quod vix per eorum genua et inferiora femoralia tegunt Curtosis
et cum longis manicis per particulas appendentes scissas et non sessis et non solum lo
gas sed ultra genua pendentibus et aliqui minime vestibus amplis et latis multi
plicitis complicatis utuntur Subtus quoque prima sub veste clamidosa apparentes ad
clericalem decentiam deferentes et quod non licet in aliis vestibus eadem varietate et
diversis coloribus et figuris etiam scaccata et virgata ex textura sericis et aliis
induuntur ¶ Vestes etiam scaccatas rubei et viridis coloris seu quibus de alio
colore manica est assuta ante pectus et ultra cubitum multum et notantur nodu
tos a lateribus scissas ibi et in longum ad oram ac in manicis cum quadam re
volutione furratas Ita quod ad medium corde cortius appareat ipsa notabilis
furratura ¶ Nonnulli etiam coronas deferunt et si ipsas deferunt in loco hoc
faciunt in modicis rotondo videlicet in capite ut dici velint ipsas de quibus de
bent multo gloriari veniam possent sub crinibus occultare ¶ Nutriunt etiam
comam ac barbam exquisite nutriunt et desuper cinctis de auro ac arge
nto quod potius debet ad usus pauperum erogare multiplice ornatibus se
cingunt quibus cistas sive pertica preciosas et simili modo ornatos cultellos
trisorios et non solum trisorios sed semigladios appendunt Et eosdem non
tantum in populo et in grande cleri scandalum sed in tamen communitates et in ecclesiis
ubi beneficiati sunt Et quod detestius est et quod divinis insunt officiis In conspec
tu contra dei offensam deferre publice non verentur ¶ Caligis rubeis glaucis
et viridibus se caligant et calcios modo vario perforato et incisis sic etiam quod
incisum corium aliquibus in calcoribus appendit per frusta volutantia Sunt
et inde obliti celestis militiae cui ascripti sunt tamquam insurgentes ar
mati militiae induuntur ¶ Aliqui etiam ex dissolutionis forma caputiis
utuntur longis quibus similibus monachi conversi mentore cepti sui monstrorum se
cent uti per causa legitima confingentes quod ipsorum caputiorum caudis in
sua manuum suarum pretegant a frigoribus quas non solum decentius commodius
sed et utilius ac uberius preservarent ab hiis iniuriis si eisdem vestium
vestium amplitudo ¶ Plures etiam quedam capucia perforata scissa et
fissa cum magnis parvis particulis pendentibus quedam vermiculata filis sericis
aureis et argenteis de eisdem etiam variis contextis et depictis figuris et
gemmis ornata deferunt statum suum in premissis et in pluribus aliis plus quam lai
ci dissoluti Et adeo se suis stultitiis et superstitiosis adinventionibus gloriantes

ut suo iudicio plus laudetur qui magis plures varias formas adinvenit et
gestat ¶ Et in huius abusionibus plus laicis se conformat sic quod nullus aut
modicus delectus inter tales clericos et laicos deprehendi valet excessive delicatos
et plus etiam eosdem quam deceat dissolutos ¶ Nos igitur attendentes ex debito
pastoralis nostri officii ut tenemur premissa que nuper in visitatione generali
nostra nonnullis nostre civitatis et dioc. ecclesiis personaliter impensa per nos ac in
aliis per nos et nostros commissarios facta tamquam notoria et que per nos videmus
iam abusio molem reformationi nostre refrenamus spiritualiter ut eos quos ad
dedicationem habitus tonsure incessus et conversationem honestatem congruentes
ordini clericali virtute premissa non inducunt ¶ Saltem de rigore iuris secundum de-
cretum Innocentii pape sexti Qui precepit ut clerici universi in statu mentis et
habitu corporis deo et hominibus placere studeant In superfluitate scissure aut co-
lore vestium neque in mensura incidentium quorum forma et exemplar esse debent
offendant aspectu ¶ Sed potius quod eos deceat sanctitatem quod si moniti ab
episcopis emendare noluerint ecclesiasticis careant beneficiis cum toties moveri
ad privationem beneficiorum suorum procedere non possumus Cum iustum esset ut bene-
ficiis privarentur qui eisdem se reddunt indignos et ipsorum insignia abutentes
ut similem cum illis quorum sectantur gestus et leges recipient in legibus disci-
plinam Saltem nostris pro tunc ad penas predictas communes tam adiectiva penarum
exaggeratione quam adiectione de nova formidine possimus a suis ausibus te-
merariis refrenare ¶ Monemus igitur universos et singulos nostre civitatis et dioc.
rectores et prelatos et clericos beneficiatos et quoscumque etiam alios in sacris ordinibus
constitutos et non constitutos qui clericos se gerunt cuiuscumque dignitatis preeminentie
status conditionis aut status fuerint quatenus a premissis omnibus et singulis ab-
usionibus presertim coram nobis necnon in locis aut in ecclesiis et cimiteriis ecclesiarum
ubi beneficiati sunt abstineant et honeste incedant secundum attinentia clericalem
Tonsuram et habitum deferant suo ordini congruentem et superius cum nunquam
appareant nisi tempus hoc requirat et recessuri sunt a locis ubi degunt aut se-
mitime constituti ¶ Alioquin nobis in premissis vel premissorum quolibet non parentes
vel contrarium facientes [illegible] sex dierum monitione premissa quorum duos pro primo duos pro secundo
reliquos vero duos pro tertio termino peremptorie et monitione canonica assignamus [illegible]
ut excitet excommunicationis sententiam ferimus in hiis scriptis ¶ Monemus insuper vos omnes
et singulos nostre civitatis et dioc. ecclesiarum collegiatarum decanos necnon subdecanum
ecclesie nostre Coloniensis in virtute sancte obedientie et sub pena excommunicationis late sententie
quam in vos et quemlibet vestrum sex dierum monitione premissa in hiis scriptis ferimus
si non feceritis quod mandamus quatenus vos dictam [illegible] auctoritate nobis in hac parte
competentes specialiter indulgemus per vos post dictam nostram monitionem aliquis
de prelatis canonicis seu clericis apparuerit excedere in premissis seu aliquo premissorum
super quo vobis et simplici verbo vestro adhibebimus relatione vestre plenam fidem Extunc
absque more dispendio quam citius poteritis administratoribus distributoribus fructuum red-
dituum proventuum obventionum prebendarum inhibeatis et interdicatis Quibus nos pre-
sentibus interdicimus et inhibemus Ne post monitionem nostram ipsis quicquam de
premissis sive in grosso sive in minimo distribuant ministrent quolibet vel assignet

¶ Cum illis fructibus beneficiorum suorum inito subtrahant quibus ecclesia sua cotidie denegatur. ¶ Aliaque in administratores distributores predictos. In premissis contrarium facientes decem dierum monitione premissa excommunicationis sententiam ferimus in hiis scriptis. ¶ Volumus et quod nomina rebellium predicto nostro mandato nobis infra mensem post quam vobis de huiusmodi rebellione apparuit publicari per nuncium deferatis fideliter contra eosdem prout eorum pertinacia exegerit per alia iuris remedia arctius procedere valeamus. ¶ Porro vos et omnes et singuli supradicti premissis inobedientes et rebelles lapso dicto monitionis nostre termino tamquam excommunicatos et a communione fidelium exclusos nequaquam ad divina officia admittatis nec cum ipsis mensis eisdem. Sed eos in actibus legitimis ac in omni humanitatis solatio penitus carentes sic penas a iure statutas super hiis incurrere formidetis ut sic rubore confusi a premissis abstinere et ad gremium matris ecclesie sue redire et a dicta sententia absolutionis beneficium querere compellantur. Quorum absolutionem nobis et officiali nostro duximus reservandam predictis insuper. Ipsi officiali nostro eosdem absolvendi nisi prius cautio ab ipsis prestita iuratoria cautione quod mandatis ecclesie parere debeant humiliter et postquam talem cautionem prestiterint eis iniungant in virtute huiusmodi iuramenti quod decetero ab hiis et premissis que has inciderint sententias abstinebunt potestatem omnimodam admittendi. Per premissa autem volumus nec intentionis nostre est iurisdictioni nostre decanorum quod vobis in correctione predictorum excessuum quomodolibet [illegible] potestis in aliquo derogari seu curam subiectam. ¶ Cum ipse hoc quod decanus ecclesie nostre Coloniensis hactenus non fecit nec adhuc facit in ipsa ecclesia nostra residentiam personalem in premissis autem nostra [illegible] dedimus potestatem ad alia que tibi non competunt prorogari. Sed huiusmodi [illegible] iurisdictionem nostram nec plus auctam nec diminutam sed in suo statu salvam manere providemus sicut ante penis et [illegible] alias a iure communi predecessorum nostrorum statutis atque nostris prescriptis mandatis contra et in prelatos [illegible] prelatis et expressis in suo robore nihilominus duraturis. ¶ Insuper vobis et singulis universis [illegible] decanis per nostras civitates et dioceses constitutis sub pena excommunicationis late sententie quam in vos et in vestrum quemlibet sex dierum monitione premissa in hiis scriptis ferimus. Si predicto nostro mandato non parueritis districte precipiendo mandamus quatenus postquam vobis aliquem plebanorum pastorum rectorum seu vicariorum perpetuorum ecclesiarum capellarum infra limites vestrorum decanatuum consistentium aut ipsas ecclesias seu capellas officiantium lapso dicte nostre monitionis termino excessisse in premissis seu aliquo premissorum apparuerit publicatum per nuncium nobis eorum nomina excedentium infra mensem fideliter intimetis ut dicto [illegible] ad graviora prout intendimus procedamus. Datum Anno domini m° ccc° xxxvij.

¶ Item de eisdem

Walramus dei gratia

Dilectis sibi abbatibus prepositis et cetera ¶ Licet nos in synodo nostra provinciali constituta inter alia que pro reformatione status clericalis tam in habitu quam in tonsura. In quodam nostro mandato per nos facto et nobis publicato universis et singulis personis prelatis et clericis nostrarum civitatis et diocesis cuiuscumque ordinis status aut conditionis existentibus divino precepto se gerentes. Inhibuimus eisdem cum experientia [illegible] informati didicimus [illegible] singulorum desuper. In articulis In virtute vestium et aliis [illegible] et incessu clericalem [illegible] deformantibus

ipsos in abusus varios incidisse. Quos insimul prospeximus ex prohibitione
¶ Cinguli facilius aboleri ne usque tunc desuper compererint non in ca-
sibus quibusdam exceptis sub pena excommunicationis late sive sine quod alias inde
perfite putabamus. Alios quam gravibus penis in eodem mandato nostro ex-
latis et expressis duximus inhibendum. Verum quia nonnulli clerici nostre canonici
se prenotatum nostro conspectum presentantes Nobis proposuerunt et alios suos canonicos
decreto indecenti eos habitu et tonsura debita et patente incedere permiserunt
ut cingerentur simpliciter desuper vestimenta valeant sine omnibus tamen abusionibus a-
liis in dicto nostro mandato prohibitis propter sententiam excommunicationis in eodem nostro manda-
to latam eo inde possent etiam gravia animarum pericula provenire. Et non solum cul-
pabiles sed insontes et alias innocentes per eam possent contingere laqueari
Salvis tamen aliis penis in dicto mandato et in aliis nostris et predecessorum
nostrorum statutis preceptis et mandatis expressis et positis tollere dignaremur instanter
supplicantes ¶ Unde nos ad capitulo et prioribus nostris prehabita deliberatione dilige-
nti qui nobis quoad correctionem subditorum suorum quo ad alias abusiones in dicto
mandato et statutis et preceptis expressas et prohibitas secundum formam et modum eo-
rundem vellent in antea insurgere diligentius. Ipsa quam mandata precepta et
statuta in omni sui forma artius observare dicta pericula attendentes et precipue
quod non modicum id in reformatione habitus et tonsure clericali statui congruenti pro-
fecimus Immo inclite dictam excommunicationis sententiam in singulis suis clausulis in dicto
mandato expressam et positam presentibus tollimus et penitus amovemus ¶
Eisdem prioribus et prelatis et clericis nostre civitatis et diocesis universis et singulis ut cinguli
superius cingulis eo simpliciter sine textis et cultellis dummodo sine cingulis
suam religionem deserant non utantur Neque propter hoc magis strictas et breves ves-
tes deferant Sed artius in habitu competenti longo et lata ¶ In tonsura quam in
loco debito sita patente et suo ordini congruente publico se conspectui exhi-
beant Nec alias abusiones in eodem mandato nostro prohibitas committant
incedere valeant usque ad crastinum domine Invocavit proxime adventure
¶ Interim experire volentes an ex cessatione cause prohibitionis dictorum cingulorum
nos ad hoc moventes quod nobis premissum ut prefertur subeat in effectum Et ut
eos dictos in habitu et tonsura assuescant in publico comparere presentibus indulge-
mus Sic tamen quod si quisquam per publicum incessum dicti nostri mandati in aliis abusi-
onibus inventus fuerit violator Extunc sibi per personas ad hoc in dicto nostro
mandato deputatas fructus redditus distributiones quotidianas sui beneficii vel
beneficiorum si plura obtinet auferant et penis subiacent Et alias fiat prout
in eodem nostro mandato continetur ¶ Ita etiam quod si qui eisdem fructibus red-
ditibus distributionibus obventionibus seu receptorem eorundem ingressione seu quicquam
etiam a volente recipiant de eisdem extunc sententiam excommunicationis qua in huius pro-
nunc eosdem ferimus presentibus etiam eas sententias quas auctoritate predecessorum nostrorum statutorum sive
mandatorum propter hoc incidisse dinoscuntur incurrant ipso facto Quarum absolutionem
nobis et officiali nostro secundum formam tamen alias sibi indultas presentibus reservamus ¶
Intimantes nichilominus eisdem nostris prioribus et prelatis et clericis quod non a predictis abusionibus

studeant effectualiter abstinere. Nos ad dictam execucionis sententiam predictorum beneficiorum suorum et alia gravamina prout expedire videbitur procedemus. ¶ Si premissa aut intencionis nostre non existit, eos teneri per absoluciones quam contra predictum nostrum mandatum faciendo iam in execucionis sententiam inciderunt donec absoluti earum sententiarum quas auctoritate nostra predictam incidérunt vel ordinarium competenter.

De questoribus elemosinarum

Valeriamus etc. ¶ Dilectis sibi abbatibus prioribus etc. ¶ Ad Clerico quod nostram dyocesis contra irrepsit quod nonnulli elemosinarum questores se fore alios mentiuntur et ut pauperum substanciam rapiant et aurum subtili ymmo falso ingenio extorqueant ad alia quam eis competunt suam extendunt limites potestates. Super vota quidem de facto dispensant a periuriis homicidiis et peccatis aliis sibi confitentes absolvunt male ablata. In certa data si aliqua pecunie quantitate remittunt. Terciam aut quartam partem de iniunctis penis sibi relaxant. Animas tres vel plures parentum vel amicorum illorum qui eos eis conferunt de purgatorio ut asserunt mendaciter eripiunt et ad gaudia paradisi perducunt et alias quam plures abusiones committunt. ¶ Nonnulli eciam se habere potestatem per litteras apostolicas quas non habent et si habent eis ut pretenditur abutuntur. Et per eas antequam ipse littere per nos examinate fuerint sive admissi. Cupientes mederi remedio a sede apostolica iam pridem constitutionem per felicis recordacionis dominum Clementem papam quintum contra huiusmodi abusiones editam in concilio Viennensi. In presenti nostra synodo diocesana publicandam. ¶ Cuius tenor de verbo ad verbum dinoscitur esse talis. Abusionibus quas nonnulli elemosinarum questores in suis proponunt predicacionibus ut simplices decipiant et aurum subtili vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eisdem. ¶ Cum ac tam periculum et scandalum plurimorum videamus prout nobis est possibile precludere cupientes nos statuto concilii generalis duximus prohibendum districte. Ne questores aliqui nisi apostolicas vel dyocesani episcopi litteras exhibuerint quomodolibet admittantur nec permittantur. Cum soli ipsis competeret indulgencias sibi concessas insinuare populo et caritativa postulare subsidia supplicacione ab eodem. Vel alias nisi ipso populo predicare vel aliquid exponere quam quod in eis continebitur supradictis. ¶ Et ideo nostris apostolicas et dyocesani episcopi ne quid fraudis committi valeat per easdem antequam admittantur questores examinet diligenter. Ad hec cum aliqui ex dictis questoribus huiusmodi sicut ad nostram audienciam est perlatum non sine multa temeritatis audacia et deceptione multiplici animarum indulgencias populo motu suo proprio de facto concedant. Super votis dispensent a periuriis homicidiis et peccatis aliis confitentes absolvant male ablata in certa data aliqua pecunie quantitate remittant. Terciam partem aut quartam de penis iniunctis relaxant animas tres vel plures parentum vel amicorum illorum qui elemosinas eis conferunt de purgatoriis ut asserunt mendaciter eripiunt et ad gaudia paradisi perducant. Benefactoribus locorum quorum questores existunt remissionem plenariam peccatorum indulgeant. Et aliqui ex ipsis eos a pena et a culpa ut eorum verbis utamur absolvant. ¶ Nos abusionibus huiusmodi per quos censura vilescit ecclesiastica et clavium ecclesie auctoritas deducitur in contemptum omnimode volentes ea per quoscumque questores fieri vel attemp-

tum decreto districtius inhibemus omnia et singula privilegia siqua super pre
missis vel eorum aliquo sicut ab aliquibus locorum ordinariis vel personis
huiusmodi quomodolibet concessa. Nec ipsorum materia sit eis pretextu talia ulterius pre
sumendi auctoritate apostolica quoad ad premissa penitus revocantes. ¶ Questo
res autem qui deinceps in premissis vel aliquo premissorum deliquerint vel
alias et quibuscumque privilegiis suis abusi fuerint sic per locorum episcopos puniri
volumus nullo prius eisdem questoribus in hac parte privilegio suffragante
quod a suis temerariis ausibus qui ubique ut quasi lege asserto non exercuerint
pene formidine propensius compescantur. ¶ Huiusmodi igitur autem constitutionis
vos universis et singulis abbatibus prioribus placitis et clericis sub pena suspensionis
a divinis quam in vos et vestrum quolibet huiusmodi nostri mandati transgressorem monitione
tamen canonica premissa in hiis scriptis ferimus districtius inhibemus. ¶ Nec ele
mosinarum questores et antea admissos per nos quantumlibet auctoritate fulgeant. Etiam
si litteras apostolicas super eo se habere asserant et ostendant, nisi nobis litteras nostras patentes
exhibuerint quibus nobis appareat quod examinatorum nostram diligenter ipsas litteras
apostolicas tales invenimus quod earum pretextu sint merito admittendi. Nec et
tunc per nos ad alia admittantur quam que expresse examinate per nos littere conti
nent. ¶ Questores autem qui in antea suam ultra quam in ipsarum litteris exprimitur
extenderint potestatem vel qui in premissis vel aliquo premissorum deliquerint per
nos ex ipso volumus et mandamus ad competentes diem et horam coram officiali nostro
cui in hoc committimus vices nostras non obstante quacumque exemptionis privile
gio citari penam pro meritis recepturos. Et diem et horam citationis huiusmodi per
litteras nostras patentes sigillo nostro vel alio autentico sigillatas vel per alia le
gitima documenta probari officiali nostro quantocius poterit ante citationis terminum
intimari. Datum Wratislavie Anno domini M° ccc° xxxviii°. Sabbato post festum
mathie apostoli.

De tabellionibus

Valirimus dei gratia etc. ¶ Prelatis sibi abbatibus etc. ¶ Cum morbum per
niciosum civitatis et diocesis generalem quam plurimum nostris dampnosum subiectis et
periculosum rei publice cognoverimus ex facti evidentia irrepsisse. Quo depasti
sunt qui se ad terras nostras civitatis et diocesis transtulerunt vel in eisdem degerunt ad
tabellionatus exercendi officium se fecerunt admitti quam plures nulla legi
tima potestate fulcitos utpote qui ab illis quorum aliqui suam creandi potestatem
... eam asserunt et asserant ab imperiali culmine processisse de facto solum
absque ullo aut cum minus sufficienti titulo sibi usurparunt. ¶ Quidam eorum
etiam penitus sunt ignoti sic quod eorum potestas ad nec ... nec famam possit
pocius conficta presumitur ... quam usque rerum existentie in natura asserunt se
creatos vel qui sic creatos ostendunt vel ostendere possunt nullam penitus potestatem
¶ Quosdam etiam contractus quam contractuum ignaros aut infames provincias
et infideles alias quod leves personas huiusmodi didicimus officium usurpasse ... quod
contra iuramentum quod in creatione tabellionum debet prestari consuevit super contrac
tibus usurariis. Et alius per ... et fraudem quem ... necnon alius sunt ...
iudicialibus ubi ipsi consistentes rogati non fuerint. Immo quod periculosius est

nec prece ad voluntatem hoc petentium pro falsitatis commentum quedam etiam ex sui forma falsa et eciam falsis datis et indictionibus nonnulla inita et defectus sed ex corruptione grammatice que plures confecta vidimus publica instrumenta quibus multi in nostra subiecti etiam innocentes status et honoris et bonorum suorum periculum subierunt ¶ Nos igitur tam generalem pestem et mortiferam magis omnibus venenosam per quam sine defensione tanta innocens patens succumbit et sibi latentis consilius potentis ascendit de nostre civitatis exstirpare radicitus quo possumus conamine cupientes omnibus et singulis cuiuscumque conditionis aut status fuerint. Hiis tamen exceptis qui ab auctoritate Imperiali sine medio processerunt Qui in nostra civitate et dioc. in antea tabellionatus officium voluerint exercere presentibus inhibemus ne huiusmodi officium in iudicialibus vel extraiudicialibus factis quoquomodo exerceant clam vel palam. Nisi prius ad officialem nostrum pro tempore existentem se presentiam contulerint. Cui in hiis plenam et specialem presentibus committimus potestatem, et per eum autem cuius hoc officium exercendi sibi posse vendicant et de aliis que fuerint indagandi reperti admissibiles et ydonei ad huiusmodi exercitium in eisdem civitate admittantur ¶ Quorum nomina omnium ab ipso officiali nostro volumus registrari. Alioquin in omnes et singulos contrarium facientes seu dictorum monitione premissa excommunicationis sententiam ferimus in hiis scriptis. Et nichilominus instrumentis per ipsos confectis nullam fidem per presentes nostrum mandatum et statutum volumus ac decernimus adhiberi. ¶ Inhibentes etiam vobis omnibus et singulis sub pena suspensionis quam ipso facto incurrere volumus contrarium facientes. Ne aliquis vestrum quarumcumque commissione litterarum pretextu quemquam in tabellionem creet. Nisi prius ipsum in hiis que de iure tabellio scire debet examinaverit diligenter et per examinationem solertem convenientem ydoneum reperit ad ipsum officium exercendum et etiam iuramentum prestiterit in ipsa creatione prestari debitum et consuetum. Datum et actum de capituli consilio et consensu. Anno domini M°ccc°xxxvii°. In crastino beati Mychaelis archangeli.

¶ De fraternitate sancti petri.

Walramus dei gratia archiepiscopus. Dilectis in Christo Abbatibus prioribus prepositis Archidiaconis decanis Investitis ecclesiarum et capellarum rectoribus et eorum vices gerentibus et universis sacerdotibus per civitatem et dioc. nostras Colonien. constitutis Salutem in domino ¶ Et si provectio tam magnifici operis fabrice ecclesie Colonien. precipue nobis qui speciali vinculo illi iungimur ex fidelibus Christi cunctis debeat in pietatis visceribus inesse. Decet tamen et est debitum ut vigeat discretio sic quod illud non effugiat iudicium rationis Ne sub huiusmodi fabricam promovisse putetur succrescat dispendium aut alia illicita compensatio que fraudes huiusmodi innouere mente admittat ¶ Dudum siquidem nonnulli predecessores nostri et nos ipse ad promovendam felicem consummationem structure dicte fabrice plenum laudabilem et non modicum sumptuosam eorum gerentes affectum Indulsimus et concessimus ut universi fideles homines qui fraternitatem eiusdem ecclesie receperint et pensionem annuam promissam et eorum debitam devote persolverint ¶ Si autem ecclesie statutorum provincialium aut synodalium vel nostra ordinaria quacumque vel officialis nostri vel archidiaconorum nostrorum aut aliorum quorumcumque iure iurisdictionis ecclesie fuerint interdicte Ipsos quod fidei seu corporis libere infirmitas vel mori contigerit Dummodo non fuerint usurarii manifesti vel excommunicati aut nominatim interdicti et si decesserint ad nostros defunctorum tradi...

xlvj

sepulture ecclesiastice. Quibus exequiis et missis fideles quando potuerunt interesse si
voluerint non obstante huiusmodi interdicto. Quod interdictum seu que interdicta quo
ad inunctionem et ad ipsum diem exequiarum et sepulture duximus relaxanda.
¶ Interdictis tamen huiusmodi lapsis diebus exequiarum predictarum in suo robore ulterius
duraturis. ¶ Et postmodum ad ambitiosam et importunam quorundam instan
ciam per quam multociens non concedenda conceduntur premissis indulgenciis
nostram declaracionem subiunximus videlicet quod eciam qui ad cursum vite sue pen
sionem annuam non darent sed eam poterunt largiri et asscribi se facerent
ad fraternitatem predictam quod a die largicionis et oblacionis usque ad annum gaude
debent omnibus et singulis libertatibus privilegiis et graciis supradicte fabrice
Sic tamen quod si anno revoluto hoc non fecerint ab huiusmodi libertatibus gracia fo
rent exclusi. iterato tamen quocienscumque postmodum hoc asscribi possent
et gaudere libertatibus antedictis ¶ Verum quia experiencia didicimus quod per decla
racionem nostram huiusmodi sibi quilibet contra tamen intencionem nostram quandam occasione
cuiusmodi fictam assumpserunt qua ipsi et nonnulli eciam infirmi divites eciam sani de
hoc minime curaverint quod sola gloria humana et diversorum solacio exequiarum post mor
tem sollempnia affectantes se ad dictam fraternitatem et privilegia eiusdem pro
uno denario vel duobus fecerunt se recipi et asscribi ¶ Unde in aliquibus partibus nostre
diocesis ubi magis contra libertatem cleri invaluit audacia pravorum raro conti
gebat cum tempore generalis interdicti missarum sollempnia per sepulturas huiusmodi
secundum predicta privilegia fierent propter quod ibidem dissolvitur pietas et vilescit ner
vus ecclesiastice discipline libertas ecclesie extinguitur per quam dicta interdicta sunt
provide adinventa. Rebelles enim illius per hoc contra clericos eo securius animati
non curant satisfacere nec curant prelatos et eorum divina instigare contra eos ¶
Dehonestatur eciam honor fabrice cuius tanta privilegia passim ab omnibus
comparari posse per tam vili precio publicantur. Et si inde dicte fabrice secundum
quorundam opinionem aliquod emolumentum quomodolibet eveniret quod tamen cre
dere non valemus quod res minori taxato precio ut frequencius refutentur quam
pro iusto vel maiori avidius peterentur. Non est talis tamen tanti incomodum
eciam admittenda compensacio. Nos igitur crebris super hiis cleri nostri in
diversis partibus miserabiliter afflicti lamentacionibus excitati premissam declara
cionem nostram tamquam importunitate obtentam. Et que iam est contra in
tencionem nostram notorium in abusum eciam omnino suo effectu privantibus innova
mus de consilio et consensu prelatorum nostrorum ¶ declaramus et statuimus quod
hii dumtaxat qui se in fratres dicte fabrice et fraternitatis fecerint recipi et as
scribi sani vel infirmi pro annua pensione ad minus unius quartalis bla
di mensure colonien. aut pro sex solidis colonien. pagamenti singulis an
nis ad dies vite eorum persolvendis et solvendis. Et de hoc sufficientem secundum
consuetudines et exigencias locorum ubi talia fieri caverint. Ita quod hoc
firmum sit nec de eo possit postea dubitacio seu questio suscitari Gau
debunt per se et suis libertatibus secundum indulgencias nostras et predecessorum nostrorum pre
dictorum quo ad dictam inunctionem et diem ecclesiastice sepulture eciam missa
pro defunctis in forma que supra expressa est quod sic duximus declarandum.

Gaudebunt quo ad diem id est spatium diei quo premissa commode sine fraude possunt compleri et quo ad hoc et non quo ad tantam diem indicta relaxamus ¶ Non est tamen intentionis nostre quin pro indulgentia huiusmodi de Indicatione missa et sepultura tempore interdicti Christi devoti fraternitatem predictam promoveri quo eos deus inspiraverit possint acquirere et fratres eiusdem fraternitatis appellari et participare in missis orationibus ieiuniis vigiliis castigationibus et aliis operibus caritatis que ad dictam fraternitatem et ut fratres illius participes sicut fuisse dinoscuntur hactenus instituta ¶ Summopere itaque caveatis ne in hiis que pro tutela libertatis nostre duximus ordinanda inveniamini in aliquo transgressores Ita quod decreto nullum fratrem dicte fraternitatis indulgentie dicationis sepulture et misse predictarum participem habeatis nisi tantum dederit et de hoc sufficientem etiam caverit de quo tamen nobis qui circa fuerint plene constet quantum et sicut sepius est taxatum ¶ Sciatis autem quod contra hoc tamquam transgressores mandatorum et contemptores dictorum officiorum nostrorum privationem beneficiorum et alias penas canonicas quam de iure poterimus acrius procedemus Datum et cetera ¶ De non habentibus beneficia promovendis.

Valentinus dei gratia ¶ Dilectis sibi abbatibus prepositis et cetera ¶ Cum sub vetuste consuetudinis velamine qua tam regulares quam seculares collegiate ecclesie per nostras civitatem et diocesim constitute illos in suis ecclesiis beneficiatos et eos quos ex conversatione vite et honesta morum conversationis exempla ad sacrorum susceptionem ordinum prout in suis ecclesiis divini cultus ministerium exigebat ydoneos reputarunt ¶ Nobis autem vice nostra ordines celebranti pro suscipiendis eisdem ad titulum suarum ecclesiarum ac aliam examinationem et scrutinium in hoc suis dimisisse conscienciis hactenus representarunt quam plures ad presentationem ecclesiarum huiusmodi de quorum vita et conversatione ipsis aliqualiter non constabat titulos non habentes Immo quod peius est per pactiones et renunciationes prohibitas frequenter ab ipsis ecclesiis titulum penitus destitutos Intendentibus quorundam parentibus importunis quibus prout frequenter non condecentia concedunt Ipse ecclesie aliquociens renitentes ad hoc contra conscientias inducuntur ex sua experiencia Nos plures ad sacros ordines et ad sacerdocium ordinavimus ita promotos Qui tandem dicti penuria in omnipotentis dei offensam et in sui ordinis periculum venale suum officium nisi sunt exponere et hostiatim querendo victum in totius cleri obprobrium premendicare ¶ Vobis districte sub maiori eorum maledictionis et sicut illorum velletis preferentiam consuetudinem observari Hec enim antiqua fraudulenta consuetudo cum traxerit in abusum periculis inhibemus ne quempiam nisi actu in vestris ecclesiis obtinentem beneficium ad titulum earundem pro suscipiendis sacris ordinibus nobis aut eius committendis divinis decreto presentetis ¶ Nec quispiam per earumque ad eos se a nobis ubi actu non obtinet beneficium presentari si etsi super eo a nobis per patentes literas nostras obtinuit specialem licentiam et consensum Et si prius nostris examinatoribus cum ipsis literis antequam procedat ad ordines representet et tam literarum huiusmodi quam de vita scientia moribus et etate et aliis que in huiusmodi scrutiniis fuerint indagandi approbationem obtineat ab eisdem ¶ Qui vero contra premissa ad titulum alicuius ecclesiarum nostrarum se decreto ad aliquem

sacrorum ordinum procurantur contra canonica monimenta premissa penam ex
constitutione quam in hiis scripsit ferimus eorum qui contra fecerint huiusmodi presumptionem
incurrere volumus ipso facto ¶ Insuper tamen nonnullos in ecclesiis nostris curatis
actu beneficiatos qui preteritis preterita consuetudine ac examinatione aliqua
ad locum ubi celebrantur ordines processerunt ex eo quod minus erant congrue
tonsurati Ab ipso loco in conspectu omnium non sine magno scandalo animo
vero et ad sacros tunc suscipiendum ordines invenimus non immerito refutari ¶
Nos malo huiusmodi antequam ad lucem sit scandalose procedat subvenire fore
salubrius attendentes. Vobis omnibus et singulis nostrarum civitatis et diocesis ecclesiis
districte precipiendo mandamus quatenus non obstante prefata consuetudine
antequam vos ad suscipiendos sacros ordines presentaretis et ad locum ubi conferuntur
ordines exponatis personas vestras examinatoribus nostris quibus tempore fuerint
presentes deputatos saltem ab ipsis super tonsuratione et etate debetis recipere
cum ¶ In quo si comperti fueritis negligentes non solum vos volumus et mandamus
damus refutari Sed et nos contra vos iuxta qualitatem facti acius procedemus
Datum Anno domini Millesimo ccc^mo^ xxxviij^vo^. ¶ De annis gratie.

Valitamus dei gratia episcopus. dilectis sibi in Christo Abbatibus prioribus etc. ¶ Cum
malorum radix tota cupiditas testante sibi nomen adoptavit Qua
dum suo ardore avendo diffunditur nec in se nec in aliis videt quod indi
get et indicto tamen sed solum ambigit quo suo appetitui quis in satia
bili satisfaciat ¶ Ex hac enim sitienti radice et solertem indagationem
Inmisit inter nonnullarum ecclesiarum civitatis et diocesis tam per nos quam per nostros in
hac parte commissarios nuper facta cognovimus processisse Nam fructus benefi
ciorum vacantium in eisdem ad certos annos de consuetudine aut statuto
competenti ecclesie aut defuncto ipsis sit totaliter applicaverunt quod in locum
defuncti huiusmodi annis durantibus nullus substituitur qui serviat ecclesie
in divinis ¶ Propter quod ipse ecclesie debito ministrorum obsequio presertim ut
sepius contingit plurimum beneficiorum vacationibus currentibus non absque grandi
cultus detrimenti divini et fundatorum locorum suorum et pie institutionis proposito
destituuntur ¶ Intantum etiam a quibusdam ecclesiis in nostris annorum extre
dictorum quod qui huiusmodi beneficia canonice obtinent et ad quos alias fructus ip
sorum de iure pertinere debent spem abiciunt huiusmodi fructus consequendi
Et clericalis status decentiam necessitate cogente exigentem se negotiis se
cularibus immisceri et in foro Quos potius deceret in domo dei conversari ¶
Quedam etiam non contente in suis excessibus in premissis abusu addiderunt
quo commendantibus eisdem beneficium antequam ipsum obtinens fructus perpiat
ex eodem pluribus vacationibus ex ultima vacatione sibi complet numerum
annorum debiti hactenus observatum ¶ Hoc etiam de prime vacationis que
vivo durabat die excepto omnium annorum antedicta effluxissent propter que
exprimenda dictum divini et idem beneficiatus suo ministro in talibus ecclesiis plurimum
annis et amplius destituti ¶ Item nonnulle ecclesie de facto observant
licet nulla super eo scripta consuetudine vel alia causa rationabili tueantur Ut ubi
vero permutationis aliquis transferre ad eorum ecclesiam sibi per biennium fructus
cedere debeant sic translati ¶ Etiam si beneficium aliquod transferatur sub

iaceat expectantes antedictis quod et usque in nunc auctis per quam pene et libere
unus translatorum in locum transferre alterius procuratum Immo dum cultus et
detrimentum et contractus permutacionis negocium Et sic hoc agatur ut qui transfert
ibi se valeat utilius exercere dinoscitur redundare ¶ Insuper ipsas ecclesias
in observancia constitucionis suscepti regiminis per felicis recordacionis Jo. pape
xxii edite Cum in premissis in parte salubriter duxerat providendo Non
solum desides sed eandem quod plurimum quibusdam confictis coloribus excessisse
invenimus eo quod asserunt se habere consuetudinem in dicta constitucione utique
approbatam per quam receptos ad beneficia ipsius per iuramentum ab eisdem prestitum
de suis consuetudinibus observandis ac sub iuramento huiusmodi astringant
ad non utendum Immo renunciandum ipsa constitucione licet et hoc non teneat
simpliciter alicuius volentibus etiam uti ea ita quando sint et sic redditur quod a
suo conamine indirecte coguntur penitus abstinere et hiis suis abusionibus
ut valeat quietius inmorari Et sic fructus duorum annorum cedentibus eorum
divisionibus quas capitulares articulant usurpare Quos divites et in
proximo dilatatos per luxuria omnino iniustus sub colore quod ecclesiarum utilita
tibus deservient Que a communibus proventibus et illorum qui plus ab ecclesiis re
ceperunt debent potius penitus sive privatis usibus imbursare et in eis
pauperes defraudare. Quo aliqui per ecclesiastico stipendio et clericali titulo ac
vendicio sipos exclamaverunt prius sue sunt exules et de divitibus pauperes fa
ctitie exprimuntur eorum observancie assequntur et consuetudinibus licet nulla pre
scripcione inveniuntur quod fructus suorum beneficiorum dicto tempore expectantes licet alias
sint habiles ad capitulum et capitulares tractatus ipsius non vocari debeant nec ad
mitti ad que iure canonico. Et si nullam actu prebendam nisi obtinuerint de
iure debent alias evocare ¶ Nos igitur ex suscepti regiminis cura de agro
nobis commisso dictarum abusionum tribulos ne suis plantacionibus invaleant et ex
tempore licet exstant quod ex iure prohibitum extirpare funditus sancientes ¶ Vobis
districte precipimus et mandamus quatenus dictam constitucionem suscepti in omni
sui diligencius observetis et in omni studio teneatis Ne penas contentas
et expressas in eadem eo formidabiles incurratis Prohibemus ne aliquem
per vos vel alium clam vel palam directe vel indirecte sive ad hoc quesito co
lore ad renunciandum ipsius constitucionis beneficio vel non utendum eodem indu
catis vel induci quomodolibet procuretis Et volentes ea uti quemlibet libere sine con
tradictione permittatis Nec ipsi hoc eidem quando in aliquo nos reddatis
Alioquin in omnes et singulos contrarium facientes vel fieri procurantes sex dierum mo
nicione premissa excommunicacionis sentenciam ferimus in hiis scriptis ¶ Item quod eas ra
cionabiles cessare reperimus Immo ut preferre vergere in abusum quod tot annis
sicut aliquae ecclesiae sibi competere contendunt beneficiata beneficiorum suorum debe
ant expectare Nos in hac parte alias ecclesias ad conformitatem cum ecclesia
nostra cathedrali et nonnullis aliis ecclesiis que suis antiquis observanciis
innituntur Sic ut nec expectantibus nimis quando nec ipsis ecclesiis nimium
preiudiciale vel diffinitur redditur detrimentum reducere volumus Statuentes
ut nulla ecclesia in earum civitatis et dioc. sibi et defuncto ultra annum fructus
beneficiorum ipsius ecclesie vacantium vel in antea vacaturorum Etiam si durantibus
expectacionibus vacaverint plures successive decetero vendicet vel usurpent

¶ Sed ulterioribus expectantiis et biennii quod tamen et cessante ad rationabili quo consuetudine legitima prescripta de facto soliti sibi quedam ecclesie suis prouisionibus vendicarunt penitus abrogatis ecclesie que non gaudent paucioribus annis prefixo et definito termino sint contente. Sic quod ubi definitus minus non sit biennio et etiam minus anno. Ipse definitus biennio et etiam gaudeat solo anno. Sicut minus tunc quilibet suis utatur obseruantiis. Sit tamen quod termini titulo in dictis expectantiis minime transcendatur. Sed aut durante termino in locum defuncti ne ecclesia debito ministrorum obsequio defraudetur. In casu ubi obtinens beneficium dicta constitutione suscepta non utetur sua sponte de fructibus ipsius beneficii minister [?] impendendi ydoneus ordinetur. ¶ Volumus etiam quod interim obtinens beneficium eiusmodi aliter non sit habilis vocem habeat in capitulo et sicut alius vocem habens admittatur ad capitulum et vocetur. Sibi quod cottidiane distributiones ut alius si diuinis affuit tribuantur. Que non solum ad beneficia vacatura sed et que vacarunt antea quorum tamen expectantie adhuc pendent simul ut iuncta annis presenti et futuri sub termino limitentur. Et postquam lapsus fuit terminus vel si iam lapsum est termini omnino expectantie sint extincte extendi volumus et mandamus non obstantibus contrariis consuetudinibus. Indulgentiis et statutis vel predecessorum nostrorum vel ipsarum ecclesiarum firmitate vel predecessorum nostrorum confirmatione vallatis. Quas et que quo ad causas eorum cessant et ea vergere in abusum ut predicatur cognouimus viribus per presentes penitus vacuamus. Datum anno domini millesimo ccc° xxxviij°.

¶ De prebendis adoptandis et cetera.

Walramus dei gratia et cetera. ¶ Uniuerso clero ciuitatis et diocesis salutem in domino sempiternam. ¶ Cum in quibusdam nostre diocesis collegiatis ecclesiis. In quibusdam nonnulle minores et quedam maiores prebende existere dinoscuntur et ad maiores per ipsas minores ascensus consueuit fieri. Sic quod senior in gradu minores obtinentium prebendas maiorem prebendam vacantem adeptare potest secundum ibi hactenus consuetudinem obseruatam dicatur per consuetudinem obseruari. Et eo ipso quod minorem obtinens prebendam qua sibi et nulli alii competere opinatur. Etiam si in hoc errore ducatur probabili et ipsa prebenda maior ab eo tamquam sibi non competens finaliter euincatur. Licet numquam ipsam maiorem prebendam possiderit vel occupauit vel fructus ex ea receperit. Ipsa minor prebenda sua cum eius non re nec illo dimissa fuit vacare censetur et tamquam vacans alii conferri potest ipsa adeptante ad eam nullo tempore regredi valente. Et propterea a multis didicimus in dubium reuocatum an premissa dicto etiam quod sicut consuetudine introducta aut potius corruptela vim quam consona dicantur de iure possint et debeant pro consuetudine obseruari. ¶ Nos igitur quod ex hoc dubio plures perplexitates inter beneficiatos ibidem etiam inevitabiles detrimento cognouimus euenisse et quod plura posse in oriatur scandala prouenire. Ut de cetero iam tollatur ambiguitas et sedetur opinio in premissis prefatam consuetudinem tamquam nullam ratione fulcitam non fuisse nec esse obseruandam presentibus declaramus. Mandantes ipsis ecclesiis ut eandem de suis obseruantiis studeant abolere. Datum anno domini millesimo ccc° xxxviij°.

¶ De expectatione triennii

Walramus dei gratia. ¶ Dilectis in christo et cetera. ¶ Cum nos flagranter diuinum cultum ~~nostris~~ nostris temporibus augmentari. Et ea que in detrimentum ipsius a nonnullis ecclesiis diocesis nostre abusiue obseruata

fuerant tamquam racione carencia conscripta. Super constitucione suscepti regiminis
per felicis recordacionis Johannem papam xxii edita, circa quam aliqua ex ipsis asserunt
ad hoc tenentibus dictos fructus suorum beneficiorum expectancium ea immutare
vel non uti apponendo vel commutando induxerunt, quia plurimum excedebant non
permittentes aliquem libere ea uti. Rectoris restitucione annorum expectanciarum
competencium ecclesie et defuncto vel quocienscumque eis durantibus vacaret, idem be-
neficium successive ipse tenentur non transcendant. Quo nichilominus durante
si beneficiatus sua sponte dicta constitucione non utetur, nimirum substituat
ydoneus qui ecclesie serviat in divinis. Ipse etiam beneficiatus si alias sit habilis
vocem in suo habeat capitulo et non solum venientes admittatur sed etiam sequi-
alius adducetur. Sibique vt alii distribuciones cottidiane si divinis affuerit et
servaverit. Mandatum nostrum in hac parte videlicet super dicte constitucionis transgressore pe-
nallatum. Ne subditis nostris dictum eam sit tenuerunt putaret laqueus
putaretur euisimus et in proxima preterita synodo nostra fecimus sollempniter pu-
blicare. ¶ Verumquia tandem experiencia docta didicimus quod nonnulli dictorum ex-
cessum predicta prohibicione sua audacia non contenti. Immo etiam in fraudem dicte
constitucionis et nostris quod plurimum formidabiles metuit non timentes dictum man-
datum nostrum ludibriose non solum verbis contempnunt. Sed et ea et dicta constitu-
cione uti volentibus realiter se opponunt, confingunt et asserunt eos per hoc periurium
incurrere eo quod per contrarium dicti mandati nostri asserebant suis observanciis et sta-
tutis que se observaturos tempore sui introitus more solito iuraverunt. ¶ Qui-
dam eciam eis quod circa preceptum mandatum dicte constitucionis immutaverunt obtinen-
tes defectum tamen eorum in divinis supplere negligunt. Immo volunt et ut ipsum
mandatum teneant et defraudent ipsis divinis intereuntibus distribuciones in-
nuit quas eis iniunctum se postea in contrarium distribui consuetum aliis preter.
¶ Nos igitur convenienens reputantes vt quos excessum prohibeo et dei timor
a malo non revocat saltem cohibeat severitas ecclesiastice discipline vobis
omnibus et singulis districte precipimus et mandamus quatenus dictum nostrum mandatum
quod nos presentibus renovamus in omni sua forma et singulis suis capitulis non
obstantibus iuramentis predictis et renunciacionibus circa ipsum factum quod apostolice sedi mundo
divino cultui inde dispendiosis statutorum decrevimus non valere sine fraude aliqua
observatis. ¶ Alioquin contrarium facientes vel fieri procurantes directe vel indirecte
clam vel palam quovis ad hoc quesito colore. Sex dierum monicione premissa
a tempore publicacionis presentis nostri mandati executionis finem quam in hiis scriptis
commit prout exigit in ipsos ferimus in hiis volumus in hiis scriptis. ¶ Decerna-
entes insuper et per nos denunciari mandamus excommunicatos eos omnes et singulos qui
constitucione suscepta predicta contra prohibicionem dicti mandati nostri postea sunt
abusi volentes ipsos a nobis de quibus constat in iudicialibus et extra iudicialibus
predictum in divinis officiis evitari. Datum Anno domini M°. ccc°. xxx nono –

Incipiunt statuta domini Wilhelmi archiepiscopi Coloniensis

Wilhelmus dei gracia etc. ¶ Cum nimis de universorum statu clericorum nobis sub-
iectorum prospere dirigendo cura nos pastoralis officii sollicitudine cottidie

fatiget ¶ Circa illa tamen que honestatem morum et modestiam ipsorum
clericorum et domus dei decorem inspiciunt affectionis ~~instar~~ instantia pociori solli-
citamur. Cum itaque nonnulli clerici nobis subiecti a via modestie deviant et clerical-
is honestatis et vestibus clericalibus impudentes abiectis laycali ordini et statui
clericali non congruentes In contemptum dignitatis clericalis in publico fre-
quentare non formidant ¶ Nec nomine nec re se beneficiati clericorum tenui in aliquo con-
formant Et sectas malorum operum procurantes in illam defamiam cordis sui
deducti quod prophanos ritus laycorum committere non erubescunt et elata presump-
cione et presumptuosa elacione habitum et statum clericorum seu clericalem poster-
gant et vitam clericalem non ducunt et tonsuram decentem portare contempnunt
et recusant ¶ Immemores quod ipsi primordio domini nostri ihesu christi conformati du-
cione et sublimantur ¶ Et cum ad ea nostra versatur intencio et ad illa que pre-
cialitatis officio diligentem operam et operosam diligenciam intendimus adhibere per
que clerici nobis subiecti ab imminentibus scandalis et futuris dispendiis va-
leant preservari ¶ Verum licet huiusmodi errores et excessum nostri predecessores per canonica
tamen utilia et salubria statuta super hoc edita ultra tamen provisiones
tam iuris canonici quam civilis promulgarint per que ipsi ab huiusmodi devio et errore
retrahere ipsos et eis succurrere existimaverunt Et nunc evidenter nobis apparet
quod dolenter referimus huiusmodi clericos in laborintum errores incidisse Quare
pius est ut huiusmodi perniciosis et periculosis excessibus et erroribus per quos scanda-
lum in clero ac populo et in ecclesia dei continue generatur nisi per oportune provi-
sionis remedium salubrius occurratur. ¶ Presertim cum error cui non resistitur
quodammodo approbari videtur Cuius per operam nostre sollicitudinis intendimus me-
delam etiam premissa adhibere per quam cultus divinus cum debita devocione propagetur
et status clericorum iam proch dolor lapsus reformetur ¶ Cum undique in colle-
giatis conventualibus et aliis ecclesiis nostrarum civitatis et diocesis colon. Tum propter
abusum tum etiam ~~corpore~~ negligentie prelatorum et desidiam ¶ Quos prela-
tos et presertim decanos rogamus et hortamur obsecramus et sub virtute sancte
obediencie monemus ut suos canonicos et alios eis subiectos omnibus modis pe-
nis et multis aliis quibus possunt de iure vel consuetudine canonicis et aliis sub-
ditis suis iniungere possunt inducant et efficaciter faciant et paciantur nostrorum
predecessorum statuta et nostra presertim scripta inviolabiliter observari Ne ad
vindictam et gladium nostrum negligentes prelati si negligentes inventi fuerint in pre-
missis sibi inferri indubitanter expectabunt ¶ Unde ad precavendum etiam
ne iidem clerici vel aliqui ex eis sibi occasionem se excusandi de premissis usurpent
ex eo quod frivole allegare possent quod dicta statuta nostrorum predecessorum mavie
pie memorie dominorum Conradi Sifridi Henrici Walrami nostrorum predecessorum in eorum
noticiam non venissent Nec ipsis de eorum promulgacione constaret Cum hoc presu-
mi non debeant nec verisimiliter presumendum existit Immo hoc frivolum debet re-
putari Maior ob hoc pena sit se excusantes sunt plectendi Cum in illis
magis plectabilis sit offensa per quos ad excusandas excusaciones in culpis
delinquendi aditus usurpatur ¶ Volumus igitur et mandamus et precipimus dicta
statuta nostrorum antecessorum predecessorum per nos innovata et nostra quorum tenor

s. torpor

insinuo describi notificari publicari et insinuari clero nostrarum civitatis et diocesis
In sancta synodo proxime in ecclesia nostra Coloniensi celebranda. Ipsa quoque statuta
tenore presentium litterarum ex capituli et prelatorum nostrorum consilio et assensu approbamus con-
firmamus et precipimus inviolabiliter observari. Sublatis penis tamen in statutis
dominorum Henrici et Walrami predecessorum nostrorum predictorum comprehensis. Presentium super-
positis vel aliquibus ex eis infrascriptis. Et quia ex eis penis substantialis e
vel ob eas penitus ex certis causis nos moventibus revocamus et eas volumus
haberi pro infectis. **Incipit tenor statutorum predictorum et publicatorum in hunc modum.**

In primis ut canonici nostrarum civitatis et diocesis alii quoque clerici et presbiteri. ¶
exquisite comam non nutriant neque barbam quoque coronas assidue deferant
que secundum ordinem sui status decenter appareant decentes. Tonsuras et
rasuras in crinibus et in barbis habeant decentes. Nec aliquis crines suos to-
talis abradat seu super pectine abscidat. ¶ Item ut canonici et alii clerici non
sint manifesti concubinarii nec feminas secum in domo retineant de quibus
suspicio incontinentie haberi possit. Nam tales animadversione condigna plectendi
sunt prout in statutis dominorum quondam comitis et ... nostrorum predecessorum plenius
continetur. ¶ Item ut clerici vestes suas virides glaucas aut rubeas scacatas
nota virgatas complicatas circa pectus aliquos vel ultra cubitos nodos notabiles
habentes aut de alio colore manicas et vestes super vel infra rugatas seu a lateribus
scissas et in longitudine ad oras et in manicis cum aliqua involutione furratas ¶
Necnon vestes nimis artas et nimia brevitate notatas non deferant ut
non manicas ultra modum longas non habeant nec scissis in suis vestibus manicis
utantur. ¶ Item non debent uti subtus per prima subveste cambosio balatis
et diversis coloribus et figuris etiam scacatis et virgatis ex textura serici et aliis
nota non utantur. ¶ Item caligas virides glaucas vel rubeas non deferant neque
calceos variis modis perforatos incisos vel laqueatos. ¶ Item non utantur
capuciis longis quibus similibus monachi coniunctis infra septa sui monasterii solum
utuntur neque deferant capucia perforata et scissa vel fissa cum magno parvo
preciolo pendentibus nec vermiculata filis serici argenteis vel rubeis
de eisdem desuper variis contextis depictis figuris et gemmis ornatis. ¶ Item
canonici et clerici cum ruthingis cultellis crispinis non incedant presertim
in choro vel in stationibus et circa suas plateas et infra civitatem. ¶ Item
hastiludia non exerceant maxime in locis ubi sunt beneficiati. ¶ Item ca-
nonici et ceteri clerici ecclesiarum collegiatarum infra vel extra civitatem sine re-
ligione non compareant coram suis vel alius placeas si sine habitu vel religiose
incedant. Prelatis etiam nisi sit de licentia eorundem sive sit eques
sive pedes. ¶ Item non intrent aliquam ecclesiam collegiatam canonicorum
sine religione. ¶ Item veniant ad processiones debitas et consuetas frequen-
ter et faciant inclinationes intrando ad processionem et exeundo chorum deo et
placeas suos vivente et inclinent. Incipiendo etiam vel cum cantando versum
vel cum clarificando et quando leguntur lectiones et cum legitur Gloria patri et
filio. Quando cantatur Gloria in excelsis Credo in unum deum sicut ab antiquo est

consuetum ¶ Item canonici et ceteri clerici frequentantes non utantur in capite
capuciis cappis choralibus nigris assutis sub dina pagnt. Et hoc idem
in capitulo necnon in stacionibus que fuerint in ecclesia vel in ambitu observetur
¶ Item pilleos seu birretos non deferant in consuetos sed tectos seu
semi nigros ¶ Item ad matutinas post venite et ad vesperas post primum psalmum
et ad completorium nemo intret chorum et quamdiu legitur ewangelium ad missam nullus in-
tret vel exeat chorum ¶ Item sacerdos celebraturus missam non accedat ad
altare sine ministro et nullus dyaconus vel subdyaconus legat ad missam nisi sacro
ornamento sit indutus prout eius ordo requirit nec recedat nisi officium
totaliter sit completum ¶ Item canonici erunt in festo novem lectionum ipsi vel
per alium canonicum in matutinis et in aliis horis et ad missam ministrent et legant
in locis debitis et ad hoc deputatis maxime in ecclesiis in quibus non est consuetum
cotidie per canonicos ministrari ¶ Item cum nullus ministris ad altare
seu regens chorum vel legens lectionem calopedibus utatur ¶ Item nullus se-
deat in choro nisi horis et locis in quibus est consuetum ¶ Item canonici et
clerici non vagentur in choro vel in ecclesia de loco ad locum nec fabulentur quia
sub dina alios impediendo nisi pagnt. Et morose et distincte intendant
in divinis ¶ Item canonici et beneficiati horis canonicis et de dia nisi aliis
districte et distincte dicant maxime beneficiati et in sacris ordinibus constituti
¶ Item canonici et ceteri clerici venientes ad crucem ad staciones in choro ma-
neant ibidem nisi causa racionabilis cogat eos exire donec cum cruce rece-
dant. Et magistri scolarium suos scolares decenter faciant stare et manere in
choro ¶ Item quicumque cantabit versum in choro Incipiet responsorium
secundum vocem suam ut bono modo cantare valeat ne ibi confusio fiat
¶ Item canonici sacros ordines recipiant cum a suis decanis fuerint
moniti nec aliquis canonicorum ad ordines accedat nisi et obtenta licencia eius
ad quem hoc pertinet in sua ecclesia de consuetudine vel de iure ¶ Item canonici
commedant in civitatibus suis in domibus propriis vel habeant hospites suos in
eadem quod tamen committimus discrecioni decanorum suorum secundum quod ipsi magis vide-
rint expedire ¶ Item canonici vel clerici nocturno tempore per plateas non
vadant cum insolencia et clamore ¶ Item non vadant de die et nocturno tempore
in plateis aut locis publicis ad tabernas et choreas ¶ Item canonici et alii
clerici bona vendere non debent nisi secundum formam et modum et continenciam mandatorum
pie memorie domini Walteri nostri predecessoris que volumus in suo robore permanere
¶ Item nullus canonicus plus vadat per civitatem sine famulo vel socio
¶ Item ut unusquisque sciat quid sibi legere vel cantare incumbat Frequenter
legantur tabule in capitulo qui legere vel cantare debeant Et commemoraciones
defunctorum et alia lecta de regula si abbas vel decanus presens est Si non per-
miserit capitulum cum aliis fratribus et ebdomadarius Caveatur quod dicat prosam et
deinde finita prosa ante aliquem tractatum tractetur de disciplina Insuper
qua quilibet canonicus debet esse tacitus compositus et mansuetus ¶ Item ut ca-
nonicalis correccionis officium libere valeat exerceri. Decani et alii prelati circa
suos subditos et canonicos decernimus et statuimus ut execucionem eorum nulla
consuetudo vel appellacio beneficiati valeat impedire ¶ Item canonici ...

nō

nō habet h

certa non debent et ante absolucionem percipere aliquorum distribucionum quibus non
constat de disciplina ¶ Item canonicus quamdiu fuit suspensus non debet
comparere coram fratribus suis capitulo vel decano vel eorum conspectum presentare
¶ Item statuimus quod nemo privatim legat horas suas in choro dum a
cunctis ab aliis peraguntur ¶ Item statuimus quod canonici in suis capitulis de-
canis sint obedientes prout disciplina capitularis requirit mandatis ac
monitionibus suorum decanorum humiliter pareant tam in maioribus quam in minoribus
ut tenentur ¶ **Contra clericos non portantes decentes coronas in capite**

Villhelmus dei gratia etc. Bone memorie predecessor
noster Henricus et post eum Walramus archiepiscopi Colonienses statuta quedam contra cle-
ricos non portantes coronas decentes assidue in capite et secundum ordinem sui
status et decentiam competentes. Necnon contra clericos scarlaticis aut viridibus
aut rubeis seu glaucis vel a lateribus vel ante pectus notabiliter fissas aut
nodulatas publice desuper sine causa honorabili vestes portantes ¶ Item contra
clericos barbas portantes necnon contra eos qui hastiludiis se publice immiscent
ipsa hastiludia corporaliter exercendo presertim in locis in quibus ecclesiastica obtinent
¶ Item et portantes tunicas quibus manice alterius coloris sunt assute magis
penis vallata edita est edidisse. Ipsis quod ad quos hoc pertinet qui illis qui pe-
nas huiusmodi inciderunt durantibus penis huiusmodi quicquid de suis prebendis pro-
ventibus fructibus redditibus et obventionibus aliquid ministraret. Et si aliqui
forte clerici receperunt penis formidabilibus involueret sicut in eorumdem pre-
decessorum nostrorum prefatis statutis maxime ipsius Walrami plenissime continetur
¶ Nos quod dominus noster ecclesie Coloniensis fuimus sperantes ipsos clericos de quibus circa pre-
missa suspectos fuerat se prius debere ab huiusmodi excessibus abstinere. Penas non
statutorum huiusmodi ad nostrum beneplacitum duximus suspendendas ¶ [illegible]
hanc suspensionem quam ex vera pietate pro tempore fecimus perfice [illegible]
invenimus deterius provenisse ¶ Sunt enim inter eos multi clerici qui in premissis
malum malo addentes non curant ymmo verecundantur se clericos appellari.
Contra premissa communiter portare et publice non desistunt. Quin ymmo reputant
se in hiis corrigi non posse nisi nec debere et quasi pro certo omnino reputandum debe-
ant contra omnes clericos inderentia. In ipsis tamen beneficiatus maxime canonicus
prebendatus hec absurdissima reputamus. Eo quod hii qui vivunt et vivere volunt
de patrimonio Ihesu Christi insignia clericalia portare publice dedignantur ¶
Cum correctionem et eciam non modicam ecclesiarum collegiatarum decanis ad quos
correccio suorum canonicorum de consuetudine pertinet et de iure. Eo quod tales excess-
sus dissimulant et eos corrigere in talibus et similibus omnimode pretermittunt me-
rito reputamus quasi eciam ipsis decanis et canonicis sint nostra locata super hiis
aliqua vive vocis oraculo presentes ¶ Quo circa volumus et mandamus prefata
statuta in omni sui forma prius quidemnam a data presencium in suo robore fir-
miter observari. Suspensionem per nos de hiis factam penitus revocantes ¶
Vobis eciam decanis collegiatarum ecclesiarum nostre civitatis et diocesis mandamus
in virtute sancte obediencie quatenus si indignacionem nostram volueritis evitare quilibet
ex vobis suos canonicos vicarios et clericos maxime in predictis excessibus ita [illegible] [illegible]

ciat[ur] corrige[re] studeant q[uod] de cet[er]o no[n] sit de hiis amplius correctio oportuna
¶ Scientes p[ro] c[er]to q[uod] si in hoc aliqui d[e]i[n]c[eps] fuerint desides vel remissi ¶ Cont[ra]
tales lic[et] inviti eos modis nos ad penas debitas p[ro]cede[re] oportebit Dat[um] anno
d[omi]ni Millesimo trecentesimo sexto crastino b[ea]ti Remigii · Datu[m] p[er] copiam sub sigil[lo]

Wilhelmus dei gr[aci]a ar[chiepiscopu]s Predecessor[um] · ¶ Ad officialem curie colonien[sis]
n[ost]ror[um] henr[ici] et Walr[ami] considerantes statum cl[er]icor[um] et religiosor[um] quomodo
no[n] decere q[uod] se involvunt et involve[re] nitunt[ur] negociis secularibus p[re]senti[m] tab
nariorum officio q[uod] omnino ipsor[um] condicionem dedecet atq[ue] statum Felic[is] recordacionis
d[omi]ni Clementis p[a]pe q[ui]nti vestigiis inherentes sub magnar[um] vallatione penar[um]
tam cl[er]icis secularibus q[uam] religiosis statutis sup[er] hoc editis inhibuisse huiusmodi tab
nariorum officia exerce[re] dinoscuntur sicut hec in suis statutis sup[er] hoc editis s[un]t
plenius expressa ¶ Nonnulli tamen cl[er]ici ac p[er]sone ecclesiastice utriusq[ue] sexus
penas huiusmodi non verentes tale officium tabernarior[um] infra civitatem colonien[sem] more
contra hoc p[ro]hibicionem d[omi]nor[um] Immo et alique p[er]sone ecclesiastice femine cervisie
vendicioni frequent[er] insistunt statutis non obstantibus supradictis ¶ Nos itaq[ue]
attendentes p[re]decessor[um] n[ost]ror[um] intencionem circa p[re]missa fuisse laudabilem
atq[ue] sacram ¶ Vob[is] omnibus et singulis in virtute s[an]cte obediencie et sub
penis p[re]scriptis antedictis ne vina quecumq[ue] aut cervisiam p[er] se et p[er] alios fore
et modos in p[re]dictis statutis expressos vendere p[re]sumant quocumq[ue] modo ¶
Alioquin p[re]ter penas p[re]fatas salvis excommunicationis et suspen[sionis] quas eo ipso incidunt
venditores huiusmodi facientes Sive sint cl[er]ici sive ecclesiastice p[er]sone aut mo-
nachi seu moniales vel canonice seculares quomodolib[et] sal[v]i et quamvis huiusmodi
cl[er]icor[um] et p[er]sonar[um] in tantis summis quantas in pecunia vos huiusmodi vendicionis
receperint p[er] se vel p[er] alios nomine pene condempnamus ¶ Volentes et man-
dantes eisdem et cuiuslib[et] eor[um] ac ear[um] ut tantas summas quantas ex talibus
vendicionibus receperint Sigillifero curie n[ost]re p[er]solvant absq[ue] diminucione
aliqua corporali[ter] et complete ¶ Alioquin salvis aliis penis a n[ost]ris p[re]deces-
soribus talibus excedentibus illatis In quas hos p[re]fatos incide[re] volumus
eo ipso monicione sex dier[um] p[re]missa in eosdem similem excommunicacionis s[ente]nciam
ferimus in hiis s[crip]tis ¶ Inhibemus nichilominus officiali n[ost]ro p[re]d[ic]to colon[iensi]
ne p[re]fatos delinquentes sic venditores vinor[um] modo tabernarior[um] excercentes
aliqualiter absolvere a talibus excommunicacionibus p[re]sumat n[isi] omnia invent[a] se
stare debere mandatis ecclesie et nisi ea que occasione huiusmodi receperint Sigillifero
n[ost]ro integraliter p[er]solvant Et hiis parcis eis et cuiuslib[et] eor[um] In utroque vero
meti p[re]s[cri]pta sic Idem officialis iniungat q[uod] venditores similes decetero nullatenus
exerceant et sine hoc ordine officialis n[ost]ro ne ei decetero aliquam p[er]sonam in hu[ius]
delinquentem p[re]sumat absolve[re] Precipimus ymmo ipsa absolvendi sine ho[c]
ordine totalem ad nos p[otes]tatem ¶ Et ne ignorancia hor[um] statutor[um]
causari valeat vos ad eor[um] tenorem cu[m] in consiliis p[re]latis n[ost]ror[um] predeces-
sor[um] sint sollempniter publicata divinum remittendo ¶ Volumus etiam et man-
damus q[uod] quelib[et] ecclesiar[um] n[ost]rar[um] et monasterior[um] civitatis n[ost]re colonien[sis] et dioc[esis] h[ab]eant
p[re]sentis n[ost]ri mandati penes se copiam totaliter et complete Dat[um] Anno d[omi]ni
M°ccc°xxxvi° Sabbato post Severini Ep[iscop]i ~

Wilhelmus dei gr̃a ꝛc ¶ Omnib; in hac sac̃ **Mitigacio quorundam statutorum**
synodo congregatis Olim in dicto clima sicut in hac etiam in sac̃
synodo nunc in crastino bti Remigii proximo preterito mencio facta fuit
felicis recordacionis henric ꝛ Walter Archiepiscoporum coloniensium quedam statuta edidimus
contra clericos sine coronis debitis in capitib; ꝛ cum barbis non abrasis ac
in vestib; indecentib; incedentes Nec non hastiludia corporalis exercentes
salubria ꝛ iuri diuino consonancia ipsos clericos ne talia decetero facerent ri
gorose prohibencia cum penarum censure ecclesiastice ex aggrauacione multiplici
eciderunt Que quidem statuta tunc intra certum auctoritate mandauimus inconcusse
obseruari ¶ Verum qui nos postea hec a nostro capitulo ꝛ a nonnullis prelatis nostre ciuitatis
ꝛ diocesis quib; visum fuerat hec statuta nimis pungencia ꝛ nichilominus captiosa
Interpellati fuimus ut ea mitigare uel saltem quantum ad penas in eis ex
pressas aliqualiter dignaremur ¶ Et quia in hac parte quodammodo inquantum salua
consciencia potuimus condescendimus Ipsas penas ad nostrum beneplacitum ad aliqua
modica tempora suspendentes Sperantes eos quos harum penarum formido non
mouat caritatiue saltem amor virtutis ad obediendum statutis huiusmodi aliquali
tulum commoueret Saluis tamen ipsis statutis in suo vigore duraturis ¶
Verum quia procedente tempore experti fuimus Nos medium nichilominus in remissione
huiusmodi fecisse Quinymmo horum statutorum intencionem per eos clericos nostros de
in pluribus amplius quam antea contempsisse ¶ Propter quod suspensionem tunc huiusmodi
penarum in consilio quo reuocauimus ꝛ predicta statuta cum omnib; suis penis
prout edita fuerant omnimode precepimus obseruari Sicut hec in mandato super
hoc confecto ꝛ tunc inibi publicato plenius continetur ¶ Sed ut autem sicut ad
nostram deuenit noticiam nonnulli canonici ecclesiarum nostrarum ciuitatis ꝛ diocesis ꝛc
fuerunt ut dicitur ꝛ ne sic mendaciter ꝛ contumaciter fabulantur Nos ne dicta
huiusmodi penas quin Immo ipsa statuta prout sunt edita reuocasse Et forsan ꝛ
hec si in aliquib; eorum penas inciderint ecclesias subditos nostros non latere
Ex eorum qui in nos talia confingunt mendacia ad detestacionem eciam nostri
honoris directe tendencia propalare presentes litteras ad nostrum omnium deduci uolumus
noticiam Et publice profitemur ꝛ protestamur nos nequaquam hec statuta unquam alia
temus reuocasse Absit enim quod horum predecessorum nostrorum intencionem tam salubrem
super iure naturali ꝛ diuino fundatam sine causa racionabili que in reuocando hec
statuta esse non potest nec apparet subtilius inuenta reuocauimus seu intende
rimus aliqualiter reuocare ¶ Quo circa omnib; nostris subditis districte mandamus
quatenus hec statuta in omni sua forma cum suis penis prout edita sunt obser
uent Et sic sancte obseruare debent Immo ad cautelam denuo statuimus ea
esse penitus obseruanda ¶ Et hec statuta ne possit fingi crassa ignorancia
uel supina per aliquos de hiis volentes eciam designari ad oculum demonstra
uimus saltem ipsius quondam henrici quod Incipit ¶ In nomine domini amen Henricus
dei gracia ꝛc Ad perpetuam rei memoriam lex consulta prouisione a sanctis patrib;
eciam a nostris predecessorib; ac a nobis super vita ꝛ honestate clericorum diuersa sunt
promulgata statuta ꝛc Et sic finit Expedit enim ut ipsos pena similis
comitetur quos factum par coniungat ꝛ coequat ꝛc ¶ Item statutum quod

c. Walth. predecessoris nostri predicti. Quod incipit: Felicis recordacionis Henricus predeces-
sor noster de fratrum capituli et prelatorum consilio in clericos quoslibet beneficiatos non por-
tantes assidue coronas in capite etc. usque in finem. Tollentes autem sta-
tutum ipsum quantum de prefatis fructibus redditibus proventibus et obvencionibus ab
ipso capitulo seu a quocumque alio remittendis dandis seu restituendis in aliis
talibus et suspensione. ¶ Item statutum quod est eiusdem Walth. predecessoris nostri. Et in-
cipit: Cum magister olim bone memorie predecessor noster Conradus de consilio capituli
prelatorum et fratrum suorum statuendo precepit ut divinum officium in choro cuiuslibet
ecclesie collegiate nunquam absque ordine ministrorum sacerdotum ministrare debencium
scilicet dyaconi et subdyaconi decantetur etc. Et in fine: Alioquin ipse cantor
seu is ad quem de consuetudine pertinet tociens quociens hoc negligenter
omiserit ut ex hoc defectus misse decantande evenerit decem penam prout superius
narratur subiaceat ipso facto. ¶ Item bone memorie Eberhardus olim archiepiscopus
Monachorum nigrorum qui nominantur ordinis sancti Benedicti et monialium ordinis
eiusdem statum in pluribus sentiens declinare et ob hoc volens eos in debitum
statum reponere statutum edidit quod incipit: ¶ Statuimus quod nullus monachus
aut monialis claustrum suum exeat per civitates et villas discurrendo etc.
Et finit sic: dominus Conradus predecessor noster antedictus hoc mandavit. Nos pe-
nam adicimus et non observantes excommunicamus in hiis scriptis. Quia evidencia facti
huiusmodi statuti utilitatem ostendit, decrevimus nos ipsum omnibus publice volentes
et discernentes statutum huiusmodi et statuta predicta ac omnia et singula predecessorum
nostrorum inquantum sunt hactenus pro statutis habita suum vigorem et ea sub pe-
nis in eis expressis inviolabiliter observanda. Datum etc. De distribucionibus cotti-
dia-
nis.

Wilhelmus dei gratia etc. universis in hac sancta synodo congregatis
salutem in domino. Cum intendens et honestati clericali continue
occupamus quod in quibusdam ecclesiis collegiatis nobis subiectis preteritis
in ecclesia nostra maiori fieri conspicimus videlicet quod temporibus illis quibus in ipsis
ecclesiis clerici qui celebrare divinorum intersunt superpelliciis aut chori pelliciis
induti nonnulli canonici et alii clerici ecclesiarum predictarum nulla causa racionabili
exposcente in cappis incedunt. Sic quod per ecclesias circumquaque divagantes missis
sibi principali et horis aliis divinis et quidam preter aliquociens missas pe-
culiares audiunt aliquociens vanis et prophanis colloquiis quam in ecclesiis precipue
cessare debent tempus deducentes distribuciones cottidianas sibi vendicant
ac si divinis officiis interessent. ¶ Igitur universis ecclesiarum collegiatarum nobis sub-
iectarum decanis in virtute sancte obediencie districte precipiendo mandamus quatenus
canonicos et clericos ecclesiarum suarum ab hiis et similibus insolenciis per suspensionem
et alias penas ut ad ipsorum spectant officium debita correccione compescant
ac ministracionibus distribucionum cottidianarum subtractarum in declaracione penarum non
habeant vice et auctoritate nostra quibus et nos eciam tenore presencium inhibemus
districtius ne decanis canonicis et clericis diebus et temporibus inconsuetis in ecclesiis
dum divina ibidem celebrantur officia in cappis causa racionabili cessante incedentibus
distribuciones cottidianas non ministrent. Alioquin ipsos tamen decanos
in premissis negligentes qui eciam contra distribuciones predictas contrarium facient arti-

precedimus Datum Anno domini millesimo ccc° lxiii° tricesimo Innovamus sub
sigillo officii nostri **Contra clericos non portantes tonsuram debitam et clericales vestes**

Wilhelmus dei gratia nostri Ecclesie coloniensis archiepiscopus sacri Imperii per ytaliam
archicancellarius Bone memorie predecessoris nostri henrici et postea walrami archiepiscoporum
coloniensium Statuta quedam contra clericos non portantes coronas in capi-
te decentes et pro ordinis sui statu et decencia competentes necnon contra
clericos vestes scissas aut omnino virides aut omnino rubeas seu glaucas
vel a lateribus vel ante pectus notabiliter fissas aut nodatas publice deferentes
sine causa rationabili portantes ¶ Item contra clericos portantes barbas nec-
non contra eos qui hastiludiis publice se immiscent ipsa hastiludia corporaliter
exercendo presertim in locis in quibus beneficia ecclesiastica obtinent ¶ Item et por-
tantes tunicas quibus manice sunt alterius coloris assute magis penis
vallata edita esse edidisse Ipsis quod ad quos hoc pertinet qui illis qui penas
huiusmodi inciderint durantibus penis quicquid de suis prebendis proventibus fruc-
tibus redditibus et obvencionibus aliquid amitterent et si aliquid percepta eciam re-
ceperint penis formidabilibus involverentur sicut in eorum nostrorum predecessorum
predictorum statutis maxime ipsius walrami plenissime continentur Nosque de
nostre ecclesie coloniensis presertim sperantes ipsos de quibus circa premissa suspicio fuit
se prorsus debere ab huiusmodi excessibus abstinere penas statutorum huiusmodi ad nostrum
beneplacitum duximus suspendendas verum ubi per hanc suspensionem quam ex nostra pie-
tate pro tempore fecimus proficere credebamus Invenimus deterius evenisse ¶
Sunt enim inter eos nonnulli eciam qui in premissis malum malo addentes non
curant Immo verecundamur se clericos apparere circa premissa peccare quinimmo
publice non desistunt quinimmo reputant se in hiis corrigi non posse immo
nec debere Et quamquam predicta omnino reputari debent circa omnes clericos indecencia
In ipsis tamen beneficiatis maxime canonicis prebendatis hoc absurdissima
reputamus eo quod hii qui vivunt et vivere de patrimonio ihesu christi insignia cle-
ricalia portare publice dedignantur Cuius occasionem non modicam et eciam et eciam
collegiatarum ecclesiarum decanis ad quos correctio suorum canonicorum de consuetudine pertinet
et de iure eo quod tales excessus dissimulant ipsis decanis in civitate
nostra sumus locuti super hiis et vive vocis oraculo seriose Quo circa premissa
et alia nostra et nostrorum predecessorum potissime felicis recordationis henrici walrami archiepiscoporum
coloniensium statuta sub quacumque forma verborum edita quoad omnia et singula hiis
presentibus hic volumus pro insertis et expressis et que presentibus innovamus et renovamus
et vires hic volumus pro insertis et effectum firmitatis sub penis contentis in eisdem
perpetuo et mandamus per nos omnes et singulos nostros subditos observari ¶ Item
statuimus et ordinamus ac sub pena excommunicationis districtius inhibemus ne quis
canonicus vicarius capellanus vel intitulatus in Colonien seu aliqua
ecclesiarum collegiatarum nostre civitatis et diocesis horis canonicis et quibus missas et
divina officia fiunt et celebrantur in ecclesia in choro suas horas tunc eciam
honeste et reverenter intrare aut exire presumat nec in ecclesia sicut ab hiis
qui in choro contra divinis insistunt officiis videri publice vagentur et discur-

vant et absque se diligenter abstineant sicut divinam et nostram ac su-
periorum suorum quibus id corrigendi spectabit indignationem volunt effugere vel
tionem. Datum Anno domini M°. ccc°. lx°. Sabbato post festum beati Lamberti
Wilhelmus dei gratia etc.
Vultuosorum querela nostrum pulsans turbavit auditum nonnullas
ecclesiasticas personas seculares et regulares necnon ipsorum ecclesiarum col-
legiatarum et monasteriorum nostrarum civitatis et dyocesis Coloniensis sive ecclesias ipsas
aut personas ipsarum sua vel suorum potentia propinquorum per rapinas et incen-
dia aliasque oppressiones varias deplangens quamplurima aggressisse sup-
cursisse et iacturas cum rerum perditionibus evenientibus compulsione oportuna ost-
re satagentes personas predictas ac alios quoscumque clericos vel laicos cuius-
cumque status ordinis aut conditionis existant talia vel similia detesta-
biles attemptantes aut fieri procurantes aut ad consilium auxilium dantes vel
favorem tu dicerem canonica monitione premissa excommunicamus in hiis scriptis
Et quia hii ecclesie sive consueta fidelitatis iuramenta prestiterunt aut pre-
stabunt in posterum talia predicta in dampnum ecclesiarum suarum facientes aut
fieri procurantes seu querimonias quorum occasione ecclesie dampna evenire
possent personis possessionibus quibuscumque personis deponentes reatum periurii in-
currisse indubitanter nos contra ipsos ad penas condignas procedemus prout qua-
litatibus exigentibus eorundem. Volumus et quod prelati et prelate ecclesiarum mona-
steriorum nostrarum civitatis et dyocesis ad quos vel ad quas personarum earundem quorum
correctio spectat de consuetudine vel de iure delinquentes huiusmodi seu ca-
pitulis aut conventibus sive vel ipsarum personis singularibus inimicas et de corpo-
re vel de rebus infestantes seu capitulis aut conventibus predictis aut singularibus
personis predictis amicos sive vel propinquos quomodolibet ex quacumque causa se oppo-
sitas commonitos a fructibus beneficiorum seu locorum suorum suspendant quousque
de premissis emendam prestiterint competentem. Hoc autem presens nostrum mandatum in
singulis capitulis et conventibus secularibus et regularibus nostrarum civitatis et dyocesis predictarum
infra quindecim dies ab insinuatione presentium publice volumus publicari. Datum
Anno domini Millesimo ccc° lxiij° Crastino beati Remigii
Wilhelmus dei gratia etc.
Universis ecclesiarum et monasteriorum prelatis et clericis ecclesiasticisque personis nostrarum
civitatis et dyocesis Coloniensis salutem in domino sempiternam. Sanctissimus in Christo pater
et dominus noster dominus Innocentius divina providentia papa VI. litteras accepimus in hec
verba. Innocentius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Wilhelmo archiepiscopo
Coloniensi salutem et apostolicam benedictionem. Et si de cunctorum christifidelium sup-
quorum universali cura et custodia sumus a domino constituti defectibus et exces-
sibus debeamus ab intimis dolere prelatorum tamen et clericorum defectibus tanto intimius
dolemus acrius et presentibus condolemus quanto sentimus graviora exem-
pla fidelibus aliorum periculosa provenire. Sane nuper siquidem ad aures nostras ru-
mor infestus de partibus Alamanie perlatus fide digna relatione pervenit quod
non nulli solo vocabulo clerici et ecclesiastice persone non solum in minoribus
ordinibus constituti sed etiam ad fastigium pastoralis dignitatis erecti de partibus

prolibacis effrenata quadam vivendi more libitum pro licentia capientes
et per displicencia lubricum sine ullo retinaculo imperio gradientes neglecta
clericalis honestatis observancia et gravitate ecclesiastice religionis abiecta
vitam suam deo et ecclesiasticis misteriis dedicatam quibuslibet secularibus actibus
contra sacrorum canonum prohibiciones miscent in ludis hastiludiis torna
mentis et aliis militaribus et prohibitis eis actibus necnon in defendis vestibus
secularibus et aliis quibusdam minus prohibitis ornamentis dilapidantes bona
pauperum et patrimonium ihesu xpi in dei offensam proprie salutis dispendium et
proximorum qui talia conspiciunt exemplar ¶ Nos igitur attendentes quod
qui tamquam dei ministri positi sunt ad abolendas maculas subditorum im
maculatam et irreprehensibilem debent ducere vitam suam et quasi lumen ardens
sed super candelabro positum gregem dominicum sibi commissum in viam rectam diri
gere verbo pariter et exemplo Considerantes etiam quod sepe peiora malis pro
addere impunitas delictorum hac propterea huiusmodi talium personarum excessibus de
bitis obviari remediis cupientes Fraternitatem tuam requirimus et hortamur
attente per apostolica scripta tibi nichilominus mandantes quatenus iuxta vilicationis
tue debitum et incumbens tuis humeris onus ministerii pastoralis attenta
diligencia et diligenti attencione te sollicitum reddas et vigilem / Circa prela
tos et clericos alias quaslibet personas ecclesiasticas cuiuscumque gradus et dignitatis existant
tibi subiectos ab huiusmodi excessibus cohercendos si quos in prefatis temporis
lasciviam inveneris incidisse ut a talibus actibus prorsus abstineant seculares
huiusmodi usus morum quasi ecclesiastice penitus indecentes abiciant et divino
obsequio vocationis sue non immemores incedentes vite et gestibus modestis
mediante correctione tue humanam impetuositatem(?) et negligentes prout ad cuius
expectat officium efficaciter impensurus Et etiam venerabilibus fratribus nostris episcopis
suffraganeis tuis mandamus ut circa subditos sibi clericos et personas eccle
siasticas similem curam adhibeant et ad huiusmodi corripiendos abusus vigilanter
adiuvant(?) Sic igitur exhibeas debite sollicitudinis tue curam et tuum ministerium
impleas in premissis quod apud nos ad tollerande negligencie non possimus adhi
bite sollertie premium merearis et contra delinquentes eosdem aliud remedium
adhibere non sit opus Ceterum ut hec omnia tibi lacius et apcius innotescant
Venerabilis frater noster Philippus episcopus Cavallicensis apostolice sedis nuncius pro [illegible]
et dilectus filius Comes(?) prepositus ecclesie sancti Mauricii(?) Magalonensis(?) lator presencium
per nos vive vocis oraculo plenius informati eidem fraternitati tue mentis nostre
propositum seriosius explicabunt quibus vel eorum alteri dubiis in premissis ad effica
ciam operis plenam fidem nichilominus prefatis episcopo et preposito vel alteri eorundem
super quibuscumque aliis ex parte nostra tibi viva voce latius exponendis tamquam ple
narie quod efficacie credituris. Datum Avinione ii Kal. Maii pontificatus nostri
anno septimo. Volentes igitur premissa apostolica nobis directa obaudire manda
ta ne de dampnabili possimus negligencia reprehendi displicentes inde
continuas ac abusus varios quibus clericos et personas ecclesiasticas maioris civitatis
et diocesis Coloniensis cernimus et scandalose diffamari cupimus apostolicis iam

dis compulsi propriis pastoralis emendationis sarculo evellere cupientes
suspensiones quascumque penarum et censurarum ecclesiasticarum in statutis et man-
datis quondam recolende memorie dominorum Henrici et Walrami archiepiscoporum Colonien. pre-
decessorum nostrorum pro informatione vite et honestatis clericalis edita predictam promul-
gatarum nuper quia ad preces dilectorum nobis decanorum nostre maioris et aliarum ecclesiarum
collegiatarum Colonien. aut alias qualitercumque per nos factas quia decanos ipsos
in correctione dissolutionum abusionum et excessuum predictorum nobis pollicita per-
sonaliter eosdem invenimus notorie negligentes quantum ad infrascriptos abusus et inde-
centias revocamus cassamus et nullius deinceps volumus esse firmitatis
Sed statuta et mandata predicta cum penis suis et censuris ecclesiasticis quibus-
cumque contentis et positis in eisdem quo ad dissolutiones indecentias et abusus
eosdem cum subscripto moderamine nunc innovamus ea in statum pristinum
restaurantes Ne autem clerici et ecclesiastice persone predictas penas huiusmodi velut
formidabiles incidant quodammodo inprovise ¶ Monemus universos et singulos
clericos seculares beneficiatos et non beneficiatos in sacris vel ordinibus constitutos
districte ac etiam religiosos cuiuscumque ordinis status aut conditionis exist-
ant ne decetero partitas vestes / virgatas / taliatas / scacatas aut quarum
manice vel alie particule alterius coloris sint assute aut omnino virides aut
omnino rubeas aut omnino glaucas pro superiori veste aut desuper cinctas aut
botonatas vel nodatas preter togas vel scissas consutas in aliqua sui
parte nisi in spatulis et manicis deferant pro superiori veste aut caputia propria
subtus brachia colligata vel vincis vel nodis alii vesti affixa aut etiam
caputia vel alias vestes scissas per particulas pendentes vel auri argenti
aut textuarum vel circumferentiarum appositione ornatas vel manicas cam-
bosiorum vel aliarum vestium ultra manum pendentes aut cambosia de
fustana vel tela linea aut alia quacumque materia desuper vel etiam sub cam-
bosiis sericas semisericas sandalitas vel vellutas indumenta pro prima veste
ferant Nec togis quas in fraudem statutorum et mandatorum predictorum
deferre consueverunt sub correptionibus aut cappis nisi in matutinis de-
cantat induantur barbas quoque infra tres septimanas non rasas in ec-
clesiis vel earum capellis calceos etiam per particulas pendentes scissos vel
vel multiplicibus perforatos alicubi non deportent Sed vestes clericales decen-
tes et honestas ad minus usque ad medium tybie vel ultra competenter longas
et non nimium strictas Et coronas ad minus singulis quibus septimanis
rasas in loco capitis debito apparentes et assidue detectas portent Hasti-
ludia et torneamenta in locis beneficiorum suorum non exerceant ullomodo ¶
¶ Presbiteri vero quos propter tanti preeminentiam ordinis propria decet maior
honestas vestes quas sibi decetero novas facient usque ad talum vel prope
longas coronas quoque largas et capillos capitis non in toto rasos vel
in toto detonsos Sed infra decurtatos et auribus saltem in parte paten-
tibus deferant manicas vero cambosiorum infra mensuram communis generalis
et dimidie ulne Colonien. longas vel largas non habeant Sed nec men-

circam pectoram latitudinem et longitudinem sibi restringant easdem. Non tamen per hoc intendimus quin etiam seculares in itinere constituti vel a locis in quibus habitant consistunt statim eadem hora recessuri vel equites eorum vestes competenter breves nodatas et desuper cinctas ferre possint. ¶ Monemus insuper universos et singulos monachos et canonicos regulares et moniales cuiuscumque preeminentie ordinis et conditionis existant etiam si allegent quod de consuetudine monasterii sua deferre et in eorum contrahere possint. Ne decetero statum sue religionis dimittant aut vestibus secularibus induantur. Neve vestes botonatas seu nodatas vel etiam sotulares seu calceos circa talum bassos aut vestes vel zonas seu cingulos auro vel argento vel gemmis ornatas in aliquo loco publice deferant. Sed vestes huiusmodi seculares et corrigias ornatas ut prefertur vendant absque ulla fictione sine fraude. Neve monachi et canonici regulares predicti in aliquo loco tabardis utantur quia tabardus ipsorum habitus in iure vel ipsorum regulis descriptus vel eis permissus non existit. Sed per abusum usurpatus per eosdem. Sed monachi ipsi cucullas largas et usque ad terram longas non nodatas sed infra introitum clausas vel floccos vel cappas vel scapularia ferant secundum constitutionem Clementis que incipit Ne in agro continentiam et tenorem. Neve moniales ipse pepla seu sericos pannos capitis qui Crisseler in vulgari ydiomate appellantur aut acus grossa circa capita aut gemmis ornatas deportent. In omnes autem et singulos utriusque sexus quos supradicte monitiones et inhibitiones nostre tangunt prout ipsos et eorum quemlibet contingit etiam si sub toga vel cappa huiusmodi vestimenta et alia prohibita predicta detulerint. Infra xxx dierum premissa quos a publicatione presentium currere volumus excommunicationis sententiam ferimus in hiis scriptis. ¶ Inhibemus insuper tam clericis secularibus quam religiosis ecclesiasticis personis quibuscumque supradictis ad quos fructuum vel proventuum ecclesiarum vel distributionum cotidianarum ecclesiarum seu monasteriorum earundem administratio exhibitio vel quevis distributio pertinet ne talibus excommunicatis quicquam de fructibus proventibus obventionibus cotidianis distributionibus vel portione sua per se vel per alios quocumque colore quesito distribuant vel administrent quovismodo. ¶ Alioquin ipsos administratores vel distributores per tempus dierum xxx dierum monitione premissa excommunicamus in hiis scriptis quos omnes et singulos excommunicatos volumus publice nuntiari. Absolutionem vero omnium et singulorum qui huiusmodi nostras sententias inciderint nobis duximus reservandam. ¶ Monemus etiam universos et singulos abbates decanos ecclesiarum collegiatarum et monasteriorum prepositos et alios quoscumque nobis subditos cuiuscumque ordinis status dignitatis aut conditionis existant ad quos vel ad quas personarum ecclesiasticarum monasteriorum suorum correctio pertinet ipsis quoque sub excommunicationis pena districte precipiendo mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet ultra penas conscriptas etiam per consuetudinarias ecclesiarum et locorum suorum penas et personas easdem prout ipsis subsunt pro premissis et aliis quibuscumque indecentiis dissolutionibus et abusionibus et personam

per divinorum negligentia officiorum corrigere non compescant. Nos tamen intendentes
non existere correctionibus disciplinalibus ecclesiarum et monasteriorum predictorum seu ministrorum
eorundem quorumcumque in aliquo derogare multiplici enim pena merito percelluntur
qui in premissis multipliciter excedentes divinam offendunt maiestatem suos
superiores despiciunt statum clericalem in quo sunt unde temporalem alimoniam
et honores habent pauperos inhonorant. Et quod in se et in alios eos suo per-
niciosi corrumpentes exemplo peccant scandalose. ¶ Ceterum quia in non-
nullis ecclesiis collegiatis supradictis consuetudinem ymmo dampnabilem
abusum inolevisse percepimus videlicet quod decanum ecclesiarum earundem et alii
Iurisdictionem habentes canonicos et alias personas ecclesiasticas ecclesiarum suarum di-
vina officia et monasteriorum non facientes aut eisdem non interessentes
aut alias excedentes per censuras et penas ipsarum ecclesiarum et monasteriorum
predictarum disciplinales consuetudinales corrigere non possunt nisi eisdem et
nomine alicuius etiam iudicialiter vel magnum de fructibus prebendarum suarum et
divine offensam maiestati dampnamus et reprobamus ¶ Inhibentes
universis et singulis prelatis et canonicis necnon monachis et ecclesiasticis personis pre-
dictis ne decetero huiusmodi corruptelam fuerint aut secundum eam iudicare presumant
Alioquin per decretum monitione premissa quos a tempore publicationis presentium canonice
volumus contrarium facien ab officio divinorum suspendimus in hiis scriptis ¶
Mandamus et universis et singulis abbatibus necnon collegiatarum ecclesiarum
et conventualium seu ruralium decanis et prepositis monasteriorum nostrarum Civitatis et
diocesis predictarum sub excommunicationis pena quam infra octo dies a data presentium con-
tinue sequentes premissarum copiam de verbo ad verbum recipiant ac ea omnia
et singula quam primum commode poterint personas monasteriorum ecclesiarum et conventualium
suorum publicent quotiens. In quorum omnium et singulorum testimonium — religiose

Ne aliquis beneficiatus intret ecclesiam suam nisi divina sine

Willhelmus dei gratia sancte Colonien ecclesie archiepiscopus universis et singulis prochialium
ecclesiarum rectoribus plebanis ac in eis et intra limites ipsarum benefi-
ciatis et intitulatis et civitatis et diocesis nostre Colonien. Olim in domino. Ex
officii nostri debito frequentibus clamoribus incitati subditorum nostrorum excessus
corrigere mores incedentes et gestus reformare negligentiam et inobedientiam
eorum ulterius sine scandalo dissimulare non valentes cogimur et a temera-
riis ausibus penarum adiectione eosdem cohercere statuentes de capituli
nostri et priorum nostrorum Colonien ecclesiarum consilio et assensu strictius inhibentes
sub pena suspensionis ab officio quam in contrarium facien ferimus in hiis scriptis ne
quis ecclesiarum prochialium plebanus rector aut curatus vicarius aut locum
tenens earundem seu altarista aut in ipsa ecclesia quibus intitulatus divi-
nis officiis celebrandis. Et eo tempore quo ibidem divina fiunt et fiunt necnon
in commendationibus peragendis et commemorationibus fiendis defunctorum ac visita-
cionibus sepulcrorum eorundem cum prece et collectis et orationibus consuetis in administrandis
sacramentis eucharistie viatici prime et extreme unctionis fidelium que in diebus

sius infirmantes hebetes accedere sine superpellicio et religione merite ad
in ecclesia aut ipsa sacramenta ministrare presumat. Ita tamen quod ad ministran-
dum sacramentum eucharistie lumen et nola eam precedant invenientes egrediendo ecclesiam
et ingrediendo et infra civitates villam et opida calopedibus propter periculum vi-
tandum non utantur. Sit quod presbyter mittens eucharistie magis possibile sint
nec vacuus inveniatur ne forte homines vadlactent non catorem sed circu-
ram abominando. Et si omnes eucharistias forsan propter multitudinem expendit
infirmorum in redeundo cessent lumen et sonitus campanelle. Confessi-
onem subditorum suorum non languencium nec debilium sed valencium accede-
re ad ecclesiam ipsam comode in ipsa ecclesia volumus in loco apto et non secreto
simul et devote audiri et penitentias pro modo culpe infligi salutares. ¶
Statuimus eciam sub pena predicta prohibentes ne quis rector seu eius vi-
carius gerens custodem seu campanarium qui quantum possibile est persona literata
existat nisi indutum superpellicio seu linea veste decenti ut moris est superiori
alia vestimenta tegente ad ministrandum seu serviendum in divinis sibi aliqualiter
sustineat vel admittat. Quod si talis custos aut campanarius sic contra vo-
luntatem et prohibitionem dicti rectoris seu eius vicem gerentis huiusmodi servicio et mi-
nisterio ingerant animose nec ipsius rectoris aut vicarii monitis acquies-
cat nisi infra decem dies continuos huiusmodi resistenciam et prohibitionem seque-
tes de huiusmodi rebellione condignam nobis et dicto rectori iniuriam passo presti-
terit emendam. Sit pretextu nostri statuti huiusmodi sua custodia seu officio campana-
rie privatus ipso facto. Et alius idoneus persone per eum ad quem pertinet libere co-
mittatur. Ita quod sicut rei qualitas exposcit canonica districcio ultimus ex-
pam fiat exemplaris. Mandamus quoque et districte sub pena excommunicationis iniungimus
omnibus et singulis altaristis capellanis perpetuis beneficiatis et intitulatis in pa-
rochialibus supradictis aut infra limites earundem. Rectoribus plebis et rectoribus ma-
trices ecclesie quo ad iura ipsis tam de iure quam de consuetudine debita inmediate
invenientes statuta nostram et canonicam effugere debent debitam obedienciam. ¶
Insuper mandata ordinaciones et precepta cum ipsarum addicione penarum tam per
nos quam predecessores nostros sub quacumque forma iterarum contra rectores plebanos
et eorum vicem gerentes ecclesiarum parochialium presbyterorum qui recepta cautione excommuni-
catos auctoritate nostra in mortis articulo iuris permissione duxerint absolvendos
et possent tales in cimiterio sepeliri quos infra certum tempus in dictis mandatis
expressum officiali nostro aut sigillifero nostro curie significare tenebuntur. Eadem pre-
sencium repetimus et innovamus ut ipsorum transgressores a temeritatibus eorum ausibus
refrenent. ¶ Preterea statuimus et ordinamus quod si quis ausu temerario abso-
lucionem a nobis seu officiali nostro a quacumque excommunicationis sentencia auctoritate nostra seu statu-
torum provincialium aut synodalium in quemcumque lata falso et mendaciter asserens
excommunicatum huiusmodi vicam ducens in humanis eum iam de medio sit sublatus et
petiuit et ipse sentenciam excommunicationis meritis huiusmodi impetrator quod fecerimus in huius-
modi speciem in eundem dicentes absolucionem sit per fraudem et dolum sub repticio con-
secutum nec et ea imperendi huius dubitavit in quibus dolorem sic prime appa-
ruerit. Ita quod contemptus religionis sed inventat articuli et que angustia eos absolu-

K

viventes impediunt promulgent excommunicatos et denunciatos quod est irrita nullius de iure existit firmitatis plebanum vero et rectores ecclesiarum vicarios et divina agentes qui huiusmodi absolucionibus scienter utuntur et eos qui excommunicatos nominatim in publico iam mortuos tamquam adhuc viventes absolutos dixerunt seu eorum corpora in contemptum clavium que committatur auctoritate predicte absolucionis ecclesiastice tradere presumpserunt sepulture penas contra predicantes eiectos in crimine dampnatos in iure expressas necnon in constitucione felicis recordacionis Clementis V que incipit eos qui in concilio Viennensi salubriter edita dispositas non immerito potuimus formidare penas auctoritate nostras per nos in huiusmodi statutis nostris latas post mensem unum immediate sequentem publicacionem eorundem in synodo seu primo per nos seu nostra auctoritate celebranda sollempniter statim ipsorum voluimus incurre transgressores Mandantes universis et singulis et singulis archipresbiteris decanis foraneis nostre diocesis ut recepta eorundem copia infra quindecim dies a tempore publicacionis eorundem plebanis rectoribus et presbiteris in suis decanatibus et infra limites ipsorum constitutis publicent et insinuent ea ipsis ne dicta statuta per ignoranciam supinam et crassam se causare possint aliqualiter ignorasse Datum Colonie sub sigillo nostro et editum Anno nativitatis domini Millesimo ccc° lxiii° xxi die mensis Octobris

Incipiunt statuta Engelberti archiepiscopi Coloniensis

Engelbertus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie Archiepiscopus sacri Imperii per ytaliam Archicancellarius Universis venerabilibus decanis ecclesiarum et rectoribus per civitatem et diocesim Coloniensem constitutis Salutem in domino et infrascriptorum cognoscere veritatem Cum bone memorie nostrorum predecessorum quondam ecclesie Coloniensis superiorum archiepiscoporum non inconsulta provisione edita in sancta synodo ad observandum promulgata contineant statuta Ne iudices vel persone seculares Iurisdictionem iudicia tam ordinariorum quam subdelegatorum perturbarent quomodo per se vel per alium vel impedirent ne ex hoc nervus ecclesie dissolveretur disciplinam Et citacionibus monicionibus genuacionibus et execucionibus ecclesiasticis libere deinceps permitterent iurisdictionem. Alioquin contra premissa ausu temerario venientes penis et sentenciis in eisdem statutis expressis se penitus nosceret incursuros Sane aliquorum deprava presumptorum in tantam prorumpit efficaciam quod ordinem per eos procedentes vicinius et intra terminos omnis tenebrarum suadente principe nonnullos utriusque sexus homines clericos et laicos civitatis nobis in dicta officialis Coloniensis aut alio Iudice ecclesiastico monentes et monitos intendentes litterarum et mandatorum Iudicialium predictorum Iudicio et auctoritate temporali apprehendunt eosdem capiendo et contra eorum voluntates compellendo violenter inducendo ut a prosecucione causarum et litium predictarum a lacrima et mandatorum litterarum predictarum cessent et desistant Occasiones frivolas et maliciosas contra

eosdem fingentes et proponentes non huiusmodi litteras eius et litteras et mandata
Et quod alias eius ipsos cepissent et arrestassent vel eciam ad iudicium
secularem traxissent. Quorum machinacionibus frivolis et maliciosis sinistre
occurrere cunctisque periculis necnon zizaniorum inextirpabilium gestura occidere
affectantes statuta predecessorum nostrorum in suo robore duratura. Volentes
ipsis tamen aliqua addendo statuimus et inviolabiliter sano predicto consilio
volumus observari. Ut illi qui ut prefertur eius et litteras coram nobis nostrove officiali
Coloniensi aut aliquo iudice ecclesiastico debite monentes et movere mandantes
aut easdem litteras et mandatorum nuncios et latores aliquo iudice temporali
auctore ceperint vel arrestaverint coram nobis eciam rectoribus parte nobis sub sue
suspensionis infra biduum a tempore capcionis seu arrestacionis huiusmodi compareant
per testes ydoneos coram nobis placitaturi et per eorum iuramenta propria declaraturi quod
non in ecclesiastice iurisdiccionis contemptum. Et quod alias eius per eos eiusdem placi-
tus eosdem cepissent vel arrestassent vel capi vel arrestari procurassent.
Quibus per hoc receptis placitacionibus et iuramentis infra unius mensis spacium
a die iuramentorum et placitacionum recepcionis currere incipientes officialis noster per
se aut sigilliferis curie nostre Coloniensis huiusmodi recepisse a talibus personis a
quibus receptum est significetur. Hoc quoque presens statutum in eciam [illegible] ut ad
omnium et singulorum noticiam perveniat indubitanter publicari ne aliqualem pretendere
valeant ignoranciam volumus publicari. Datum Anno domini millesimo ccc
lxvj crastino Remigii.~

De capcione et arrestacione clericorum

Engelbertus dei gracia etc. Universis et singulis suprascriptis decanis ecclesiarum
eorumque rectoribus et capellanis parrochialium per nostram civitatem et diocesim Colonien-
sem constitutis. Olim ad nostre percepcionis [illegible] crebra relacio pulsavit auditum quod
nonnulli domini temporales et dominium temporale obtinentes nostre diocesis clericos
capere et arrestare captos et arrestatos ausu sacrilego longe [illegible] a sede apostolica
seu a nobis obtenta licencia seu concessa detinere non verentur quinimmo per se
suos quod familiares et satellites in contemptum divinum ecclesie ac dampnum et pre-
iudicium libertatis ecclesie premissa faciunt fecerunt fieri quod procurant atque
mandaverunt nec dum sacrorum canonum penas verum eciam statutorum ecclesie
nostre incurrendo. Ex quibus nonnulla scandala magna pericula et maximo
divina sunt secuta et ampliora sequi nisi celeri remedio succurratur pre-
sumuntur verisimiliter in futurum. Contra illud igitur diligenti studio consistentes
et nostre ecclesie sollicitudinis nostre humeris incumbentes revolventes quam ex
hiis tam apostolice sedis et nostro honori ecclesiastice libertati quam ecclesiasticarum personarum
quieti et prospero ecclesie statui non sine dampnandi exempli pernicie de-
rogatur sacro approbante consilio statuimus ut preter formam canonis quia
fecerint seu fieri procuraverint premissa inventi ipso facto dinoscuntur. Omnes ca-
pientes clericos ecclesiasticos nec personas infra nostras civitatem et diocesim Colonien(sem)
sine mandato sedis apostolice seu nostro iudicio speciali vel eosdem in captivitate deti-

nentes seu pro captivitate aliqua pecuniam extorquentes et eorum bona
vi rapientes per omnes ecclesias maiores civitatis et dioc. Colonien. parrochiales necnon
nos omnes et singulos operam et consilium ad hoc adhibentes ab omnibus parrochialibus
ecclesiarum rectoribus singulis diebus dominicis et festivis candelis accensis campa-
nis pulsatis nominatim de quibus constiterit excommunicatos denuncietis et ab eis
arcius evitentes donec sufficienter satisfecerint de commissis et a sede apostolica
meruerint beneficium absolutionis obtinere. Et nichilominus locus in quo dictum
forefactum extiterit perpetratum quousque deo et ecclesie et nobis a lesis de premissis
congrue fuerit satisfactum ecclesiastico suppositus sit interdicto. Mandantes quoque vobis
et aliis vestrum in virtute sancte obediencie quatenus huiusmodi statutum singulis diebus
dominicis in vestris ecclesiis ipsos sacrilegos publice iuxta formam prescriptam excommunicatos
denunciando. In cuius rei testimonium etc. De testamentis.

Engelbertus dei gratia etc. Universis in christo venerabilibus et singulis respective
decanis, Prepositis plebanis vicepastoribus ecclesiarum et capellarum curatis
ecclesias et capellas officiantes parrochiis et clericis Religiosis et secularibus civitatis
et dioc. nostre Colonien. ad quos presentes mandatum pervenerit Salutem in domino sempiternam.
Cum sicut fama publica nobis exponente et publice atque notorium est et manifestum
accepimus quod in tempore mortalitatis epidemie in nostris civitatibus et dioc. que
fuit aliquibus mensibus elapsis prout adhuc viget et est noscitur plures utriusque
sexus homines mares et femine senes et Iuvenes sua condiderunt et fece-
runt sani et compotes mentibus testamenta codicillos seu ultimas suas
voluntates suosque elegerunt et constituerunt manufideles et executores
testamentorum ac ultimarum suarum voluntatum aut suis heredibus aut aliis suis
amicis carnalibus executores huiusmodi suas in animas suas commiserunt faciendas.
In quibus nonnulli certa quod vigore institucionibus aliisque indulgentiis ac remissionibus
peccatorum suorum ad fabricam nostre ecclesie Colonien. et in subsidium illius de
bonis et rebus suis per eos Iustis donacionibus dederunt legaverunt et depu-
taverunt pecunias res bona possessiones et clenodia ac redditus annuos perpe-
tuos et temporales constituerunt dandos tradendos solvendos ac solvenda
provisoribus fabrice antedicte. Verum tamen prefati executores seu successores et
alii predicti qui huiusmodi legata sicut donata et deputata ad fabricam tan-
dem provisori fabrice ipsius exsolvisse debuissent de hoc contagiose epy-
demie subita cum executoribus et plurimum predictis similiter decesserunt et antequam de-
cederent alios suos carnales amicos huiusmodi executores et suarum etiam ultimarum
de premissis voluntatum in animas suas ulterius commiserunt faciendas et qui de
bonis suis et rebus etiam eidem fabrice dederunt et legaverunt per mortem
ipsorum dandis et solvendis provisoribus antedictis. Sicque huiusmodi executores
de una manu in aliam et de alia in tertiam et de tertia in quartam et sic
deinceps ulterius quam dicitur et fuit commissum quorum decessorum ac pauci
quibus facultas suppetebat decesserunt non ad opus fabrice predicte tamen

q̄ Regis institucionibꝫ q̄ aliis indulgencis consequendis aliquid de bonis suis
darent donarent et legarent sic vniuersi et singuli homines dicte parrochiam
ac etiam et laici tam religiosi quam seculares monachi et monache se de
rebꝫ et bonis per dictos testatores legatores illius pro ipsos ad vsus dicte fabrice
legatis et deputatis intromiserunt et intromittunt sibi que ea retinuerint reti
neant et vsurpant Quidam vero consilium auxilium operam et operam presti
terunt et prestent quominus prouisoribus fabrice eiusdem solucio et satisfactio
fiat de premissis Unde ne tam laudabilis ecclesia non modicum ymo excessiue
multum sumptuosa in eius erectione tocius cordis intencione inflammesit in hac
parte suppeditatur Vobis omnibus et singulis in virtute sancte obediencie et sub pene
excommunicationis districte precipiendo mandamus quatenus omnes et singulos vniuersi et singuli
homines cuiuscumque dignitatis ordinis status religionis vel condicionis exsi
stunt et clericos et laicos et religiosos et seculares nominatim et in specie omnes sup
scriptos et infra qui de bonis et rebus ad huiusmodi decedentibus illicite se intro
miserunt et nomina ipsa prouisori de ipsis donatis legatis et deputatis ad ipsam
fabricam satisfecerint eos quoque qui consilium auxilium operam vel operam ad
premissa prestiterunt quominus dicta legata persoluta sunt et persoluantur prouisoribus
antedictis ut de huiusmodi donatis legatis dictis et deputatis ad ipsam fabricam
et de perceptis exinde et intromissis satisfaciant prouisoribus fabrice antedicte Infra
quindecim dies post vestram monicionem eos quoque qui se de bonis legatorum intromi
serunt et legata ipsa ac nomina legancium et eorum fautores sciunt occultare
ut infra ipsius eiusdem monicionis ipsos prodant et reuelent vel mitterent eorum
officialis nostro colonien aut in huius litteras vestras committimus donec eas ad nos
duximus reuocandas causam racionabilem pretendant quare ad premissa minime te
neantur dictis prouisoribus ad hoc legitime vocatis Alioquin ipsos omnes et singulos
contumaciam facientes quos nos extunc prout ex hoc in hiis scriptis excommunicamus excommunicatos
nominatim quorum nomina scire poteritis et aliquos vero in genere publice nuncietis
in ecclesiis et capellis vestris supradictis Et sub hoc sigillo et nomina monitorum nobis
rescribatis ipsis ecclesiastica sacramenta denegando donec a nobis seu officiali nostro
predicto absolucionis beneficium meruerint obtinere. Datum nostro sub sigillo ad cas
in crastino beati Remigii Anno domini millesimo ccc^mo lxxv^to

Mandatum de prelatis non residentibus .

Ut prelati seu curati ad quos disciplina ecclesiastica spectat in suis ecclesiis
personaliter infra mensem a tempore publicacionis presencium residant ibidem
curas suas gubernando Alioquin omnes et singulos contumaciam facientes mense elapso
quem ipsis et eorum cuilibet pro tercio et peremptorio monicione canonica premissa prefigimus
et assignamus excommunicacionis sentenciam quam ferimus prout extunc et exnunc prout ex nunc
in aliis minime mandatis ac eciam ferimus in hiis scriptis minime volumus ipso
facto Alias inhabiles penas ipsis et eorum quibus prout eorum contumacia seu pre
uentis exegerit infligemus Absolucionem omnium et singulorum nobis et commissariis nostris

1375 1/3 Hergl X
IV 517.

spiritualis deputando consumatur etc.

Mandatum ne annis vacantium percipiendis aliquis quam ad fabricam committantur.

Mandamus quatenus fructus primi anni et aliis cuiuscumque anni secundum beneficiorum vacantium quorumcumque ab antiquo ecclesiarum vel monasteriorum fabricis solitis applicari necnon ea que per novas seu nomine receptas vel ad = 1375 11/3 Hartzh. IV 518 ß.
iniunctas personas ut predicti ecclesiis vel monasteriis erogantur et hactenus erogari
et solvi quovis modo seu colore quesito consueverunt non solvi alicui dominum
imbursentur nec ad aliquos privatos dominos usus quolibet applicentur. Sed ipsarum
ecclesiarum et monasteriorum fabricis et ornamentis in et ad usus earundem exponantur
sicut de antiquo mediante ex statuti iure permittente fideliter consueverunt.

Mandatum ne capitula et conventus vendant usufructus etc.

Item statuendo prohibemus ne capitula conventus vel persone ecclesiarum vel monas- Ibidem
teriorum nostrarum civitatis et diocesis Coloniensis aliquos de et super ecclesiis vel monasteriis
ipsis seu ecclesiarum vel monasteriorum predictorum fructibus redditibus sive bonis pecunia
etiam inde recepta redditus pensiones sive census annuos perpetuos sive
usufructuales diligenter transferunt vendant nisi prius seu communiter in-
super hoc auctoritas seu licentia sit obtenta. Alioquin in singulares personas
videlicet earum monitione premissa excommunicationis in capitulum et conventus suspensionis in ecclesiam
vel monasterium in qua vel per quam personas contravenientes fuit interdicti sententias ferimus
in hiis scriptis non obstantibus consuetudinibus etc.

Mandatum de impedientibus iurisdictionem spiritualem et de clamantibus litteras apostolicas et ordinarias.

Inhibemus ne quisquam cuiuscumque status vel condicionis existat apostolicam et nostram = 1375 11/3 Hartzh.
iurisdictionem ordinariam ecclesiasticam in litteris et mandatorum quorumcumque impetrationibus ex- IV 520 sq.
ecutionibus cognitionibus decisionibus et modis aliis quibus ipsa iurisdictio exercetur
per se seu per alium prohibeant vel impediant disrumpent vel retardent seu
impediri prohiberi disrumpi vel retardari faciant vel procurent quovis modo
dando eis ad hoc auxilium consilium vel favorem. Si quis vero contrarium fecerit
excommunicationis sententiam auctoritate canonis ac eciam nostra quam vel eorum canonica monitione
premissa contra contrarium ferimus in hiis scriptis se noverint incursuros ipso
facto. A qua nullatenus absolvantur nisi iudici cuius iurisdictio impedita vel iura
ta fuit integre fuit satisfactum. Et nichilominus si in morte articulo

absoluti non debita et plenaria satisfactione sunt prestita careant volumus sepultura etc.

Mandatum de violatoribus ecclesiarum et emunitatum dotum et bonorum ecclesiasticorum

1375 11/3 Hertzb. IV 520 ß.

Statuimus ut omnes et singuli malefactores ecclesiarum non commitatores immunitatum et dotum violatores personarum rerum et bonorum ecclesiasticorum maiores Incendiarii et raptores ac illi qui per annum et amplius excommunicati sunt nisi ecclesie absolucionis obtento beneficio quamdiu redire neglexerint vel contempserint ecclesiastica Etiam si in mortis articulo fuerint absoluti careant sepultura nec in ecclesiis Cimiteriis vel aliis locis sacris per aliquem possint sepeliri nisi prius a nobis seu officiali nostro licencia sit obtenta etc.

De usurariis et lumbardis.

1375 12/3 Hertzb. IV 521 sq.

Ne publici et manifesti usurarii qui vulgariter lumbardi appellantur immediate pactis ad pecuniam sub usuris mutuandi publice tenentur ac alii utriusque sexus homines qui per empciones ac alios contractus illicitos et vulgariter haungeld appellatos exercentes seu recipientes Vos sub pena excommunicationis quam in vos et vestrum quemlibet ex nunc canonica monitione premissa ferimus in hiis scriptis precipiendo mandamus quatenus quorum nomina sciveritis vel quos lator presentium vobis duxerit nominandos moneatis ut infra septem dies post vestram monitionem immediate sequentes ab usuris et contractibus huiusmodi penitus cessent et desistant Alioquin omnibus diebus dominicis et festivis campanis pulsatis etc. excitatis etc. Nec ad communionem altaris ipsos vel alios illorum admittatis nec eorum oblaciones recipiatis nec ipsos si in hoc percesserint sepeliatis donec deo nobis et ecclesie satisfecerint Moneatis insuper omnes et singulos utriusque sexus homines huiusmodi usuras facientes cognoscentes et occultantes vel qui ipsis in aliquibus pecuniarum summis vel rebus aliis tenentur aut sunt obligati ut infra predictum monitionis terminum eosdem usurarios nobis prodant et revelent nec dictis usurariis eorumque consortibus de debitis huiusmodi satisfaciant Aut bona ad ipsos pertinencia si que apud se habent ipsis reddant Sed penes se in sequestro teneant ac arrestent nomine nostro et obstringant quousque de huiusmodi excessibus publice deo nobis et ecclesie emendam fecerint condignam Alioquin omnes et singulos huiusmodi facientes quos ex nunc prout hoc in hiis scriptis excommunicamus in ecclesiis vestris una cum usurariis publicis et lumbardis eorumque consortibus et familiaribus publice infra missarum sollempnia excommunicatos nuncietis Inhibeatis eisdem et aliis quibuscumque

quorum interest vel interesse poterit quod nos ad executionem dicte excommunicationis pene ac
eciam predicte censure procedere et alias prout iuris fuerit ministerium convenimus procedere et imposterum eciam
exigente procedemus. Insuper vigore statuti quondam domini Ernesti predicti omnibus
et singulis iurisperitis et advocatis et aliis quibuscumque tenore presencium inhibemus
ne quis dictos usurarios eorumque consortibus et familiaribus quorum execucionibus
huiusmodi iuris mandatur. Et nominatim in huiusmodi causis et negociis aut eorum
appendentiis patrocinium et consilium aliquod prestet publice vel occulte nisi
antea eorum nobis iuramento prestet quod quatenus sciunt vel scire poterit causam
esse usurariam eamque ipsam non fovebit ulterius. Nec patrocinium vel consilium aliquod
clam vel aperte impendat usurariis vel usurarios predictos alioquin ipsos iurisperitos
et advocatos et alios quoslibet excommunicationis sentenciam tum dictorum canonica monicione
premissa excommunicamus in hiis scriptis quos et excommunicatos volumus publice nunciari
Et quociens in premissis fecerit nobis litteras vestras presentibus consignandis liquide re
scribatis. Datum etc.

Incipiunt statuta Friderici Archiepiscopi Colonien. ~

Fridericus dei gratia etc. Universis et singulis quorum interest ac quos presens
negocium tangit aut tangere poterit quolibet in futurum volumus esse
notum. Quod ad audienciam sanctissimus in christo pater et dominus noster dominus Gregorius papa
undecimus per suas certi tenoris litteras apostolicas sub ea forma secundum quam sedes
apostolica pro pauperibus clericis beneficiandis scribere consuevit nobis directas ad dicta
Quod si huiusmodi litteras exequi non possemus nec vellemus aliquem personam in eisdem
litteris expressas eas executor demandaret mandavit quod de vita et conversacione
nonnullorum clericorum nostre civitatis et diocesis iuxta formam litterarum predictarum inquisito et
reperto ac pronunciato ipsos habiles et ydoneos existere ad huiusmodi beneficia nostre earum
dem litterarum tenorem obtinenda eisdem de ipsis beneficiis spectantibus ad collacionem
prelatorum seu capitulorum monasteriorum quorumcumque vel personarum civitatis et diocesis nostre
predicte que et que in eisdem litteris exprimuntur providere curaremus. Verum ad nonnulli
prout ad nos fide dignorum relatu pervenit nos exequi litteras huiusmodi non po
tuisse nec voluisse ad inquisicionem et pronunciacionem predictorum. Ubi eo ad ulterior
earundem execucionem processimus litterarum quod non certa premissa contra formam dictarum
litterarum per quecumque rigorem clausule supradicte quarum quod omnibus non subsistat
in pronunciacionem eciam et iacturam huiusmodi pauperum clericorum contingat huiusmodi
acceptacionem. Et si quod forsan indebite presumptum fuerit per appositionem debiti
remedii ipsis clericis si pateant in hoc casu oportune valeat subveniri. Universis
vestrum ac omnibus et singulis quorum interest intimamus quos in presenti simodo ne
super premissa lateant mandamus publice quod nostre intencionis est fuit et est prius
cotidie existit dictas litteras apostolicas exequi voluisse et velle fuerit ut tenemur

inu^o eorum continenciam et tenorem. Super quarum execucione per alias nostras in
tenore literas officiali nostro Colonien. sub ea forma commisimus vices nostras. In
quorum testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum anno nativitatis
domini Millesimo cccmo. lxxxprimo penultima die mensis Septembris.

De confessione.

Fridericus dei gratia etc. omnibus et singulis ad quos presentes litere pervenerint salutem
in domino sempiternam. Cum pro qualitate temporis homini disponuntur agendi
modo eveniet quod illis cursu et mutabilitate mutantur. Sane est quod olim dudum
predecessores nostri pluribus et diversis personis ecclesiasticis tam religiosis quam secularibus quibus-
dam ad tempus certum quibusdam vero sine temporis determinacione non tamen motu proprio
sed importuna petencium instancia considerata et certis qualitate personarum suas in
tenore literas subditorum civitatis nostre Colonien. eorum eorum certo modo eorum confessiones con-
fessiones audiendi et eos in casibus nostre prelatis reservatis absolvendi ac penitencias
salutiferas iniungendi potestatem duxerunt indulsisse attendentes itaque quod ex eo quod non
nulli concessione et indulto huiusmodi sicut relatibus accepimus fidedignis non mi-
nus quam indiscrete ac periculose quod tamen ad presens silencio preterimus in hoc versantes
quam plurimum preter abusi id quod ad subditorum predictorum salutis compendium erat quam
tunc eorum predecessores nostri dirigebant intencionem egisse videbantur morbidum languentem
nigens scandalum pariter atque ac horrorem induxit et specialem cui in hac parte
quantumodo derivandum prupendere potestatem omnes et singulas concessiones et indulta
huiusmodi salva potestate penitenciario in ecclesia nostra Colonien. consistente et cetero prout
tradita vestris literas super hoc sub quacumque verborum forma concessas et si in eis
forsan cautum consistit quod huiusmodi litere vires obtineant non obstante revocatione
quacumque generali ut speciali in novacione et expresse in huiusmodi revocacione mencio sit ha-
benda specialis penitus et in toto revocamus et ex causis supradictis et aliis nos move-
tibus irritamus. Datum sub sigillo nostro presentibus quas in sinodo sua proxima ce-
lebranda volumus publicari appensum. Anno nativitatis domini Millesimo ccc. lxxxprimo. Sabbato
post Lamberti.

De questoribus elemosinarum.

Fridericus dei gratia etc. omnibus et singulis ecclesiarum prochialium rectoribus et eorum vices
gerentibus civitatis et diocesis Colonien. salutem in domino. Olim dudum sicut accepimus pre-
decessores nostri per suas in tenore literas diversis questoribus eorum super hoc concessas
per quas universitatem vestram exhortando eos duxit iniunxisse quatinus questores huiusmodi
seu ipsorum ad vos venientes ecclesias pias fidelium elemosinas et grata caritatis subsidia
petituri deferentes graciose admittere et caritative tradere curaretis nonnulli questores
in hac parte literis attentis abutentes. Alii vero literis sibi concessis nequiter abutentes
nonnullas eciam abusiones in suis sermonibus ad populum facto publice predicando ad q-
rendum huiusmodi elemosinas et subtiliter extorquendum confingunt. Verum vero quam minus ad d-
evocionem immodeste et indiscrete consistit eciam literis huiusmodi pro petendis elemosinis et querendis
destinantur multiplices excesserunt et excedunt in ipsorum quae dispendium animarum
salutis populi et devocionem fallaciter illudendum. Cum igitur per easdem literas huiusmodi predecessoris
et predecessorum literas quibuscumque eorum questoribus pro eo quod hiis qui per eciam nostram Colon.

et eius fabrica ad hoc et divinum quemlibet et ceteris huius declinantes accessum
elemosinas petituri sub quacumque verborum forma concessas penitus revocamus
et in toto diocesis sub sigillo nostro presentibus in synodali primo consilio celebrando
publicando appensis. Anno nativitatis domini millesimo ccc°. lxxprimo penultima die
mensis Septembris

De indecencia vestium clericorum.

Fridericus dei gracia ecclesie universis et singulis tam secularibus quam regularibus ecclesiarum
et monasteriorum Abbatibus prepositis plebanis prioribus decanis Collegiis quibuscumque
plebanis eorum vices gerentibus Ceteris quoque beneficiatis et clericis et religiosis cuius-
cumque status vel ordinis existant infra nostram civitatem et diocesim Coloniensem nobis subditis
Salutem in domino sempiternam. Et si circa nostrorum possumus et generaliter nobis subditorum
sub quorum universali cura et custodia sumus constituti defectus negligencias et
excessibus debeamus attendere de prelatorum tam secularium quam regularium
clericorum et personarum ecclesiasticarum utriusque sexus defectibus tanto maiori solicitudine attencius
et pensius contristamur quanto fuerimus frequencius eorundem animarum pericula que
nunc et specialius personis monasteriis in quibus sacre religionis abiecta de-
vocione multis actibus illicitis addicium periculosior imbuerunt ea propter nos
nullas sacrorum canonum constitucionum sequentes ac statuta et ordinaciones
et precepta nostrorum predecessorum innovantes quod quoniam talium personarum excessibus
frangant debitis obviare remediis quorum circa ut de ipsis cognicio plenior
habeatur effectum ut sequitur formam annotari duximus ordinanda ~

In primis quod contra clericos qui contumaciter ecclesie religionis abiecta in defendendis
vestibus ordini suo non congruentes contra canonum prohibiciones incedere non
verentur constitucionem felicis recordacionis domini Clementis pape v. in consilio Viennensi edi-
tam qua cavetur inter cetera quod clericus quicumque virgatam vel partitam vestem publice
gerens nisi causa subsit rationabilis Si beneficiatus extiterit a percepcione fructuum be-
neficiorum que obtinet sit ipso facto suspensus. Si vero beneficiatus non fuerit in sacris
tamen ordinibus constitutus citra subdiaconatum per idem tempus sit eo ipso inhabilis ad be-
neficium ecclesiasticum obtinendum. Idem quoque dicta constitucio censuit observandum de clericis
aliis qui vestem virgatam vel partitam simul et tonsuram publice deferant cum
talem dignitatem vel personatum seu beneficium curatum obtinent ac sacerdotes et
non religiosi si vestem deferant quam ipse que absque causa rationabili eo ipso a
fructuum percepcione beneficiorum que obtinent per annum continuum sit suspensus. Et
sacerdotes non beneficiati et religiosi ceteri per idem tempus eo ipso reddantur inhabiles
ad beneficium ecclesiasticum obtinendum exequentes et renovantes statuta ordinaciones manda-
ta et precepta bone memorie domini Walrami ecclesie circa premissa innovantes
que incipiunt Felicis recordacionis etc. in 2° statuto in quo cavetur inter cetera quod suspensus
quamdiu durat ipsa suspensio pena aliquid de fructibus suis beneficii seu pre-
bende perceperit et ministrans si quid contra racione sue prebende ministrum facere vero
ipsorum contractione penam incurrat ipso facto et capitulum si in hac parte culpa vel
negligencia dissimulacione commiserit sit suspensus ipso facto. ¶ Et statutum eiusdem

quondam domini Walrami quod incipit Walramus etc. Cum dudum Eius mitigatione
ibi subscripta innovantes eas et ea precipimus inviolabiliter observari. Statuentes de
consilio capituli nostri et priorum Colonien. penas et sententias supradictas locum debere habere
in futurum. Ipsas quas sententias ferimus in hiis scriptis in omnes et singulos clericos nostre
diocesis superius annotatam qui vestem superiorem ultra ultimum spacium quo genu de
capite suum ipsi vesta inferre potest eam induendo usque in finis ad horam
deferre presumunt publice coronata a primo de Brassia. Et quia vos clericis nostre de-
testabilem morem quidam modernis temporibus moleverunt vestem superiorem apertius indicavit
una ante pertus et aliam post dorsum deferendo publice deferre sine causa iusta et ir-
reverenter incedere presumpserit. Si secularis fuerit beneficiatus vel carens beneficio
vel religiosus ad ministracionem habens huiusmodi vestem infra mensem die penalibus tene-
at. Religiosus vero ad ministracionem non habens infra idem tempus ipsam teneat suo
superiori assignare in pios usus convertendo. Alioquin si secus fuerit dicto mense
lapso si noverit incidisse suspensionis sententiam ab officio et beneficio quam ferimus in eos
in hiis scriptis etc.

De clericis qui barbas et comas nutriunt

Precedenti constitucione felicis recordacionis domini Gregorii pape decimi in concilio Lug-
dunensi edita que sub certa pena prohibetur clericis ne nutriant comam
et barbam nisi ex iusta causa consequenter eam inviolabiliter precipimus observari.
Statuta quoque mandata et precepta pie memorie domini Henrici que incipiunt.
Item precipimus in virtute etc. Et domini Walrami que incipiunt Felicis recordacionis etc.
Et domini Wilhelmi Archiepiscoporum Colonien. predecessorum nostrorum quod incipit Wilhelmus
dei gratia etc. bone memorie predecessores nostros etc. edita contra clericos qui coronas
seu tonsuram clericalem debitam nostre status et ordinis recepti exigencia non
deferunt barbas et comas nutriunt sine causa iusta portantes quibus in effectu ca-
vetur videlicet in ordinacione et statuto dicti domini Henrici quod clerici beneficiati civitatis
et diocesis Colonien. tonsuram clericalem secundum sui status aut ordinis exigenciam decentem
et patentem ac publice in capite assidue portare negligentes incidant sententiam ab
ingressu ecclesie quidem dictorum memoratis premissa incurrat. In ordinacione vero sta-
tuto mandato dictorum dominorum Walrami et Wilhelmi predecessorum qui huiusmodi pene suspensionis
ab ingressu ecclesie quam eciam ad clericos barbas deferentes extenderunt penam sub-
scriptam addiderunt. Cavetur quod clericus nutriens barbam sine causa iusta eamque
deferens ultra quindenam non abrasam nec coronam seu tonsuram statum et ordinem
suo congruentem portans publice in capite et ipso hoc pena suspensionis ab ingressu
ecclesie incidere supradictam a fructibus suorum beneficiorum sit eo ipso suspensus. Et si
suspensus eciam quicquid de fructibus huiusmodi receperit aut quicquid sibi aliquid in-
stituit tam recipiens quam ministrans eo ipso se noverit excommunicacionis sententiam incidisse.
Et capitulum si in hac parte collegiata fuerit suspensum si in culpa extiterit vel ne-
gligencia vel ad ministracionem huiusmodi factum ratum habuit et ipsa eciam incidit
sententias incurrat ipso facto. Item quod dominus Wilhelmus predecessor suus post modum statuendo quod
incipit ex innata tales non deferentes tonsuram publice clericalem ipso facto sus-
pendit prioribus innovantes salvo quod loco quindene predicte quo ad radendum barbas
vel tondendum spacium viginti septimanarum subrogamus. Cetera statuta mandata
et precepta que eciam ad clericos hasaludia in locis in quibus consistunt beneficiati ex-

contra premissa venerint et penam suspensionis a perceptione fructuum beneficiorum
suorum per sex menses in eorum fraudem incurrant. Item nos statutum eiusdem quondam
domini domini Wilhelmi quod incipit Intimacione ex aggravata etc. Item statutum
et aliud quod incipit Cassamus in Christo patris et domini nostri domini Innocencii pape
tercii. Volentes itaque etc. necnon eiusdem domini statutum in hoc eciam editum quod
incipit Item statuimus ut quilibet clericus sive secularis sive religiosus etc.
Mandamus et precipimus universis per nostram ordinacionem ac decretum supradicta
inviolabiliter observari ipsa que summas ex habundancia repetentes quidem domini
eciam memorie premissa in nostris penitentes et rebelles ferimus in hiis scriptis

De habitu religionis.

Item super felicis recordacionis domini Bonifacii pape VIII constitucionem per quam districtius in-
hibetur ne quis religiosus quamcumque religionem tacite vel expresse professus
habitum ... locorum habitum sue religionis temere dimittat huiusmodi temerarium viola-
torem excommunicacionis sentencia plectens ipso facto necnon constitucionem felicis recordacionis domini
Clementis pape V in concilio Viennensi editam que incipit Ne in agro dominico sacre religionis
monachis nigri ordinis sancti Benedicti omnem in vestibus ordinatam seu curi-
osum ornatum aut cultum necnon in equitaturis et lectisterniis quemvis notabilem
inordinatum excessum precipiens ut superior vestis ipsorum habitum promine nigri
aut brunei coloris iuxta morem apud eos observatum solitum in regione qua degunt
consistat exequentes ab huiusmodi eis inhibitis et vetitis abstinere et precipue et sta-
tutis huiusmodi obedire ipsis precipimus firmiter et mandamus. Statuta vero et
mandata et precepta felicis recordacionis domini Bonifacii que incipit Volumus eciam etc.
Quo inhibet ne quis abbas vel abbatissa cuiuscumque religionis non exempte
civitatis et diocesis Coloniensis absque speciali licencia archiepiscopi Coloniensis vel sedis apostolice
auctoritate monachis aut monialibus suis monasteriorum confessores aliunde quam de
eorum ordine preter ipsorum statutum religionis eligendi vel assumendi concedat
potestatem necnon bone memorie domini Wilhelmi archiepiscoporum nostrorum predecessorum man-
datum quod incipit Vagi quidem etc. in quo inter cetera omnes et singulos mo-
nachos extra monasteria sua non intitulatos vagantes ut dicitur legem inconsulte
et indiscrete eciam contra iura et ordinis sui disposicionem regularem
licencia suorum abbatum seu prelatorum qui nulla suadente utilitate monasteriorum
suorum vel necessitate exigente se conferunt ad aliena negocia exequenda
qui subito vagantes ad sua monasteria inconsulte eciam premissa si secus fe-
cerint in eos excommunicacionis sentenciam tulit redire precipit. ¶ Necnon statutum bone
memorie domini Sifridi archiepiscopi Coloniensis quod incipit Statuimus ut nulli monachi
etc. quod postmodum per recolende memorie quondam Walramus archiepiscopus Coloniensis pre-
decessor noster in quodam suo statuto quod incipit Item cum bone memorie Sifridus
olim etc. Idem statutum approbavit sub certa penarum forma declaracione que incipit
Cum nos tamen dudum consilium synodale in capitulo ecclesie nostre etc. quam quidem
declaracionem bone memorie Engelbertus predecessor noster etc. est statutum eciam repe-
tendo in sua ordinacione que incipit Cum nos dudum etc. statuimus in hac parte
innovantes eciam cum declaracione precipimus et mandamus quatenus ad religiosos ordi-

pdcos salua constitucione qua qui abiectus est . Et talis in consilio Viennen
edita nemo dein statuit quod idem dns Sifridus ad canonicos regulares sci
augustini et premonstraten ordinum salua eorundem ordinum instituc extende
uolunt extendimus magis quam ipsorum ordinis patiatur instituta regularia . Cum ut
clarum est quam dei mandatis inferunt lanior inuiolabiliter obseruari penas et ce
suras in dicto statuto expressas repetentes eas in contradictores et rebelles innoua
mentes premissa firmiter in suis robore **Item de religiosis et uestitu eorum**

Subsequenter pie recordacionis dni Bonifacii pape octaui qui incipit periculo
so et dni Clementis pape V in consilio Viennen edita et constitutiones
conseruacione et reformacione status et morum monialium cuiuscumque religionis aut
ordinis exstiterint supprimimus obseruari diligenter in quibus inter cetera cauetur
ut uoluntati dno debitum reddant familiarum nec monachali postposita
modestia extra sua monasteria impudenter discurrant pannos serices
uaiorum furratis et uirgatis capucialis non utantur . Et Recensio statutum
bo. me. Sifridi epi colonien quod incipit Statuimus ut nullus monachus
aut monialis etc quod primo dicti pie me. Walramus in qualibet sua ordinacione
que incipit quamuis animarum etc laudamus et approbamus et dictus predecess
nri in statuto per eum edito quod incipit Cum bone me . Sifridus etc Item
statuendo reponit penam adiciens excommunicationis contrarium eorum qui contra eadem statuta
presumpserint facientes innouamus cum penis et suris contentis in statutis supra
dictis

De concubinis et concubinariis

Porro statutum bone memorie dni Conradi predecessoris nri per Sifridum eius
successorem qui idem statuit contra concubinarios publicos et notorios qui
concubinas suas in suis domibus cohabitant innouantes quod incipit Ex con
silio bone me. etc in quo inter cetera mandatur sub excomunicationis pena que in ipso
facto feratur et quam sentenciam seculares facientes incurrunt ipso facto quod sacerdotes maxime
cohabitatores concubinas suas a se de domibus suis et proximis infra decem
dies expellant eas per eos perempte et nocumento canonica assignacio quod et mulieres
ipse per sententiam excomunicationis in eas ferendam predictam ipsam exire compellantur
innouamus Statuentes ut simul fornicatores notorii pdcti qui concubinas suas
in domibus propriis cohabitant . Si tales focarias publicas in domibus suis eas co
habitando tenere presumpserint per decem dies nec eas a se abiecerint et abegerint
et si de fornicario notorio abiecte non recesserint tam ipsi focarii notorii cohi
tatores quam fornicaria sentenciam excomunicationis incurrant preter nostra statuta antedicta in
eos et in earum quemlibet firmiter in suis robore **De cessatione diuinorum**

Item licet iam dudum dictus nobilis per nros predecessores declaratus sit omnibus mani
festus quo seruato nullus prelatus Rector uel alius ecclesie minister ciuitatis et
dioc colonien pretextu dubii aut ignorancie supine quouis colore quesito
in cessatione diuinorum periculum animarum ab obseruancie dictorum statutorum nrorum predecess
et mandatorum penarum et sentenciarum latarum in eisdem se racionabiliter ualeat excusare
tamen ne quis ad declarandum execucionem eorundem mandatorum consciencia scrupulosa
dubitare se dicat ubi equa racione dubitandum non est . Statutum dudum in prouin
ciali consilio colonien super hoc salubriter editum ut de simonia nos pdcto cognito
certior redderetur ipsum innouantes duximus annotandum in hec uba . Statuimus

ut p(re)lati Urbanam p(re)dicti decani rectores eccl(es)iar(um) seu capellar(um) ac corp(or)a vicarii
q(ui) cito capitulitas dicta vel p(ro)positu(m) v(e)l aliquod p(re)fatum de quib(us) e(st) sup(ra)d(ic)tum ad
noticiam vel famam deferre vel alio quocu(m)q(ue) mo(do) p(er)venerit statim fuit ubi
cu(m)q(ue) fuit cessetur a divinis iux(ta) p(re)missa faciend(o) et ad observatione(m) et exe
cucionem dictar(um) sententiar(um) p(er) se vel p(er) alios teneantur Alioquin non obstante ex
cusacione crasse ignorancie penis et s(ente)n(tiis) subiaceant sup(ra)d(ic)tis ~

De usurariis et de corp(or)um sepultura ~

Preterea felicis recordac(ionis) d(omi)ni Alexandri p(a)p(e) iij constitucio(ne)m q(ue) in o(mn)ib(us)
p(ro)mi(n)et usurarios in concilio g(e)n(er)ali editam que p(ro)hibet usurarios ma
nifestos ad altaris co(mmun)ionem admitti p(re)cipiens oblaciones eor(um) no(n) recipi
et in morte eis denegent ecclesiastica(m) sepultura(m) Clericos contra facien(tes) d(omi)n(u)s
ad arbitriu(m) ep(iscop)i satisfaciat ab execucione officii maneat suspensus Necnon
felicis recordac(ionis) d(omi)ni Gregorii p(a)p(e) x (con)stitucione(m) usurar(um) voraginem que
consilium lateranen(se) p(re)d(ic)tum pene adiectione munit ip(s)i(us) concilio innovan(do)
et (con)stitucio(nem) quam usurarii in concilio lugdunen(si) editas que statuit q(uod)
manifesto usurario licet ip(s)e usuras extortas restitui mandaverit ecc(lesi)a
tamen denegabit(ur) sepultura n(isi) p(ri)us satisfaciat vel s(e)c(un)d(u)m formam illius
constitucionis ydonee teneat(ur) Explicientes eos contra illam constitucio(nem) p(ro)pe
na lateranen(sis) concilii p(re)d(ic)tam in irant testamenta ip(s)or(um) alit(er) facta no(n) vale
ant nec eis testamentis contendi(t) aliquis de m(od)o vel eos absolve(re) vel ad
confessione(m) admittere Necno(n) pie recordac(ionis) Clementis p(a)p(e) v (con)stitucione(m) ex g(e)n(er)a(li)
concilio Vienen(si) editam p(er) quam officiis (com)munitatis facien(tis) dictantes vel scribentes
statuta sup(er) usuris solvendis no(n) repetend(is) vel no(n) restituendis vel iudicantes
s(ecundu)m alia statuta vel no(n) debentes illa statuta servantes sint excom(municati) et p(er)ti
nacit(er) asserens exercere usuras no(n) esse p(e)cc(a)tum hereticus e(st) consentibus exequend(o) ma
ndantes eas p(re)cipim(us) et mandam(us) inviolabilit(er) observari ~

Item de usurariis ~

Statuta quoq(ue) bone memorie d(omi)ni Conradi Archiep(iscop)i quod incipit Statuim(us)
ut usurarii et(cetera) et d(omi)ni Sifridi et(cetera) p(re)decessor(um) n(ost)ror(um) quod incipit ex
cam(us) et(cetera) iniciam(us) et(cetera) et Henrici Archiep(iscop)i quod incipit Item statuim(us) ut
usurarii et(cetera) p(er) que quidem statuta et mandata eidem p(re)decessores n(ost)ri usu
rarios manifestos qui ult(ra) sortem p(ri)ncipalem seu debitum p(ri)ncipale aliq(ui)d
receperint excom(municatos) et excitatos publice mandam(us) vigore huiusmo(di) statutor(um) et mand
ator(um) iniciari Necno(n) statutu(m) ordinacione(m) seu mandatum bo(ne) me(morie) d(omi)ni Wilhelmi
p(re)decessoris n(ost)ri quod incipit o(mn)ib(us) quib(us) ex privilegio et(cetera) in quo contractus de
testabiles qui moderno t(em)p(or)e pullulant cum(m)u(niter) et vigent quos vulgus hant
gelt appellant Item n(oste)r p(re)decessor usurarios p(re)t(er) vera sint constit
et declarat ip(s)os q(ui) contractus cam(b)ii que usurarios dampnavit et ab eis p(ro)p(ter)
ut illicitis abstineat contractib(us) atq(ue) o(mn)es et singulos huiusmo(di) contractus hant
gelt incipientes manifeste exercentes publice et etiam exercentes occultos seu no(n)
manifestos usurarios fore denunciavit et ip(s)os decrevit penis et s(ente)n(tiis) contra
usurarios latis subiacere Innovantes ip(s)a statuta p(re)d(ic)ta sub penis in eisdem

et aliis in iure expressis statuen mandam et diffinimus eadem ut sup man
damus firmiter observari usurarios aut manifestos vocat in hoc casu dum
taxat. Confidi. Statuimus etc qui de crimine symonie per confessionem in iudicio factam
aut per sententiam convicti tales super symonie crimine licitam evictos que in rem transeunt
indicata vel per evidentiam facti vel rei evidentia que nulla potest tergiversatione
celari.

De crapula et ebrietate clericorum

Preterea cum ex consilio Agathen quod incipit ante omnia etc. Ebrietas
utpote omnium viciorum fomes est et nutrix etiam summe vovere a apostolo sacerdotem
dampnat vinolentum. Sacerdotes qui in templo domini ministrantes lege dei dis-
unt et siceram prohibitum sunt bibere ne crapula et ebrietate corda eorum gravarentur.
Nos ideo consilio quod ebrium sacerdotem xxx dierum spacio a communione sub-
movet inherentes. Statuimus et ordinamus si quis presbiter beneficiatus qualescumque
et quantumque se inebriavit vel ebrius extiterit in ecclesia in qua intitulatus existit
divinum perhibuit officium vel insolenciam commisit aut clerici intitulati vel fructus
illius ecclesie in ea vel eius emunitate verbo vel facto plurimis contumeliis aut verbis
aliquibus aliis iniuriis afficit per unum mensem continue proximum statim a die
a perceptione fructuum beneficiorum suorum sit suspensus ipso facto infra quem si aliquid
eciam sibi oblatum fuit ex fructibus ipsis propter presumpsit licet primus id fuit
restituere sine mora excommunicationis sententiam incurrat eo facto quam in ipsum ferimus
in hiis scriptis ipsum quod sit evitandus usque ad satisfactionem condignam publice peragendam
nimium dignum est enim ut is qui Christum amicit ut sacerdos ab omni viciorum
incentivo preservare se debeat alienum. Et secus agens censura debita cor-
rectionis arceat penamque et penas per nos latas in hac constitucione et ordinatione
ad clericos quoscumque gradus existentes et personas religiosas calceos rostratos
portantes seu more militum desuper notabiliter perforatos duximus ipsam quoque
statutum extendendam.

De proclamationibus matrimoniorum

Item statutum seu mandatum pie memorie domini Henrici predecessoris nostri quod incipit
Precipimus etc. clericorum placuit etc. In quo precipit et mandavit banna seu pro-
clamationes matrimoniorum inter sponsalia vel matrimonia contracturos fieri debe-
re diebus dominicis vel festivis a se distantibus et non una die duas simul proclamationes
fieri innovantes presentium statuimus illud idem addentes quod in huiusmodi proclamationibus
faciendis et iniungendis nomina et cognomina personarum contrahere volencium et debencium
expresse et clare et intelligibiliter ad populum in ecclesia tempore congruo vacacione
publicentur. Ut si quod impedimentum inter eos existit quominus legittime valeant ma-
trimonialiter copulari ecclesia plenius certificari possit de eodem in contrarium facientes
suspensionis ab officio et beneficio sententiam ferimus in hiis scriptis.

De modo absolvendi excommunicatos excommunicationis sententiam incurrentes

Item statuimus presentium et mandamus sub pena suspensionis ab officio quam in contrarium
facientes ferimus in hiis scriptis. Ut si quis rector prochialis ecclesie nostre civitatis et diocesis
aut eius vices gerens vel alius presbiter nobis subditus cui prochianum suum exca-
tum maioris excommunicationis sententia iuxta constitutionem prochianos a felicis recordationis Gre-
gorio papa nono editam in mortis articulo incumbit absolvere prius quam cum ab

prestat ydoneam cautionem ut de fideiussoriam vel pignoraticiam si potest alioquin
iuratoriam recipiat de satisfaciendo parti et executionem a pendentibus infra mensem
prout si convaluit. Alioquin infra mensem post eius mortem per suos fideius-
sores qui se ad id obligabunt bona fide aut per venditionem pignerum receptorum
aut quod idem executus super heredes si et qui presentes fuerint consentiet expresse
quod quod eciam idem rector vel presbiter absolvens infra dictum mensem premissa omnia et
singula a nobis et cognitoribus executa sit absoluti et fideiussores eiusdem necnon
quantitatem valorem et estimationem pignerum receptorum quid super hiis opus sit fore
satisfactum parti ad cuius instantiam talis processit executionis sententia si comode ipsius copia
habere potest vel officiali nostro et sigillifero curie Coloniensis fideliter non differat
intimare

Certa forma absolutionis.

Item statuto et precepto felicis recordationis domini Henrici predecessoris nostri inherentes quod magis-
Item ad preces etc. Precipimus sub excommunicationis pena et mandamus ne quis nostre
civitatis diocesis nostre seu officialis nostri ut infra eandem civitatem pompeis excessu parti de ex-
pensis vel interesse vel aliter a nobis aut officiali nostro ~~[illegible]~~ de contemptu ubi ad
instantiam partis procedit vel nobis aut officiali nostro dictum vel de contemptu vel al-
ibi ex officio procedi contingat satisfaciat competenter. Alioquin quo dicto vero lapso
excommunicationis sententiam in ipso facto et in scriptis latam incurrat ensacto huiusmodi vero nullatenus
per absolutio talis moniti a dicta excommunicationis sententia. Et quod potius processu teneatur nisi
litteras absolutionis super hoc exhibuit competentem et si forte tribuente annuatim eo
potiore nostro preces et omnis huiusmodi monitionis pendent post acquiescat absque vel ipsos
sub excommunicationis subtrahi sint ipsi vel et contingat ut frequenter fieri videmus
studiose latam.

De clerico manus violentas in clericum mittente

Item sic statuimus quod incipit Item ad maximum sit scandalum videtur per felicis
recordationis dominum Henricum predecessorem nostrum suosque suffraganeos in provinciali con-
cilio Coloniensi edictum contra clericos sacrilegos in clericum committentes manus iniectas
violentas aliqualiter sit provisum tamen futuris periculis quam in aliis partibus quod ob-
solent perferri in hoc casu nondum constabit occurrere cupientes precipimus et man-
damus omnibus et singulis tam cathedralibus quam aliarum ecclesiarum collegiatarum nostre
civitatis et diocesis sub pena suspensionis quam in capitulum singularum ecclesiarum ferimus in hiis
scriptis. Et statuimus firmiter ut infra tres menses a tempore publicationis huiusmodi nostri man-
dati iuramento quod pro novo canonico vel alio ibidem creato vel locali officio intro-
ducendi vel intitulando tempore receptionis sue in canonicum et in fratrem sociam vel intitu-
latum de consuetudine ipsius eius ecclesie prestare consuevit insuper ecclesia capitula in huiusmodi
iuramentum descripta inserant et inscribant inseri et inscribi et annecti fa-
ciant videlicet quod ipse canonicus vel talis intitulatus in nullam personam cuius-
cumque sue ecclesie aut alterius ordinis vel conditionis existat in ipsa ecclesia beneficiatus vel in-
titulatus aut quod alias de eius gremio fuit tam capitulo vel accidente vel alius in-
iuriis enormibus localiter affirmando non fiunt per se vel per alium publice vel occulte
aut suspecto et diffinito consilio faciendo nec eidem nec sue ecclesie in bonis et
rebus violentiam inferet dampna incendiis et rapinis debita iustitie et iuris
correctionis contentus. Ipsa quoque capitulum in alia per huiusmodi canonicos novos vel intitu-
latos prestari faciant sine fraude ut non sit sinistra in cogitatione voluntas

cautis reprimatur ne in actione per modum periculosius durat ... si prestacione noluerint vel recusaverint sufficientem penam quam in percepcione fructuum beneficiorum pro quod in certa ipa imitatur est prestaturus fervimus in hiis scriptis autem presentis nostre ordinacionis et mandati se noverit incidisse

De vestitu clericorum

Item cum per multa statuta et mandata predecessorum nostrorum atque nostra clericis vestes panni ita coloris tincti deferre Si secus fecerint penas et sentencias in eadem parte latas incursuri districte prohibeantur decrevimus et declaramus eo ita eadem statuta mandata penas et sentencias clericos qui ex largitione vel munificencia nostra vel aliorum prelatorum seu dominorum ecclesiasticorum quorum familiares aut servitores consistunt vestes huiusmodi coloris prohibiti forsan deferentes non amplecti et locum in eis non habere.

De confessione et susceptione sacramenti

Item statutum bone memorie Henrici predecessoris nostri seu preceptum quod incipit Canonum est sanctimus executores In quo mandatur precipit ut omnis utriusque sexus fidelis diocesis Coloniensis postquam ad annum discretionis pervenerit sua peccata omnia puta in consilio generali perstringatur suo proprio sacerdoti si ea alias legittime confessus non fuerit saltem semel in anno fidelis confiteatur et iniunctam sibi penitentiam propriis viribus studeat adimplere Suscipiens reverenter ad minus in festo pasche amore singulis eukaristie sacramentum nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam causam racionabilem ad tempus ab eius percepcione duxerit abstinendum repetendo monemus penitentibus presentibus tamen qui predicatorum et minorum et aliorum ordinum fratres et alii quibus ex privilegio vigore constitucionis domini Bonifacii super cathedram in consilio Viennensi editam vel alias id competit confessiones sibi confiteri volencium libere licite et audire ac eisdem imponere penitentiam salutarem nec non eisdem beneficium absolucionis nisi in casibus episcopis specialiter reservatis iure forum conscientie posse impertiri valeant vel latenus derogare

De expectatione beneficiorum per mortem vacancium

Item felicis recordationis domini Walrami predecessoris nostri Statuta precepta et mandata per ipsum edita quorum primum incipit Cum malorum radix etc. Et statutum eiusdem quod incipit Item est causa ad eius modificacionem quod incipit Cum nonnulli etc. In quibus ne certe domini eis vacantibus fructus beneficiorum vacancium in eisdem ad duos annos sive certe vel defuncte debitos ad alios sive medietate et aliquibus debito tempore et ultra tempus debitum convertantur ne sine gravi cultus divini detrimento debito ministrorum destitute divinus depereant obsequia oportuno subvenire remedio.

De divortiis vel bigamis quod residerent vel essent iudices

Item statutum seu mandatum domini quondam Henrici quod incipit Item ut erroribus etc. mandamus ut nullus clericus divoratus vel bigamus sub quocumque colore quesito in causis etc. in spiritualibus iudicare aut iurisdictionem exercere presumat declarantes et decernentes si secus factum fuerit irritum penitus esse et manere repetendo presentibus innovamus.

De permutatione beneficiorum

Item statutum predicti domini Walrami quod incipit Item nonnulli etc. per quod ex abusu quo se nonnulla capitula ecclesiarum defendere conantur contendunt ubi via permutacionis legittime aliquo beneficiato in alterius locum cessum per biennium debere expectare prebendam

fructus beneficii permutati in eorum ecclesia percipere valeat eos fructus sibi
usurpantes quamvis res in eius locum talis beneficiatus transferri sive expectantie
spe per non modici temporis cursum transacto more consuetudinem ecclesie ipsius iam
complevit salubriter providentes — · De receptione beneficiatorum

Item statutum et mandatum eiusdem domini quondam Walrami quod incipit Insuper ipsas ecclesias
etc. Et eius innovatio que incipit Cupientes etc. quo quidem statuto callidis
machinationibus aliquorum capitulorum ecclesiarum collegiatarum civitatis et diocesis Colonien-
sis predicte quo clericos simplices impetrantes canonicatus et prebendas in eorum ecclesiis dictavat
vel vacant alicuos inducunt per iuramentum quod de observandis consuetudinibus ecclesie sue
prestitant ut constitutionem extravagantem domini Jo. pape xxij · Execrabilis vigore et eius
beneficio non utantur qui primo quod est expresse vinculat eadem debite provisione re-
medium apponit Ipsa quoque innovatio statuti seu mandati penas et sententias addit
Item eiusdem quondam domini Walrami quod incipit Statuimus tamen etc. quo permutantes
et facultatem concedit libere permutantibus Ei volunt fructus beneficii duorum annorum
expectantie sue pro ibi libris turonensium grossorum monete sue aut valore eorum
seu fructus beneficii unius anni expectantie consuete pro quantitate solidis earum
dem monete redimere convertendis in utilitatem ecclesie et ordinatum ac fabrice earun-
dem monete · Decreto statutum seu mandatum predicti domini Walrami quidem archiepiscopi quod incipit Di-
vo fortibus etc. In quo quidem statuto et mandato idem dominus Walramus in omnes et
singulares personas impedimentum prestantes vel difficultatem ingerentes quominus
dicti permutantes in singulis ecclesiis in quibus huiusmodi constat de permutatis fructi-
bus beneficiorum duorum annorum vel unius ut prefertur pro summa supius taxata redimere po-
tuerint et ad huiusmodi redemptionem libere admittantur excommunicationis sententiam tulit ca-
nonica monitione premissa et in capitula quorum excommunicationis sententiam si per duodecim con-
tinuos contumaciter sustinuerint Et quidem persone ipsum capitulum statuentes seu mater-
nos ipsius capituli fuerit extitit etiam ipsam eius persone ut premittitur rebelles
fuerint gratia predicta expectantiarum et privilegio in eisdem scriptis penitus spoliamus et
privavit committit innovamus eaque et contenta in eisdem sub penis et sententiis in
eisdem expressis quas canonica monitione premissa extitit ferimus in dictos et re-
belles in hiis scriptis proponimus et mandamus firmiter observare predicta statuta
precepta et mandata cum suis penis et sententiis ibidem et per nos nunc latis ad impe-
trantes quoad redemptionem duorum annorum vel unius pro summa decem librarum turonensium
grossorum vel quantitate solidorum turonensium grossorum monete nunc facienda et ad quecumque mo-
nasteria secularia vel regularia in quibus canonicus et prebende seculares et per personas et
alias seculares similiter sunt et consistere dinoscuntur extendimus per presentes —

¶ Contra illos qui manus violentas in notarios curie nostre iniciunt

Item statutum seu mandatum bone memorie domini Henrici predecessoris nostri quod
incipit Item omnes illos etc. per quod quidem mandatum seu statutum fert excommunicationis
sententiam in omnes et singulos qui in consistorio nostro Coloniensi dum officiales nostri ibi vel
alibi aut ubi aliquis officialis Insuper etiam huiusmodi presederit pro iustitia reddenda in
advocatum notarium procuratorem ac officiatum Eius sive vel ipsius manus temere inie-
cerint violentas et in quoscumque qui ad id dederint consilium auxilium vel fa-
vorem Et si talis excommunicatus animo pertinaci et contumaciter per unum sustinuerit excommunicationis

2 huiusmodi sententiam nunc satisfaciendo vel emendam prestando condignam vel debitam
eam in officii vel alterius officii predictorum in parrochia ubi et in qua tales de-
linquentes parrochiam optinent cessari precipit a divinis innovamus et in eos
qui tales excesserint sententias excommunicationis canonica monitione premissa ferimus in hiis scriptis
volentes in eorum parrochiis modo et forma suprascriptis cessari a divinis quousque emendam
prestiterint condignam ¶ Ceterum omnia et singula statuta predecessorum nostrorum Osna-
ac mobilis utentium precepta et statuta que canonum constitucionibus ac sacrorum
primum et regularibus non obviant instituta Innovamus in ea firmiter et inviola-
biliter statuendo observari mandamus precipimus quod michi sub excommunicationis pena omnibus
et singulis ecclesiarum parrochialium Rectoribus seu eorum vices in hac synodo gerentibus ut
omnium et singulorum statutorum coloniensis ecclesie et predecessorum nostrorum qui nunc corpsse ad
inspectionem et vocationem effectus et vigores eorum innovamus vetitam faciens si ea non
habuerint vel non eorum statutorum et mandatorum per nos editorum et que nunc fecimus
et mandamus publicare copiam sollicite rapiant et procurent infra duos
menses a tempore publicationis eorundem vel quotquot infra idem tempus
habere potuerint ¶ Capitula vero et conventus secularium et regularium ecclesiarum et monasteriorum
eadem statuta innovata si non habuerint et mandata nostrorum predecessorum ac
nostra fideliter conscripta infra tres menses a publicatione presentis procedant
obtinere in armariis ecclesiarum suarum sub fida custodia cautius observanda
ne quis ignorantiam eorum premissorum supprime forsan allegando se ab eorum
observatione debita valeat excusare Datum sub sigillo nostro presentibus appensis
Anno domini millesimo ccc° lxxx primo crastino beati Remigii confessoris

De residentia pastorum et prelatorum.

Ardenter desiderantes omnibus et singulis tam secularibus quam regularibus ecclesiarum
et monasteriorum Abbatibus prioribus prelatis prepositis et decanis Collegiis
Conventibus plebanis eorumque vices gerentibus ceterisque beneficiatis et clericis et religiosis
cuiuscumque status condicionis aut ordinis existant nostrarum civitatis et diocesis coloniensis
nobis subditis Salutem in domino sempiternam Ad audientiam nostram fide relatione
pervenit quod nonnulli ecclesiarum collegiatarum ac monasteriorum universitatis suorum prelati necnon
ecclesiarum parrochialium rectores nostrarum civitatis et diocesis coloniensis ipsas ecclesias et
monasteria deserentes in aliis locis resident contra sacrorum canonum sanctiones propter
quod cura animarum ac disciplina ecclesiastica ipsis commisse inrepit deficiunt
et eorum subditi ac ecclesie et monasteria in spiritualibus et temporalibus dampnabiliter desolan-
tur ¶ Nos igitur huic morbo tam detestabili quam pernicioso mederi volentes
cupientes omnibus et singulis ecclesiarum et monasteriorum prelatis universis seu curam animarum ha-
bentibus per quos in ipsis ecclesiis ac monasteriis ecclesiastica disciplina gubernatur Et ecclesiarum
parrochialium rectoribus nostrarum civitatis et diocesis predictarum districte precipiendo mandamus
quatenus infra unius mensis spacium a data presentium computando ad suas ecclesias ac
monasteria in quibus prelati et Rectores constituti fuerint se conferant et de cetero personaliter continue
resideant in eisdem Quod seu officia ipsis vigore prelaturarum suarum seu regiminis
et residencia curatoris domino feliciter gubernando Quod si quis eorum secus fecerit deo

mense elapso canonica monitione premissa ipsum excommunicationis sententiam quam pro tunc
pro tunc ferimus in hiis scriptis incurrere volumus ipso facto, alias penas nichilominus
eidem pro ut ipsius contumacia seu proteruitas exegerit inflicturi. Absolutionem
autem omnium et singulorum qui dictam excommunicationis sententiam incurrerint nobis specialiter
reseruamus. Et ne aliquis premissorum aliqua ignorancia pretendere valeat, in
premissis volumus ea in proxima instanti synodo nostra Colonie celebranda
publicari. Datum Wedinckhusen sub sigillo nostro presentibus appenso in testimonium.
Anno domini millesimo cccc. sexagesimo die penultima mensis Septembris.

De incendiariis et raptoribus bonorum ecclesiarum

Fredericus dei gratia etc. Dilectis nobis in christo universis et singulis ecclesiarum colle
giatarum et monasteriorum nostrarum civitatis et diocesis Coloniensis tam secularibus quam regu
laribus utriusque sexus Salutem in domino sempiternam. Multorum querelam nostrum pulsans
auditum turbavit. Nonnullas nos personas ecclesiasticas seculares et regulares ecclesiarum
collegiatarum et monasteriorum predictorum suis ecclesiis et monasteriis ipsis aut personis eorum sua vel
suorum potencia propinquorum per rapinas et incendia vel quevis oppressiones va
rias deplangenda gravamina intulisse seu procurasse et iacturas quorum ne
phandis atrocibus vestigia felicis recordationis Henrici et Engelberti predecessorum nostrorum in
sequendo optata punicione ultrice satagentes predictas personas et alios quos
cumque clericos et laicos cuiuscumque status ordinis aut condicionis existant talia
vel similia de cetero attemptantes seu capitulis aut conventibus suis vel ipsorum per
sonis singularibus diffidationes aut minas et palliatas de corpore aut rebus inse
rentes seu de capitulis aut conventibus aut singularibus personis predictis amicis
suis vel propinquis querimonias ex quacumque causa se deposituros comminantes
quorum querimonias occasione ecclesiis vel monasteriis aut personis singularibus predictis
dampna eveniri possint vel similia aut huiusmodi fieri procurantes aut de hoc con
silium dantes auxilium vel favorem dictorum canonica monitione premissa excommunicamus
in hiis scriptis. Et quia sunt qui in ecclesiis suis consueta fidelitatis iuramenta presta
terunt aut prestabunt in posterum talia predicta in dampnum ecclesiarum suarum facientes
aut fieri procurantes seu commonentes quorum occasione ecclesiis suis dampna evenire
posse presumere possint vel quibuscumque personis deponentes periurii reatum incur
runt. Nos contra ipsos ad penas condignas per eosdem perpetualiter exigentibus
eorundem volumus aut quod prelata et prelati ecclesiarum et monasteriorum nostrorum civitatis et diocesis pre
dictarum ad quos seu ad quas ecclesiarum personarum quarumcumque correctione spectat de con
suetudine vel de iure delinquentes huiusmodi a fructibus beneficiorum seu locorum suorum
suspendant quousque de premissis emendam prestiterint competentem. Et nichilominus eorum
nomina officiali nostro vel sigillifero infra mensem continuum prescribere non omittant.
Hoc autem presens nostrum mandatum in singulis capitulis et conventibus secularibus et re
gularibus nostrarum civitatis et diocesis predictarum infra quindecim dies ab insinuatione pre
sencium volumus publicari. Datum Anno domini millesimo cccc. sexagesimo crastino
beati Remigii episcopi.

De testamentis et cleri clericorum

Fridericus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus universis et singulis presentia visuris et audituris Salutem et sin-
ceram in domino caritatem Et si pastoralis sollicitudinis nostre licet insuffi-
cientibus humeris impositis sarcinibus prosequamur ad illorum tamen honores et comoda
procuranda nostre mentis aciem dirigere tenemur attencius quorum quam plures nostre sub-
iecta cure pastoralis supportantes onera in vinea domini Sabaoth fideliter labo-
rant divinisque in precem dei ecclesia divine intersunt laudibus insistentes Hec
dudum pro nobis nostrisque subditis et pro universis gregis domino deum suis orationibus ingiter
interpellant Ea propter dilectorum nobis prelatorum et capitulorum maioris ecclesie et aliarum
ecclesiarum ac clericorum nostrarum civitatis et diocesis Coloniensis precibus utpote racionabilibus incli-
nati salvis in omnibus et per omnia Iuribus et consuetudinibus privilegiis et gratiis
antiquis de Iure eis aut a nobis et a nostris predecessoribus ipsis concessis quibuscumque
vel quibus literas eorum similia continentes confirmatas eisdem comite et diligenti habito
tractatu concedimus et permittimus infrascripta In primis quod clerum universalem tam re-
gularem quam secularem utriusque sexus et ecclesias universales nostrarum civitatis et diocesis Colo-
niensis et ancillis earundem personis rebus et bonis universis ab omnibus Iniuriis op-
pressionibus et invasionibus violentis et iniquis diligenter ac fideliter defensabimus
pro toto nostro posse ¶ Item quod clericus secularis presbiter et singulares cuiuscumque clerici
seculares persone cuiuscumque dignitatis preeminentie vel status existant testamenta
seu ultimas voluntates suas condere et ordinare eisque condere et ordinare ex-
ecutores earundem libere uti et ea eorum valeant Ita quod nullus clerici defuncti res
aut bona quecumque ad ipsum qualitercumque pertinentia illicita per nos officiales aut alium quemcumque
nostrum quemcumque quolibet arrestari seu manumitti seu executores in executionibus
impediri debeant nisi executoribus ipsis si qui sunt in genere vel in specie et aliis quorum
interest vocatis officialis nostri Coloniensis pro tempore in toto a iure permisso arrestationem
ipsam bonorum defuncti decreverit faciendam Item quod cleri predicti tam regulares
quam seculares utriusque sexus et ecclesiarum predictarum singularum personarum earundem vina
blada res et bona quecumque negociatione tamen eis non deducta cum omnibus et
singulis theoloneis antiquis et novis tam in terris quam in aquis ad nos et ad ecclesiam
nostram Coloniensem pertinentibus sive liberis sive obligatis aut in posterum quibuslibet
obligandis expedite libere peragant et absque theolonii petitione et alicuius cuiuscumque
rei receptione pertranseant Ita tamen quod per literas et sigilla capitulorum civitatis Colon-
iensis quod ipsi in eorum personis quam aliis de ecclesiis eorum et convictibus ac personis eorum
predictis per nostras literas et sigilla que petentibus ipsis dabimus et dari volumus gratis
et per nuncios ipsas literas presentantes seu ipsa bona deferentes theolonariis nostris fiat
fides insinuatoria quod ea que ducuntur sub quantitate in literis exprimenda ad eos quibus
asscribuntur absque aliorum bonorum immixtione pertineant sine dolo Item quod nos et
officiati nostri quicumque et ubicumque super curtibus sive curiis grangiis domibus bo-
nis et rebus pecoribus et pecudibus colonis porcariis seu pensionariis quibuscumque
ipsorum cleri et ecclesiarum singularum quam personarum earundem exactiones tallias petitiones
et precaria aut alia gravamina quecumque insolita et inconsueta non imponemus
nec recipiemus ullo modo ¶ Item quod in decimis seu subsidiis quibuscumque nobis
per ecclesias et clerum predictos datis et in antea dandis prelati ecclesiarum monasteriorum et officia quo-
cumque tenentes Capitula et conventus necnon vicarii et beneficiati in ecclesiis quibus-

ecclesiarum et ecclesie parochiales et capelle que seu quarum decime aliis ecclesiis dignitatibus
vel officiis incorporate seu annexe consistunt solutionem huiusmodi subventionis
concesse solvent sic et quemadmodum hactenus ab antiquo consueverunt et si super
huiusmodi ~~solutionis~~ subventionis solutione facienda vel eius quota seu quantitate vel
monete qualitate questio vel dubium oriatur. In hoc casu stabitur iuramento
decanorum pro capituli prelati aut officiatum tenentium si in ecclesia collegiata hoc
dubium oriretur vel prelati et conventus religiosorum ad quos res contingunt. Et nichilominus
rectoris et vicarii perpetui parochialium ecclesiarum vel capellarum in quibus ecclesie capelle
vel decime earum incorporate consistunt vel annexe. Forma vero iuramenti prestandi
hec erit. Iurabunt tactis sacrosanctis evangeliis solutionem et contributionem huiusmodi subven-
tionis de qua questio est exorta viderunt et audiverunt suis temporibus quotiens sub-
ventio et decima concessa facta fuit si talis et non talis prout ipsi asserunt et dicunt
facta fuisse ab antiquo et ita absolutionem et contributionem factam fuisse a suis pre-
decessoribus et ab aliis dicta audiverunt sic quod obtentum observatum et usitatum fuisse
hactenus inconcusse. ¶ Item quod in ecclesiis in quibus sunt simul canonici status
et ordinis cuiuscumque ab ipsis divisim decime vel subsidia non petantur. Et simul
una solutione consueta et quantitate concessa exsolvatur absolute. ¶ Item quod in
solutione sex procurationum decimarum seu subsidii prout per totam Westphaliam et par-
tes inferiores ab oppido Nussien deorsum [illegible] seu [illegible]
unus pro uno denario computetur. ¶ Item quod pauperum ecclesiarum et monasteriorum conventuum
rectorum ecclesiarum parochialium capellarum et aliorum quorumcumque excusationes legitime super
impotencia solvendi prestande ab officiali nostro Coloniensi seu alio a nobis commissario
ad hoc deputando recipiantur expedite. ¶ Item quorumcumque de decimis seu subsi-
diis in preterito dictis vel dandis in futuro solutio facta in registris receptorum inveniatur
vel inveniretur aut que per litteras vel alias legitime prout officiali nostro Coloniensi videbitur
probari quod soluto sine personarum vel ecclesiarum ulteriore vexatione teneri debeat et haberi.
¶ Item quod iniecta excommunicatione sententia [illegible] ecclesie Coloniensis occasione forefacti cuiuslibet
observata vel observanda in quo forefacto ad capitulum fuit et invenerit quod rector ecclesie
vel parochianorum quantitas seu culpam vel causam non haberet generaliter relaxentur et benigne.
¶ Item quod iniecta sententia rite et legitime lata observata fiendi vel observandi sine
expressa voluntate et consensu partis seu lesi nullatenus relaxentur. ¶ Item quarum testi-
monium et robur presentes litteras nostri sigilli appensione duximus communitas. Datum
Colonie Anno domini Millesimo trecentesimo [illegible] tertio ipso die beati Michaelis Archangeli.

De modo tenendi et celebrandi divinum officium

Fridericus dei gratia et c. Dilectis in christo Abbatibus, prioribus, decanis ecclesiarum
collegiatarum necnon collegiis et conventibus ac decanis christianitatis, ple-
banis et earum vicecuratis generalibus ac clericis secularibus et religiosis ac universis Christifidelibus
nostrarum civitatis et diocesis Coloniensis. Salutem in domino sempiternam. Indecora nimium
et irreverens officiorum celebratio divinorum quam non sine divine maiestatis offen-
sa et gravi scandalo populari in ecclesiis et monasteriis cure nostre commissis fieri et auribus
nostris audivimus et fide conspeximus oculata animum nostrum nimirum commovent
et perturbant. Cum ipsi necessario periculosa premissorum dissimulacione iusto iudicio anime

desinat vero eis universis et singulis tam secularibus quam regularibus personis ecclesiarum infra-
scriptas nostrarum civitatis et diocesis sub pena suspensionis districte precipiendo mandamus quatenus
in ecclesiis et monasteriis suis divinum officium nocturnum pariter et diurnum horis debitis distincte
et absque syncopacione ac cursu alta et intelligibili mansueta tamen et non
clamosa voce studeant celebrare secundum canonicas et statuta ecclesie nostre provinciales sac-
ciones Et quod non incipiatur antiphona hymnus versus psalmorum vel quid aliud
in ecclesia cantandum vel legendum nisi id quod rite cantatur aut legitur integraliter et in-
telligibiliter sit completum Mandamus ecclesiarum decanis collegiatarum et eorum loca
tenentibus ceterisque ad quos disciplina pertinet ipsius chori quibuscumque infra civitatis
et diocesis predictarum sub pena suspensionis quam in quemlibet ipsorum si secus fecerint ferimus
in hiis scriptis quatinus hoc presens nostrum mandatum pervigili cura observare et exequi non te-
pestant Item precipimus et ordinamus quod in secularibus et processionibus que ad ecclesias
et monasteria sive nostre civitatis et in terris fieri consueverunt singuli canonici et vicarii ac
ceteri in ecclesiis matriculati decenter et ordinate per circuitum sue processionis incedant et
ad introitum sue processionis si commode poterint chorum intrent ipsius ecclesie vel alium
ubi statio fuerit et in choro ipso vel si in eo commode recipi non possint in ecclesia pro-
ea legitima decantari per eum vel eius vices gerentis licentia cessante simul remaneant
quousque more solito ad ecclesias redeundum sit Ceterum etiam canonici quibus ecclesiarum
collegiatarum et conventualium predictarum in sacris non existentes capitula ipsarum ecclesiarum
non frequentent vocati non intrent nec aliquibus tractatibus neque distributiones vel divi-
siones capitulares in silentio vel absentia percipiant ullo modo percipientes scien-
ter felicis recordationis quondam domini Henrici archiepiscopi coloniensis predecessoris nostri provinciale circa hoc
editum ac suis penis firmiter observare precipimus Insuper et ordinamus quod canonici
predicti non dum in sacris ordinibus constituti almucias de pellibus variorum quas
bessas vocant in ecclesiis aut extra non deferant quia id contra consuetudinem et
honestatem antiquam per alios indiscretos modernis temporibus extitit introductum
Alioquin ipsos canonicos almucias huiusmodi deferentes decreto sex dierum canonica pre-
missa monitione a divinorum officiis suspendimus in hiis scriptis Ceterum sub eadem
pena suspensionis quam in contrarium facientes eisdem dierum monitione premissa ferimus in hiis
scriptis Inhibemus universis et singulis clericis predictarum ecclesiarum collegiatarum ne in
nota de porcis curiis vel in domibus habitationum suarum porcos teneant vel nutriant vel ab
aliis faciant ac nutriri In quorum omnium testimonium Sigillum nostrum presentibus
est appensum Datum Colonie Anno domini Millesimo ccc° vicesimo die penultima
mensis Septembris.